

1494.

Na osnovu čl. 95. stav 1. tačka 8. Ustava Crne Gore („Sl. list Crne Gore”, br. 1/07) i članova 1., 3., 25. i 26. Zakona o državnim odlikovanjima i priznanjima („Sl. list Crne Gore”, br. 29/05, 73/10, 40/11 i 41/16) donosim

U K A Z

EMMANUEL MACRON

dodjeljuje se

ORDEN CRNE GORE

Broj: 01-125/26-955
Cetinje, 4. jun 2026. godine

Predsjednik Crne Gore,
Jakov Milatović, s.r.

1495.

На основу члана 30 став 6 Закона о грађевинским производима („Службени лист ЦГ”, бр. 18/14, 51/17, 15/25 и 73/26), Министарство просторног планирања, урбанизма и државне имовине донијело је

**ПРАВИЛНИК
О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНИ ПРАВИЛНИКА
О САДРЖАЈУ СИСТЕМА ОЦЈЕНЕ ГРАЂЕВИНСКОГ ПРОИЗВОДА**

Члан 1

У Правилнику о садржају система оцјене грађевинског производа („Службени лист ЦГ”, број 46/14 и 114/23) члан 2 мијења се и гласи:

„Произвођач саставља изјаву о својствима и одређује врсту производа на основу оцјене и провјере постојаности својстава грађевинског производа, која се врши у складу са одговарајућим системом оцјене: 1+, 1, 2+, 3+, 3 или 4.“

Члан 2

Послије члана 6 додаје се нови члан који гласи:

„Члан 6а

У складу са системом 3+:

1) произвођач спроводи:

- оцјењивање својстава производа на основу прикупљених података за улазне вриједности, претпоставке и моделирање;

- контролу фабричке производње;

2) именовано тијело за валидацију (контролу) оцјене еколошке одрживости доноси одлуку о издавању, ограничењу, суспензији или повлачењу извјештаја о валидацији постојаности својстава производа на основу резултата оцјењивања и провјера које то тијело спроводи и то:

- валидације улазних вриједности, претпоставки и усклађености са примјењивим генеричким или посебним правилима за категорију производа;

- валидације оцјењивања од стране произвођача;

- валидације процеса примијењеног у том оцјењивању;

- валидације исправне употребе софтвера за оцјењивање;

- почетног прегледа производног погона.“

Члан 3

Члан 8 мијења се и гласи:

„Именована тијела која спроводе задатке у складу са системом оцјене 1+, 1, 3+ и 3, као и произвођачи који спроводе задатке у складу са системом 2+ и 4, користе техничку оцјену издату за предметни грађевински производ, као оцјену својстава тог производа.

Именована тијела и произвођачи у случају из става 1 овог члана не спроводе задатке из члана 3 став 1 тачка 2 алинеја 1, члана 4 став 1 тачка 2 алинеја 1, члана 5 став 1 тачка 1 алинеја 1, члана 6 став 1 тачка 2, члан 6а став 1 тачка 1 алинеја 1 и члана 7 став 1 тачка 1 алинеја 1 овог правилника.”

Члан 4

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Црне Горе”.

Број: 06-333/26-2095/4

Подгорица, 3. јуна 2026. године

Министар,
Славен Радуновић, с.р.

1496.

Na osnovu člana 14 stav 4 Zakona o metrologiji („Službeni list CG”, broj 79/08) i člana 6 Zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti („Službeni list CG”, br. 53/11, 3/23 i 39/26), Ministarstvo ekonomskog razvoja donijelo je

PRAVILNIK O TEHNIČKIM I METROLOŠKIM ZAHTJEVIMA ZA MJERILA I SISTEME SA MJERNOM FUNKCIJOM

I OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se tehnički i metrološki zahtjevi koje moraju da ispunjavaju mjerila i sistemi sa mjernom funkcijom (u daljem tekstu: mjerila) koja se isporučuju na tržište i/ili stavljaju u upotrebu, postupci ocjenjivanja usaglašenosti mjerila sa propisanim zahtjevima, zahtjevi koje mora da ispunjava tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti mjerila, način označavanja mjerila, i druga pitanja od značaja za mjerila.

Mjerilo

Član 2

Mjerilo, u smislu ovog pravilnika, je uređaj ili sistem sa mjernom funkcijom, namijenjen za mjerenje, sam ili u sklopu sa dodatnim uređajem, odnosno uređajima.

Primjena

Član 3

Odredbe ovog pravilnika primjenjuju se na sljedeća mjerila:

- 1) vodomjer (MI-001),
- 2) gasomjer i uređaji za pretvaranje zapremine (MI-002);
- 3) brojila aktivne električne energije (MI-003);
- 4) mjerila toplotne energije (MI-004);
- 5) mjerni sistemi za neprekidno i dinamičko mjerenje količine tečnosti različitih od vode (MI-005);
- 6) automatske vage (MI-006);
- 7) taksimetri (MI-007);
- 8) materijalna mjerila (MI-008);
- 9) dimenziona mjerila (MI-009) i
- 10) analizatori izduvnih gasova (MI-010).

Opcionalnost

Član 4

Mjerila ili neka od mjerila iz člana 3 ovog pravilnika mogu se staviti u različite vidove upotrebe, kada se ta upotreba smatra opravdanom iz razloga javnog interesa, zaštite javnog zdravlja, javne bezbjednosti, javnog reda, zaštite životne sredine, zaštite potrošača, naplate poreza i taksi, kao i poštene trgovine.

Podsklopovi

Član 5

Odredbe ovog pravilnika, primjenjuju se i na podsklopove za koje su osnovni zahtjevi utvrđeni ovim pravilnikom.

Podsklopovi i mjerila mogu se, radi ocjenjivanja usaglašenosti, ocjenjivati nezavisno odnosno odvojeno.

Značenje izraza

Član 6

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

1) **podsklop** je hardverski uređaj, naveden kao takav u aneksima koji se odnose na određeno mjerilo, koji funkcioniše nezavisno i čini mjerilo zajedno sa drugim podsklopovima sa kojima je kompatibilan, ili sa mjerilom sa kojim je kompatibilan;

2) **isporuka na tržište** je svaka isporuka mjerila za distribuciju ili upotrebu na tržište Crne Gore u okviru trgovačke djelatnosti sa ili bez naknade;

3) **stavljanje na tržište** je prva isporuka mjerila na tržište Crne Gore;

4) **stavljanje u upotrebu** je prvo korišćenje mjerila namijenjenog krajnjem korisniku u skladu sa njegovom namjenom;

5) **proizvođač** je fizičko ili pravno lice koje proizvodi mjerilo ili prema čijem nalogu se mjerilo projektuje ili proizvodi, i koje stavlja to mjerilo na tržište pod svojim imenom ili trgovačkom oznakom ili ga stavlja u upotrebu za sopstvene potrebe;

6) **ovlašćeni zastupnik** je pravno ili fizičko lice, sa sjedištem, odnosno prebivalištem u Crnoj Gori, koje je proizvođač pismeno ovlastio da u njegovo ime obavlja poslove u skladu sa ovim pravilnikom;

7) **uvoznik** je pravno ili fizičko lice sa sjedištem, odnosno prebivalištem u Crnoj Gori koje mjerilo uvozi iz treće države i stavlja na tržište Crne Gore;

8) **distributer** je pravno ili fizičko lice u lancu snabdijevanja, koje nije ni proizvođač ni uvoznik i koje isporučuje mjerilo na tržište;

9) **isporučilac** je proizvođač, ovlašćeni zastupnik, uvoznik i distributer;

10) **tehnička specifikacija** je dokument kojim su utvrđeni tehnički zahtjevi koje mjerilo mora da ispunjava;

11) **harmonizovani standard** je evropski standard koji je usvojen na osnovu zahtjeva Evropske komisije i čija je referentna oznaka objavljena u službenom listu Evropske Unije;

12) **normativni dokument** je dokument koji sadrži tehničke specifikacije koji je prihvatila Međunarodna organizacija za zakonsku metrologiju (Organisation Internationale Metrologie Legale);

13) **ocjenjivanje usaglašenosti** je postupak kojim se utvrđuje da li mjerilo ispunjava zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom;

14) **tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti** je pravno lice koje sprovodi poslove ocjenjivanja usaglašenosti uključujući kalibraciju, ispitivanje, sertifikaciju i kontrolisanje;

15) **zakonska metrološka kontrola** je kontrola mjernih zadataka namijenjenih oblasti primjene mjerila, iz razloga javnog interesa, zaštite javnog zdravlja, javne bezbjednosti, javnog reda, zaštite životne sredine, naplate poreza i taksu, zaštite potrošača i poštene trgovine;

16) **opoziv** je svaka mjera koja ima za cilj povraćaj mjerila koje je već dostupno krajnjem korisniku;

17) **zakonodavstvo Unije o usklađivanju** je svako zakonodavstvo Unije kojim se usklađuju uslovi za stavljanje proizvoda na tržište;

18) **CE znak** je znak kojim proizvođač ukazuje da je mjerilo usaglašeno sa primjenljivim zahtjevima propisanim u zakonodavstvu Unije o usklađivanju kojim je predviđeno njegovo stavljanje na tržište;

19) **povlačenje** je mjera čiji je cilj da se spriječi da mjerilo u lancu snabdijevanja bude dostupno na tržištu.

Osnovni i posebni zahtjevi

Član 7

Osnovni zahtjevi koje moraju da ispunjavaju mjerila dati su u Prilogu 1 koji je sastavni dio ovog pravilnika.

Posebni zahtjevi koje moraju da ispunjavaju pojedine vrste mjerila iz člana 3 ovog pravilnika, dati su u Prilozima 3 do 12 koji su sastavni dio ovog pravilnika.

Na mjerila iz člana 1 ovoga pravilnika ne primjenjuje se propis o elektromagnetnoj kompatibilnosti, osim odredaba koje se odnose na zračenja.

Informacije iz Priloga 1 tačka 9 ovog pravilnika i informacije iz Priloga 3 do 12 ovog pravilnika koje se odnose na pravilnu upotrebu mjerila, sačinjavaju se na crnogorskom jeziku.

Stavljanje na raspolaganje na-tržištu i stavljanje u upotrebu

Član 8

Mjerila koja ispunjavaju zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom mogu se stavljati na raspolaganje na tržištu i/ili stavljati u upotrebu.

Stavljanje na tržište i/ili upotrebu mjerila koje ispunjava zahtjeve ovog pravilnika ne može se spriječiti iz razloga obuhvaćenih ovim pravilnikom.

Preduzimaju se sve odgovarajuće mjere kako bi se osiguralo da se mjerila stave na tržište i/ili u upotrebu samo ako ispunjavaju zahtjeve ovog pravilnika.

Ako su za mjerila definisane različite klase tačnosti:

- 1) odredbama priloga od 3 do 12, kojima se uređuje stavljanje u upotrebu mjernila, može se propisati klasa odnosno klase tačnosti koje se koriste za specifičnu namjenu mjerila;
- 2) u ostalim slučajevima, mogu se utvrditi klase tačnosti koje se koriste za specifičnu namjenu, pod uslovom da su u okviru definisanih klasa tačnosti utvrđenih ovim pravilnikom.

U slučaju iz stava 2 ovog člana, vlasnik mjerila može da koristi mjerilo više klase tačnosti.

Mjerilo koje ne ispunjava zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom, može se izlagati na sajmovima, izložbama, javnim prezentacijama ili drugim sličnim manifestacijama, pod uslovom da je vidljivo istaknuto obavještenje da to mjerilo ne ispunjava zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom.

II. OBAVEZE ISPORUČILACA

Proizvođač

Član 9

Proizvođač, pored obaveza utvrđenih zakonom, obezbjeđuje da je mjerilo koje stavlja na tržište i/ili u upotrebu konstruisano i proizvedeno u skladu sa osnovnim zahtjevima iz Priloga 1 ovog pravilnika i posebnim zahtjevima koji su dati u Prilozima 3 do 12 ovog pravilnika koji se odnose na pojedine vrste mjerila.

Proizvođač za mjerilo sprovodi i obezbjeđuje sprovođenje postupka ocjenjivanja usaglašenosti iz člana 18 ovog pravilnika i sačinjava tehničku dokumentaciju iz člana 19 ovog pravilnika.

Ako je u postupku ocjenjivanja usaglašenosti iz stava 2 ovog člana, utvrđeno da mjerilo ispunjava zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom, proizvođač sačinjava pisanu EU izjavu o usaglašenosti koja je data u Prilogu 13 koji je sastavni dio ovog pravilnika (u daljem tekstu: EU izjava o usaglašenosti) i na to mjerilo stavlja oznaku CE i dodatnu metrološku oznaku.

Proizvođač čuva tehničku dokumentaciju i EU izjavu o usaglašenosti najmanje deset godina od dana stavljanja mjerila na tržište.

Proizvođač obezbjeđuje uspostavljanje procedura koje obezbjeđuju da serijska proizvodnja ostane usaglašena sa ovim pravilnikom. Promjene u projektovanju ili karakteristikama mjerila, kao i promjene u harmonizovanim standardima, normativnim dokumentima ili drugim tehničkim

specifikacijama u odnosu na koje se izjavljuje usaglašenost mjerila, uzimaju se u obzir na odgovarajući način.

Proizvođač može, u skladu sa radnim karakteristikama mjerila, da uzima uzorke mjerila isporučenih na tržište, sprovodi ispitivanja, i prema potrebi, vodi knjigu pritužbi i registar neusaglašenih i opozvanih mjerila, i o tome obavještava distributere.

Proizvođač treba da obezbijedi da mjerilo koje je stavio na tržište ima oznaku tipa, broj šarže ili serijski broj ili drugi podatak koji omogućava njihovu identifikaciju, a ako veličina ili priroda mjerila to ne dozvoljavaju, ti podaci treba da se navedu u dokumentu koji prati mjerilo, kao i na pakovanju ako ga ima, u skladu sa Prilogom 1 tačka 9.2.

Proizvođač na mjerilo ili, kada to nije moguće, na ambalaži ili pratećoj dokumentaciji mjerila, navodi svoje ime, registrovani trgovački naziv ili registrovanu trgovačku oznaku i adresu na kojoj je dostupan u skladu sa Prilogom 1 tačka 9.2, kao i kontakt podatke napisane na crnogorskom jeziku.

Proizvođač obezbjeđuje da mjerilo koje je stavio na tržište prati primjerak EU deklaracije o usaglašenosti, uputstvo i podaci u skladu sa Prilogom 1 tačkom 9.3, na crnogorskom jeziku

Proizvođači, na zahtjev organa tržišnog nadzora dostavljaju sve informacije i dokumentaciju o mjerilu u papirnom ili elektronskom obliku, potrebne za dokazivanje usaglašenosti sa ovim pravilnikom, na crnogorskom jeziku.

Ovlašćeni zastupnik

Član 10

Proizvođač može, putem pisanog ovlašćenja, imenovati ovlašćenog zastupnika. Obaveze utvrđene u članu 9 stav 1, kao i obaveza izrade tehničke dokumentacije iz člana 9 stav 2, nijesu dio obaveza ovlašćenog zastupnika.

Ovlašćeni zastupnik čuva EU izjavu o usaglašenosti i tehničku dokumentaciju mjerila i stavlja na raspolaganje državnom organu tržišnog nadzora u periodu od deset godina od dana stavljanja mjerila na tržište i ispunjava i druge obaveze utvrđene zakonom.

Uvoznik

Član 11

Uvoznik može da stavi na tržište samo mjerila koja ispunjavaju zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom.

Prije stavljanja mjerila na tržište i/ili u upotrebu, uvoznik garantuje da je proizvođač sproveo postupak ocjenjivanja usaglašenosti iz člana 18 ovog pravilnika, izradio tehničku dokumentaciju, da mjerilo nosi CE znak i dodatnu metrološku oznaku, da ga prati primjerak EU deklaracije o usaglašenosti i drugi potrebni dokumenti, kao i da je proizvođač ispunio zahtjeve iz člana 9 st. 5 i 6 ovog pravilnika.

Ako uvoznik smatra ili ima razloga da vjeruje da mjerilo nije usaglašeno sa osnovnim zahtjevima iz Priloga 1 ovog pravilnika i odgovarajućih posebnih priloga za mjerila, on ne može da stavi mjerilo na tržište ni u upotrebu sve dok mjerilo ne bude usaglašeno, a ako mjerilo predstavlja rizik, uvoznik o tome obavještava proizvođača i organ državne uprave nadležan za tržišni nadzor.

Uvoznik na mjerilo, ili ako to nije moguće na ambalaži ili u dokumentaciji koja prati mjerilo stavlja svoje ime, registrovani trgovački naziv ili registrovanu trgovačku oznaku i adresu na kojoj je dostupan, na crnogorskom jeziku.

Uvoznik može, ako to smatra primjerenim, u skladu sa radnim karakteristikama mjerila, da uzima uzorkemjerila koja su već stavljena na raspolaganje na tržište, sprovodi ispitivanja, i prema potrebi, da vodi knjigu pritužbi i registar neusaglašenih i opozvanih mjerila, o čemu obavještava distributere.

Uvoznik primjerak EU izjave o usaglašenosti i tehničke dokumentacije mjerila čuva i stavlja na raspolaganje nadležnom organu, u periodu od deset godina od dana stavljanja mjerila na tržište i ispunjava i druge obaveze utvrđene zakonom.

Distributer

Član 12

Prilikom stavljanja mjerila na tržište i/ili u upotrebu, distributeri postupaju sa dužnom pažnjom u pogledu zahtjeva ovog pravilnika.

Identifikacija isporučilaca

Član 13

Isporučilac dostavlja na zahtjev nadležnom organu podatke o svakom subjektu koji mu je isporučio mjerilo, odnosno o subjektu kojem je to mjerilo isporučeno.

Podatke iz stava 1 ovog člana, isporučilac dostavlja na zahtjev nadležnom organu, u periodu od deset godina od dana isporuke mjerila.

Slučajevi u kojima se obaveze proizvođača primenjuju na uvoznike i distributere

Član 14

Uvoznik ili distributer smatra se proizvođačem u smislu ovog pravilnika i podliježe obavezama proizvođača iz člana 9 ovog pravilnika, ako stavi mjerni instrument na tržište pod svojim imenom ili trgovačkim žigom ili ako izmijeni mjerilo koji je već stavljeno na tržište na način koji može uticati na usaglašenost sa ovim pravilnikom.

III. USAGLAŠENOST MJERILA

Pretpostavka o usaglašenosti mjerila

Član 15

Smatra se da mjerila koja su usaglašena sa harmonizovanim standardima ili njihovim djelovima, čije su reference objavljene u Službenom listu Evropske unije, ispunjavaju bitne zahtjeve iz Priloga 1 i odgovarajućih specifičnih priloga za ta mjerila, koji su obuhvaćeni tim standardima ili njihovim djelovima.

Smatra se da mjerila koja su usaglašena sa djelovima normativnih dokumenata, čiji je spisak objavljen u Službenom listu Evropske unije, ispunjavaju bitne zahtjeve iz Priloga 1 i odgovarajućih specifičnih priloga za ta mjerila, koji su obuhvaćeni tim djelovima normativnih dokumenata.

Proizvođač može odabrati bilo koje tehničko rješenje koje ispunjava osnovne zahtjeve iz Priloga 1 ovog pravilnika i zahtjeva iz Priloga 3 do 12 ovog pravilnika koji se odnose na pojedinu vrstu mjerila, ali će se mjerilo smatrati usaglašenim sa tim zahtjevima, ako je proizvođač pravilno primijenio rješenja utvrđena u standardima iz stava 1 ovog člana.

Pretpostavlja se usaglašenost sa odgovarajućim ispitivanjima iz člana 19 stav 4 tačka 9 ovog pravilnika, ako je ispitivanje sprovedeno u skladu sa odgovarajućim standardima i Prilozima iz st. 1 i 2 ovog člana i ako rezultati ispitivanja obezbjeđuju usaglašenost sa zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom.

Član 16

Objavljivanje upućivanja na normativne dokumente

Ministarstvo sačinjava i objavljuje na svojoj zvaničnoj internet stranici spisak pozivanja na normativne dokumente čije je referentne oznake utvrdila Evropska komisija i objavila u Službenom listu Evropske unije.

Član 17

Povlačenje upućivanja na normativne dokumente

Kada organ državne uprave nadležan za metrologiju smatra da normativni dokument čije je upućivanje objavljeno ili je predviđeno da bude objavljeno u Službenom listu Evropske unije ne ispunjava u potpunosti bitne zahtjeve koje obuhvata, a koji su utvrđeni u Prilogu I i u relevantnim

posebnim priložima za mjerila, ono će preko ministarstva informisati Evropsku komisiju obezbjeđujući razloge za takav stav.

Organ državne uprave nadležan za metrologiju će o svakom povlačenju ili ograničenju upućivanja na normativne dokumente iz prvog stava ovog člana obavijestiti javnost putem svoje zvanične internet stranice.

Postupci ocjenjivanja usaglašenosti

Član 18

Ocjenjivanje usaglašenosti mjerila sa zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom sprovodi se u skladu sa postupcima ocjenjivanja usaglašenosti koji su dati u Prilogu 2 koji je sastavni dio ovog pravilnika, kao i u Prilozima 3 do 12 koji se odnose na pojedine vrste mjerila.

Dokumentacija koja se koristi u postupcima ocjenjivanja usaglašenosti mjerila, sačinjava se na crnogorskom jeziku ili jeziku koji tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti prihvati.

Tehnička dokumentacija

Član 19

Tehnička dokumentacija o mjerilu mora da sadrži dizajnersko i tehničko rješenje, postupak proizvodnje i rad mjerila, opisano na razumljiv način.

Tehnička dokumentacija iz stava 1 ovog člana, mora da omogući ocjenjivanje usaglašenosti sa odgovarajućim zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom.

Tehnička dokumentacija iz stava 1 ovog člana, mora da sadrži informacije koje obezbjeđuju:

- 1) definisanje metroloških karakteristika;
- 2) obnovljivost metroloških karakteristika proizvedenog mjerila kada se ispravno podesi upotrebom odgovarajućih sredstava i
- 3) cjelovitost mjerila.

Tehnička dokumentacija iz stava 1 ovog člana, u mjeri u kojoj je to potrebno za ocjenjivanje i identifikaciju tipa i/ili mjerila naročito sadrži:

- 1) opšti opis mjerila;
- 2) dizajnersko i tehničko rješenje na nivou ideje i proizvodne nacрте, kao i planove spojeva, podsklopova, krugova itd;
- 3) proizvodne postupke kojima se obezbjeđuje jednakost proizvodnje;
- 4) ako je primjenjivo, opis elektronskih uređaja sa nacртima, dijagramima, dijagramima toka sa logičkim podacima i opšte podatke o programskim rješenjima kojima se objašnjavaju njihove karakteristike i rad;
- 5) opise i objašnjenja neophodna za razumijevanje tač. 2, 3 i 4 ovog stava, uključujući rad mjerila;
- 6) popis harmonizovanih standarda i/ili normativnih dokumenata iz člana 15 ovog pravilnika, primijenjenih u cijelini ili djelimično;
- 7) opise rješenja koja su prihvaćena za ispunjavanje osnovnih zahtjeva, kada crnogorski standardi iz člana 15 ovog pravilnika i/ili normativni dokumenti nijesu primijenjeni, uključujući popis drugih relevantnih tehničkih specifikacija koje su primijenjene;
- 8) rezultate proračuna za konstrukciju, ispitivanja itd;
- 9) kad je to potrebno, odgovarajuće rezultate ispitivanja kako bi se dokazalo da tip i/ili mjerila ispunjavaju:
 - a) zahtjeve ovog pravilnika pod datim nazivnim radnim uslovima i pod posebnim smetnjama iz okoline;
 - b) specifikacije o trajnosti za gasomjere, vodomjere, mjerila toplotne energije i za mjerila tečnosti koje nijesu voda;
- 10) EU potvrde o ispitivanju tipa ili EU potvrde o ispitivanju kreiranog i tehničkog rješenja mjerila koje sadrže iste djelove kao i kreirano i tehničko rješenje.

Proizvođač određuje mjesto za stavljanje žigova i oznaka na mjerilu.

Proizvođač određuje uslove za spojivost mjerila sa kućištem i podsklopovima kad je to neophodno.

EU izjava o usaglašenosti

Član 20

EU izjavom o usaglašenosti potvrđuje se da mjerilo ispunjava osnovne zahtjeve iz Priloga 1 ovog pravilnika i zahtjeve iz Priloga 3 do 12 ovog pravilnika koji se odnose na pojedinu vrstu mjerila.

EU izjava o usaglašenosti sačinjava se na obrascu koji je dat u Prilogu 13 ovog pravilnika i sadrži elemente utvrđene u modulima postupaka ocjenjivanja usaglašenosti iz Priloga 2 ovog pravilnika.

EU izjava o usaglašenosti sačinjava se na crnogorskom jeziku i redovno ažurira.

Ako se na mjerilo primjenjuje više propisa kojima se zahtijeva EU izjava o usaglašenosti, sačinjava se samo jedna EU izjava o usaglašenosti, u kojoj se navodi popis primijenjenih propisa i brojevi službenog lista u kojem su objavljeni.

Sačinjavanjem EU izjave o usaglašenosti proizvođač preuzima odgovornost da je mjerilo usaglašeno sa zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom.

Oznaka usaglašenosti

Član 21

Na mjerilo koje je usaglašeno sa zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom proizvođač stavlja znak CE i dodatne metrološke oznake, u skladu sa čl. 22 i 23 ovog pravilnika.

Znak CE stavlja se na mjerilo u skladu sa propisom kojim se uređuje oblik, sadržaj i izgled znaka usaglašenosti proizvoda, ako ovim pravilnikom nije drukčije određeno.

Dodatna metrološka oznaka

Član 22

Dodatna metrološka oznaka sastoji se od velikog slova "M" i dvije posljednje cifre godine njenog stavljanja, uokvirenih u pravougaonik, a visina pravougaonika jednaka je visini oznake CE.

Dodatna metrološka oznaka se postavlja na način kao i oznaka CE, ako ovim pravilnikom nije drukčije određeno.

Posebni zahtjevi u vezi sa stavljanjem znaka CE i dodatne metrološke oznake

Član 23

Znak CE stavlja se na mjerilo ili na njegovu natpisnu pločicu na vidljiv, čitljiv i neizbrisiv način, a ukoliko to nije moguće ili to ne dopušta priroda mjerila, znak CE se stavlja na prateću dokumentaciju mjerila i na ambalažu, ako postoji.

Ako se mjerilo sastoji od više uređaja, koji nijesu podsklopovi i rade zajedno, znak CE i dodatna metrološka oznaka stavljaju se na glavni uređaj mjerila.

Znak CE i dodatna metrološka oznaka stavljaju se prije stavljanja mjerila na tržište, a u opravdanim slučajevima mogu se staviti na mjerilo tokom proizvodnog procesa.

Dodatna metrološka oznaka stavlja se neposredno iza znaka CE.

Iza znaka CE i dodatne metrološke oznake stavlja se identifikacioni broj tijela za ocjenjivanje usaglašenosti, ako je to tijelo uključeno u fazu kontrole proizvodnje, u skladu s Prilogom 2 ovog pravilnika.

Identifikacioni broj tijela iz stava 5 ovog člana, stavlja tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti ili proizvođač, odnosno njegov ovlašćeni zastupnik, prema uputstvima tijela za ocjenjivanje usaglašenosti.

Identifikacioni broj prijavljenog tijela treba da bude neizbrisiv ili samouništiv u slučaju njegovog uklanjanja.

Nakon znaka CE, dodatne metrološke oznake i identifikacionog broja tijela za ocjenjivanje usaglašenosti na mjerilo se može staviti i druga oznaka kojom se označava poseban rizik ili poseban način upotrebe mjerila.

Zahtjevi koje mora da ispunjava tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti

Član 24

Tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti mjerila mora da ispunjava sljedeće zahtjeve, i to:

- 1) mora biti osnovano u Crnoj Gori i imati status pravnog lica;
- 2) mora biti nezavisno od privrednih društava, pravnih i fizičkih lica čije mjerilo ocjenjuje; Tijelo koje pripada poslovnom udruženju ili profesionalnoj federaciji, koje predstavlja privredne subjekte uključene u projektovanje, proizvodnju, isporuku, sklapanje, upotrebu ili održavanje mjerila čije ocjenjivanje vrši, može se smatrati takvim tijelom, pod uslovom da se dokažu njegova nezavisnost i odsustvo bilo kakvog sukoba interesa.
- 3) odgovorno lice i lica odgovorna za sprovođenje ocjenjivanja usaglašenosti ne mogu biti projektant, proizvođač, distributer, uvoznik, instalater, kupac, vlasnik, korisnik ili lice koje održava mjerilo koje se ocjenjuje, kao ni njihov ovlašćeni zastupnik, što ne isključuje upotrebu mjerila čije se ocjenjivanje vrši za aktivnosti, odnosno za sopstvene potrebe tijela za ocjenjivanje usaglašenosti;
- 4) odgovorno lice i lica odgovorna za sprovođenje ocjenjivanja usaglašenosti mjerila ne mogu biti direktno uključeni u projektovanje, proizvodnju ili konstrukciju, stavljanje na tržište, ugradnju, upotrebu ili održavanje mjerila i ne mogu zastupati strane uključene u te aktivnosti;
- 5) tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti ne može da učestvuje u bilo kojim aktivnostima koje mogu dovesti u pitanje njegovu nezavisnost i nepristrasnost i ne može pružati usluge savjetovanja, osim razmjene tehničkih podataka sa proizvođačem u cilju ocjenjivanja usaglašenosti mjerila i obezbjeđuju da aktivnosti njihovih pravno povezanih lica ili podizvođača ne utiču na povjerljivost, objektivnost ili nepristrasnost njihovih aktivnosti ocjenjivanja usaglašenosti;
- 6) zaposleni u tijelu za ocjenjivanje usaglašenosti moraju da sprovode poslove ocjenjivanja usaglašenosti sa najvišim stepenom profesionalne etike i stručnosti u području metrologije, i ne mogu biti pod pritiskom ili uticajem od strane lica u čijem interesu su rezultati ocjenjivanja usaglašenosti, a što bi moglo uticati na odluku ili rezultate poslova ocjenjivanja usaglašenosti mjerila;
- 7) tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti mora da bude osposobljeno da pravilno izvrši postupke ocjenjivanja usaglašenosti za koje je ovlašćeno u skladu sa Prilogom 2 ovog pravilnika, bez obzira da li te poslove obavlja samostalno ili se obavljaju u njegovo ime i pod njegovom odgovornošću.

Za svaku kategoriju mjerila, za koju je imenovano, tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti treba da ima:

- 1) zaposlene koji posjeduju odgovarajuće tehničko i stručno znanje i iskustvo u obavljanju poslova ocjenjivanja usaglašenosti mjerila;
- 2) utvrđen opis postupaka u skladu sa kojima sprovodi ocjenjivanje usaglašenosti, kojim se obezbjeđuje transparentnost i sposobnost obnavljanja tih postupaka, kao i definisane protokole i postupke kojima su jasno razgraničeni poslovi i zadaci ocjenjivanja usaglašenosti od drugih aktivnosti koje obavlja;
- 3) utvrđene postupke za obavljanje djelatnosti primjereno veličini pravnog lica, sektoru u kojem djeluje, strukturi, stepenu složenosti tehnologije određenog mjerila, kao i veličini ili vrsti serije proizvodnog procesa;
- 4) potrebna sredstva za pravilno obavljanje tehničkih i administrativnih poslova povezanih sa ocjenjivanjem usaglašenosti i dostupnu potrebnu opremu ili sredstva.

Zaposleni odgovorni za poslove ocjenjivanja usaglašenosti mjerila treba da imaju:

- 1) odgovarajuće tehničko i stručno znanje koje obuhvata sve poslove ocjenjivanja usaglašenosti za koje je tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti imenovano;
- 2) poznavanje zahtjeva za ocjenjivanje usaglašenosti u skladu sa odredbama ovog pravilnika i odgovarajuća ovlašćenja za obavljanje tih poslova;

3) primjereno znanje i razumijevanje osnovnih zahtjeva iz Priloga 1 ovog pravilnika, harmonizovanih standarda iz člana 15 ovog pravilnika i primjenjivih odredaba drugih propisa;

4) sposobnost i samostalnost u sačinjavanju potvrda, zapisa i izvještaja o sprovedenim aktivnostima ocjenjivanja usaglašenosti u skladu sa odredbama ovog pravilnika.

Tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti, odgovorna lica i zaposleni koji sprovode postupak ocjenjivanja usaglašenosti mjerila, treba da budu nepristrasni i njihova zarada ne može da zavisi od broja sprovedenih ocjenjivanja mjerila, kao ni od rezultata tih ocjenjivanja.

Tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti treba da ima zaključen ugovor o osiguranju od odgovornosti za štetu.

Zaposleni u tijelu za ocjenjivanje usaglašenosti, moraju da čuvaju povjerljivost podataka i informacija u vezi sa ocjenjivanjem usaglašenosti mjerila u skladu sa zakonom.

Tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti treba da učestvuje u odgovarajućim aktivnostima standardizacije i aktivnostima koordinatorske grupe drugih tijela za ocjenjivanje usaglašenosti mjerila ili da obezbjeđuje da njegovi zaposleni koji rade na poslovima ocjenjivanja usaglašenosti mjerila budu blagovremeno informisani o tim aktivnostima i primjenjuju opšta uputstva, odluke i dokumente koji su izrađeni kao rezultat rada te grupe, a ako tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti dokaže usaglašenost sa zahtjevima utvrđenim u harmonizovanim standardima iz člana 15 ovog pravilnika pretpostavlja se da ispunjava zahtjeve iz člana 24 ovog pravilnika, ako su ti zahtjevi obuhvaćeni harmonizovanim standardima.

Pretpostavka o usaglašenosti tijela za ocjenjivanje usaglašenosti

Član 25

Ako tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti dokaže usaglašenost sa zahtjevima utvrđenim u harmonizovanim standardima ili njihovim djelovima, pretpostavlja se da ono ispunjava zahtjeve iz člana 24 ovog pravilnika, ako su ti zahtjevi obuhvaćeni harmonizovanim standardima.

Uslovi za podugovaranje od strane prijavljenih tijela i povezana pravna lica

Član 26

Ako prijavljeno tijelo podugovori specifične zadatke povezane sa ocjenjivanjem usaglašenosti ili se javi povezanom pravnom licu, ono obezbjeđuje da podizvođač ili povezano pravno lice ispunjavaju zahtjeve utvrđene u članu 24 ovog pravilnika i o tome na odgovarajući način obavještava organ nadležan za prijavljivanje.

Prijavljena tijela preuzimaju potpunu odgovornost za zadatke koje obavljaju podizvođači ili povezana pravna lica, bez obzira na to gdje je njihovo sjedište.

Aktivnosti se mogu podugovoriti ili izvršiti od strane povezanog pravnog lica samo uz saglasnost klijenta.

Prijavljena tijela stavljaju na raspolaganje organu nadležnom za prijavljivanje relevantne dokumente koji se odnose na ocjenu kvalifikacija podizvođača ili povezanog pravnog lica i na rad koji su oni sprovedli na osnovu Priloga 2 ovog pravilnika.

Tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti u sastavu proizvođača

Član 27

Akreditovano interno tijelo može se koristiti za sprovođenje aktivnosti ocjenjivanja usaglašenosti za privredni subjekt čiji je sastavni dio, u svrhu sprovođenja postupaka utvrđenih u Prilogu 2 Modul A2 i C2 ovog pravilnika, a to tijelo treba da čini poseban i odvojen dio privrednog subjekta i ne treba da učestvuje u projektovanju, proizvodnji, isporuci, instaliranju, upotrebi ili održavanju mjerila čije ocjenjivanje vrši.

Tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti u sastavu proizvođača treba da ispunjava sljedeće uslove:

- 1) treba da bude akreditovano u skladu sa zakonom kojim se uređuje način i postupak akreditacije;
- 2) treba da bude posebna organizaciona jedinica u okviru proizvođača u čijem je sastavu i treba da ima uspostavljene metode izvještavanja tog proizvođača;
- 3) tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti u sastavu proizvođača i njegovi zaposleni ne treba da budu odgovorni za kreiranje, proizvodnju, isporuku, ugradnju, rad ni održavanje mjerila koje ocjenjuju i ne treba da budu uključeni u aktivnosti koje mogu dovesti u pitanje njihovu nezavisnost i nepristrasnost u postupku ocjenjivanja usaglašenosti;
- 4) može da obavlja poslove ocjenjivanja usaglašenosti iz stava 1 ovog člana, samo za potrebe proizvođača u čijem je sastavu.

Prijavljivanje tijela za ocjenjivanje usaglašenosti mjerila

Član 28

Ministarstvo uspostavlja i sprovodi postupake za prijavljivanje tijela za ocjenu usaglašenosti, kao i nadzor nad prijavljenim tijelima, uključujući usklađenost sa odredbama člana 26 ovog pravilnika u skladu sa Zakonom.

Tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti treba da ima ugovorenu polis osiguranja od odgovornosti za štetu nastalu iz njegovih aktivnosti, a prijavljivanje tijela za ocjenjivanje usaglašenosti mjerila vrši se u skladu sa propisom kojim se uređuje način prijavljivanja imenovanih tijela za ocjenjivanje usaglašenosti.

Formalne neusaglašenosti

Član 29

Organ nadzora nad tržištem zahtijevaće od odgovarajućeg privrednog subjekta da otkloni utvrđenu neusaglašenost ako utvrdi jedno od sljedećeg:

- a) CE oznaka ili dodatna metrološka oznaka stavljena je suprotno članu 30 Uredbe (EZ) br. 765/2008 ili odredbama ovog pravilnika;
- b) CE oznaka ili dodatna metrološka oznaka nije stavljena;
- c) identifikacioni broj prijavljenog tijela stavljen je suprotno propisanim pravilima ili nije stavljen;
- d) EU izjava o usaglašenosti ne prati mjerilo;
- e) EU izjava o usaglašenosti nije pravilno sačinjena;
- f) tehnička dokumentacija nije dostupna ili nije potpuna;
- g) podaci o proizvođaču ili uvozniku nedostaju, netačni su ili nepotpuni;
- h) bilo koji drugi administrativni zahtjev propisan ovim pravilnikom nije ispunjen.

Ako neusaglašenost iz stava 1 ovog člana i dalje postoji, nadležni inspeksijski organ preduzeće sve odgovarajuće mjere da ograniči ili zabrani stavljanje mjerila na tržište ili da obezbijedi njegovo povlačenje ili opoziv sa tržišta.

Žalba na odluke imenovanih tijela

Član 30

Proizvođač ili uvoznik ima pravo žalbe na odluke imenovanog tijela, koja se može podnijeti Ministarstvu.

Informacije o neusaglašenom mjerilu

Član 31

Ako organ tržišnog nadzora smatra da se neusaglašenost ne ograničava samo na teritoriju Crne Gore, obavještava Evropsku komisiju i države članice o rezultatima ocjenjivanja i o radnjama koje su zahtijevali od privrednog subjekta da preduzme.

Ako privredni subjekat iz stava 1 ovog člana ne preduzme odgovarajuće korektivne radnje u roku iz stava 1 ovog člana, organi nadležni za nadzor nad tržištem preduzimaju sve odgovarajuće privremene mjere kako bi zabranili ili ograničili dostupnost mjerila na tržištu Crne Gore, povukli mjerilo sa tržišta ili izvršili opoziv mjerila.

Organi nadležni za nadzor nad tržištem bez odlaganja obavještavaju Evropsku komisiju i države članice o tim mjerama.

Obavještenja iz stava 3 ovog člana uključuju sve dostupne pojedinosti, a naročito podatke o tome da li je neusaglašenost posljedica:

- a) neispunjavanja zahtjeva mjerila koji se odnose na aspekte zaštite javnog interesa utvrđenih ovim pravilnikom, ili
- b) nedostataka u harmonizovanim standardima ili normativnim dokumentima iz člana 15 ovog pravilnika koji daju pretpostavku o usaglašenosti.

Prilozi

Član 32

Prilozi 1 do 13 čine sastavni dio ovog pravilnika.

IV. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Mjerila u upotrebi

Član 33

Mjerila koja su na dan stupanja na snagu ovog pravilnika u upotrebi, mogu se podnositi na redovno i vanrednoovjeravanje, ako ispunjavaju zahtjeve iz propisa na osnovu kojih su stavljena u upotrebu.

Odložena primjena

Član 34

Odredbe člana 9 st. 2 do 6, člana 10, člana 11st. 2, 3 i 4, čl. 12, 13, 17 st. 1 i člana 18, člana 19 stav 4 tačka 10 i članova 20 do 31 ovog pravilnika primjenjivaće se od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Odredbe Priloga 2 i Priloga 13 ovog pravilnika, kao i odredbe Priloga 3 do 12 kojima se uređuju postupci ocjenjivanja usaglašenosti primjenjivaće se od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Do pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji ispitivanje usaglašenosti mjerila iz člana 3 ovog pravilnika sa zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom, vršiće se u skladu sa Pravilnikom o bližem postupku i načinu ispitivanja i odobravanja tipa mjerila.

Značenje termina u prelaznom periodu

Član 35

Od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, u smislu ovog pravilnika, tržište Crne Gore smatraće se tržištem Evropske unije, a ovlašćenim zastupnikom, odnosno uvoznikom smatraće se pravno, odnosno fizičko lice koje ima sjedište, odnosno prebivalište u Evropskoj uniji.

Prestanak važenja

Član 36

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o zahtjevima koji se odnosi na uređaje i sisteme sa mjernom funkcijom („Službeni list CG”, broj 41/17).

Stupanje na snagu

Član 37

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

*U ovaj pravilnik prenešena je Direktiva 2014/32/EU Evropskog Parlamenta i Savjeta od 26. februara 2014. godine o usklađivanju zakonodavstva država članica u pogledu stavljanja na tržište mjernih instrumenata, i delegirana direktiva Komisije (EU) 2015/13 od 31. oktobra 2014. godine koja dopunjava Prilog III Direktive 2014/32/EU Evropskog Parlamenta i Savjeta, u pogledu raspona protoka vodomjera.

Broj: 07-328/26-2627/3

Podgorica, 26. maja 2026. godine

Ministar,
Nik Gjelošhaj, s.r.

OSNOVNI ZAHTJEVI

Mjerilo mora da obezbijedi visok nivo metrološke zaštite kako bi se zainteresovane strane mogle pouzdati u mjerni rezultat i mora biti konstruisano i proizvedeno u skladu sa visokim nivoom kvaliteta, s obzirom na mjernu tehnologiju i sigurnost mjerenih podataka.

Rješenja prihvaćena u svrhu ispunjavanja osnovnih zahtjeva moraju uzeti u obzir odgovarajuću namjenu mjerila i sve oblike zloupotrebe koje je moguće predvidjeti.

Izrazi upotrijebljeni u ovom prilogu imaju sljedeća značenja:

- 1) mjerena veličina je posebna veličina podvrgnuta mjerenju;
- 2) uticajna veličina je veličina koja nije mjerena veličina, ali utiče na mjerni rezultat;
- 3) nazivni radni uslovi su vrijednosti mjerenih veličina i uticajnih veličina koje čine standardne radne uslove mjerila;
- 4) smetnja - uticajna veličina ili veličina koja ima vrijednost u granicama specificiranim u odgovarajućem zahtjevu, ali izvan specificiranih nazivnih radnih uslova mjerila. Uticajna veličina je smetnja ako se za nju ne specificiraju nazivni radni uslovi;
- 5) granična vrijednost je vrijednost pri kojoj se promjena mjernog rezultata smatra nepoželjnom;
- 6) materijalna mjera je uređaj koji je namijenjen da tokom upotrebe obnavlja ili trajno daje jednu ili više vrijednosti date veličine;
- 7) direktna prodaja je trgovinska transakcija, ako:
 - mjerni rezultat služi kao osnov za cijenu koju je potrebno platiti;
 - je najmanje jedna od strana uključenih u transakciju koja se odnosi na mjerenje potrošač, korisnik ili druga strana koja zahtijeva sličan nivo zaštite i
 - sve strane u transakciji prihvataju mjerni rezultat u tom trenutku i na tom mjestu;
- 8) klimatski uslovi su uslovi u kojima se mjerila smiju upotrebljavati. Kako bi se prevazišle klimatske razlike, utvrđen je raspon graničnih vrijednosti temperature;
- 9) isporučilac energije/energenata i vode je isporučilac električne energije, gasa, toplotne energije ili vode.

OSNOVNI ZAHTJEVI ZA MJERILA

1. Dozvoljene greške

1.1. Pod nazivnim radnim uslovima i kada ne postoje smetnje, mjerna greška ne smije prekoračiti vrijednost najveće dozvoljene greške (NDG), kako je utvrđeno u odgovarajućim zahtjevima za svako pojedino mjerilo.

Ako nije drukčije utvrđeno u Prilozima 3 do 12 ovog pravilnika koji se odnose na pojedine vrste mjerila, najveća dozvoljena greška izražava se kao dvostruka vrijednost odstupanja od stvarne mjerne vrijednosti.

1.2. Pod nazivnim radnim uslovima i u slučaju postojanja smetnji, zahtjevi za tehničke karakteristike mjerila moraju biti u skladu sa zahtjevima koji su utvrđeni za pojedine vrste mjerila.

Ako se mjerilo koristi u specificovanom trajnom elektromagnetnom polju, dozvoljene tehničke karakteristike tokom ispitivanja zračenjem elektromagnetnog amplitudno moduliranog polja moraju biti u granicama najveće dozvoljene greške.

1.3. Proizvođač mora da odredi (specifikuje) klimatsku, mehaničku i elektromagnetnu okolinu u kojoj će se mjerilo koristiti, napajanje električnom energijom i druge uticajne veličine koje bi mogle uticati na njegovu tačnost, uzimajući u obzir zahtjeve utvrđene u Prilozima 3 do 12 ovog pravilnika koji se odnose na pojedine vrste mjerila.

1.3.1. Uslovi okoline

Proizvođač mora da odredi (specifikuje) gornju i donju temperaturnu granicu između vrijednosti utvrđenih u Tabeli 1 ovog Priloga, ako nije drukčije utvrđeno u Prilozima 3 do 12 ovog pravilnika, i

naznači da li je mjerilo konstruisano za uslove u kojima dolazi do kondenzovanja vlage, kao i predviđeno mjesto za postavljanje mjerila, odnosno otvoren ili zatvoren prostor.

Tabela 1

	Temperaturne granice			
Gornja temperaturna granica	30 °C	40 °C	55 °C	70 °C
Donja temperaturna granica	5 °C	- 10 °C	- 25 °C	- 40 °C

1.3.2.

a) Mehanički se okolina razvrstava u klase M1 do M3 na sljedeći način:

M1	klasa se primjenjuje na mjerila koja se upotrebljavaju na mjestima na kojima vibracije i udari nijesu od posebnog značaja, npr. za mjerila pričvršćena na lake nosive konstrukcije izložene neznatnim vibracijama i naglim udarcima koji se na njih prenose od radova pri rušenju ili rada kompresorskih bušilica, lupanja vratima itd.
M2	klasa se primjenjuje na mjerila koja se upotrebljavaju na mjestima sa velikim vibracijama i udarima ili vibracijama i udarima visokog nivoa, npr. koji se prenose sa mašina i vozila koja prolaze u blizini ili susjednih teških mašina, pokretnih traka itd.
M3	klasa se primjenjuje na mjerila koja se upotrebljavaju na mjestima gdje su nivoi vibracija i udari visoki ili veoma visoki, npr. za mjerila montirana direktno na mašine, pokretne trake itd.

b) U vezi sa mehaničkim okruženjem moraju se uzeti u obzir sljedeće uticajne veličine:

- vibracije,
- mehanički udari.

1.3.3.

a) Elektromagnetna okolina razvrstava se u klase E1, E2 ili E3 na sljedeći način, ako nije drukčije utvrđeno u Prilozima 3 do 12 ovog pravilnika koji se odnose na pojedine vrste mjerila:

E1	klasa se primjenjuje na mjerila koja se upotrebljavaju na mjestima sa elektromagnetnim smetnjama koje odgovaraju smetnjama koje će vjerovatno postojati u stambenim i trgovačkim zgradama i pogonima lake industrije.
E2	klasa se primjenjuje na mjerila koja se upotrebljavaju na mjestima sa elektromagnetnim smetnjama koje odgovaraju smetnjama koje će vjerovatno postojati u drugim industrijskim zgradama.
E3	klasa se primjenjuje na mjerila koja se napajaju iz baterija vozila. Ta mjerila moraju isunjavati zahtjeve E2 klase i sljedeće dodatne zahtjeve: - sniženje napona izazvano aktiviranjem krugova za pokretanje motora mašina sa unutrašnjim sagorijevanjem; - tranzijente koji nastaju pražnjenjem tereta koji se pojavljuju u slučaju isklapanja ispražnjene baterije tokom rada mašina.

b) Sljedeće uticajne veličine moraju se uzeti s obzirom u vezi sa elektromagnetnim okruženjem:

- prekidi napajanja,
- kratkotrajna sniženja napona,
- naponski tranzijenti na linijama napajanja i/ili signalnim linijama,
- elektrostatska pražnjenja,
- radiofrekvencijska elektromagnetna polja,
- vođena radiofrekvencijska elektromagnetna polja na linijama napajanja i/ili signalnim linijama,
- tranzijenti na linijama napajanja i/ili signalnim linijama.

1.3.4. U zavisnosti od slučaja, pored uticajnih veličina iz podtačke 1.3.3. tačke 1 ovog priloga moraju se uzeti u obzir i druge uticajne veličine:

- promjena napona,
- promjena mrežne frekvencije,
- magnetna polja mrežne frekvencije,
- druge veličine koje bi mogle znatno uticati na tačnost mjerila.

1.4. Ispitivanja u skladu sa ovim pravilnikom, sprovode se na sljedeći način:

1.4.1. Osnovna pravila za ispitivanje i određivanje grešaka

Osnovni zahtjevi određeni u tač. 1.1 i 1.2 moraju se provjeriti za svaku bitnu uticajnu veličinu. Ako nije drukčije određeno u odgovarajućem posebnom prilogu ovog pravilnika koji se odnosi na pojedinu vrstu mjerila, ti osnovni zahtjevi se primjenjuju za svaku uticajnu veličinu posebno i to kada se njeno djelovanje odvojeno ocjenjuje, pri čemu se obezbjeđuje da sve druge uticajne veličine budu relativno konstantnim na svojim referentnim vrijednostima.

Metrološka ispitivanja moraju se sprovesti tokom ili nakon primjene uticajne veličine, bez obzira koji uslov odgovara standardnom radnom stanju mjerila, ako postoji vjerovatnoća da će se ta uticajna veličina pojaviti.

1.4.2. Vlažnost okoline

a) U skladu sa klimatskim radnim uslovima u kojima je predviđeno korišćenje mjerila, vrši se ispitivanje sa stalnom temperaturom sa vlagom (bez kondenzacije) ili sa ciklički promjenjivom povećanom temperaturom sa vlagom (sa kondenzacijom).

b) Ispitivanje cikličnom promjenom temperature sa vlagom primjenjuje se kada je važna kondenzacija ili kada će se prodor pare ubrzati djelovanjem disanja. U uslovima u kojima je uzrok nekondenzirajuća vlaga primjenjuje se ispitivanje u uslovima stalne temperature sa vlagom.

2. Obnovljivost

Primjena iste mjerene veličine na drugom mjestu ili od strane drugog korisnika, pod istim uslovima, mora dovesti do bliskog podudaranja rezultata uzastopnih mjerenja. Razlika između tih mjernih rezultata mora biti neznatna u poređenju sa najvećom dozvoljenom greškom.

3. Ponovljivost

Primjena iste mjerene veličine pod istim mjernim uslovima, mora dovesti do bliskog podudaranja rezultata uzastopnih mjerenja. Razlika između tih mjernih rezultata mora biti neznatna u poređenju sa najvećom dozvoljenom greškom.

4. Razlučivanje i osjetljivost

Mjerilo mora biti dovoljno osjetljivo, a prag pokretljivosti mora biti dovoljno nizak za mjerne zadatke za koje je namijenjeno.

5. Trajnost

Mjerilo mora biti konstruisano na način da održava odgovarajuću stabilnost svojih metroloških karakteristika u periodu koji je procijenio proizvođač, pod uslovom da je ispravno ugrađeno, da se ispravno održava i upotrebljava u skladu sa uputstvima proizvođača, kada se nalazi u uslovima okoline za koje je namijenjeno.

6. Pouzdanost

Mjerilo mora biti konstruisano na način da se, u najvećoj mogućoj mjeri, smanji djelovanje neispravnosti koja bi mogla dovesti do netačnog mjernog rezultata, osim ako je postojanje takve neispravnosti očigledno.

7. Primjerenosti

7.1 Mjerilo ne smije imati svojstva koja bi mogla olakšati zloupotrebu, pri čemu mogućnost nenamjerne pogrešne upotrebe mora biti svedena na najmanju moguću mjeru.

7.2. Mjerilo mora biti primjereno upotrebi za koju je namijenjeno, vodeći računa o praktičnim radnim uslovima, i u svrhu dobijanja ispravnog mjernog rezultata ne smije korisniku postavljati nerazumne zahtjeve.

7.3 Greške mjerila koja služe za mjerenje energenata ili vode pri protocima ili strujama izvan nadziranog područja ne smiju imati nepropisnu sistemsku grešku.

7.4 Ako je mjerilo napravljeno za mjerenje vremenski stalnih vrijednosti mjerene veličine, to mjerilo mora biti neosjetljivo na mala kolebanja vrijednosti mjerene veličine ili mora dati upozorenje za odgovarajuće djelovanje.

7.5. Mjerilo mora biti otporno, a materijali od kojih je izrađeno moraju biti primjereni uslovima upotrebe za koje je namijenjeno.

7.6. Mjerilo mora biti konstruisano na način da omogući nadzor mjernih zadataka nakon njegovog stavljanja na tržište ili upotrebu i, prema potrebi, mora raspolagati posebnom opremom ili programskom podrškom. Postupak ispitivanja mjerila mora biti opisan u priručniku za njegovo rukovanje.

Ako mjerilo ima pridruženu programsku podršku koja osim mjernih osigurava i druge funkcije, mora se omogućiti identifikovanje te programske podrške koja je kritična za metrološke karakteristike i na te karakteristike ne smije uticati na nedozvoljeni način.

8. Zaštita od neovlašćenog pristupa

8.1 Na metrološke karakteristike mjerila ne smije na nedozvoljen način uticati njegovo spajanje sa drugim uređajem, osobina spojenog uređaja ni drugi uređaj koji je daljinski povezan sa mjerilom.

8.2 Fizička komponenta uređaja koja može imati negativan uticaj na metrološke karakteristike mjerila mora biti konstruisana na način da se može sigurnosno zaštititi. Predviđene zaštitne mjere moraju obezbijediti dokaz u slučaju intervencije.

8.3 Programska podrška koja može imati negativan uticaj na metrološke karakteristike mora biti označena kao takva i mora biti zaštićena.

Mjerilo mora omogućiti jednostavnu identifikaciju programskog rješenja (softvera).

Dokaz o intervenciji mora biti dostupan tokom razumnog vremenskog perioda.

8.4 Mjerni podaci, programska podrška koja može imati negativna uticaj na mjerne karakteristike i metrološki važni parametri koji se pohranjuju i prenose, moraju biti na odgovarajući način zaštićeni od slučajnog ili namjernog pogrešnog prikaza.

8.5 Kod komunalnih mjerila ne smije biti moguće tokom upotrebe vraćati u početno stanje pokazivanje ukupne isporučene količine ili prikaze iz kojih se može izvesti ukupna količina, koji u cijelosti ili djelimično služe kao osnova za plaćanje.

9. Podaci koje mora nositi mjerilo i koji prate mjerilo

9.1. Mjerilo mora da ima sljedeće natpise:

a) ime, registrovani trgovački naziv ili registrovanu trgovačku oznaku, u skladu sa ovim pravilnikom;

b) podatke o tačnosti mjerila;

i, ako je primjenjivo:

c) podatke o uslovima upotrebe;

d) mjernu sposobnost;

e) mjerno područje;

f) identifikacionu oznaku imenovanog tijela;

g) broj EU potvrde o ispitivanju tipa ili EU potvrde o ispitivanju konstruktivnog i tehničkog rješenja;

h) podatke da li dodatni uređaji obezbjeđuju metrološke rezultate koji ispunjavaju propisane zahtjeve za to mjerilo.

9.2. Mjerilo čije su dimenzije suviše male ili koje je previše osjetljive konstrukcije da bi moglo nositi odgovarajuće podatke, mora te podatke da na odgovarajući način ima označene na ambalaži, ili pratećim dokumentima, u skladu sa odredbama ovog pravilnika.

9.3. Mjerilo moraju pratiti podaci o njegovom radu, osim ako to zbog jednostavnosti mjerila nije neophodno. Podaci trebaju biti lako razumljivi i moraju obuhvatati kad je to bitno:

a) nazivne radne uslove,

b) klase mehaničke i elektromagnetne okoline,

- c) gornju i donju granicu temperature, da li je moguća kondenzacija ili nije, kao i da li je mjerilo predviđeno za upotrebu na otvorenom ili u zatvorenom prostoru,
- d) uputstvo za ugradnju, održavanje, popravke i dozvoljena podešavanja,
- e) uputstvo za ispravno rukovanje i eventualne posebne uslove upotrebe,
- f) uputstvo za spojivost sa kućištima, podsklopovima ili mjerilima.

9.4. Grupe istih mjerila koja se upotrebljavaju na istom mjestu ili se upotrebljavaju za komunalna mjerenja ne moraju imati pojedinačne priručnike za rukovanje.

9.5. Ako nije drukčije određeno u Prilozima 3 do 12 ovog pravilnika koji se odnose na pojedine vrste mjerila, vrijednost podjeljka skale za mjerenu vrijednost mora biti u obliku 1×10^n , 2×10^n ili 5×10^n , gdje je n bilo koji cijeli broj ili nula. Mjerna jedinica ili njen znak moraju biti prikazani neposredno uz brojčanu vrijednost.

9.6. Materijalna mjera mora biti označena nazivnom vrijednošću ili ljestvicom, praćenom odgovarajućom mjernom jedinicom.

9.7. Odgovarajuće mjerne jedinice i njihovi znakovi moraju biti u skladu sa posebnim propisom kojim se uređuju zakonske mjerne jedinice.

9.8. Sve oznake i natpisi koji se u skladu sa ovim pravilnikom, stavljaju na mjerilo moraju biti jasni, neizbrisivi, nedvosmisleni i ne mogu se premještati.

10. Pokazivanje rezultata

10.1 Pokazivanje rezultata mora biti uz pomoć pokaznog uređaja ili u odštampanom obliku (papiru ili u obliku neizmjenjivog zapisa u elektronskom uređaju za pohranjivanje podataka).

10.2. Pokazivanje svakog rezultata mora biti jasno i nedvosmisleno, i praćeno oznakama i natpisima koji su neophodni da bi se korisnik obavijestio o značenju rezultata. U uobičajenim uslovima upotrebe mora biti moguće lako očitavanje predloženog rezultata. Dodatna pokazivanja mogu postojati samo pod uslovom ako ne izazivaju zabunu sa metrološki nadziranim pokazivanjima.

10.3. Pri pokazivanju rezultata u odštampanom obliku, ispisani primjerak ili zapis mora biti lako čitljiv i neizbrisiv.

10.4. Mjerilo za direktnu prodaju u trgovačkim transakcijama mora biti konstruisano na način da prikazuje mjerni rezultat objema stranama u transakciji, kada je ugrađeno sa tom namjerom. Kada je mjerni rezultat bitan za trgovačku transakciju, sve potvrde koje potrošač dobija preko pomoćnog uređaja koji ne ispunjava odgovarajuće zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom, moraju nositi odgovarajuće upozorenje o tome.

10.5. Mjerilo namijenjeno za komunalna mjerenja mora biti opremljeno metrološki nadziranim pokazivačem koji je bez upotrebe posebnih alata dostupan potrošaču, bez obzira da li se to mjerilo može daljinski očitavati. Očitavanje tog pokazivača mjerni je rezultat i služi kao osnova za plaćanje potrošnje.

11. Dodatna obrada podataka za zaključivanje trgovačkog posla

11.1. Mjerilo, osim komunalnog mjerila, mora trajno registrovati mjerni rezultat zajedno sa podacima za identifikovanje pojedinačne transakcije, ako se:

- mjerenje ne može ponoviti; i
- to mjerilo standardno upotrebljava u bez prisustva jedne od strana u trgovini.

11.2. Pored zahtjeva iz podtačke 11.1 ove tačke, u trenutku zaključenja mjerenja mora biti na raspolaganju trajan dokaz o mjernom rezultatu i podaci za identifikaciju transakcije.

12. Ocjenjivanje usaglašenosti

Mjerilo mora biti konstruisano na način da se lako može ocijeniti njegova usaglašenost sa odgovarajućim zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom.

POSTUPCI OCJENJIVANJA USAGLAŠENOSTI

MODUL A: UNUTRAŠNJE UPRAVLJANJE PROIZVODNjom (kontrola)

1. Unutrašnje upravljanje proizvodnjom je postupak ocjenjivanja usaglašenosti u kojem proizvođač ispunjava obaveze iz tač. 2, 3. i 4 ovog modula i obezbjeđuje i na svoju odgovornost izjavljuje da mjerila ispunjavaju odgovarajuće zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom koji se na njih odnose.

2. Tehnička dokumentacija

Proizvođač izrađuje tehničku dokumentaciju u skladu sa članom 19 ovog pravilnika, koja omogućava ocjenjivanje usaglašenosti mjerila sa zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom. Tehnička dokumentacija, obuhvata, u mjeri potrebnoj za ocjenjivanje konstruktivno i tehničko rješenje, proizvodnju i rad mjerila, kao i odgovarajuću analizu i procjenu rizika.

3. Proizvodnja

Proizvođač preduzima sve potrebne mjere u postupku proizvodnje i prati postupak proizvodnje, kako bi obezbijedio usaglašenost proizvedenih mjerila sa tehničkom dokumentacijom iz tačke 2 ovog modula, sa osnovnim zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom i posebnim zahtjevima utvrđenim u Prilogu 3 do 12 ovog pravilnika, koji se odnose na pojedinu vrstu mjerila.

4. Oznaka usaglašenosti i EU izjava o usaglašenosti

4.1. Proizvođač stavlja znak CE i dodatnu metrološku oznaku utvrđenu ovim pravilnikom na svako pojedinačno mjerilo koje ispunjava osnovne zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom i posebne zahtjeve utvrđene u Prilogu 3 do 12 ovog pravilnika, koji se odnose na pojedinu vrstu mjerila.

4.2. Proizvođač sačinjava pisanu EU izjavu o usaglašenosti za model mjerila i zajedno sa tehničkom dokumentacijom, čuva je i stavlja na raspolaganje nadležnom organu, najmanje deset godina od stavljanja mjerila na tržište i/ili upotrebu. U EU izjavi o usaglašenosti navodi se mjerilo za koje je ta izjava sačinjena.

Proizvođač prilaže primjerak EU izjave o usaglašenosti uz svako mjerilo koje stavlja na tržište, a u slučaju isporuke većeg broja mjerila iste serije jednom korisniku dovoljan je jedan primjerak EU izjave o usaglašenosti.

5. Ovlašćeni zastupnik

Ovlašćeni zastupnik može izvršiti obaveze proizvođača iz tačke 4 ovog modula, u skladu sa pisanim ovlaštenjem proizvođača.

MODUL A2: UNUTRAŠNJE UPRAVLJANJE PROIZVODNjom ZAJEDNO SA KONTROLISANOM PROVJEROM MJERILA U NASUMIČNO ODABRANIM VREMENSKIM RAZMACIMA

1. Unutrašnje upravljanje proizvodnjom zajedno sa kontrolisanom provjerom mjerila u nasumično odabranim vremenskim razmacima je postupak ocjenjivanja usaglašenosti u kojem proizvođač ispunjava obaveze iz tač. 2, 3, 4 i 5 ovog modula i obezbjeđuje i na svoju odgovornost izjavljuje da ta mjerila ispunjavaju zahtjeve ovog pravilnika koji se na njih odnose.

2. Tehnička dokumentacija

Proizvođač izrađuje tehničku dokumentaciju u skladu sa članom 19 ovog pravilnika, koja omogućava ocjenjivanje usaglašenosti mjerila sa zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom. Tehnička dokumentacija, obuhvata, u mjeri potrebnoj za ocjenjivanje konstruktivno i tehničko rješenje, proizvodnju i rad mjerila, kao i odgovarajuću analizu i procjenu rizika.

3. Proizvodnja

Proizvođač preduzima sve potrebne mjere u postupku proizvodnje i njegovim praćenjem kako bi obezbijedio usaglašenost proizvedenih mjerila sa tehničkom dokumentacijom iz tačke 2 ovog modula

i sa osnovnim zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom i posebnim zahtjevima utvrđenim u Prilogu 3 do 12 ovog pravilnika, koji se odnose na pojedinu vrstu mjerila.

4. Provjere mjerila

Prema izboru proizvođača, tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti u sastavu proizvođača ili prijavljeno tijelo koje je izabrao proizvođač sprovodi ili obezbjeđuje sprovođenje provjere mjerila u nasumično odabranim vremenskim razmacima koje prijavljeno tijelo odredi, kako bi se provjerio kvalitet unutrašnjih provjera mjerila, naročito uzimajući u obzir tehničku složenost mjerila i količinu proizvodnje. Prije stavljanja na tržište, pregleda se odgovarajući uzorak gotovog mjerila koje prijavljeno tijelo uzima na licu mjesta i sprovode se odgovarajuća ispitivanja u skladu sa relevantnim djelovima harmonizovanih standarda iz člana 15 ovog pravilnika, normativnih dokumenata i/ili ispitivanja utvrđena u relevantnim tehničkim specifikacijama iz člana 19 ovog pravilnika, kako bi se provjerila usaglašenost mjerila sa odgovarajućim zahtjevima ovoga pravilnika. U nedostatku odgovarajućeg crnogorskog standarda ili normativnog dokumenta, tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti u sastavu proizvođača ili prijavljeno tijelo odlučuje o ispitivanjima koja će se sprovesti. Ako određeni broj mjerila u uzorku nije usaglašen sa prihvatljivim nivoom kvaliteta, tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti u sastavu proizvođača ili prijavljeno tijelo mora preduzeti potrebne mjere. Ako ispitivanja sprovodi prijavljeno tijelo, proizvođač može, uz saglasnost i odgovornost prijavljenog tijela, u toku postupka proizvodnja mjerilo da stavi identifikacioni broj prijavljenog tijela.

5. Oznaka usaglašenosti i EU izjava o usaglašenosti

5.1. Proizvođač stavlja znak CE i dodatnu metrološku oznaku utvrđenu ovim pravilnikom na svako pojedinačno mjerilo koje ispunjava osnovne zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom i posebne zahtjeve utvrđene u Prilogu 3 do 12 ovog pravilnika koji se odnose na pojedinu vrstu mjerila.

5.2. Proizvođač sačinjava pisanu EU izjavu o usaglašenosti za model mjerila i čuva je zajedno sa tehničkom dokumentacijom i stavlja na raspolaganje nadležnom organu, deset godina nakon što je mjerilo stavljeno na tržište i/ili upotrebu. U EU izjavi o usaglašenosti navodi se mjerilo za koje je ta izjava sačinjena.

Proizvođač prilaže primjerak EU izjave o usaglašenosti uz svako mjerilo koje stavlja na tržište, a ako isporučuje veliki broj mjerila jednom korisniku, proizvođač može primjerak EU izjave o usaglašenosti da priloži uz grupu proizvoda ili pojedinačnu isporuku.

6. Ovlašćeni zastupnik

Ovlašćeni zastupnik može da izvrši obaveze proizvođača iz tačke 5 ovog modula, u skladu sa pisanim ovlašćenjem proizvođača.

MODUL B: EU ISPITIVANJE TIPA

1. EU ispitivanje tipa dio je postupka ocjenjivanja usaglašenosti u kojem prijavljeno tijelo ispituje tehničko rješenje mjerila, obezbjeđuje i izjavljuje da tehničko rješenje ispunjava zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom koji se na njih odnose.

2. EU ispitivanje tipa može da se sprovodi na jedan od sljedećih načina:

- a) ispitivanjem uzorka, reprezentativnog za predviđenu proizvodnju, gotovog mjerila (proizvodni tip);
- b) ocjenjivanjem prikladnosti tehničkog rješenja mjerila, pregledom tehničke dokumentacije i dodatnih dokaza iz tačke 3 ovog modula, kao i ispitivanjem uzoraka koji su reprezentativni za predviđenu proizvodnju jednog ili više osjetljivih djelova mjerila (kombinacija tipa proizvodnje i tipa tehničkog konstruisanja);
- c) ocjenjivanjem prikladnosti tehničkog rješenja mjerila provjerom tehničke dokumentacije i dodatnih dokaza iz tačke 3 ovog modula, bez ispitivanja uzorka (tip tehničkog konstruisanja).

Prijavljeno tijelo odlučuje o odgovarajućem načinu ispitivanja i potrebnim uzorcima.

3. Proizvođač podnosi zahtjev za EU ispitivanje tipa prijavljenom tijelu po svom izboru.

Zahtjev iz stava 1 ove tačke naročito sadrži:

- a) naziv i adresu proizvođača, naziv i adresu ovlaštenog zastupnika ako je ovlašćeni zastupnik podnosilac zahtjeva;
- b) pisanu izjavu podnosioca zahtjeva da zahtjev nije podnio drugom prijavljenom tijelu;
- c) tehničku dokumentaciju, u skladu sa članom 19 ovog pravilnika, koja omogućava ocjenjivanje usaglašenosti mjerila sa zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom. Tehnička dokumentacija mora, u mjeri u kojoj je to potrebno za ocjenjivanje, da obuhvata konstruktivno i tehničko rješenje, proizvodnju i rad mjerila;
- d) uzorke, reprezentativne za predviđenu proizvodnju, ako to zahtjeva prijavljeno tijelo;
- e) ako je potrebno, dokaz o prikladnosti tehničkog rješenja, koji sadrži odgovarajuća dokumenta koja su primijenjena, a ako u cjelosti nijesu primijenjeni odgovarajući crnogorski standardi iz člana 15 ovog pravilnika i/ili normativni dokumenti, zahtjev mora da sadrži rezultate ispitivanja koje sprovodi odgovarajuća laboratorija proizvođača ili druga ispitna laboratorija u njegovo ime i pod njegovom odgovornošću, primjenom drugih odgovarajućih tehničkih specifikacija.

4. Prijavljeno tijelo je dužno da:

za mjerila:

4.1. pregleda tehničku dokumentaciju i dokaze kako bi ocijenilo prikladnost tehničkog rješenja mjerila;

za uzorke:

4.2 pažljivo pregleda tehničku dokumentaciju, provjeri da li je tip mjerila proizveden u skladu sa tom tehničkom dokumentacijom i utvrdi elemente koji su konstruisani u skladu sa odgovarajućim dokumentima iz člana 19 ovog pravilnika, kao i spojeve koji su konstruisani u skladu sa drugim odgovarajućim tehničkim specifikacijama;

4.3 sprovede ili obezbijedi sprovođenje odgovarajućih provjera i ispitivanja radi utvrđivanja, kada je proizvođač primijenio rješenja iz

odgovarajućih dokumenata iz člana 19 ovog pravilnika i da li su ispravno primijenjena;

4.4 sprovede ili obezbjeđuje sprovođenje odgovarajućih provjera i potrebna ispitivanja kako bi utvrdilo, kada proizvođač nije primijenio rješenja iz dokumenata iz člana 19 ovog pravilnika, kao i da li rješenja proizvođača ispunjavaju osnovne zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom;

4.5 sa podnosiocem zahtjeva dogovara mjesto gdje će se sprovesti pregledi i potrebna ispitivanja. Za druge djelove mjerila:

4.6 provjerava tehničku dokumentaciju i dokaze kako bi se ocijenila prikladnost tehničkog rješenja drugih djelova mjerila.

5. Prijavljeno tijelo sačinjava izvještaj o ocjenjivanju u kojem evidentira aktivnosti sprovedene u skladu sa tačkom 4 ovog modula i njihove rezultate. Prijavljeno tijelo može sadržaj tog izvještaja učiniti dostupnim javnosti u cjelosti ili djelimično, uz saglasnost proizvođača.

6. Ako tehničko rješenje ispunjava zahtjeve ovog pravilnika koji se primjenjuju na to mjerilo, prijavljeno tijelo izdaje proizvođaču EU potvrdu o ispitivanju tipa. EU potvrda o ispitivanju tipa sadrži ime i adresu proizvođača i, ako je to primjenjivo, njegovog ovlaštenog zastupnika, zaključke ispitivanja, uslove pod kojima potvrda važi (ako postoje) i podatke potrebne za identifikaciju mjerila. EU potvrda o ispitivanju tipa može imati jedan ili više priloga.

EU potvrda o ispitivanju tipa i prilozi uz potvrdu moraju da sadrže sve bitne podatke za ocjenjivanje usaglašenosti i za kontrolu mjerila tokom upotrebe. Kako bi se omogućilo ocjenjivanje usaglašenosti proizvedenih mjerila sa ispitanim tipom, s obzirom na obnovljivost metroloških karakteristika mjerila kad su ispravno podešeni upotrebom odgovarajućih sredstava, sadržaj EU potvrda o ispitivanju tipa naročito sadrži:

- metrološke karakteristike tipa mjerila;
- mjere potrebne za osiguranje cjelovitosti mjerila (žigosanje, identifikacija programske podrške itd.);
- podatke o drugim elementima potrebnim za identifikaciju mjerila i provjeru njihove vizuelne usaglašenosti sa tipom;

- ako je to primjereno, sve podatke posebne za provjeru karakteristika proizvedenih mjerila;
- u slučaju podsklopova, sve potrebne podatke kako bi se osigurala usaglašenost sa drugim podsklopovima ili mjerilima.

EU potvrđa o ispitivanju tipa važi deset godina od datuma izdavanja, i može se obnavljati periodično na deset godina.

Ako tip mjerila ne ispunjava zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom koji se na njega odnose, prijavljeno tijelo neće izdati EU potvrdu o ispitivanju tipa i o tome obavještava podnosioca zahtjeva sa obrazloženjem razloga o odbijanju izdavanja potvrde.

U slučaju iz stava 4 ove tačke, prijavljeno tijelo sačinjava izvještaj i stavlja na raspolaganje nadležnom organu u skladu sa zakonom.

7. Prijavljeno tijelo prati promjene opšte poznatih dostignuća koja upućuju na to da odobreni tip mjerila više ne ispunjava zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom i odlučuje da li treba sprovesti dodatna ispitivanja, o čemu obavještava proizvođača.

8. Proizvođač mora da, u slučaju izmjena odobrenog tipa mjerila koje mogu uticati na njegovu usaglašenost sa zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom ili na uslove koji su od značaja za validnost EU potvrde o ispitivanju tipa, obavještava prijavljeno tijelo i podnosi zahtjev za izdavanje dodatnog odobrenja. To dodatno odobrenje predstavlja dopunu izdate EU potvrde o ispitivanju tipa.

9. Prijavljeno tijelo obavještava organ koji je izvršio njegovo prijavljivanje o izdatim ili povučanim EU potvrdama o ispitivanju tipa i/ili njenim priložima.

Prijavljeno tijelo dostavlja na zahtjev Evropskoj komisiji, drugoj državi članici i drugim prijavljenim tijelima primjerak EU potvrde o ispitivanju tipa, priloge i dodatke potvrde kao i primjerak tehničke dokumentacije i rezultate pregleda koje je to prijavljeno tijelo obavilo.

Prijavljeno tijelo čuva primjerak EU potvrde o ispitivanju tipa, sa priložima priloga, kao i tehničku dokumentaciju koju je dostavio proizvođač sve do isteka važenja te potvrde.

10. Proizvođač primjerak EU potvrde o ispitivanju tipa, priloge te potvrde zajedno sa tehničkom dokumentacijom čuva i stavlja na raspolaganje nadležnom organu deset godina nakon što je mjerilo stavljeno na tržište.

11. Ovlašćeni zastupnik može podnijeti zahtjev iz tačke 3 i izvršiti obaveze iz tač. 8 i 9 ovog modula, u skladu sa pisanim ovlašćenjem proizvođača.

MODUL C: USAGLAŠENOST SA TIPOM NA OSNOVU UNUTRAŠNJEG UPRAVLJANJA PROIZVODNjom

1. Usaglašenost sa tipom na osnovu unutrašnjeg upravljanja proizvodnjom dio je postupka ocjenjivanja usaglašenosti u kojem proizvođač ispunjava obaveze utvrđene u tač. 2, 3 i 4 ovog modula i osigurava i izjavljuje da su mjerila u skladu sa tipom opisanim u EU potvrdi o ispitivanju tipa i da ispunjavaju odgovarajuće zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom.

2. Proizvodnja

Proizvođač preduzima sve potrebne mjere u postupku proizvodnje i prati proces proizvodnje radi obezbjeđenja usaglašenosti proizvedenih mjerila sa odobrenim tipom opisanim u EU potvrdi o ispitivanju tipa i sa zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom koji se na njih odnose.

3. Oznaka usaglašenosti i EU izjava o usaglašenosti

3.1. Proizvođač stavlja znak CE i dodatnu metrološku oznaku na svako mjerilo koje je u skladu sa tipom opisanim u potvrdi o EU ispitivanju tipa i koje ispunjava zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom.

3.2. Proizvođač sačinjava pisanu EU izjavu o usaglašenosti za svaki model mjerila i čuva i stavlja na raspolaganje nadležnom organu deset godina nakon što je mjerilo stavljeno na tržište i/ili upotrebu. U EU izjavi o usaglašenosti navodi se mjerilo za koje je ta izjava sačinjena.

Proizvođač prilaže primjerak EU izjave o usaglašenosti uz svako mjerilo koje stavlja na tržište, a u slučaju isporuke većeg broja mjerila iste serije jednom korisniku, dovoljan je jedan primjerak EU izjave o usaglašenosti.

4. Ovlašćeni zastupnik

Ovlašćeni zastupnik može izvršiti obaveze proizvođača iz tačke 3 ovog modula, u skladu sa pisanim ovlašćenjem proizvođača.

MODUL C2: USAGLAŠENOST SA TIPOM NA OSNOVU UNUTRAŠNJEG UPRAVLJANJA PROIZVODNjom I ISPITIVANJU MJERILA KOJE SPROVODI PRIJAVLJENO TIJELO U NASUMIČNO ODABRANIM VREMENSKIM RAZMACIMA

1. Usaglašenost sa tipom na osnovu unutrašnjeg upravljanja proizvodnjom i ispitivanja mjerila koje sprovodi prijavljeno tijelo u nasumično odabranim vremenskim razmacima dio je postupka ocjenjivanja usaglašenosti u kojem proizvođač ispunjava obaveze iz tač 2,3 i 4 ovog modula i osigurava i na svoju odgovornost izjavljuje da su ta mjerila u skladu sa tipom opisanim u EU potvrdi o ispitivanju tipa i da ispunjavaju odgovarajuće zahtjeve ovoga pravilnika koji se na njih odnose.

2. Proizvodnja

Proizvođač preduzima sve potrebne mjere u postupku proizvodnje i prati postupka proizvodnje, radi obezbjeđenja usaglašenosti proizvedenih mjerila sa odobrenim tipom opisanim u EU potvrdi o ispitivanju tipa i sa zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom koji se na njih odnose.

3. Provjere mjerila

Prema izboru proizvođača, tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti u sastavu proizvođača ili prijavljeno tijelo koje je izabrao proizvođač sprovodi ili obezbjeđuje sprovođenje provjera mjerila u nasumično odabranim vremenskim razmacima koje ono odredi, kako bi se provjerio kvalitet unutrašnjih provjera mjerila, naročito uzimajući u obzir tehničku složenost mjerila i količinu proizvodnje. Prije stavljanja na tržište, pregleda se odgovarajući uzorak gotovog mjerila koje prijavljeno tijelo uzima na licu mjesta i sprovode se odgovarajuća ispitivanja u skladu sa relevantnim djelovima harmonizovanih standarda iz člana 15 ovog pravilnika, normativnim dokumentima i/ili istovjetna ispitivanja utvrđena u drugim relevantnim tehničkim specifikacijama iz člana 19 ovog pravilnika, kako bi se provjerila usaglašenost mjerila sa odgovarajućim zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom. U nedostatku odgovarajućeg crnogorskog standarda ili normativnog dokumenta tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti u sastavu proizvođača ili prijavljeno tijelo odlučuje o ispitivanjima koja će se sprovesti.

Ako uzorak mjerila ne odgovara prihvatljivom nivou kvaliteta, tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti u sastavu proizvođača ili prijavljeno tijelo mora preduzeti odgovarajuće mjere.

Svrha ispitivanja uzorka je utvrđivanje da li je postupak proizvodnje mjerila u prihvatljivim granicama, radi obezbjeđenja usaglašenosti mjerila sa zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom.

Proizvođač uz saglasnost i odgovornost prijavljenog tijela koje sprovodi postupak ocjenjivanja usaglašenosti u toku postupka proizvodnje na mjerilo stavlja identifikacioni broj prijavljenog tijela.

4. Oznaka usaglašenosti i EU izjava o usaglašenosti

4.1. Proizvođač stavlja znak CE i dodatnu metrološku oznaku na svako mjerilo koje je u skladu sa tipom opisanim u potvrdi o EU ispitivanju tipa i koje ispunjava odgovarajuće zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom.

4.2. Proizvođač sačinjava pisanu EU izjavu o usaglašenosti za svaki model mjerila, čuva i stavlja na raspolaganje nadležnom organu, u roku od deset godina nakon što je mjerilo stavljeno na tržište i/ili upotrebu. U EU izjavi o usaglašenosti navodi se mjerilo za koje je ta izjava sačinjena.

Proizvođač prilaže primjerak EU izjave o usaglašenosti uz svako mjerilo koje stavlja na tržište, a u slučaju isporuke većeg broja mjerila iste serije jednom korisniku dovoljan je jedan primjerak EU izjave o usaglašenosti.

5. Ovlašćeni zastupnik

Ovlašćeni zastupnik može da izvrši obaveze proizvođača iz tačke 4 ovog modula u skladu sa pisanim ovlašćenjem proizvođača.

MODUL D: USAGLAŠENOST SA TIPOM NA OSNOVU OSIGURANJA KVALITETA PROIZVODNOG PROCESA

1. Usaglašenost sa tipom na osnovu osiguranja kvaliteta proizvodnog procesa dio je postupka ocjenjivanja usaglašenosti kojim proizvođač ispunjava obaveze iz tač. 2 i 5 ovog modula i obezbjeđuje i na svoju odgovornost izjavljuje da su ta mjerila u skladu sa tipom opisanim u EU potvrdi o ispitivanju tipa i da ispunjavaju odgovarajuće zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom koji se na njih odnose.

2. Proizvodnja

Proizvođač primjenjuje odobreni sistem kvaliteta za proizvodnju, završni pregled i ispitivanje mjerila u skladu sa tačkom 3 ovog modula I sprovodi kontrolu tog sistema kvaliteta u skladu sa tačkom 4 ovog modula.

3. Sistem kvaliteta

3.1. Proizvođač podnosi zahtjev za ocjenu sistema kvaliteta za odgovarajuće mjerilo prijavljenom tijelu po svom izboru. Zahtjev iz stava 1 ove podtačke, naročito sadrži:

- a) naziv i adresu proizvođača, odnosno naziv i adresu ovlašćenog zastupnika ako je ovlašćeni zastupnik podnositelj zahtjeva;
- b) pisanu izjavu da zahtjev nije podnio drugom prijavljenom tijelu;
- c) sve bitne informacije koje se odnose na predviđenu kategoriju mjerila;
- d) dokumentaciju koja se odnosi na sistem kvaliteta;
- e) tehničku dokumentaciju odobrenog tipa mjerila i primjerak EU potvrde o ispitivanju tipa.

3.2. Sistem kvaliteta mora da obezbijedi usaglašenost mjerila sa tipom opisanim u EU potvrdi o ispitivanju tipa i sa odgovarajućim zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom koji se na mjerila odnose. Svi elementi, zahtjevi i mjere koje je proizvođač primijenio moraju se dokumentovati na sistematski i uređen način u obliku pisanih načela, postupaka i uputstava. Dokumentacija o sistemu kvaliteta mora da bude sačinjena na način da obezbijedi pravilno razumijevanje programa kvaliteta, plana kvaliteta, priručnika i zapisa o kvalitetu.

Dokumentacija o sistemu kvaliteta mora da sadrži odgovarajući opis:

- a) ciljeva kvaliteta i organizacione strukture, odgovornosti i ovlašćenja odgovornih lica proizvođača u pogledu kvaliteta mjerila;
- b) odgovarajućih tehnika proizvodnje, načina obezbjeđenja i upravljanja kvalitetom, procesa i sistemskih aktivnosti koje će se primjenjivati;
- c) provjera i ispitivanja koji će se sprovoditi prije, u toku i nakon proizvodnje, kao i učestalost tih provjera i ispitivanja;
- d) zapisa kvaliteta, kao što su npr. izvještaji o pregledu i ispitivanju, podaci o kalibraciji, izvještaji o osposobljenosti angažovanih lica itd.
- e) načina praćenja postizanja traženog kvaliteta proizvoda i efikasnog funkcionisanja sistema kvaliteta.

3.3. Prijavljeno tijelo mora ocijeniti sistem kvaliteta kako bi utvrdilo da li ispunjava zahtjeve iz tačke 3.2 ovog modula.

Smatra se da sistem kvaliteta ispunjava zahtjeve iz tačke 3.2 ovog modula, ako je u skladu sa crnogorskim standardima iz člana 15 ovog pravilnika.

Prijavljeno tijelo mora da ima iskustvo u ispitivanju i ocjeni sistema upravljanja kvalitetom i u svom sastavu mora imati najmanje jednog zaposlenog sa iskustvom u odgovarajućem metrološkom području i tehnologiji mjerila, kao i znanje o primjenjivim zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom. Postupak ispitivanja i ocjene sistema upravljanja kvalitetom obuhvata obilazak objekata proizvođača u svrhu ocjenjivanja tog sistema kvaliteta. U postupku ispitivanja i ocjene sistema kvaliteta, prijavljeno tijelo pregleda tehničku dokumentaciju iz tačke 3.1. ovog modula, radi utvrđivanja da li je proizvođač primijenio zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom i usaglašenost mjerila sa tim zahtjevima.

Odluku o rezultatima ispitivanja i ocjene, prijavljeno tijelo dostavlja proizvođaču. Odluka sadrži zaključke ispitivanja i obrazloženje.

3.4. Proizvođač mora da ispunjava obaveze koje proizlaze iz odobrenog sistema kvaliteta i mora da odobreni sistem kvaliteta održava u cilju obezbjeđenja njegove primjerenosti i efikasnosti.

3.5. Proizvođač obavještava prijavljeno tijelo koje je odobrilo sistem kvaliteta o svakoj planiranoj izmjeni sistema kvaliteta.

Prijavljeno tijelo ocjenjuje predložene izmjene i donosi odluku o tome da li izmijenjeni sistem kvaliteta i dalje ispunjava zahtjeve iz tačke 3.2. ovog modula ili je potrebno novo ocjenjivanje, i o odluci obavještava proizvođača.

4. Kontrola koju sprovodi prijavljeno tijelo

4.1. Kontrolom se utvrđuje da li proizvođač ispunjava obaveze koje proizlaze iz odobrenog sistema kvaliteta.

4.2. Proizvođač u postupku kontrole sistema kvaliteta, prijavljenom tijelu omogućava pristup proizvodnim, kontrolnim, ispitnim i skladišnim prostorima i pruža sve potrebne informacije, a naročito:

a) dokumentaciju o sistemu kvaliteta;

b) zapise o kvalitetu kao što su izvještaji o pregledu i podaci o ispitivanju i kalibraciji, izvještaji o osposobljenosti angažovanog osoblja itd.

4.3. Prijavljeno tijelo sprovodi periodične kontrole radi utvrđivanja da li proizvođač održava i primjenjuje sistem kvaliteta i o sprovedenoj kontroli podnosi izvještaj proizvođaču.

4.4. Osim periodičnih kontrola, prijavljeno tijelo može nenajavljeno posjetiti proizvođača i tom prilikom može, ako je potrebno, vršiti ispitivanje mjerila radi provjere ispravnog funkcionisanja sistema kvaliteta. Prijavljeno tijelo proizvođaču dostavlja izvještaj o neplaniranoj posjeti, a ako su sprovedena ispitivanja i izvještaj o tim ispitivanjima.

5. Oznaka usaglašenosti i EU izjava o usaglašenosti

5.1. Proizvođač na mjerilo koje je u skladu sa tipom opisanim u EU potvrdi o ispitivanju tipa i ispunjava zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom koje se na njega odnose, stavlja znak CE i dodatnu metrološku oznaku u skladu sa ovim pravilnikom kao i identifikacioni broj prijavljenog tijela uz njegovu saglasnosti i odgovornost.

5.2. Proizvođač sačinjava pisanu EU izjavu o usaglašenosti za svaki model mjerila i stavlja na raspolaganje nadležnom organu u periodu od deset godina nakon što je mjerilo stavljeno na tržište i/ili upotrebu. U EU izjavi o usaglašenosti navodi se mjerilo za koje je ta izjava sačinjena.

Proizvođač prilaže primjerak EU izjave o usaglašenosti uz svako mjerilo koje stavlja na tržište, a u slučaju isporuke većeg broja mjerila iste serije jednom korisniku dovoljan je jedan primjerak EU izjave o usaglašenosti.

6. Proizvođač nadležnom organu u periodu od deset godina nakon što je mjerilo stavljeno na tržište stavlja na raspolaganje:

a) dokumentaciju iz tačke 3.1 ovog modula;

b) podatke o promjeni iz tačke 3.5 ovog modula kao što je odobrena;

c) odluke i izvještaje prijavljenog tijela iz tač. 3.5, 4.3 i 4.4 ovog modula.

7. Prijavljeno tijelo periodično obavještava organ koji ga je prijavio o izdatim ili odbijenim odobrenjima sistema kvaliteta, i bez odlaganja obavještava taj organ o povlačenju odobrenja sistema kvaliteta.

8. Ovlašćeni zastupnik

Ovlašćeni zastupnik može da izvrši obaveze proizvođača iz tač. 3.1, 3.5, 5 i 6 ovog modula, u skladu sa pisanim ovlaštenjem proizvođača.

MODUL D1: OSIGURANJE KVALITETA POSTUPKA PROIZVODNJE

1. Osiguranje kvaliteta postupka proizvodnje postupak je ocjenjivanja usaglašenosti u kojem proizvođač ispunjava obaveze utvrđene u tač. 2, 4 i 7 ovog modula i garantuje i izjavljuje da ta mjerila ispunjavaju odgovarajuće zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom koji se na njih odnose.

2. Tehnička dokumentacija

Proizvođač izrađuje tehničku dokumentaciju u skladu sa članom 19 ovog pravilnika, koja omogućava ocjenjivanje usaglašenosti mjerila sa zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom. Tehnička dokumentacija, obuhvata, u mjeri potrebnoj za ocjenjivanje, konstruktivno i tehničko rješenje, proizvodnju i rad mjerila kao i odgovarajuću analizu i procjenu rizika.

3. Proizvođač čuva tehničku dokumentaciju i stavlja na raspolaganje nadležnom organu u roku od deset godina nakon što je mjerilo stavljeno na tržište.

4. Proizvodnja

Proizvođač primjenjuje odobreni sistem kvaliteta za proizvodnju, završni pregled i ispitivanje mjerila u skladu sa tačkom 5 ovog modula i sprovodi kontrolu tog sistema kvaliteta u skladu sa tačkom 6 ovog modula.

5. Sistem kvaliteta

5.1. Proizvođač podnosi zahtjev za ocjenu sistema kvaliteta za odgovarajuće mjerilo prijavljenom tijelu po svom izboru.

Zahtjev iz stava 1 ove tačke naročito sadrži:

- a) naziv i adresu proizvođača, odnosno naziv i adresu ovlašćenog zastupnika, ako je ovlašćeni zastupnik podnosilac zahtjeva;
- b) pisanu izjavu da zahtjev nije podnjet drugom prijavljenom tijelu;
- c) sve važnije informacije koje se odnose na predviđenu kategoriju mjerila;
- d) dokumentaciju koja se odnosi na sistem kvaliteta;
- e) tehničku dokumentaciju iz tačke 2 ovog modula.

5.2. Sistem kvaliteta mora da obezbijedi usaglašenost mjerila sa odgovarajućim zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom, koji se na njih odnose.

Svi elementi, zahtjevi i mjere koje je proizvođač primijenio moraju se dokumentovati na sistematski i uređen način u obliku pisanih načela, postupaka i uputstava. Dokumentacija o sistemu kvaliteta mora da bude sačinjena na način da obezbijedi pravilno razumijevanje programa kvaliteta, plana kvaliteta, priručnika i zapisa o kvalitetu.

Dokumentacija o sistemu kvaliteta naročito sadrži opis:

- a) ciljeva kvaliteta i organizacione strukture, odgovornosti i ovlašćenja odgovornih lica proizvođača u pogledu kvaliteta mjerila;
- b) odgovarajućih tehnika proizvodnje, načina obezbjeđenja i upravljanja kvalitetom, procesa i sistematskih aktivnosti koje će se upotrebljavati;
- c) provjera i ispitivanja koji će se provoditi prije, tokom i nakon proizvodnje, kao i učestalost tih provjera u ispitivanja;
- d) zapisa o kvalitetu, kao što su npr. izvještaji o pregledu i ispitivanju, podaci o kalibraciji, izvještaji o osposobljenosti angažovanih lica itd;
- e) načina praćenja postizanja traženog kvaliteta proizvoda i efikasnog funkcionisanja sistema kvaliteta.

5.3. Prijavljeno tijelo mora ocijeniti sistem kvaliteta radi utvrđivanja da li ispunjava zahtjeve iz tačke 5.2 ovog modula.

Smatra se da sistem kvaliteta ispunjava zahtjeve iz tačke 5.2 ovog modula, ako je u skladu sa crnogorskim standardima iz člana 15 ovog pravilnika.

Prijavljeno tijelo mora da ima iskustvo u ispitivanju i ocjeni sistema upravljanja kvalitetom i u svom sastavu mora imati najmanje jednog zaposlenog sa primjerenim iskustvom u odgovarajućem

metrološkom području i tehnologiji mjerila, kao i znanje o primjenjivim zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom. Postupak ispitivanja i ocjene sistema upravljanja kvalitetom mora da obuhvata obilazak objekata proizvođača u svrhu ocjenjivanja tog sistema kvaliteta.

U postupku ispitivanja i ocjene sistema kvaliteta, prijavljeno tijelo pregleda tehničku dokumentaciju iz tačke 2 ovog modula, radi utvrđivanja da li je proizvođač primijenio zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom i usaglašenost mjerila sa tim zahtjevima.

Odluku o rezultatima ispitivanja i ocjene, prijavljeno tijelo dostavlja proizvođaču. Odluka sadrži zaključke ispitivanja i obrazloženje.

5.4. Proizvođač mora da ispunjava obaveze koje proizlaze iz odobrenog sistema kvaliteta i mora da odobreni sistem kvaliteta održava u cilju obezbjeđenja njegove primjerenosti i efikasnosti.

5.5. Proizvođač obavještava prijavljeno tijelo koje je odobrilo sistem kvaliteta o svakoj planiranoj izmjeni sistema kvaliteta.

Prijavljeno tijelo ocjenjuje predložene izmjene i donosi odluku o tome da li izmijenjeni sistem kvaliteta i dalje ispunjava zahtjeve iz tačke 5.2. ovog modula ili je potrebno novo ocjenjivanje. O svojoj odluci i zaključcima ispitivanja, prijavljeno tijelo obavještava proizvođača,

6. Kontrola koju sprovodi prijavljeno tijelo

6.1. Kontrolom se utvrđuje da li proizvođač ispunjava obaveze koje proizlaze iz odobrenog sistema kvaliteta.

6.2. Proizvođač u postupku kontrole sistema kvaliteta, prijavljenom tijelu omogućava pristup proizvodnim, kontrolnim, ispitnim i skladišnim prostorima i pruža sve potrebne informacije, a naročito:

- a) dokumentaciju o sistemu kvaliteta;
- b) tehničku dokumentaciju iz tačke 2 ovog modula;
- c) zapise o kvalitetu kao što su izvještaji o pregledu i podaci o ispitivanju i kalibraciji, izvještaji o osposobljenosti uključenog osoblja itd.

6.3. Prijavljeno tijelo sprovodi periodične kontrole radi utvrđivanja da li proizvođač održava i primjenjuje sistem kvaliteta i o sprovedenoj kontroli podnosi izvještaj proizvođaču.

6.4. Osim periodičnih kontrola, prijavljeno tijelo može nenajavljeno posjetiti proizvođača i tom prilikom može, ako je potrebno, vršiti ispitivanje mjerila radi provjere ispravnog funkcionisanja sistema kvaliteta. Prijavljeno tijelo proizvođaču dostavlja izvještaj o neplaniranoj posjeti, a ako su sprovedena ispitivanja i izvještaj o tim ispitivanjima.

7. Oznaka usaglašenosti i EU izjava o usaglašenosti

7.1. Proizvođač na mjerilo koje je u skladu sa tipom opisanim u EU potvrdi o ispitivanju tipa, i ispunjava zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom koji se na njega odnose, stavlja znak CE i dodatnu metrološku oznaku u skladu sa ovim pravilnikom kao i identifikacioni broj prijavljenog tijela uz njegovu saglasnost i odgovornost.

7.2. Proizvođač sačinjava pisanu EU izjavu o usaglašenosti za svaki model mjerila, čuva je i stavlja na raspolaganje nadležnom organu deset godina nakon što je mjerilo stavljeno na tržište i/ili upotrebu. U EU izjavi o usaglašenosti navodi se mjerilo za koje je ta izjava sačinjena.

Proizvođač prilaže primjerak EU izjave o usaglašenosti uz svako mjerilo koje stavlja na tržište, a u slučaju isporuke većeg broja mjerila iste serije jednom korisniku, dovoljan je jedan primjerak EU izjave o usaglašenosti.

8. Proizvođač nadležnom organu u periodu od deset godina nakon što je mjerilo stavljeno na tržište stavlja na raspolaganje:

- a) dokumentaciju iz tačke 5.1 ovog modula;
- b) podatke o promjeni iz tačke 5.5 ovog modula, kako je odobrena;
- c) odluke i izvještaje prijavljenog tijela iz tačk 5.5, 6.3 i 6.4 ovog modula.

9. Prijavljeno tijelo periodično obavještava organ koji ga je prijavio o izdatim ili odbijenim odobrenjima sistema kvaliteta i bez odlaganja obavještava taj organ o povlačenju sistema kvaliteta.

10. Ovlašćeni zastupnik

Ovlašćeni zasupnik može da izvrši obaveze proizvođača iz tač. 3, 5.1, 5.5, 7 i 8 ovog modula, u skladu sa pisanim ovlašćenjem proizvođača.

MODUL E: USAGLAŠENOST SA TIPOM NA OSNOVU OSIGURANJA KVALITETA MJERILA

1. Usaglašenost sa tipom na osnovu osiguranja kvaliteta mjerila dio je postupka ocjenjivanja usaglašenosti kojim proizvođač ispunjava obaveze utvrđene u tač. 2 i 5 ovog Priloga i garantuje i izjavljuje na svoju odgovornost da su ta mjerila u skladu sa tipom opisanim u EU potvrdi o ispitivanju tipa i da ispunjavaju odgovarajuće zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom, koji se na njih odnose.

2. Proizvodnja

Proizvođač primjenjuje odobreni sistem kvaliteta za proizvodnju, završni pregled i ispitivanje mjerila u skladu sa tačkom 3 i kontrolu sistema kvaliteta u skladu sa tačkom 4 ovog modula.

3. Sistem kvaliteta

3.1. Proizvođač podnosi zahtjev za ocjenu sistema kvaliteta za odgovarajuća mjerila prijavljenom tijelu po svom izboru. Zahtjev iz stava 1 ove podtačke, naročito sadrži:

- a) naziv i adresu proizvođača, odnosno naziv i adresu ovlašćenog zastupnika ako je ovlašćeni zastupnik podnosilac zahtjeva;
- b) pisanu izjavu da zahtjev nije podnjet drugom prijavljenom tijelu;
- c) sve važnije informacije koje se odnose na predviđenu kategoriju mjerila;
- d) dokumentaciju koja se odnosi na sistem kvaliteta;
- e) tehničku dokumentaciju odobrenog tipa i primjerak EU potvrde o ispitivanju tipa.

3.2. Sistem kvaliteta mora da obezbijedi usaglašenost mjerila sa odgovarajućim zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom koji se na njih odnose.

Svi elementi, zahtjevi i mjere koje je proizvođač primijenio moraju se dokumentovati na sistematski i uređen način u obliku pisanih načela, postupaka i uputstava. Dokumentacija o sistemu kvaliteta mora da bude sačinjena na način da obezbijedi pravilno razumijevanje programa kvaliteta, plana kvaliteta, priručnika i zapisa o kvalitetu.

Dokumentacija o sistemu kvaliteta mora da sadrži odgovarajući opis:

- a) ciljeva kvaliteta i organizacione strukture, odgovornosti i ovlašćenja odgovornih lica proizvođača sa obzirom na kvalitet proizvoda;
- b) provjera i ispitivanja koji će se provoditi nakon proizvodnje;
- c) zapisa o kvalitetu, kao što su npr. izvještaji o pregledu i ispitni podaci, podaci o kalibraciji, izvještaji o osposobljenosti uključenog osoblja itd;
- d) mjera kontrole i praćenja efikasnosti rada sistema kvaliteta.

3.3. Prijavljeno tijelo mora ocijeniti sistem kvaliteta kako bi odredilo da li ispunjava zahtjeve iz tačke 3.2 ovog modula.

Smatra se da sistem kvaliteta ispunjava zahtjeve iz tačke 3.2 ovog modula, ako je u skladu sa crnogorskim standardima iz člana 15 ovog pravilnika.

Prijavljeno tijelo mora da ima iskustvo u ispitivanju i ocjeni sistema upravljanja kvalitetom i u svom sastavu mora imati najmanje jednog zaposlenog sa iskustvom u odgovarajućem metrološkom području i tehnologiji mjerila, kao i znanje o primjenjivim zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom. Postupak ispitivanja i ocjene sistema upravljanja kvalitetom obuhvata obilazak objekata proizvođača u svrhu ocjenjivanja tog sistema kvaliteta. U postupku ispitivanja i ocjene sistema kvaliteta, prijavljeno tijelo pregleda tehničku dokumentaciju iz tačke 3.1. ovog modula, radi utvrđivanja da li je proizvođač primijenio zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom i usaglašenost mjerila sa tim zahtjevima.

Odluku o rezultatima ispitivanja i ocjene, prijavljeno tijelo dostavlja proizvođaču. Odluka sadrži zaključke ispitivanja i obrazloženje.

3.4. Proizvođač mora da ispunjava obaveze koje proizlaze iz odobrenog sistema kvaliteta i mora da odobreni sistem kvaliteta održava u cilju obezbjeđenja njegove primjerenosti i efikasnosti.

3.5. Proizvođač mora da obavještava prijavljeno tijelo koje je odobrilo sistem kvaliteta o svakoj planiranoj izmjeni sistema kvaliteta.

Prijavljeno tijelo ocjenjuje predložene izmjene i donosi odluku o tome da li izmijenjeni sistem kvaliteta i dalje ispunjava zahtjeve iz tačke 5.2. ovog modula ili je potrebno novo ocjenjivanje. Odluku o tome, sa obrazloženjem razloga, dostavlja proizvođaču.

4. Kontrola koju sprovodi prijavljeno tijelo

4.1. Kontrolom se utvrđuje da li proizvođač ispunjava obaveze koje proizlaze iz odobrenog sistema kvaliteta.

4.2. Proizvođač u postupku kontrole sistema kvaliteta, prijavljenom tijelu omogućava pristup proizvodnim, kontrolnim, ispitnim i skladišnim prostorima i pruža sve potrebne informacije, a naročito:

a) dokumentaciju o sistemu kvaliteta; i

b) zapise o kvalitetu kao što su izvještaji o pregledu, podaci o ispitivanju i kalibraciji, izvještaji o osposobljenosti angažovanog osoblja, itd.

4.3. Prijavljeno tijelo sprovodi periodične kontrole radi utvrđivanja da li proizvođač održava i primjenjuje sistem kvaliteta i o sprovedenoj kontroli podnosi izvještaj proizvođaču.

4.4. Osim periodičnih kontrola, prijavljeno tijelo može nenajavljeno posjetiti proizvođača i tom prilikom može, ako je potrebno, vršiti ispitivanje mjerila radi provjere ispravnog funkcionisanja sistema kvaliteta. Prijavljeno tijelo proizvođaču dostavlja izvještaj o neplaniranoj posjeti, a ako su sprovedena ispitivanja i izvještaj o tim ispitivanjima.

5. Oznaka usaglašenosti i EU izjava o usaglašenosti

5.1. Proizvođač na mjerilo koje je u skladu sa tipom opisanim u EU potvrdi o ispitivanju tipa i ispunjava zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom koje se na njega odnose, stavlja znak CE i dodatnu metrološku oznaku u skladu sa ovim pravilnikom kao i identifikacioni broj prijavljenog tijela uz njegovu saglasnosti i odgovornost.

5.2. Proizvođač sačinjava pisanu EU izjavu o usaglašenosti za svaki model mjerila i stavlja na raspolaganje nadležnom organu u periodu od deset godina nakon što je mjerilo stavljeno na tržište i/ili upotrebu. U EU izjavi o usaglašenosti navodi se mjerilo za koje je ta izjava sačinjena. Proizvođač prilaže primjerak EU izjave o usaglašenosti uz svako mjerilo koje stavlja na tržište, a u slučaju isporuke većeg broja mjerila iste serije jednom korisniku dovoljan je jedan primjerak EU izjave o usaglašenosti.

6. Proizvođač nadležnom organu u periodu od deset godina nakon što je mjerilo stavljeno na tržište stavlja na raspolaganje:

a) dokumentaciju iz tačke 3.1 tačka b) ovog modula;

b) podatke o izmjeni sistema kvaliteta iz tačke 3.5 ovog modula, kako je odobrena;

c) odluke i izvještaje prijavljenog tijela iz tačke 3.5 i tač. 4.3 i 4.4 ovog modula.

7. Prijavljeno tijelo periodično obavještava organ koji ga je prijavio o izdatim ili odbijenim odobrenjima sistema kvaliteta, i bez odlaganja obavještava taj organ o povlačenju sistema kvaliteta.

8. Ovlašćeni zastupnik

Ovlašćeni zastupnik može da izvrši obaveze iz tač. 3, 5.1, 5.5, 7 i 8 ovog modula, u skladu sa pisanim ovlašćenjem proizvođača.

MODUL E1: OSIGURANJE KVALITETA ZAVRŠNE PROVJERE I ISPITIVANJA MJERILA

1. Osiguranje kvaliteta završne provjere i ispitivanja mjerila je postupak ocjenjivanja usaglašenosti u kojem proizvođač ispunjava obaveze iz tač. 2, 4, i 7 ovog Priloga i garantuje i

izjavljuje na svoju odgovornost da su ta mjerila u skladu sa tipom opisanim u EU potvrdi o ispitivanju tipa i da ispunjavaju odgovarajuće zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom koji se na njih odnose.

2. Tehnička dokumentacija

Proizvođač izrađuje tehničku dokumentaciju u skladu sa članom 19 ovog pravilnika, koja omogućava ocjenjivanje usaglašenosti mjerila sa zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom. Tehnička dokumentacija, obuhvata, u mjeri potrebnoj za ocjenjivanje, konstruktivno i tehničko rješenje, proizvodnju i rad mjerila, kao i odgovarajuću analizu i procjenu rizika.

3. Proizvođač čuva tehničku dokumentaciju iz tačke 2 ovog modula i stavlja je na raspolaganje nadležnom organu u roku od deset godina nakon što je mjerilo stavljeno na tržište.

4. Proizvodnja

4.1 Proizvođač primjenjuje odobreni sistem kvaliteta za proizvodnju, završni pregled i ispitivanje mjerila u skladu sa tačkom 5 ovog modula, i sprovodi kontrolu sistema kvaliteta u skladu sa tačkom 6 ovog modula.

5. Sistem kvaliteta

5.1. Proizvođač podnosi zahtjev za ocjenu sistema kvaliteta za odgovarajuća mjerila prijavljenom tijelu po svom izboru.

Zahtjev iz stava 1 ove podtačke, naročito sadrži:

- a) naziv i adresu proizvođača, odnosno naziv i adresu ovlašćenog zastupnika ako ovlašćeni zastupnik podnosilac zahtjeva;
- b) pisanu izjavu da zahtjev nije podnio drugom prijavljenom tijelu;
- c) sve važne informacije koje se odnose na predviđenu vrstu mjerila;
- d) dokumentaciju o sistemu kvaliteta;
- e) tehničku dokumentaciju iz tačke 2 ovog modula.

5.2. Sistem kvaliteta mora obezbijediti usaglašenost mjerila sa odgovarajućim zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom koji se na njih odnose.

Svi elementi, zahtjevi i mjere koje je proizvođač primijenio moraju se dokumentovati na sistematski i uređen način u obliku pisanih načela, postupaka i uputstava.

Dokumentacija o sistemu kvaliteta mora da bude sačinjena na način da obezbijedi pravilno razumijevanje programa kvaliteta, plana kvaliteta, priručnika i zapisa o kvalitetu.

Dokumentacija o sistemu kvaliteta naročito sadrži opis:

- a) ciljeva kvaliteta i organizacione strukture, odgovornosti i ovlašćenja odgovornih lica proizvođača u odnosu na kvalitet proizvoda;
- b) provjera i ispitivanja koja će se sprovoditi nakon proizvodnje;
- c) zapisa o kvalitetu, kao što su npr. izvještaji o pregledu i ispitni podaci, podaci o kalibraciji, izvještaji o osposobljenosti uključenog osoblja itd;
- d) mjera kontrole efikasnosti rada sistema kvaliteta.

5.3. Prijavljeno tijelo mora ocijeniti sistem kvaliteta kako bi odredilo da li ispunjava zahtjeve iz tačke 5.2 ovog modula.

Smatra se da sistem kvaliteta ispunjava zahtjeve iz tačke 5.2 ovog modula, ako je u skladu sa crnogorskim standardima iz člana 15 ovog pravilnika.

Prijavljeno tijelo mora da ima iskustvo u ispitivanju i ocjeni sistema upravljanja kvalitetom i u svom sastavu mora imati najmanje jednog zaposlenog sa iskustvom u odgovarajućem metrološkom području i tehnologiji mjerila, kao i znanje o primjenjivim zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom. Postupak ispitivanja i ocjene sistema upravljanja kvalitetom obuhvata obilazak objekata proizvođača u svrhu ocjenjivanja tog sistema kvaliteta. U postupku ispitivanja i ocjene sistema kvaliteta, prijavljeno tijelo pregleda tehničku dokumentaciju iz tačke 2 ovog modula, radi utvrđivanja da li je proizvođač primijenio zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom i usaglašenost mjerila sa tim zahtjevima.

Odluku o rezultatima ispitivanja i ocjene, prijavljeno tijelo dostavlja proizvođaču. Odluka sadrži zaključke ispitivanja i obrazloženje.

5.4. Proizvođač mora da ispunjava obaveze koje proizlaze iz odobrenog sistema kvaliteta i mora da odobreni sistem kvaliteta održava u cilju obezbjeđenja njegove primjerenosti i efikasnosti.

5.5. Proizvođač mora da obavještava prijavljeno tijelo koje je odobrilo sistem kvaliteta o svakoj njegovoj planiranoj izmjeni sistema kvaliteta.

Prijavljeno tijelo ocjenjuje predložene izmjene i donosi odluku o tome da li izmijenjeni sistem kvaliteta i dalje ispunjava zahtjeve iz tačke 5.2. ovog modula ili je potrebno novo ocjenjivanje. Odluku o tome, sa obrazloženjem razloga, dostavlja proizvođaču.

6. Kontrola koju sprovodi prijavljeno tijelo

6.1. Kontrolom se utvrđuje da li proizvođač ispunjava obaveze koje proizlaze iz odobrenog sistema kvaliteta.

6.2. Proizvođač u postupku kontrole sistema kvaliteta, prijavljenom tijelu omogućava pristup proizvodnim, kontrolnim, ispitnim i skladišnim prostorima i pruža sve potrebne informacije, a naročito:

- a) dokumentaciju o sistemu kvaliteta,
- b) tehničku dokumentaciju iz tačke 2 ovog modula,
- c) zapise o kvalitetu kao što su izvještaji o provjeri i o ispitivanju, podaci o kalibraciji, izvještaji o osposobljenosti uključenog osoblja itd.

6.3. Prijavljeno tijelo sprovodi periodične kontrole radi utvrđivanja da li proizvođač održava i primjenjuje sistem kvaliteta i o sprovedenoj kontroli podnosi izvještaj proizvođaču.

6.4. Osim periodičnih kontrola, prijavljeno tijelo može nenajavljeno posjetiti proizvođača i tom prilikom može, ako je potrebno, vršiti ispitivanje mjerila radi provjere ispravnog funkcionisanja sistema kvaliteta. Prijavljeno tijelo proizvođaču dostavlja izvještaj o neplaniranoj posjeti, a ako su sprovedena ispitivanja i izvještaj o tim ispitivanjima.

7. Oznaka usaglašenosti i EU izjava o usaglašenosti

7.1. Proizvođač na mjerilo koje je u skladu sa tipom opisanim u EU potvrdi o ispitivanju tipa i ispunjava zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom koje se na njega odnose, stavlja znak CE i dodatnu metrološku oznaku u skladu sa ovim pravilnikom kao i identifikacioni broj prijavljenog tijela iz tačke 5.1 ovog modula uz njegovu saglasnost i odgovornost.

7.2. Proizvođač sačinjava pisanu EU izjavu o usaglašenosti za svaki model mjerila i stavlja na raspolaganje nadležnom organu u periodu od deset godina nakon što je mjerilo stavljeno na tržište i/ili upotrebu. U EU izjavi o usaglašenosti navodi se mjerilo za koje je ta izjava sačinjena.

Proizvođač prilaže primjerak EU izjave o usaglašenosti uz svako mjerilo koje stavlja na tržište, a u slučaju isporuke većeg broja mjerila iste serije jednom korisniku dovoljan je jedan primjerak EU izjave o usaglašenosti.

8. Proizvođač nadležnom organu u periodu od deset godina nakon što je mjerilo stavljeno na tržište stavlja na raspolaganje:

- a) dokumentaciju iz tačke 5.1 ovog modula;
- b) podatke o izmjeni sistema kvaliteta iz tačke 5.5 ovog modula, kako je odobrena;
- c) odluke i izvještaje prijavljenog tijela iz tač. 5.5, 6.3 i 6.4 ovog modula.

9. Prijavljeno tijelo periodično obavještava organ koji ga je prijavio o izdatim ili odbijenim odobrenjima sistema kvaliteta, i bez odlaganja obavještava taj organ o povlačenju sistema kvaliteta.

10. Ovlašćeni zastupnik

Ovlašćeni zastupnik može da izvrši obaveze iz tač. 3, 5.1, 5.5, 7. i 8 ovog modula, u skladu sa pisanim ovlašćenjem proizvođača.

MODUL F: USAGLAŠENOST SA TIPOM NA OSNOVU PROVJERE PROIZVODA

1. Usaglašenost sa tipom na osnovu provjere proizvoda dio je postupka ocjenjivanja usaglašenosti kojim proizvođač ispunjava obaveze iz tač. 2, 5.1 i 6 ovog modula i garantuje i izjavljuje

na svoju odgovornost da su ta mjerila u skladu sa tipom opisanim u EU potvrdi o ispitivanju tipa i da ispunjavaju zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom, koji se na njih odnose.

2. Proizvodnja

Proizvođač preuzima potrebne mjere kako bi u postupku proizvodnje i praćenjem postupka proizvodnje obezbijedio usaglašenost proizvedenih mjerila sa odobrenim tipom opisanim u EU potvrdi o ispitivanju tipa i sa zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom koji se na njih odnose.

3. Provjera

Prijavljeno tijelo po izboru proizvođača sprovodi odgovarajuće provjere i ispitivanja radi provjere usaglašenosti mjerila sa tipom opisanim u EU potvrdi o ispitivanju tipa i sa odgovarajućim zahtjevima utvrđenih ovim pravilnikom.

Provjere i ispitivanja iz stava 1 ove tačke, sprovode se po izboru proizvođača, pregledom ili ispitivanjem svakog mjerila u skladu sa tačkom 4 ili statističkim provjeravanjem i ispitivanjem mjerila u skladu sa tačkom 5 ovog modula.

4. Provjera usaglašenosti sa metrološkim zahtjevima pregledom i ispitivanjem svakog mjerila

4.1. Sva mjerila pojedinačno se provjeravaju i sprovode se ispitivanja utvrđena crnogorskim standardima iz člana 15 ovog pravilnika i/ili normativnim dokumentima, i/ili istovjetna ispitivanja predviđena drugim odgovarajućim tehničkim specifikacijama, radi provjere njihove usaglašenosti sa metrološkim zahtjevima koji se na njih primjenjuju i sa odobrenim tipom opisanim u EU potvrdi o ispitivanju tipa.

U nedostatku odgovarajućeg crnogorskog standarda ili normativnog dokumenta prijavljeno tijelo odlučuje o ispitivanjima koja će se sprovesti.

4.2. Prijavljeno tijelo izdaje potvrdu o usaglašenosti ako je utvrdi u postupku provjera i ispitivanja, i stavlja odnosno uz svoju odgovornost daje saglasnost proizvođaču da stavi njegov identifikacioni broj na svako odobreno mjerilo.

Proizvođač ili njegov ovlašćeni zastupnik potvrde o usaglašenosti čuva i stavlja na raspolaganje nadležnom organu deset godina od stavljanja mjerila na tržište.

5. Statistička provjera usaglašenosti sa metrološkim zahtjevima

5.1. Proizvođač podnosi na pregled mjerila iz iste proizvodne serije i preuzima sve potrebne mjere u proizvodnom procesu kako bi se obezbijedila jednakost proizvedene serije.

5.2. Iz svake serije se u skladu sa zahtjevima iz tačke 5.3 ovog modula uzima slučajan uzorak. Sva mjerila u uzorku se pojedinačno ispituju, a ispitivanja se sprovode u skladu sa crnogorskim standardima iz člana 15 ovog pravilnika i/ili normativnim dokumentima ili se sprovode istovjetna ispitivanja predviđena drugim relevantnim tehničkim specifikacijama, kako bi se osigurala usaglašenost mjerila sa tipom opisanim u EU potvrdi o ispitivanju tipa i sa primjenjivim metrološkim zahtjevima iz ovoga pravilnika i utvrdilo da li se proizvodna serija prihvata ili odbija. U nedostatku harmonizovanih standarda i/ili normativnih dokumenata prijavljeno tijelo odlučuje o ispitivanjima koja će se sprovesti.

5.3. Statističko ispitivanje sprovodi se na sljedeći način:

Statistički pregled zasniva se na osobinama mjerila, a sistem uzorkovanja mora da obezbijedi:

- a) nivo kvaliteta koji odgovara vjerovatnoći prihvatanja od 95%, sa brojem neusaglašenosti manjim od 1%,
- b) granični kvalitet koji odgovara vjerovatnoći prihvatanja od 5%, sa brojem neusaglašenosti manjim od 7%.

5.4. Ako se proizvodna serija prihvati, sva mjerila iz te serije se odobravaju, osim mjerila iz uzorka za koje je utvrđeno da ne zadovoljavaju ispitivanja.

U slučaju prihvatanja proizvode serije, prijavljeno tijelo izdaje potvrdu o usaglašenosti na osnovu sprovedenih provjera i ispitivanja i stavlja odnosno daje saglasnost proizvođaču da stavi njegov identifikacioni broj na svako odobreno mjerilo.

Proizvođač ili njegov ovlašćeni zastupnik potvrde o usaglašenosti čuva i stavlja na raspolaganje nadležnom organu deset godina od stavljanja mjerila na tržište.

5.5. U slučaju odbijanja proizvodne serije, prijavljeno tijelo preduzima odgovarajuće mjere radi sprječavanja stavljanja te proizvodne serije na tržište. U slučaju češćeg odbijanja proizvodne serije, prijavljeno tijelo može odlučiti da ne sprovodi statističko ispitivanje.

6. Oznaka usaglašenosti i EU izjava o usaglašenosti

6.1. Proizvođač stavlja znak CE i dodatnu metrološku oznaku u skladu sa ovim pravilnikom i, uz saglasnost i odgovornost prijavljenog tijela iz tačke 3 ovog modula njegov identifikacioni broj na svako mjerilo koje je u skladu sa tipom opisanim u EU potvrdi o ispitivanju tipa i koje ispunjava odgovarajuće zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom koje se na njega odnose.

6.2. Proizvođač sačinjava pisanu EU izjavu o usaglašenosti za svaki model mjerila i čuva odnosno stavlja na raspolaganje nadležnom organu deset godina nakon što je mjerilo stavljeno na tržište i/ili upotrebu. U EU izjavi o usaglašenosti navodi se mjerilo za koje je ta izjava sačinjena.

Proizvođač prilaže primjerak EU izjave o usaglašenosti uz svako mjerilo koje stavlja na tržište, a u slučaju isporuke većeg broja mjerila iste serije jednom korisniku dovoljan je jedan primjerak EU izjave o usaglašenosti.

7. Proizvođač može uz saglasnost prijavljenog tijela u toku proizvodnog procesa na mjerilo da stavi identifikacioni broj prijavljenog tijela.

8. Ovlašćeni zastupnik

Ovlašćeni zastupnik može da izvrši obaveze proizvođača utvrđene ovim modulom, osim obaveza iz tač. 2 i 5.1 ovog modula, u skladu sa pisanim ovlašćenjem proizvođača.

MODUL F1: IZJAVA O USAGLAŠENOSTI NA OSNOVU PROVJERE PROIZVODA

1. Usaglašenost na osnovu provjere proizvoda je postupak ocjenjivanja usaglašenosti kojim proizvođač ispunjava obaveze utvrđene tač. 2, 3, 6.1 i 7 ovog modula i osigurava i izjavljuje na svoju odgovornost da mjerila na koja se primjenjuje tačka 4 ovog modula ispunjavaju odgovarajuće zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom, koji se na njih odnose.

2. Tehnička dokumentacija

Proizvođač izrađuje tehničku dokumentaciju u skladu sa članom 19 ovog pravilnika, koja omogućava ocjenjivanje usaglašenosti mjerila sa zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom i sadrži odgovarajuću analizu i procjenu rizika. Tehnička dokumentacija, u mjeri u kojoj je to potrebno za ocjenjivanje, obuhvata konstruktivno i tehničko rješenje, proizvodnju i rad mjerila.

Proizvođač čuva tehničku dokumentaciju i stavlja na raspolaganje nadležnom organu deset godina nakon što je mjerilo stavljeno na tržište.

3. Proizvodnja

Proizvođač preduzima sve potrebne mjere kako bi postupak proizvodnje i kontrola tog postupka proizvodnje obezbijedili usaglašenost proizvedenih mjerila sa odgovarajućim zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom.

4. Provjera

Prijavljeno tijelo koje je izabrao proizvođač sprovodi odgovarajuće provjere i ispitivanja radi provjere usaglašenosti mjerila sa odgovarajućim zahtjevima utvrđenih ovim pravilnikom.

Provjere i ispitivanja iz stava 1 ove podtačke, sprovode se po izboru proizvođača, provjerom i ispitivanjem svakog mjerila u skladu sa tačkom 5 ili statističkim provjeravanjem i ispitivanjem mjerila u skladu sa tačkom 6 ovog modula.

5. Provjera usaglašenosti sa metrološkim zahtjevima provjerom i ispitivanjem svakog mjerila

5.1. Sva mjerila pojedinačno se provjeravaju i sprovode se ispitivanja utvrđena u odgovarajućim crnogorskim standardima iz člana 15 ovog pravilnika i/ili normativnim dokumentima, i/ili istovjetna

ispitivanja predviđena drugim relevantnim tehničkim specifikacijama, radi provjere njihove usaglašenosti sa metrološkim zahtjevima koji se na njih primjenjuju. U nedostatku harmonizovanih standarda i/ili normativnih dokumenata prijavljeno tijelo odlučuje o ispitivanjima koja će se sprovesti.

5.2. Prijavljeno tijelo izdaje potvrdu o usaglašenosti koja se odnosi na sprovedene provjere i ispitivanja i stavlja ili daje saglasnost proizvođaču da stavi identifikacioni broj prijavljenog tijela na svako odobreno mjerilo.

Proizvođač ili njegov ovlašćeni zastupnik potvrde o usaglašenosti čuva i stavljanja mjerila na tržište.

6. Statistička provjera usaglašenosti

6.1. Proizvođač podnosi na pregled mjerila iz iste proizvodne serije i preduzima sve potrebne mjere u proizvodnom procesu kako bi se obezbijedila jednakost proizvedene serije.

6.2. Iz svake proizvodne serije se u skladu sa zahtjevima iz tačke 6.4 ovog modula mora uzeti slučajan uzorak.

6.3. Sva mjerila u uzorku se pojedinačno ispituju i sprovode se odgovarajuća ispitivanja utvrđena odgovarajućim crnogorskim standardima i/ili normativnim dokumentima, i/ili istovjetna ispitivanja predviđena drugim relevantnim tehničkim specifikacijama, kako bi se osigurala usaglašenost mjerila sa primjenjivim metrološkim zahtjevima utvrđenih ovim pravilnikom i kako bi se odredilo da li se proizvodna serija prihvata ili odbija. U nedostatku harmonizovanih standarda i/ili normativnih dokumenata prijavljeno tijelo odlučuje koja će se ispitivanja sprovesti.

6.4. Statistički postupak sprovodi se na sljedeći način:

Statistički pregled mora se zasnivati na osobinama mjerila, a sistem uzorkovanja mora da obezbijedi:

- a) nivo kvaliteta koji odgovara vjerovatnoći prihvatanja od 95%, sa brojem neusaglašenosti manjim od 1%,
- b) granični kvalitet koji odgovara vjerovatnoći prihvatanja od 5%, sa brojem neusaglašenosti manjim od 7%.

6.5. Ako se proizvodna serija prihvati, sva mjerila iz te serije se odobravaju, osim mjerila iz uzorka za koje je utvrđeno da ne zadovoljavaju ispitivanja.

U slučaju prihvatanja proizvode serije, prijavljeno tijelo izdaje potvrdu o usaglašenosti na osnovu sprovedenih provjera i ispitivanja i stavlja odnosno daje saglasnost proizvođaču da stavi njegov identifikacioni broj na svako odobreno mjerilo.

Proizvođač ili njegov ovlašćeni zastupnik potvrde o usaglašenosti čuva i stavlja na raspolaganje nadležnom organu deset godina od stavljanja mjerila na tržište.

U slučaju odbijanja proizvodne serije, prijavljeno tijelo preduzima odgovarajuće mjere radi sprječavanja stavljanja te proizvodne serije na tržište. U slučaju češćeg odbijanja proizvodne serije prijavljeno tijelo može odlučiti da ne sprovodi statističko ispitivanje.

7. Oznaka usaglašenosti i EU izjava o usaglašenosti

7.1. Proizvođač stavlja znak CE i dodatnu metrološku oznaku u skladu sa ovim pravilnikom i, uz saglasnost i odgovornost prijavljenog tijela iz tačke 4 ovog modula, njegov identifikacioni broj na svako mjerilo koje je u skladu sa tipom opisanim u EU potvrdi o ispitivanju tipa i koje ispunjava odgovarajuće zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom koji se na njega odnose.

7.2 Proizvođač sačinjava pisanu EU izjavu o usaglašenosti za svaki model mjerila i čuva odnosno stavlja na raspolaganje nadležnom organu deset godina nakon što je mjerilo stavljeno na tržište i/ili upotrebu. U EU izjavi o usaglašenosti navodi se mjerilo za koje je ta izjava sačinjena.

Proizvođač prilaže primjerak EU izjave o usaglašenosti uz svako mjerilo koje stavlja na tržište, a u slučaju isporuke većeg broja mjerila iste serije jednom korisniku dovoljan je jedan primjerak EU izjave o usaglašenosti.

8. Proizvođač može uz saglasnost prijavljenog tijela u toku proizvodnog procesa na mjerilo da stavi identifikacioni broj prijavljenog tijela.

9. Ovlašćeni zastupnik

Ovlašćeni zastupnik može izvršiti obaveze proizvođača utvrđene ovim modulom, osim obaveza iz tač. 3 i 6.1 ovog modula, u skladu sa

pisanim ovlaštenjem proizvođača.

MODUL G: USAGLAŠENOST NA OSNOVU POJEDINAČNE PROVJERE

1. Usaglašenost na osnovu pojedinačne provjere postupak je ocjenjivanja usaglašenosti kojim proizvođač ispunjava obaveze iz tač. 2, 3 i 5 ovog modula, osigurava i izjavljuje na svoju odgovornost da mjerila koja podliježu odredbama tačke 4 ovog modula ispunjavaju odgovarajuće zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom, koji se na njih odnose.

2. Tehnička dokumentacija

Proizvođač izrađuje tehničku dokumentaciju u skladu sa članom 19 ovog pravilnika i stavlja je na raspolaganje prijavljenom tijelu iz tačke 4 ovog modula. Tehnička dokumentacija obezbjeđuje ocjenjivanje usaglašenosti mjerila sa zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom i obuhvata odgovarajuću analizu i procjenu rizika. Tehnička dokumentacija, u mjeri potrebnoj za ocjenjivanje, sadrži i konstruktivno i tehničko rješenje, proizvodnju i rad mjerila.

Proizvođač čuva tehničku dokumentaciju i stavlja na raspolaganje nadležnom organu deset godina nakon što je mjerilo stavljeno na tržište.

3. Proizvodnja

Proizvođač preduzima potrebne mjere kako bi u postupku proizvodnje i praćenjem tog postupka proizvodnje osigurao usaglašenost proizvedenih mjerila sa odgovarajućim zahtjevima utvrđenih ovim pravilnikom.

4. Provjera

Prijavljeno tijelo po izboru proizvođača sprovodi ili obezbjeđuje sprovođenje provjera i ispitivanja utvrđenih u crnogorskim standardima iz člana 15 ovog pravilnika i/ili normativnim dokumentima ili istovjetna ispitivanja predviđena drugim tehničkim specifikacijama radi provjere usaglašenosti mjerila sa odgovarajućim zahtjevima utvrđenih ovim pravilnikom. U nedostatku odgovarajućeg crnogorskog standarda ili normativnog dokumenta prijavljeno tijelo odlučuje o ispitivanjima koja će se sprovesti.

Prijavljeno tijelo izdaje potvrdu o usaglašenosti koja se odnosi na sprovedene provjere i ispitivanja i stavlja ili obezbjeđuje stavljanje uz njegovu odgovornost identifikacionog broja na svako odobreno mjerilo.

Proizvođač čuva EU potvrde o usaglašenosti i stavlja na raspolaganju nadležnom organu deset godina od stavljanja mjerila na tržište.

5. Oznaka usaglašenosti i EU izjava o usaglašenosti

5.1. Proizvođač stavlja znak CE i dodatnu metrološku oznaku i uz saglasnost i odgovornost prijavljenog tijela iz tačke 4 ovog modula, njegov identifikacioni broj na svako mjerilo koje ispunjava odgovarajuće zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom.

5.2 Proizvođač sačinjava pisanu EU izjavu o usaglašenosti, čuva je i stavlja na raspolaganje nadležnom organu deset godina od stavljanja mjerila na tržište. U EU izjavi o usaglašenosti navodi se mjerilo za koje je ta izjava sačinjena. Primjerak EU izjave o usaglašenosti prilaže se uz svako mjerilo.

6. Ovlašćeni zastupnik

Ovlašćeni zastupnik može izvršiti obaveze proizvođača iz tač. 2 i 5 ovog modula, u skladu sa pisanim ovlaštenjem proizvođača.

MODUL H: USAGLAŠENOST NA OSNOVU POTPUNOG OSIGURANJA KVALITETA

1. Usaglašenost na osnovu potpunog osiguranja kvaliteta postupak je ocjenjivanja usaglašenosti kojim proizvođač ispunjava obaveze iz tač. 2 i 5 ovog modula, osigurava i izjavljuje na svoju odgovornost da ta mjerila ispunjavaju odgovarajuće zahtjeve ovog pravilnika koji se na njih odnose.

2. Proizvodnja

Proizvođač primjenjuje odobreni sistem kvaliteta za proizvodnju, završni pregled i ispitivanje mjerila u skladu sa tačkom 3 ovog modula i sprovodi kontrolu tog sistema kvaliteta u skladu sa tačkom 4 ovog modula.

3. Sistem kvaliteta

3.1. Proizvođač podnosi zahtjev za ocjenu sistema kvaliteta za odgovarajuća mjerila prijavljenom tijelu po svom izboru. Zahtjev naročito sadrži:

- a) naziv i adresu proizvođača, odnosno ovlašćenog zastupnika, ako je ovašćeni zastupnik podnosilac zahtjeva;
- b) tehničku dokumentaciju, u skladu sa članom 19 ovog pravilnika, za po jedan uzorak iz svake vrste mjerila koje će proizvoditi.

Tehnička dokumentacija mora omogućiti ocjenjivanje usaglašenosti mjerila sa odgovarajućim zahtjevima i mora sadržati odgovarajuću analizu i procjenu rizika.

Tehničkom dokumentacijom moraju se odrediti primjenjivi zahtjevi i mora obuhvatati konstruisanje, proizvodnju i rad mjerila u mjeri u kojoj je to potrebno za ocjenjivanje;

- c) dokumentaciju o sistemu kvaliteta;
- d) pisanu izjavu da zahtjev nije podniet drugom prijavljenom tijelu.

3.2. Sistem kvaliteta mora obezbijediti usaglašenost mjerila sa odgovarajućim zahtjevima utvrđenih ovim pravilnikom.

Svi elementi, zahtjevi i mjere koje je proizvođač primijenio moraju se dokumentovati na sistematski i uređen način u obliku pisanih načela, postupaka i uputstava. Dokumentacija o sistemu kvaliteta mora da bude sačinjena na način da obezbijedi pravilno razumijevanje programa kvaliteta, plana kvaliteta, priručnika i zapisa o kvalitetu.

Dokumentacija o sistemu kvaliteta naročito sadrži opis:

- a) ciljeva kvaliteta, organizacione šeme, odgovornosti i ovlašćenja odgovornih lica proizvođača u pogledu kvaliteta konstruktivnog rješenja i proizvoda;
- b) tehničkih specifikacija za konstruktivno rješenje, uključujući standarde koji će se primjenjivati i, ako se odgovarajući crnogorski standardi i/ili normativni dokumenti neće u potpunosti primijeniti, način na koji će se obezbijediti ispunjavanje zahtjeva utvrđenih ovim pravilnikom koji se odnose na mjerila;
- c) način upravljanja konstruisanjem i verifikacijom konstruktivnog i tehničkog rješenja, postupaka i sistemskih mjera koje će se primjenjivati pri projektovanju mjerila obuhvaćenog ovim pravilnikom;
- d) odgovarajućih metoda proizvodnje, upravljanja kvalitetom i osiguranja kvaliteta, procesa i sistemskih radnji koje će se upotrebljavati;
- e) provjera i ispitivanja koja će se sprovoditi prije, tokom i nakon proizvodnje sa napomenom njihove učestalosti;
- f) zapisa o kvalitetu kao što su kontrolni izvještaji i podaci o ispitivanju, podaci o kalibraciji, izvještaje o osposobljenosti uključenog osoblja itd.
- g) načina praćenja postizanja zahtijevanog kvaliteta konstruktivnog rješenja i mjerila i efikasnog funkcionisanja sistema kvaliteta.

3.3. Prijavljeno tijelo ocjenjuje sistem kvaliteta radi utvrđivanja da li ispunjava zahtjeve iz tačke 3.2 ovog modula.

Smatra se da sistem kvaliteta ispunjava zahtjeve iz tačke 3.2 ovog modula, ako je u skladu sa crnogorskim standardima iz člana 15 ovog pravilnika.

Prijavljeno tijelo mora da ima iskustvo u ispitivanju i ocjeni sistema upravljanja kvalitetom i u svom sastavu mora imati najmanje jednog zaposlenog sa iskustvom u ocjenjivanju u odgovarajućem metrološkom području i vrednovanju tehnologije mjerila, kao i znanje o primjenjivim zahtjevima utvrđenih ovim pravilnikom. Postupak ispitivanja i ocjene sistema upravljanja kvalitetom obuhvata obilazak objekata proizvođača u svrhu ocjenjivanja tog sistema kvaliteta.

Odluku o rezultatima ispitivanja i ocjenjivanja, prijavljeno tijelo dostavlja proizvođaču. Odluka sadrži zaključke ispitivanja i obrazloženje.

3.4. Proizvođač mora da ispunjava obaveze koje proizlaze iz odobrenog sistema kvaliteta i mora da odobreni sistem kvaliteta održava u cilju obezbjeđenja njegove primjerenosti i efikasnosti.

3.5. Proizvođač obavještava prijavljeno tijelo koje je odobrilo sistem kvaliteta o svakoj planiranoj izmjeni sistema kvaliteta.

Prijavljeno tijelo ocjenjuje predložene izmjene i donosi odluku o tome da li izmijenjeni sistem kvaliteta i dalje ispunjava zahtjeve iz tačke

3.2. ovog modula ili je potrebno novo ocjenjivanje, o čemu obavještava proizvođača ili njegovog ovlašćenog zastupnika i u obrazloženom obavještenju navodi zaključke ispitivanja.

4. Kontrola koju sprovodi prijavljeno tijelo

4.1 Kontrolom se utvrđuje da li proizvođač ispunjava obaveze koje proizlaze iz odobrenog sistema kvaliteta.

4.2. Proizvođač u postupku kontrole sistema kvaliteta, prijavljenom tijelu omogućava pristup proizvodnim, kontrolnim, ispitnim i skladišnim prostorima i pruža sve potrebne informacije, a naročito:

- a) dokumentaciju o sistemu kvaliteta,
- b) zapise o kvalitetu kako je predviđeno dijelom sistema kvaliteta, kao što su rezultati analiza, proračuni, ispitivanja itd,
- c) zapise o kvalitetu, kao što su izvještaji o pregledu i podaci o ispitivanju, podaci o kalibraciji, izvještaji o osposobljenosti uključenog osoblja itd.

4.3. Prijavljeno tijelo sprovodi periodične kontrole radi utvrđivanja da li proizvođač održava i primjenjuje sistem kvaliteta i o sprovedenoj kontroli podnosi izvještaj proizvođaču.

4.4. Osim periodičnih kontrola, prijavljeno tijelo može nenajavljeno posjetiti proizvođača i tom prilikom može, ako je potrebno, vršiti ispitivanje mjerila radi provjere ispravnog funkcionisanja sistema kvaliteta. Prijavljeno tijelo proizvođaču dostavlja izvještaj o neplaniranoj posjeti, a ako su sprovedena ispitivanja i izvještaj o tim ispitivanjima.

5. Oznaka usaglašenosti i EU izjava o usaglašenosti

5.1. Proizvođač na mjerilo koje ispunjava zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom stavlja znak CE i dodatnu metrološku oznaku u skladu sa ovim pravilnikom kao i identifikacioni broj prijavljenog tijela uz njegovu saglasnosti i odgovornost.

5.2. Proizvođač sačinjava pisanu EU izjavu o usaglašenosti za svaki model mjerila i stavlja na raspolaganje nadležnom organu u periodu od deset godina nakon što je mjerilo stavljeno na tržište i/ili upotrebu. U EU izjavi o usaglašenosti navodi se mjerilo za koje je ta izjava sačinjena.

Proizvođač prilaže primjerak EU izjave o usaglašenosti uz svako mjerilo koje stavlja na tržište, a u slučaju isporuke većeg broja mjerila iste serije jednom korisniku dovoljan je jedan primjerak EU izjave o usaglašenosti.

6. Proizvođač nadležnom organu u periodu od deset godina nakon što je mjerilo stavljeno na tržište stavlja na raspolaganje:

- a) tehničku dokumentaciju u skladu sa tačkom 3.1 ovog modula;
- b) dokumentaciju o sistemu kvaliteta u skladu sa tačkom 3.1 ovog modula,
- c) podatke o promjeni u skladu sa tačkom 3.5 ovog modula, kao što je odobrena,
- d) odluke i izvještaje prijavljenog tijela u skladu sa tač. 3.5, 4.3 i 4.4 ovog modula.

7. Prijavljeno tijelo periodično obavještava organ koji ga je prijavio o izdatim ili odbijenim odobrenjima sistema kvaliteta, i bez odlaganja obavještava taj organ o povlačenju sistema kvaliteta.

8. Ovlašćeni zastupnik

Ovlašćeni zastupnik može da izvrši obaveze proizvođača iz tač. 3.1, 3.5, 5.2 i 6 ovog modula, u skladu sa pisanim ovlašćenjem proizvođača.

PRILOG H1: USAGLAŠENOST NA OSNOVU POTPUNOG OSIGURANJA KVALITETA I ISPITIVANJA TEHNIČKOG I KONSTRUKTIVNOG RJEŠENJA

1. Usaglašenost koja se zasniva na potpunom osiguranju kvaliteta i ispitivanju tehničkog i konstruktivnog rješenja postupak je ocjenjivanja usaglašenosti kojim proizvođač ispunjava obaveze utvrđene u tač. 2 i 6 ovog modula, i osigurava i izjavljuje da mjerila ispunjavaju odgovarajuće zahtjeve ovog pravilnika koji se na njih odnose.

2. Proizvodnja

Proizvođač sprovodi odobreni sistem kvaliteta za konstruisanje, proizvodnju i završni pregled i ispitivanje mjerila u skladu sa tačkom 3 ovog modula i sprovodi kontrolu sistema kvaliteta u skladu sa tačkom 5 ovog modula. Primjerenost tehničkog rješenja mjerila provjerava se u skladu sa tačkom 4 ovog modula.

3. Sistem kvaliteta

3.1. Proizvođač podnosi zahtjev za ocjenu sistema kvaliteta za odgovarajuća mjerila prijavljenom tijelu po svom izboru. Zahtjev iz stava 1 ove tačke sadrži :

- a) naziv i adresu proizvođača, odnosno ovlašćenog zastupnika ako je ovlašćeni zastupnik podnosilac zahtjeva,
- b) sve važne informacije koje se odnose na predviđenu vrstu mjerila,
- c) dokumentaciju o sistemu kvaliteta,
- d) pisanu izjavu da zahtjev nije podnesen drugom prijavljenom tijelu.

3.2. Sistem kvaliteta mora da obezbijedi usaglašenost mjerila sa odgovarajućim zahtjevima utvrđenih ovim pravilnikom koji se na njih odnose.

Svi elementi, zahtjevi i mjere koje je proizvođač primijenio moraju se dokumentovati na sistematski i uređen način u obliku pisanih načela, postupaka i uputstava. Dokumentacija o sistemu kvaliteta mora da bude sačinjena na način da obezbijedi pravilno razumijevanje programa kvaliteta, plana kvaliteta, priručnika i zapisa o kvalitetu.

Dokumentacija o sistemu kvaliteta mora da sadrži odgovarajući opis:

- a) ciljeva kvaliteta, organizacione strukture, ovlašćenja odgovornih lica proizvođača u pogledu kvaliteta mjerila;
- b) tehničkih specifikacija za konstruisanje, uključujući standarde koji će se primjenjivati i, kad se odgovarajući crnogorski standardi i/ili normativni dokumenti ne primjenjuju u cjelosti, način na koji će se obezbijediti da mjerila ispunjavaju zahtjeve utvrđene u Prilogu 3 do 12 ovog pravilnika koji se odnose na pojedinu vrstu mjerila;
- c) metoda upravljanja konstruisanjem i provjerama konstruktivnog i tehničkog rješenja, postupaka i sistemskih mjera koje će se primjenjivati pri projektovanju mjerila koja su obuhvaćena ovim pravilnikom;
- d) odgovarajućih metoda proizvodnje, upravljanja kvalitetom i osiguranja kvaliteta, procesa i sistemskih radnji koje će se upotrebljavati;
- e) provjera i ispitivanja koja će se sprovoditi prije, tokom i nakon proizvodnje sa naznakom njihove učestalosti;
- e) zapisa o kvalitetu kao što su kontrolni izvještaji i ispitni podaci, podaci o kalibraciji, izvještaji o osposobljenosti angažovanog osoblja itd.;
- f) načina praćenja postizanja zahtijevanog kvaliteta konstruktivnog rješenja i proizvoda, kao i aktivan rad sistema kvaliteta.

3.3. Prijavljeno tijelo mora da ocijeni sistem kvaliteta kako bi utvrdilo da li ispunjava zahtjeve iz tačke 3.2 ovog modula. Smatra se da sistem kvaliteta ispunjava zahtjeve iz tačke 3.2 ovog modula, ako je u skladu sa crnogorskim standardima iz člana 15 ovog pravilnika.

Prijavljeno tijelo mora da ima iskustvo u ispitivanju i ocjeni sistema upravljanja kvalitetom i u svom sastavu mora imati najmanje jednog zaposlenog sa iskustvom u odgovarajućem metrološkom

području i tehnologiji mjerila, kao i znanje o primjenjivim zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom. Postupak ispitivanja i ocjene sistema upravljanja kvalitetom obuhvata obilazak objekata proizvođača u svrhu ocjenjivanja tog sistema kvaliteta.

Odluku o rezultatima ispitivanja i ocjene, prijavljeno tijelo dostavlja proizvođaču. Odluka sadrži zaključke ispitivanja i obrazloženje.

3.4. Proizvođač mora da ispunjava obaveze koje proizlaze iz odobrenog sistema kvaliteta i mora da odobreni sistem kvaliteta održava u cilju obezbjeđenja njegove primjerenosti i efikasnosti.

3.5. Proizvođač obavještava prijavljeno tijelo koje je odobrilo sistem kvaliteta o svakoj planiranoj izmjeni tog sistema kvaliteta.

Prijavljeno tijelo ocjenjuje predložene izmjene i odlučuje da li izmijenjeni sistem kvaliteta i dalje ispunjava zahtjeve iz tačke 3.2. ovog modula ili je potrebno novo ocjenjivanje i o tome dostavlja obrazloženu odluku proizvođaču ili ovlaštenom zastupniku sa zaključcima ispitivanja.

3.6. Prijavljeno tijelo periodično obavještava organ koji ga je prijavio o izdatim ili odbijenim odobrenjima sistema kvaliteta, i bez odlaganja obavještava taj organ o povlačenju sistema kvaliteta.

4. Provjera konstruktivnog rješenja

4.1. Proizvođač prijavljenom tijelu iz tačke 3.1 ovog modula podnosi zahtjev za provjeru konstruktivnog rješenja.

4.2. U zahtjevu iz tačke 4.1 ovog modula, navodi se na razumljiv način konstruktivno i tehničko rješenje, način proizvodnje i rad mjerila, kako bi se moglo sprovesti ocjenjivanje usaglašenosti mjerila sa odgovarajućim zahtjevima utvrđenih ovim pravilnikom.

Zahtjev iz stava 1 ove tačke, naročito sadrži:

- a) naziv i adresu proizvođača;
- b) pisanu izjavu da zahtjev nije podnio drugom prijavljenom tijelu;
- c) tehničku dokumentaciju u skladu sa članom 19 ovog pravilnika, koja mora omogućiti ocjenjivanje usaglašenosti mjerila sa odgovarajućim zahtjevima ovog pravilnika i koja u mjeri bitnoj za ocjenjivanje obuhvata konstruktivno i tehničko rješenje i rad mjerila;
- d) dokaz(e) kojim(a) se argumentuje prikladnost tehničkog i konstruktivnog rješenja. Dokazi moraju da sadrže specifikaciju svih korišćenih dokumenata, naročito ako odgovarajući crnogorski standardi i/ili normativni dokumenti nijesu u cjelosti primijenjeni i po potrebi sadrže rezultate ispitivanja koja su sproveli odgovarajuća laboratorije proizvođača ili druga laboratorija u njegovo ime i sa njegovom odgovornošću.

4.3. Prijavljeno tijelo razmatra zahtjev iz tačke 4.2 ovog modula i, ako konstruktivno i tehničko rješenje mjerila ispunjava odredbe ovog pravilnika koji se primjenjuju na to mjerilo, izdaje proizvođaču EU potvrdu o ispitivanju konstruktivnog i tehničkog rješenja. EU potvrda o ispitivanju konstruktivnog i tehničkog rješenja sadrži ime i adresu proizvođača, zaključke ispitivanja, uslove (ako postoje) za validnost te potvrde, kao i podatke potrebne za identifikaciju odobrenog mjerila. Svi bitni dijelovi tehničke dokumentacije moraju se priložiti uz potvrdu, koja može imati više priloga.

EU potvrda o ispitivanju konstruktivnog i tehničkog rješenja i prilozi te potvrde moraju da sadrže sve bitne podatke za ocjenjivanje usaglašenosti proizvedenih mjerila sa provjerenim konstruktivnim i tehničkim rješenjem i mora omogućiti kontrolu rada mjerila nakon njegovog stavljanja u upotrebu.

Radi ocjenjivanja usaglašenosti proizvedenih mjerila sa provjerenim konstruktivnim i tehničkim rješenjem, s obzirom na obnovljivost njihovih metroloških karakteristika mjerila, kad su ispravno podešena, upotrebom odgovarajućih sredstava, potvrda naročito mora da sadrži:

- a) metrološke karakteristike konstruktivnog i tehničkog rješenja mjerila,
- b) mjere koje se zahtijevaju za obezbjeđenje cjelovitosti mjerila (plombiranje, identifikacija programske podrške itd.),
- c) podatke o drugim elementima koji su potrebni za identifikaciju mjerila i vizuelnu provjeru spoljašnje usaglašenosti mjerila sa konstruktivnim i tehničkim rješenjem,
- d) ako je primjenjivo, sve podatke od značaja za provjeru karakteristika proizvedenih mjerila,

e) u slučaju podsklopova, sve potrebne podatke kako bi se obezbjedila spojivost sa drugim podsklopovima ili mjerilima.

Prijavljeno tijelo sačinjava izvještaj o ocjenjivanju i čuva i stavlja na raspolaganje nadležnom organu. Prijavljeno tijelo može izvještaj o ocjenjivanju učiniti dostupnim javnosti uz saglasnost proizvođača. EU potvrda o ispitivanju konstruktivnog i tehničkog rješenja važi deset godina od dana izdavanja i može se periodično obnavljati na deset godina.

Ako konstruktivno i tehničko rješenje ne ispunjava zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom, prijavljeno tijelo neće izdati EU potvrdu o ispitivanju konstruktivnog i tehničkog rješenja i o tome obavještava podnosioca zahtjeva, sa obrazloženjem razloga za odbijanje zahtjeva.

4.4. Prijavljeno tijelo mora da prati tehnološke promjene koje upućuju na to da odobrena EU potvrda o ispitivanju konstruktivnog i tehničkog rješenja više ne ispunjava zahtjeve ovoga pravilnika, i odlučuje da li treba sprovesti dodatna ispitivanja, o čemu obavještava proizvođača.

Proizvođač obavještava prijavljeno tijelo koje je izdalo EU potvrdu o ispitivanju konstruktivnog i tehničkog rješenja o svakoj bitnoj izmjeni odobrenog konstruktivnog i tehničkog rješenja, ako izmjena može da utiče na usaglašenost tog rješenja sa osnovnim zahtjevima utvrđenim ovim pravilnikom ili na uslove važenja EU potvrde o ispitivanju konstruktivnog i tehničkog rješenja. Za izmjene odobrenog konstruktivnog i tehničkog rješenja prijavljeno tijelo koje je izdalo prvobitnu EU potvrdu o ispitivanju konstruktivnog i tehničkog rješenja izdaje dodatno odobrenje, koje čini prilog te prvobitno izdate EU potvrde.

4.5. Prijavljeno tijelo periodično obavještava organ koji ga je prijavio o izdatim ili odbijenim EU potvrdama o ispitivanju konstruktivnog i tehničkog rješenja i/ili dopunama te potvrde i bez odlaganja obavještava taj organ u slučaju povlačenja EU potvrde o ispitivanju tehničkog i konstruktivnog rješenja.

Prijavljeno tijelo dostavlja na zahtjev Evropskoj komisiji, drugoj državi članici i drugim prijavljenim tijelima primjerak EU potvrde o ispitivanju tehničkog i konstruktivnog rješenja, njene priloge i dodatke kao i primjerak tehničke dokumentacije i rezultate pregleda koje je obavilo to prijavljeno tijelo.

Prijavljeno tijelo zadržava primjerak EU potvrde o ispitivanju konstruktivnog i tehničkog rješenja, njenih priloga, kao i tehničke i druge dokumentacije koje je dostavio proizvođač, sve do isteka važenja te potvrde.

4.6. Proizvođač sa tehničkom dokumentacijom čuva i primjerak EU potvrde o ispitivanju tehničkog i konstruktivnog rješenja, njene dodatke i dopune deset godina od stavljanja mjerila na tržište.

5. Kontrola koju obavlja prijavljeno tijelo

5.1 Kontrolom se utvrđuje da li proizvođač ispunjava obaveze koje proizlaze iz odobrenog sistema kvaliteta.

5.2. Proizvođač u postupku kontrole sistema kvaliteta, prijavljenom tijelu omogućava pristup proizvodnim, kontrolnim, ispitnim i skladišnim prostorima i pruža sve potrebne informacije, a naročito:

- a) dokumentaciju o sistemu kvaliteta,
- b) zapise o kvalitetu kako je predviđeno dijelom sistema kvaliteta koji se odnosi na konstruisanje, kao što su rezultati analiza, proračuni, ispitivanja itd,
- c) zapise o kvalitetu predviđene dijelom sistema kvaliteta koji se odnosi na proizvodnju kao što su izvještaji o pregledu i ispitni podaci, podaci o kalibraciji, izvještaje o osposobljenosti uključenog osoblja itd.

5.3 Prijavljeno tijelo sprovodi periodične kontrole radi utvrđivanja da li proizvođač održava i primjenjuje sistem kvaliteta i o sprovedenoj kontroli podnosi izvještaj proizvođaču.

5.4 Osim periodičnih kontrola, prijavljeno tijelo može nenajavljeno posjetiti proizvođača i tom prilikom može, ako je potrebno, vršiti ispitivanje mjerila radi provjere ispravnog funkcionisanja

sistema kvaliteta. Prijavljeno tijelo proizvođaču dostavlja izvještaj o neplaniranoj posjeti, a ako su sprovedena ispitivanja, i izvještaj o tim ispitivanjima.

6. Oznaka usaglašenosti i EU izjava o usaglašenosti

6.1. Proizvođač na mjerilo koje ispunjava zahtjeve utvrđene ovim pravilnikom stavlja znak CE i dodatnu metrološku oznaku I identifikacioni broj prijavljenog tijela uz njegovu saglasnost i odgovornost.

6.2. Proizvođač sačinjava pisanu EU izjavu o usaglašenosti za svaki model mjerila koju čuva i stavlja na raspolaganje nadležnom organu deset godina nakon što je mjerilo stavljeno na tržište i/ili upotrebu. U EU izjavi o usaglašenosti navodi se mjerilo za koje je ta izjava sačinjena kao i broj potvrde o ispitivanju tehničkog i konstruktivnog rješenja.

Proizvođač prilaže primjerak EU potvrde o ispitivanju tehničkog i konstruktivnog rješenja uz svako mjerilo koje stavlja na tržište, a u slučaju isporuke većeg broja mjerila iste serije jednom korisniku dovoljan je jedan primjerak EU izjave o usaglašenosti.

7. Proizvođač stavlja na raspolaganje nadležnom organu deset godina od stavljanja mjerila na tržište:

- a) dokumentaciju iz tačke 3.1 ovog modula,
- b) podatke o promjeni iz tačke 3.5 ovog modula, kao što je odobrena,
- c) odluke i izvještaje prijavljenoga tijela iz tački 3.5, 5.3. i 5.4 ovog modula.

8. Ovlašćeni zastupnik

Ovlašćeni zastupnik može da podnese zahtjev iz tač. 4.1. i 4.2. i izvrši obaveze iz tač. 3.1, 3.5, 4.4, 4.6, 6. i 7 ovog modula, u skladu sa pisanim ovlašćenjem proizvođača.

VODOMJERI (MI-001)

Na vodomjere namijenjene za mjerenje zapremine čiste, hladne i tople vode u domaćinstvima, komercijalnoj upotrebi i za upotrebu u lakoj industriji, primjenjuju se zahtjevi iz Priloga 1 ovog pravilnika, posebni zahtjevi i postupci ocjenjivanja usaglašenosti utvrđeni u ovom Prilogu.

Izrazi upotrijebljeni u ovom prilogu imaju sljedeća značenja:

- 1) **vodomjer** je mjerilo konstruisano za mjerenje, pamćenje i prikazivanje u mjernim uslovima, zapremine vode koja prolazi kroz mjerni pretvarač;
- 2) **najmanji protok (Q₁)** je protok pri kojem vodomjer još daje pokazivanja koja ispunjavaju zahtjeve koji se odnose na najveće dozvoljene greške;
- 3) **prelazni protok (Q₂)** je vrijednost protoka koja se pojavljuje između trajnog i najmanjeg protoka u kojem se mjerno područje protoka dijeli na dva područja: »gornje područje« i »donje područje«. Svako područje ima karakterističnu najveću dozvoljenu grešku;
- 4) **trajni protok (Q₃)** je najveći protok pri kojem vodomjer radi na zadovoljavajući način u standardnim uslovima upotrebe, odnosno. u uslovima kontinuiranog ili isprekidanog protoka;
- 5) **protok preopterećenja (Q₄)** je najveći protok pri kojem vodomjer radi na zadovoljavajući način bez gubitka tačnosti u kraćem vremenskom periodu.

POSEBNI ZAHTJEVI

1. Nazivni uslovi rada

Proizvođač mora za vodomjer da odredi nazivne uslove rada, a naročito:

1. Područje protoka vode

Vrijednosti za raspon protoka vode moraju ispunjavati sljedeće uslove:

$$Q_3/Q_1 \geq 40$$

$$Q_2/Q_1 = 1,6$$

$$Q_4/Q_3 = 1,25.$$

2. Temperaturno područje vode

Vrijednosti temperaturnog raspona moraju ispunjavati sljedeće uslove:

– od 0,1 °C do barem 30 °C ili

– od 30 °C do barem 90 °C.

Vodomjer može biti konstruisan tako da radi izvan oba područja.

3. Područje relativnog raspona pritiska vode, mora da bude od 0,3 bara do najmanje 10 bara pri Q₃.

4. Za napajanje električnom energijom: nazivnu vrijednost naizmjeničnog napona napajanja i/ili granične vrijednosti jednosmjernog napajanja.

Najveće dozvoljene greške (u daljem tekstu: NDG)

5. NDG, pozitivna ili negativna, za zapremine koje se isporučuju pri protocima između prelaznog protoka (Q₂) (uključivo) i protoka preopterećenja (Q₄) je:

– 2 % za vodu čija je temperatura ≤ 30 °C,

– 3% za vodu čija je temperatura > 30 °C.

Vodomjer ne smije iskorišćavati NDG ni sistemski biti prilagođen bilo kojoj strani.

6. NDG, pozitivna ili negativna, za zapremine koji se isporučuju pri protocima između najmanjeg protoka (Q₁) (uključivo) i prelaznog protoka (Q₂) (isključeno) je: 5 % za vodu bilo koje temperature.

Vodomjer ne smije iskorišćavati NDG ni sistemski biti prilagođen-bilo kojoj strani.

Dozvoljeni uticaj smetnji

7.1. Elektromagnetna neosjetljivost

7.1.1. Uticaj elektromagnetne smetnje na vodomjer mora biti takav da:

— promjena mjernog rezultata nije veća od granične vrijednosti promjene definisane u tački 7.1.3 ovog priloga, ili

— ako je prikazivanje mjernog rezultata takvo da ga nije moguće tumačiti kao pravi rezultat, npr. ako je riječ o trenutnoj varijaciji koja se ne može protumačiti, zaregistrovati ili prenijeti kao rezultat mjerenja.

7.1.2. Nakon elektromagnetne smetnje vodomjer mora:

— početi ponovo da radi unutar granica NDG,

— da ima očuvane sve mjerne funkcije, i

— da omogući obnavljanje svih mjernih podataka koji su postojali neposredno prije smetnje.

7.1.3. Granična vrijednost jednaka je manjoj od sljedećih dviju vrijednosti:

— zapremine, koja odgovara polovini vrijednosti NDG, s obzirom na izmjerenu zapreminu,

— zapremine, koja odgovara NDG za zapreminu koja odgovara jednominutnom protoku Q_3

7.2 Izdržljivost

Nakon sprovođenja odgovarajućeg ispitivanja, uzimajući u obzir period koji je procijenio proizvođač, moraju biti zadovoljeni sljedeći kriterijumi:

7.2.1 Promjena mjernog rezultata nakon ispitivanja trajnosti, u poređenju sa početnim rezultatima mjerenja ne treba da prelazi:

— 3 % izmjerene zapremine između Q_1 (uključivo) i Q_2 (isključivo)

— 1,5 % od izmjerene zapremine između Q_2 (uključivo) i Q_4 (uključivo).

7.2.2 Greška u pokazivanju izmjerene zapremine nakon ispitivanja trajnosti ne smije prelaziti:

— ± 6 % od izmjerene zapremine između Q_1 (uključivo) i Q_2 (isključivo),

— $\pm 2,5$ % od izmjerene zapremine između Q_2 (uključivo) i Q_4 (uključivo) za vodomjere predviđene za mjerenje vode sa temperaturom od 0,1 °C i 30 °C,

— $\pm 3,5$ % od izmjerene zapremine između Q_2 (uključivo) i Q_4 (uključivo) za vodomjere predviđene za mjerenje vode sa temperaturom od 30 °C i 90 °C.

Prikladnost

8.1 Vodomjer mora da ima mogućnost ugradnje u svim položajima, osim ako nije jasno označeno drugačije.

8.2 Proizvođač mora odrediti da li je vodomjer konstruisan za mjerenje protoka u suprotnom smjeru. U tom slučaju, zapremina protoka u suprotnom smjeru se ili oduzima od ukupne zapremine ili se posebno bilježi. Isti NDG mora se primjenjivati na protok u uobičajenom ili suprotnom smjeru.

Vodomjeri koji nijesu konstruisani za mjerenje protoka u suprotnom smjeru sprečavaju protok u suprotnom smjeru ili podnose slučajnu promjenu protoka bez slabljenja ili promjene metroloških karakteristika.

Mjerne jedinice

9. Izmjerena zapremina se prikazuje u metrima kubnim.

Stavljanje u upotrebu

10. Distributer ili drugo lice koje je u skladu sa propisima određeno za postavljanje vodomjera obezbjeđuju ispunjenost zahtjeva iz tač. 1, 2 i 3 ovog priloga tako da je vodomjer prikladan za tačno mjerenje potrošnje koja je predviđena ili se može predvidjeti.

OCJENJIVANJE USAGLAŠENOSTI

Za ocjenjivanje usaglašenosti vodomjera, proizvođač može da izabere module B + F ili B + D ili H1 postupke usaglašenosti.

REDOVNO I VANREDNO OVJERAVANJE

NDG za redovno i vanredno ovjeravanje jednaka je NDG u postupcima ocjenjivanja usaglašenosti, koji su za vodomjere utvrđeni u ovom Prilogu.

Postupak ispitivanja pri redovnom i vanrednom ovjeravanju vodomjera jednak je postupku ispitivanja pri ocjenjivanju usaglašenosti pregledom i ispitivanjem mjerila, u skladu sa tehničkom dokumentacijom iz člana 19 ovog pravilnika.

Smatra se, da su postojeće vrijednosti protoka Q_{min} , Q_T i Q_{max} , (koje su u skladu sa ranije važećim propisima navedene na mjerilima), identične vrijednostima protoka Q_1 , Q_2 i Q_4 iz ovoga Priloga.

Izuzetno, vodomjeri za toplu vodu mogu se u redovnom ovjeravanju ispitivati hladnom vodom, ako je to propisano u odobrenju tipa mjerila.

Proširena mjerna nesigurnost uređaja za ispitivanje ne smije prelaziti $1/3$ NDG za mjerila iz ovog Priloga. Smatra se da je ovaj uslov ispunjen ako su ispunjeni zahtjevi za uređaje za ispitivanje vodomjera iz tehničke dokumentacije iz člana 19 ovog pravilnika.

NDG VODOMJERA U UPOTREBI

NDG vodomjera u upotrebi je dvostruka vrijednost NDG za redovno ovjeravanje.

GASOMJERI I UREĐAJI ZA PRETVARANJE ZAPREMINE (MI-002)

Na gasomjere i uređaje za pretvaranje zapremine gasa koji su utvrđeni u ovom prilogu, a namijenjeni su za mjerenje zapremine gasa u domaćinstvima, u komercijalnoj upotrebi i u lakoj industriji, primjenjuju se odgovarajući zahtjevi iz Priloga 1 ovog pravilnika, posebni zahtjevi i postupci ocjenjivanja usaglašenosti utvrđeni u ovom Prilogu.

Izrazi upotrijebljeni u ovom prilogu imaju sljedeća značenja:

- 1) gasomjer je mjerilo konstruisano za mjerenje, pamćenje i pokazivanje količine (zapremine ili mase) gorivog gasa koji je kroz njega protekao;
- 2) uređaj za pretvaranje uređaj prilagođen gasomjeru koji automatski pretvara mjerenu količinu u mjernom stanju u veličinu u osnovnome stanju;
- 3) najmanji protok (Q_{min}) je najmanji protok pri kojem gasomjer daje pokazivanja koja ispunjavaju zahtjeve koji se odnose na najveće dozvoljene greške;
- 4) najveći protok (Q_{max}) je najveći protok pri kojem gasomjer daje pokazivanja koja ispunjavaju zahtjeve koji se odnose na najveće dozvoljene greške;
- 5) prelazni protok (Q_t) je protok koji se pojavljuje između najvećeg i najmanjeg protoka, pri kojem se područje protoka dijeli na dva područja: »gornje područje« i »donje područje«. Svako područje ima karakterističnu najveću dozvoljenu grešku;
- 6) protok preopterećenja (Q_r) je najveći protok pri kojem gasomjer radi kraći vremenski period bez kvara;
- 7) osnovno stanje je specifično stanje na koje se pretvara izmjerena količina tečnog gasa.

I. DIO

POSEBNI ZAHTJEVI ZA GASOMJERE

1. Nazivni radni uslovi

Proizvođač mora specificovati nazivne uslove rada gasomjera uzimajući u obzir sljedeće:

1.1 Područje protoka gasa mora ispunjavati najmanje sljedeće uslove:

Klasa	Q_{max}/Q_{min}	Q_{max}/Q_t	Q_r/Q_{max}
1,5	≥ 150	≥ 10	1,2
1,0	≥ 20	≥ 5	1,2

1.2 Područje temperature gasa, najmanje 40 °C.

1.3. Uslovi koji se odnose na gorivo/gas

Gasomjer mora biti konstruisan za područje gasova i pritiske napajanja na mjestu snabdijevanja.

Proizvođač mora posebno naznačiti:

- vrstu ili grupu gasova
- najviši radni pritisak.

1.4 Za klimatske uslove okoline najmanje temperaturno područje od 50 °C.

1.5 Naizmjenični napon napajanja i/ili granice jednosmjernog napajanja.

2. Najveća dozvoljena greška (u daljem tekstu: NDG)

2.1 Gasomjer koji pokazuje zapreminu u mjernim uslovima ili masu

Tabela 1.

Klasa tačnosti	1,5	1,0
$Q_{min} \leq Q < Q_t$	3 %	2 %
$Q_t \leq Q \leq Q_{max}$	1,5 %	1 %

Gasomjer ne smije iskorištavati NDG ni sistemski biti prilagođen bilo kojoj strani.

2.2 Za gasomjer sa temperaturnim pretvaranjem koji prikazuje samo pretvorenu zapreminu, NDG gasomjera povećava se za 0,5 % u području od 30 °C koji se proteže simetrično oko temperature koju je odredio (specifikovao) proizvođač, a koja se nalazi između 15 °C i 25 °C. Izvan tog područja, dozvoljeno je dodatno povećanje od 0,5 % u svakom podjeljku od 10 °C.

3. Dozvoljeno djelovanje smetnji

3.1. Elektromagnetna neosjetljivost

3.1.1. Djelovanje elektromagnetnih smetnji na gasomjer ili uređaj za pretvaranje zapremine mora biti takav da:

- ne izazove promjenu mjernog rezultata veću od granične vrijednosti kako je definisano u tački 3.1.3 ovog priloga, ili
- se pokazivanje mjernog rezultata ne može tumačiti kao pravi rezultat, npr. tako da se promjena ne može tumačiti, pamtiti ili prenijeti kao mjerni rezultat.

3.1.2. Nakon što se podvrgne elektromagnetnim smetnjama, gasomjer:

- se mora obnoviti kako bi radio u granicama NDG,
- mora imati očuvane sve mjerne funkcije, i
- mora omogućiti obnavljanje svih izmjerenih podataka koji su postojali neposredno prije pojave smetnje.

3.1.3. Granična vrijednost jednaka je manjoj od sljedećih dvije vrijednosti:

- količini koja odgovara polovini vrijednosti NDG u gornjem području izmjerene zapremine,
- količini koja odgovara NDG za količinu koja odgovara jednominutnom najvećem protoku.

3.2. Djelovanje poremećaja ispred i iza gasomjera

U skladu sa uslovima ugradnje koje je odredio proizvođač djelovanje poremećaja protoka ne smije prekoračiti jednu trećinu NDG.

4. Trajnost

Nakon sprovedenog odgovarajućeg ispitivanja, uzimajući u obzir vremenski period koji je procijenio proizvođač, sljedeći kriterijumi moraju biti ispunjeni:

4.1. Gasomjeri klase 1,5

4.1.1. Promjena mjernog rezultata nakon ispitivanja trajnosti u poređenju sa početnim mjernim rezultatom za protoke u rasponu Q_t do Q_{max} ne smije prelaziti mjerni rezultat za više od 2%.

4.1.2. Greška u prikazivanju rezultata nakon ispitivanja trajnosti ne smije prelaziti dvostruku vrijednost NDG iz tačke 2 ovog priloga.

4.2 Gasomjeri klase 1

4.2.1. Promjena mjernog rezultata nakon ispitivanja trajnosti u poređenju sa početnim mjernim rezultatom ne smije prelaziti jednu trećinu NDG iz tačke 2 ovog priloga.

4.2.2. Greška u prikazivanju rezultata nakon ispitivanja trajnosti ne smije prelaziti vrijednost NDG iz tačke 2 ovog priloga.

5. Prikladnost

5.1 Gasomjer koji se napaja iz električne mreže (naizmjenične ili jednosmjerne) mora biti snabdjeven uređajem za napajanje u slučaju potrebe ili drugim preventivnim rješenjem, kako bi se obezbjedila zaštita svih mjernih funkcija u slučaju kvara glavnog izvora napajanja.

5.2 Posebni izvor napajanja energijom mora imati životni vijek od najmanje pet godina. Nakon isteka 90 % njegovog životnog vijeka posebni izvor napajanja energijom mora pokazivati odgovarajuće upozorenje.

5.3 Pokazni uređaj mora imati odgovarajući broj cifara kako bi se osiguralo da količina koja prođe tokom 8000 sati pri protoku Q_{max} ne vrati cifre na njihove početne vrijednosti.

5.5 Gasomjer mora imati ispitni element koji omogućava sprovođenje ispitivanja u razumnom roku.

5.6 Gasomjer mora biti u granicama NDG u bilo kojem smjeru protoka ili samo u jednom smjeru koji je jasno naznačen.

6. Jedinice

Izmjerena količina mora se prikazivati u metrima kubnim ili u kilogramima.

II. DIO

POSEBNI ZAHTJEVI ZA UREĐAJE ZA PRETVARANJE ZAPREMINE

Uređaj za pretvaranje zapremine čini podsklop kada je zajedno sa mjerilom sa kojim je kompatibilan.

Ako je primjenjivo, na uređaj za pretvaranje zapremine moraju se primjenjivati osnovni zahtjevi za gasomjer. Pored ovih zahtjeva, na uređaj za pretvaranje zapremine, primjenjuju se i sljedeći zahtjevi:

7. Osnovno stanje za pretvorene veličine

Proizvođač mora da odredi (specifikuje) osnovne uslove za pretvorene veličine.

8. Najveća dozvoljena greška (NDG)

- 0,5 % pri temperaturi okoline od $20\text{ °C} \pm 3\text{ °C}$, vlažnosti vazduha od $60\% \pm 15\%$, nazivnih vrijednosti za napajanje električnom energijom,

- 0,7 % za uređaje za temperaturno pretvaranje na nazivnim radnim uslovima,

- 1 % za druge uređaje za pretvaranje na nazivnim radnim uslovima.

Napomena: Greška gasomjera se ne uzima u obzir.

Uređaj za pretvaranje zapremine ne smije iskorištavati NDG ni sistemski biti prilagođena bilo kojoj strani.

9. Prikladnost

9.1 Elektronski uređaj za pretvaranje mora imati mogućnost otkrivanja rada izvan radnih područja koja je proizvođač utvrdio za parametre koji su bitni za mjernu tačnost. U tom slučaju, uređaj za pretvaranje zapremine mora prestati integrisati pretvorenu količinu, a za vrijeme rada izvan radnih područja može odvojeno brojiti pretvorenu veličinu.

9.2 Elektronski uređaj za pretvaranje zapremine mora imati mogućnost prikazivanja svih bitnih podataka za mjerenje bez dodatne opreme.

III. DIO

STAVLJANJE U UPOTREBU I OCJENJIVANJE USAGLAŠENOSTI

Stavljanje u upotrebu

a) Mjerenje potrošnje u domaćinstvu obavlja se gasomjerom klase 1,5 ili sa gasomjerom klase 1,0 koji ima odnos Q_{\max}/Q_{\min} jednak ili veći od 150.

b) Mjerenje potrošnje gasa u području trgovine i/ili u lakoj industriji, obavlja se gasomjerom klase 1,5.

c) S obzirom na zahtjeve iz tač. 1.2 i 1.3 ovog priloga, uslove određuje distributer gasa ili lice koja je on ovlastio za ugradnju gasomjera, tako da mjerilo bude prikladno za tačno mjerenje predviđene ili predvidive potrošnje gasa.

OCJENJIVANJE USAGLAŠENOSTI

Za ocjenjivanje usaglašenosti gasomjera i uređaja za pretvaranje zapremine proizvođač može izabrati module B + F ili B + D ili H1 postupaka ocjenjivanja usaglašenosti iz Priloga 2 ovog pravilnika.

IV. DIO REDOVNO I VANREDNO OVJERAVANJE

NDG za redovno i vanredno ovjeravanje je jednaka NDG u postupcima ocjenjivanja usaglašenosti, koji su za gasomjere i uređaje za pretvaranje zapremine gasa utvrđeni u ovom Prilogu.

Postupak ispitivanja pri redovnom i vanrednom ovjeravanju gasomjera i uređaja za pretvaranje zapremine gasa je jednak postupku ispitivanja pri ocjenjivanju usaglašenosti pregledom i ispitivanjem mjerila, u skladu sa tehničkom dokumentacijom iz člana 19 ovog pravilnika.

Proširena mjerna nesigurnost uređaja za ispitivanje ne smije prelaziti 1/3 NDG za mjerila iz ovog Priloga. Smatra se da je ovaj uslov ispunjen, ako su ispunjeni zahtjevi za uređaje za ispitivanje iz tehničke dokumentacije iz člana 19 ovog pravilnika.

NDG U UPOTREBI

NDG gasomjera u upotrebi:

Klasa tačnosti	$Q_{\min} \leq Q < Q_t$	$Q_t \leq Q \leq Q_{\max}$
1,5	6 %	3 %
1	2 %	1 %

**BROJILA AKTIVNE ELEKTRIČNE ENERGIJE
(MI-003)**

Na brojila aktivne električne energije namijenjena za upotrebu u domaćinstvima, komercijalnoj upotrebi i za upotrebu u lakoj industriji primjenjuju se odgovarajući zahtjevi iz Priloga 1 ovog pravilnika, posebni zahtjevi i postupci ocjenjivanja usaglašenosti utvrđeni u ovom Prilogu.

Napomena:

Brojila aktivne električne energije mogu se upotrebljavati u kombinaciji sa vanjskim mjernim transformatorima zavisno od primijenjene mjerne metode, ali se odredbe ovog Priloga odnose samo na brojila aktivne električne energije, ne i na mjerne transformatore.

Izrazi upotrijebljeni u ovom prilogu imaju sljedeća značenja:

- 1) **brojilo aktivne električne energije** je uređaj koji mjeri aktivnu električnu energiju koja se troši u strujnom krugu.
- 2) **I** je električna struja koja teče kroz brojilo;
- 3) **I_n** je specificirana kovana referentna struja za koju je projektovano brojilo koje radi preko mjernog transformatora;
- 4) **I_{st}** je najniža navedena vrijednost struje I pri kojoj brojilo registruje aktivnu električnu energiju sa jediničnim faktorom snage (višefazna brojila sa simetričnim opterećenjem);
- 5) **I_{min}** je vrijednost struje I iznad koje greška leži u granicama najveće dozvoljene greške (višefazna brojila sa simetričnim opterećenjem);
- 6) **I_{tr}** je vrijednost struje I iznad koje greška leži unutar najmanje dozvoljene greške koja odgovara pokazivaču klase brojila;
- 7) **I_{max}** je najveća vrijednost struje I za koju greška leži u granicama najveće dozvoljene greške;
- 8) **U** je napon koji se dovodi na brojilo;
- 9) **U_n** je specificirani referentni napon;
- 10) **F** je frekvencija napona koji se dovodi na brojilo;
- 11) **f_n** je specificirana referentna frekvencija;
- 12) **FS** je faktor snage = $\cos\varphi$ = kosinus fazne razlike φ između I i U.

POSEBNI ZAHTJEVI

1. Tačnost

Proizvođač mora da odredi (specifikuje) klasu tačnosti brojila aktivne električne energije. Klasa tačnosti tog brojila definiše se kao: Klasa A, B i C.

2. Nazivni radni uslovi

Proizvođač mora da odredi (specifikuje) nazivne radne uslove brojila aktivne električne energije, a naročito:

vrijednosti f_n , U_n , I_n , I_{st} , I_{min} , I_{tr} i I_{max} koje se primjenjuju na to brojilo. Za specificovane vrijednosti brojilo aktivne električne energije mora da ispunjava uslove navedene u Tabeli 1.

Tabela 1.

	Klasa A	Klasa B	Klasa C
Za direktno spojena brojila			
I_{st}	$\leq 0,05 \cdot I_{tr}$	$\leq 0,04 \cdot I_{tr}$	$\leq 0,04 \cdot I_{tr}$
I_{min}	$\leq 0,5 \cdot I_{tr}$	$\leq 0,5 \cdot I_{tr}$	$\leq 0,3 \cdot I_{tr}$
I_{max}	$\geq 50 \cdot I_{tr}$	$\geq 50 \cdot I_{tr}$	$\geq 50 \cdot I_{tr}$
Za brojila koja rade preko transformatora			

I_{st}	$\leq 0,06 \cdot I_{tr}$	$\leq 0,04 \cdot I_{tr}$	$\leq 0,02 \cdot I_{tr}$
I_{min}	$\leq 0,4 \cdot I_{tr}$	$\leq 0,2 \cdot I_{tr}^{(1)}$	$\leq 0,2 \cdot I_{tr}$
I_n	$= 20 \cdot I_{tr}$	$= 20 \cdot I_{tr}$	$= 20 \cdot I_{tr}$
I_{max}	$\geq 1,2 \cdot I_n$	$\geq 1,2 \cdot I_n$	$\geq 1,2 \cdot I_n$
⁽¹⁾ Za elektromehanička brojila klase B mora se primjenjivati $I_{min} \leq 0,4 I_{tr}$			

Područje napona, frekvencije i faktora snage unutar kojih brojilo aktivne električne energije mora da ispunjava zahtjeve koji se odnose na NDG navedeni su u Tabeli 2. Ta područja moraju poštovati tipične karakteristike električne energije koja se isporučuje javnim sistemom napajanja električnom energijom.

Područja napona i frekvencija moraju biti najmanje:

$$0,9 \cdot U_n \leq U \leq 1,1 \cdot U_n$$

$$0,98 \cdot f_n \leq f \leq 1,02 \cdot f_n$$

područje faktora snage najmanje od $\cos \varphi = 0,5$ induktivno do $\cos \varphi = 0,8$ kapacitivno.

3. Najveće dozvoljene greške (NDG)

Djelovanje različitih mjerenih i uticajnih veličina (a, b, c, ...) računa se odvojeno, dok se sve druge mjerene veličine i uticajne veličine drže relativno stalnim na njihovim referentnim vrijednostima. Mjerna greška koja ne smije prekoračiti NDG navedena u Tabeli 2. izračunava se kao:

$$\text{Mjerna greška} = \sqrt{a^2 + b^2 + c^2 \dots}$$

Kada brojilo aktivne električne energije radi pod različitim strujama opterećenja, procenat greške ne smije prekoračiti granice date u tabeli 2.

Tabela 2.

NDG u postocima pri naznačenim uslovima rada i pri određenim nivoima strujnog opterećenja i određenoj radnoj temperaturi												
	Radne temperature			Radne temperature			Radne temperature			Radne temperature		
	+5 °C ... +30 °C			-10 °C...+5 °C or +30 °C...+40 °C			-25 °C...-10 °C or +40 °C...+55 °C			-40 °C...-25 °C or +55 °C...+70 °C		
Klasa brojila	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
Monofazna brojila; višefazna brojila ako se radi sa simetričnim opterećenjem												
$I_{min} \leq I < I_{tr}$	3,5	2	1	5	2,5	1,3	7	3,5	1,7	9	4	2
$I_{tr} \leq I \leq I_{max}$	3,5	2	0,7	4,5	2,5	1	7	3,5	1,3	9	4	1,5
Višefazna brojila ako se radi sa monofaznim opterećenjem												
$I_{tr} \leq I \leq I_{max}$, vidi izuztke u nastavku	4	2,5	1	5	3	1,3	7	4	1,7	9	4,5	2

Za elektromehanička višefazna brojila strujno područje za jednofazno opterećenje ograničeno je na $5I_{tr} \leq I \leq I_{max}$

Kada brojilo aktivne električne energije radi u različitim područjima temperature, moraju se primjenjivati odgovarajuće vrijednosti NDG.

Mjerilo ne smije iskorištavati NDG ni sistemski biti prilagođena bilo kojoj strani.

4. Dozvoljeni uticaj smetnji

4.1. Opšte

Budući da su brojila aktivne električne energije direktno spojena na mrežno napajanje, ako je mrežna struja takođe jedna od mjerenih veličina, za ta brojila električne energije koristi se posebna elektromagnetna okolina.

Brojilo aktivne električne energije mora da ispunjava uslove elektromagnetne okoline E2 i dodatne zahtjeve iz tač. 4.2 i 4.3 ovog priloga.

Elektromagnetna okolina i dozvoljena djelovanja odražavaju stanje u kojem postoje dugotrajne smetnje koje ne smiju uticati na tačnost izvan graničnih vrijednosti prelazne smetnje, koje mogu izazvati privremeno sniženje ili gubitak funkcije ili tehničkih osobina, i od kojih se brojilo mora oporaviti i koje ne smiju uticati na tačnost izvan graničnih vrijednosti.

U slučaju predvidljivog visokog rizika zbog udara groma ili u slučaju kad prevladavaju nadzemne električne mreže, metrološke osobine brojila aktivne električne energije moraju biti zaštićene.

4.2 Uticaj dugotrajnih smetnji

Tabela 3.

GRANIČNE VRIJEDNOSTI ZA DUGOTRAJNE SMETNJE			
Smetnja	Kritična vrijednost promjene za klase brojila		
	A	B	C
Obrnuti redoslijed faza	1,5	1,5	0,3
Neravnoteža napona (primjenjivo samo za višefazna brojila)	4	2	1
Sadržaj harmonika u strujnim krugovima ⁽¹⁾	1	0,8	0,5
Jednosmjerni napon i harmonici u strujnome krugu ⁽¹⁾	6	3	1,5
Niz brzih impulsa	6	4	2
Magnetna polja: visokofrekventna (RF ozračeno) elektromagnetna polja: provodničke smetnje unesene radio frekventnim poljima i neosjetljivost na elektromagnetne oscilacije	3	2	1

⁽¹⁾ U slučaju elektromehaničkih električnih brojila nijesu definisane granične vrijednosti za sadržaj harmonika u strujnim krugovima i za jednosmjernu struju.

4.3 Dozvoljeni uticaj prelaznih elektromagnetnih pojava

4.3.1 Uticaj elektromagnetskih smetnji na brojilo aktivne električne energije mora biti takav da u toku i neposredno nakon pojave smetnje:

- nijedan izlaz namijenjen ispitivanju tačnosti brojila ne daje impulse ili signale koji odgovaraju energiji većoj od granične vrijednosti i u primjerenom periodu nakon pojave smetnje, brojilo:
- se mora oporaviti kako bi radilo u granicama NDG,
- mora sačuvati sve mjerne funkcije,
- mora omogućiti obnavljanje svih mjernih podataka koji su postojali prije pojave smetnji, i
- ne smije pokazivati promjenu u registrovanoj energiji veću od granične vrijednosti.

Kritična vrijednost promjene u kWh je: $m \cdot U_n \cdot I_{max} \cdot 10^{-6}$

(pri čemu je m broj mjernih elemenata brojila, U_n u voltima, a I_{max} u amperima).

4.3.2 Za nadstruje granična je vrijednost jednaka 1,5 %.

5. Prikladnost

5.1. Ispod naznačenog radnog napona pozitivna greška brojila aktivne električne energije na naponu ispod određenog radnog napona ne smije prelaziti 10 %.

5.2. Prikaz ukupne količine energije mora imati odgovarajući broj cifara kako bi se obezbijedilo da se pokazivanje brojila kada je brojilo radilo 4000 sati sa punim opterećenjem ($I = I_{\max}$, $U = U_n$ i $PF = 1$), prikaz ne vrati na svoju početnu vrijednost i ne smije biti moguće vratiti na nulu u toku upotrebe.

5.3. U slučaju gubitka električne energije u krugu, izmjereni iznos električne energije mora ostati dostupan za očitavanje tokom perioda od najmanje četiri (4) mjeseca.

5.4 Rad bez opterećenja

Kad je u krugu primijenjen napon bez toka struje (strujni krug mora biti otvoren), brojilo aktivne električne energije ne smije registrovati energiju ni na kom naponu između $0,8 \cdot U_n$ i $1,1 \cdot U_n$.

5.5 Puštanje u rad

Brojilo aktivne električne energije mora započeti i nastaviti registrovanje pri U_n i $PF = 1$ (višefazno brojilo sa simetričnim opterećenjem) I struji koja je jednaka I_{st} .

6. Jedinice

Izmjerena električna energija prikazuje se u kilovat satima ili mega vat satima.

7. Stavljanje u upotrebu

a) Mjerenje potrošnje električne energije u domaćinstvu, obavlja se pomoću brojila klase A. Za posebne namjene, dozvoljeno je takvo mjerenje pomoću bilo kojeg brojila klase B.

b) Mjerenje potrošnje električne energije u komercijalnoj upotrebi i/ili u lakoj industriji, obavlja se pomoću brojila klase B. Za posebne namjene dozvoljeno je takvo mjerenje pomoću bilo kojeg brojila klase C.

c) Distributer ili lice koje on ovlasti za ugradnju brojila određuje strujno područje na način da brojilo bude prikladno za tačno mjerenje predviđene ili predvidljive potrošnje.

OCJENJIVANJE USAGLAŠENOSTI

Za ocjenjivanje usaglašenosti brojila aktivne električne energije proizvođač može izabrati module B+F ili B+D ili H1 postupaka ocjenjivanja usaglašenosti iz Priloga 2 ovog pravilnika.

REDOVNO I VANREDNO OVJERAVANJE

NDG za redovno i vanredno ovjeravanje jednaka je NDG u postupcima ocjenjivanja usaglašenosti, koji su za brojila aktivne električne energije utvrđeni u ovom Prilogu.

Postupak ispitivanja pri redovnom i vanrednom ovjeravanju brojila aktivne električne energije, jednak je postupku ispitivanja pri ocjenjivanju usaglašenosti pregledom i ispitivanjem mjerila, u skladu sa tehničkom dokumentacijom iz člana 19 ovog pravilnika.

Proširena mjerna nesigurnost uređaja za ispitivanje ne smije prelaziti $1/3$ NDG za mjerila iz ovog priloga. Smatra se da je ovaj uslov ispunjen ako su ispunjeni zahtjevi za uređaje za ispitivanje brojila aktivne električne energije iz tehničke dokumentacije iz člana 19 ovog pravilnika.

NDG BROJILA AKTIVNE ELEKTRIČNE ENERGIJE U UPOTREBI

NDG brojila aktivne električne energije u upotrebi je jednaka NDG pri redovnom ovjeravanju.

MJERILA TOPLOTNE ENERGIJE (MI-004)

Na mjerila toplotne energije, namijenjena za upotrebu u domaćinstvu, trgovini i lakoj industriji primjenjuju se odgovarajući zahtjevi iz Priloga 1 ovog pravilnika, posebni zahtjevi i postupci ocjenjivanja usaglašenosti utvrđenu u ovom Prilogu.

Mjerilo toplotne energije konstruisano je za mjerenje toplotne energije koje, u krugu za izmjenu toplotne energije, stvara tečnost koja se naziva tečnost za prenos toplotne energije.

Mjerilo toplotne energije može biti kompaktno mjerilo ili sastavljeno mjerilo koji se sastoji od podsklopova, senzora protoka, senzora temperaturnih para i računarske jedinice, ili je kombinacija navedenog.

Izrazi upotrijebljeni u ovom prilogu imaju sljedeća značenja:

- 1) ϑ je temperatura tečnosti za prenos toplotne energije;
- 2) ϑ_{in} je vrijednost ϑ na ulazu u krug za izmjenu toplotne energije;
- 3) ϑ_{out} je vrijednost ϑ na izlazu iz kruga za izmjenu toplotne energije;
- 4) $\Delta\vartheta$ je temperaturna razlika $\vartheta_{in} - \vartheta_{out}$ s $\Delta\vartheta \geq 0$;
- 5) ϑ_{max} je gornja granica ϑ za ispravan rad mjerila toplotne energije unutar NDG-a;
- 6) ϑ_{min} je donja granica ϑ za ispravan rad mjerila toplotne energije unutar NDG-a;
- 7) $\Delta\vartheta_{max}$ je gornja granica $\Delta\vartheta$ za ispravan rad mjerila unutar NDG-a;
- 8) $\Delta\vartheta_{min}$ je donja granica $\Delta\vartheta$ za ispravan rad mjerila unutar NDG-a;
- 9) q je protok tečnosti za prenos toplotne energije;
- 10) q_s je najveća kratkotrajno dozvoljena vrijednost q pri kojoj mjerilo toplotne energije ispravno radi;
- 11) q_p je najveća trajno dozvoljena vrijednost q pri kojoj mjerilo toplotne energije ispravno radi;
- 12) q_i je najmanja dozvoljena vrijednost q pri kojoj mjerilo toplotne energije ispravno radi;
- 13) P je izmjenjivač toplotne energije;
- 14) P_s je gornja granična dozvoljena vrijednost P pri kojoj mjerilo toplotne energije ispravno radi.

POSEBNI ZAHTJEVI

1. Nazivni radni uslovi

Vrijednosti nazivnih radnih uslova mora da odredi (specifikuje) proizvođač na sljedeći način:

- 1.1. Za temperaturu tečnosti: ϑ_{max} , ϑ_{min}
– za temperaturne razlike: $\Delta\vartheta_{max}$, $\Delta\vartheta_{min}$

i podliježu sljedećim ograničenjima: $\Delta\vartheta_{max}/\Delta\vartheta_{min} \geq 10$;

$\Delta\vartheta_{min} = 3 \text{ K}$ ili 5 K ili 10 K .

1.2. Za pritisak tečnosti: najveći dozvoljeni pozitivni unutrašnji pritisak koji mjerilo toplotne energije može trajno da izdrži na gornjoj granici temperaturnog područja.

1.3. Za protok tečnosti: q_s , q_p , q_i , pri čemu vrijednosti najvećeg trajno dozvoljenog protoka q_p i najmanjeg trajno dozvoljenog protoka q_i podliježu sljedećem ograničenju: $q_p/q_i \geq 10$.

1.4. Za toplotnu snagu: P_s .

2. Klase tačnosti

Sljedeće klase tačnosti se definišu za mjerila toplotne energije: 1, 2 i 3.

3. Najveće dozvoljene greške (NDG) za kompaktna mjerila toplotne energije

NDG su primjenjive na kompaktno mjerilo toplotne energije, izražene u procentima stvarne vrijednosti, za svaku klasu tačnosti:

- za klasu 1: $E = E_f + E_t + E_c$ s E_f , E_t , E_c u skladu sa tač. 7.1 do 7.3
- za klasu 2: $E = E_f + E_t + E_c$ s E_f , E_t , E_c u skladu sa tač. 7.1 do 7.3

- za klasu 3: $E = E_f + E_t + E_c$ s E_f , E_t , E_c u skladu sa tač. 7.1 do 7.3

Kompaktno mjerilo toplotne energije ne smije iskorišćavati NDG ni sistemski biti prilagođeno bilo kojoj strani.

4. Dozvoljeni uticaj elektromagnetskih smetnji

4.1. Na mjerilo toplotne energije ne smiju uticati statička magnetna polja ni elektromagnetna polja na mrežnoj frekvenciji.

4.2. Uticaj elektromagnetskih smetnji ne smije biti takav da promjena mjernog rezultata bude veća od granične vrijednosti utvrđene u podtački 4.3 ove tačke, ili pokazivanje mjernog rezultata mora biti takavo da se ne može protumačiti kao pravi rezultat.

4.3. Granična vrijednost za kompaktno mjerilo toplotne energije jednaka je apsolutnoj vrijednosti NDG primjenjive na mjerilo toplotne energije (vidi tačku 3.).

5. Trajnost

Nakon sprovedenog odgovarajućeg ispitivanja, uzimajući u obzir period koje je procijenio proizvođač, sljedeći kriterijumi moraju biti ispunjeni:

5.1. Senzori protoka: promjena mjernog rezultata nakon ispitivanja trajnosti u poređenju sa mjernim rezultatom ne smije prelaziti kritičnu vrijednost.

5.2. Senzori temperature: promjena mjernog rezultata nakon ispitivanja trajnosti u poređenju sa početnim mjernim rezultatom, ne smije prelaziti 0,1 °C.

6. Oznake na mjerilu toplotne energije su:

- klasa tačnosti,
- granice protoka;
- temperaturne granice;
- granice temperaturne razlike;
- mjesto ugradnje senzora protoka: ulaz ili povraćaj;
- oznaka smjera protoka.

7. Podsklopovi

Odredbe za podsklopove mogu se primjenjivati na podsklopove koje je proizveo isti ili drugi proizvođač. Kad se mjerilo toplotne energije sastoji od podsklopova na te se podsklopove primjenjuju odgovarajući zahtjevi za mjerilo toplotne energije. Pored tih zahtjeva, podsklopovi moraju da ispunjavaju i sljedeće zahtjeve:

7.1. Relativna NDG para senzora protoka, izražena u %, za klase tačnosti:

- klasa 1: $E_f = (1 + 0,01qp/q)$, ali ne veća od 5%
- klasa 2: $E_f = (2 + 0,02qp/q)$, ali ne veća od 5%
- klasa 3: $E_f = (3 + 0,05qp/q)$, ali ne veća od 5%,

Gdje greška E_f povezuje pokazanu vrijednost sa pravom vrijednošću odnosa između izlaznog signala para senzora protoka i mase ili zapremine.

7.2. Relativna NDG para senzora temperature, izražena u %, jednaka je:

$$- E_t = (0,5 + 3 \cdot \Delta\theta_{\min} / \Delta\theta),$$

Gdje greška E_t povezuje pokazanu vrijednost sa pravom vrijednošću odnosa između izlaznog para senzora temperature i temperaturne razlike.

7.3. Relativna NDG računarske jedinice, izražena u %, jednaka je:

$$- E_c = (0,5 + \Delta\theta_{\min} / \Delta\theta),$$

kada greška E_c povezuje pokazanu vrijednost toplotne energije sa pravom vrijednošću toplotne energije.

7.4. Granična vrijednost promjene za podsklop mjerila toplotne energije jednaka je odgovarajućoj apsolutnoj vrijednosti najveće dozvoljene greške primjenjive na taj podsklop (tačke 7.1, 7.2 ili 7.3).

7.5. Oznake na podsklopovima:

Senzori protoka	Klasa tačnosti
	Granice protoka
	Temperатурne granice
	Nazivni faktor mjerila (npr. litre/impuls) ili odgovarajući izlazni signal
	Oznaka smjera toka
Par temperатурnih senzora	Identifikacija tipa (npr. Pt 100)
	Temperатурne granice
	Granice temperатурne razlike
Računar	Vrsta temperатурnih senzora
	Temperатурne granice
	Granice temperатурne razlike
	Zahtijevani nazivni faktor mjerila (npr. litara/impuls) ili odgovarajući izlazni signal koji dolazi od senzora protoka.
	Mjesto ugradnje senzora protoka: protok ili povraćaj.

STAVLJANJE U UPOTREBU

- a) Mjerenje u domaćinstvima, obavlja se pomoću mjerila toplotne energije klase 3.
- b) Mjerenje za trgovačku potrebu ili upotrebu u lakoj industriji, obavlja se mjerilom toplotne energije klase 2.
 - c) S obzirom na zahtjeve u tačkama 1.1 i 1.4, distributer ili lica koja je on ovlastio za ugradnju mjerila određuju svojstva mjerila toplotne energije na način da budu prikladna za tačno mjerenje predviđene ili predvidljive potrošnje.

OCJENJIVANJE USAGLAŠENOSTI:

Za ocjenjivanje usaglašenosti mjerila toplotne energije proizvođač može da izabere module B + F ili B + D ili H1 postupke ocjenjivanja usaglašenosti iz Priloga 2 ovog pravilnika.

REDOVNO I VANREDNO OVJERAVANJE

NDG za redovno i vanredno ovjeravanje mjerila toplotne energije jednaka je NDG u postupcima ocjenjivanja usaglašenosti, koji su za mjerila toplotne energije propisana u ovom Prilogu.

Postupak ispitivanja pri redovnom i vanrednom ovjeravanju mjerila toplotne energije jednak je postupku ispitivanja pri ocjenjivanju usaglašenosti pregledom i ispitivanjem mjerila, u skladu sa tehničkom dokumentacijom iz člana 19 ovog pravilnika.

Proširena mjerna nesigurnost uređaja za ispitivanje ne smije prelaziti 1/5 NDG za mjerila iz ovog Priloga. Smatra se da je ovaj uslov ispunjen, ako su ispunjeni zahtjevi za uređaje za ispitivanje mjerila toplotne energije iz tehničke dokumentacije iz člana 19 ovog pravilnika.

NDG MJERILA TOPLOTNE ENERGIJE U UPOTREBI

NDG mjerila toplotne energije u upotrebi je dvostruka vrijednost NDG pri redovnom ovjeravanju.

PRILOG 7

**MJERNI SISTEMI ZA NEPREKIDNO I DINAMIČKO MJERENJE KOLIČINA
TEČNOSTI RAZLIČITIH OD VODE (MI-005)**

Na mjerne sisteme namijenjene za neprekidno i dinamičko mjerenje količina (zapremine i mase) tečnosti različitih od vode primjenjuju se odgovarajući zahtjevi iz Priloga 1 ovog pravilnika i posebni zahtjevi i postupci ocjenjivanja usaglašenosti utvrđeni u ovom Prilogu. Prema potrebi izrazi „zapremina i L“ u ovom Prilogu mogu se čitati kao „masa i kg“.

Izrazi upotrijebljeni u ovom prilogu imaju sljedeća značenja:

- 1) **mjerilo** je mjerilo konstruirano za neprekidno mjerenje, pamćenje i pokazivanje količine tečnosti koja u mjernom stanju teče kroz mjerni pretvarač u zatvorenoj, potpuno ispunjenoj cijevi;
- 2) **računarska jedinica** je dio mjerila koji prima izlazne signale sa mjernih pretvarača i prema potrebi sa pridruženih mjerila i pokazuje mjerne rezultate;
- 3) **pridruženo mjerilo** je mjerilo pridruženo računarskoj jedinici za mjerenje određenih karakteristika tečnosti radi ispravki i/ili pretvaranja;
- 4) **uređaj za pretvaranje** je dio računarske jedinice koji uzimajući u obzir karakteristike tečnosti (temperaturu, gustinu itd.), koje se mjere upotrebom pridruženih mjerila ili pohranjuje u memoriji, direktno pretvara:
 - zapreminu tečnosti koja se mjeri u mjernom stanju u zapreminu u osnovnom stanju i/ili u masu ili
 - masu tečnosti koja se mjeri u zapreminu u mjernom stanju i/ili u zapreminu u osnovnom stanju.Napomena: Uređaj za pretvaranje uključuje odgovarajuća pridružena mjerila;
- 5) **osnovno stanje** je specifikovano stanje u koje se pretvara mjerena veličina tečnosti u uslovima mjerenja pretvaranja;
- 6) **mjerni sistem** je sistem koji se sastoji od samog mjerila i svih uređaja koji se zahtijevaju da bi se obezbjedilo ispravno mjerenje ili koji su namijenjeni za olakšanje mjernih postupaka;
- 7) **razdjelnik goriva** je mjerni sistem namijenjen punjenju gorivom rezervoara motornih vozila, malih brodova i aviona;
- 8) **sistem samoposluživanja** je sistem koji kupcu omogućava korišćenje mjernog sistema u cilju dobijanja tečnosti za sopstvene potrebe;
- 9) **uređaj za samoposluživanje** je posebni dio instalacije koji je dio sistema samoposluživanja i koji omogućava rad jednog ili više mjernih sistema u sklopu navedenog sistema samoposluživanja;
- 10) **najmanja mjerena količina (MMQ)** je najmanja količina tečnosti za koju je mjerenje metrološki prihvatljivo s obzirom na mjerni sistem;
- 11) **direktno pokazivanje** je pokazivanje zapremine ili mase koji odgovara mjeri i koje mjerilo može fizički mjeriti. Napomena: Direktno pokazivanje može se pretvoriti u drugu veličinu upotrebom uređaja za pretvaranje;
- 12) **mjerni sistem sa mogućnošću/bez mogućnosti prekida** je mjerni sistem koji se smatra sa mogućnošću prekidanja/ bez mogućnosti prekidanja kada se tečnosti koja teče može/ne može lako zaustaviti;
- 13) **područje protoka** je područje između najmanjeg protoka (Q_{min}) i najvećeg protoka (Q_{max}).

POSEBNI ZAHTJEVI

1. Nazivni radni uslovi

Proizvođač mora da odredi (specifikuje) nazivne radne uslove za mjerilo, a naročito sljedeće:

1.1. Područje protoka podliježe sljedećim uslovima:

- područje protoka mjernog sistema mora biti u granicama područja protoka svakog elementa u posebnom mjerilu;
- mjerilo i mjerni sistem:

Tabela 1.

Posebni mjerni sistem	Osobina tečnosti	Najmanji odnos $Q_{\max} : Q_{\min}$
Razdjelnik goriva	Netečni gasovi	10 : 1
	Tečni gasovi	5 : 1
Mjerni sistem	Kriogeničke tečnosti	5 : 1
Mjerni sistemi na cjevovodima i sistemi za punjenje brodova	Sve tečnosti	Odgovarajući za upotrebu
Svi drugi mjerni sistemi	Sve tečnosti	4 : 1

1.2. Osobine tečnosti koje treba mjeriti mjerilom specifikacijom tipa tečnosti ili njenih odgovarajućih osobina, na primjer:

- temperaturnog područja,
- područja pritiska,
- područja gustine,
- područja viskoznosti.

1.3. Nazivnu vrijednost napajanja naizmjeničnog napona napajanja i/ili jednosmjernog napona napajanja.

1.4. Osnovno stanje za pretvaranje vrijednosti je 15 °C.

2. Klasa tačnosti i najveće dozvoljene greške (NDG)

2.1 Za količine koje su jednake ili veće od 2 litra, NDG je:

Tabela 2.

	Klasa tačnosti				
	0,3	0,5	1,0	1,5	2,5
Mjerni sistem (A)	0,3 %	0,5 %	1,0 %	1,5 %	2,5 %
Mjerila (B)	0,2 %	0,3 %	0,6 %	1,0 %	1,5 %

2.2 Za količine manje od 2 litra, NDG je:

Tabela 3.

Izmjerena zapremina V	NDG
$V < 0,1 \text{ L}$	4 × vrijednost iz tabele 2, primijenjena na 0,1 L
$0,1 \text{ L} \leq V < 0,2 \text{ L}$	4 × vrijednost iz tabele 2,
$0,2 \text{ L} \leq V < 0,4 \text{ L}$	2 × vrijednost iz tabele 2, primijenjena na 0,4 L
$0,4 \text{ L} \leq V < 1 \text{ L}$	2 × vrijednost iz tabele 2
$1 \text{ L} \leq V < 2 \text{ L}$	Vrijednost iz tabele 2, primijenjena na 2 L

2.3 Bez obzira na izmjerenu količinu, veličina NDG određena je većom od sljedećih dviju vrijednosti:

- apsolutne vrijednosti NDG, date u Tabeli 2. ili Tabeli 3.

– apsolutne vrijednosti NDG, za najmanju mjerenu količinu (E_{min})

2.4.1 Za najmanje izmjerene količine veće od ili jednake količini od 2 litra primjenjuju se sljedeći uslovi:

Uslov 1.

1. E_{min} mora da ispunjava uslov $E_{min} \geq 2 R$, gdje je R najmanji podjeljak skale pokaznog uređaja.

Uslov 2

2. E_{min} je određena formulom $E_{min} = (2MMQ) \times (A/100)$ gdje je:

–MMQ minimalna izmjerena količina

–A numerička vrijednost specifikovana u redu A Tabele 2.

2.4.2 Za najmanje izmjerene količine koje su manje od dvije litre, primjenjuje se gore navedeni uslov 1, a E_{min} je jednaka dvostrukoj vrijednosti koja je specifikovana u Tabeli 3 i povezana sa redom A u Tabeli 2.

2.5 Pokazivanje pretvorene vrijednosti

U slučaju pretvorenog prikaza NDG su u skladu sa navedenima u redu A Tabele 2.

2.6 Uređaji za pretvaranje zapremine

NDG pokazivanja pretvorene vrijednosti izazvane uređajem za pretvaranje jednake su $\pm (A - B)$, pri čemu su A i B vrijednosti specifikovane u Tabeli 2.

Djelovi uređaja za pretvaranje koji se mogu odvojeno ispitivati su:

a) Računarska jedinica

Najveće dozvoljene greške pokazivanja količine tečnosti primjenjive na proračun, pozitivne ili negativne, jednake su desetini najvećih dozvoljenih grešaka kako su definirane u redu A Tabele 2.

b) Pridružena mjerila

Pridružena mjerila moraju imati tačnost najmanje dobru kao vrijednosti u Tabeli 4:

Tabela 4.

NDG pri mjerenjima	Klasa tačnosti mjernog sistema			
	0,3	0,5	1,0	1,5
Temperatura	$\pm 0,3 \text{ }^\circ\text{C}$	$\pm 0,5 \text{ }^\circ\text{C}$		$\pm 1,0 \text{ }^\circ\text{C}$
Pritisak	manji od 1 MPa: $\pm 50 \text{ kPa}$ od 1 do 4 MPa: $\pm 5 \%$ preko 4 MPa: $\pm 200 \text{ kPa}$			
Gustina	$\pm 1 \text{ kg/m}^3$	$\pm 2 \text{ kg/m}^3$	$\pm 5 \text{ kg/m}^3$	

Navedene vrijednosti se primjenjuju na pokazivanja karakterističnih veličina tečnosti koja se prikazuje uređajem za pretvaranje.

c) Tačnost funkcije računanja

NDG, pozitivna ili negativna, za računanje svake karakteristične količine tečnosti jednaka je 2/5 vrijednosti utvrđene pod b).

2.7 Zahtjev a) iz tačke 2.6. primjenjuje se na svaki proračun, a ne samo na pretvaranje.

2.8. Mjerni sistem ne smije iskorištavati NDG ni sistemski biti prilagođen bilo kojoj strani.

3. Najveće dozvoljeno djelovanje smetnji

3.1 Djelovanje elektromagnetnih smetnji na mjerni sistem:

– ne smije izazvati promjenu mjernog rezultata veću od granične vrijednosti kako je definisano u tački 3.2, ili

– kratkotrajna pokazana promjena mjernog rezultata ne smije se tumačiti, pamtiti ili prenositi kao mjerni rezultat. U slučaju sistema sa mogućnošću prekida, navedeno može značiti nemogućnost obavljanja mjerenja, ili

– u slučaju da je promjena mjernog rezultata veća od kritične vrijednosti, mjerni sistem mora omogućavati da se sačuva mjerni rezultat koji je dobijen neposredno prije pojave granične vrijednosti promjene i prekida protoka.

3.2 Kritična vrijednost promjene veća je od petine vrijednosti NDG za određenu izmjerenu veličinu ili E_{min} .

4. Trajnost

Nakon sprovođenja odgovarajućeg ispitivanja, uzimajući u obzir vremenski period koji je procijenio proizvođač, mora biti ispunjen sljedeći kriterijum i to da promjena mjernog rezultata nakon ispitivanja trajnosti u poređenju sa početnim mjernim rezultatom ne smije prekoračiti vrijednost za mjerila, koja je specificovana u redu B Tabele 2.

5. Prikladnost

5.1 Za svaku izmjerenu količinu koja se odnosi na isto mjerenje, pokazivanja koja daju različiti uređaji ne smiju međusobno odstupati jedan od drugog za više od jednog podjeljka na skali, kada uređaji imaju iste osnovne podjeljke. Kada svi uređaji imaju različite osnovne podjeljke, odstupanje ne smije biti veće od najveće vrijednosti podjeljka.

U slučaju sistema samoposluživanja podjeljci na skali glavnog pokaznog uređaja mjernog sistema i podjeljci uređaja za samoposluživanje moraju biti isti, a mjerni rezultati ne smiju međusobno odstupati.

5.2 U standardnim uslovima upotrebe ne smije biti moguće odstupanje od izmjerene količine, osim ako je to lako uočljivo.

5.3 Nijedan procenat vazduha ili gasa koji se ne može lako otkriti u tečnosti, ne smije dovesti do promjene greške veće od:

-0,5 % za tečnosti koje nijesu za piće i za tečnosti čiji viskozitet ne prelazi 1 mPa.s. ni

-1 % za tečnosti za piće i za tečnosti čiji viskozitet prelazi 1 mPa.s.

Dozvoljena razlika nikad ne smije biti manja od 1% MMQ-a.

Ta se vrijednost primjenjuje u slučaju vazdušnih ili gasnih džepova.

5.4 Mjerila za direktnu prodaju

5.4.1 Mjerni sistem za direktnu prodaju mora biti snabdjeven sredstvom za vraćanje pokazivača na nulu i ne smije biti moguće poremetiti izmjerenu količinu.

5.4.2 Prikaz na pokazivaču količine na kojem se zasniva trgovački posao mora trajati sve dok sve strane uključene u trgovački posao ne prihvate mjerni rezultat.

5.4.3 Mjerni sistemi za direktnu prodaju moraju biti sa mogućnošću prekidanja.

5.4.4 Nijedan procenat vazduha ili gasa u tečnosti ne smije dovesti do promjene greške koja je veća od vrijednosti navedenih u tački 5.3.

5.5 Razdjelnici goriva

5.5.1 Pokazivače na razdjelnicima goriva ne smije biti moguće tokom mjerenja vratiti na nulu.

5.5.2 Početak novog mjerenja ne smije biti moguć dok se pokazni uređaj ne vrati na nulu.

5.5.3 Kad je mjerni sistem opremljen uređajem pokazivanja cijene, razlika između prikazane cijene i cijene izračunate iz jedinične cijene i pokazane količine ne smije prekoračiti cijenu koja odgovara E_{min} .

Međutim, nije potrebno da ta razlika bude manja od vrijednosti najmanje novčane jedinice.

6. Kvar električnog napajanja

Mjerni sistem mora biti snabdjeven uređajem za napajanje električnom energijom u slučaju prekida napajanja, koji će sačuvati sve mjerne funkcije tokom otkazivanja glavnog uređaja za napajanje ili mora imati mogućnost pohranjivanja i pokazivanja postojećih podataka kako bi se omogućio završetak trgovačkog posla koji je u toku, i imati mogućnost zaustavljanja protoka u trenutku otkazivanja glavnog uređaja za napajanje električnom energijom.

7. Stavljanje u upotrebu

Tabela 5.

Klasa tačnosti	Vrste mjernih sistema
0,3	Mjerni sistemi na cjevovodima

0,5	Svi mjerni sistemi ako nije drugačije navedeno u ovoj tabeli, a naročito: - razdjelnici goriva (koji se ne odnose na tečne gasove), - mjerni sistemi na kamionskim cisternama za tečnosti niske viskoznosti (< 20 mPa·s) - mjerni sistemi za utovar/istovar brodskih rezervoara, kamionskih i željezničkih cisterni - mjerni sistemi za mlijeko - mjerni sistemi za snabdijevanje aviona gorivom
1,0	Mjerni sistemi za tečne gasove pod pritiskom, mjerene na temperaturi koja je jednaka ili veća od -10 °C. - Mjerni sistemi koji su inače klase 0,3 ili 0,5, ali koji služe za tečnosti: - čija je temperatura manja od – 10 °C ili viša od 50 °C, - čija je dinamička viskoznost veća od 1 000 mPa.s - čiji najveći zapreminski protok nije veći od 20 L/h
1,5	Mjerni sistemi za tečni ugljični dioksid - Mjerni sistemi za tečne gasove
2,5	Mjerni sistemi za tečni ugljični dioksid - Mjerni sistemi za tečne gasove pod pritiskom mjerene na temperaturi ispod – 10 °C (osim Kriogenih tečnosti) - Mjerni sistemi za Kriogene tečnosti (čije su temperature ispod – 153 °C)
	⁽¹⁾ U Crnoj Gori primjenjuju se mjerni sistemi klase tačnosti 0,3 ili 0,5 kad se upotrebljavaju za prikupljanje poreza na mineralna goriva, kao i pri utovaru/istovaru brodova, željezničkih i kamionskih cisterni. Napomena: Proizvođač može odrediti bolju tačnost za određenu vrstu mjernog sistema.

8. Mjerne jedinice

Izmjerena količina mora se prikazivati u milimetrima, centimetrima kubnim, litrima, metrima kubnim, gramima, kilogramima ili tonama.

OCJENJIVANJE USAGLAŠENOSTI

Za ocjenjivanje usaglašenosti mjerila i mjernih sistema proizvođač može da izabere postupke ocjenjivanja usaglašenosti i to: Module B+F ili B+D ili H1 ili G iz Priloga 2 ovog pravilnika.

REDOVNO I VANREDNO OVJERAVANJE

NDG za redovno i vanredno ovjeravanje je jednaka NDG u postupcima ocjenjivanja usaglašenosti, koji su za mjerila i mjerne sisteme za mjerenje količina tečnosti koje nijesu voda propisani u ovom Prilogu.

Mjerila i mjerni sistemi za neprekidno i dinamičko mjerenje količina tečnosti koje nijesu voda, prije postupka redovnog i vanrednog ovjeravanja moraju biti podešeni tako da se osigura najmanje moguće odstupanje pokazivanja od nazivne vrijednosti. U slučaju da vlasnik mjerila, na mjestu upotrebe, ima veći broj protočnih mjerila ili mjernih sistema za neprekidno i dinamičko mjerenje količina tečnosti koje nijesu voda, prosječno odstupanje od pokazivanja nazivne vrijednosti ne smije biti negativno.

Ispitivanje mjerila i mjernih sistema za mjerenje tečnih goriva kod punjenja rezervoara motornih vozila sprovodi se na minimalnom, srednjem i maksimalnom protoku, koji su na raspolaganju korisniku. Za svaki protok se sprovodi najmanje jedno mjerenje.

Ispitivanje ostalih mjerila i mjernih sistema sprovodi se kod radnog protoka.

Ovaj pregled se sprovodi najmanje u dva mjerenja.

Ispitivanje za svaki pojedinačni protok sprovodi se najmanje jedan minut.

Proširena mjerna nesigurnost uređaja za ispitivanje ne smije prelaziti 1/3 NDG za mjerila iz ovog priloga. Smatra se da je ovaj uslov ispunjen ako su ispunjeni zahtjevi za uređaje za ispitivanje

protočnih mjerila ili mjernih sistema za neprekidno i dinamičko mjerenje količina tečnosti koje nijesu voda iz tehničke dokumentacije iz člana 19 ovog pravilnika.

NDG MJERILA PROTOKA i MJERNIH SISTEMA U UPOTREBI

NDG mjerila protoka i mjernih sistema u upotrebi jednak je NDG propisanom u ovom Prilogu.

AUTOMATSKE VAGE (MI-006)

Na automatske vage utvrđene ovim prilogom, namijenjene za određivanje mase na osnovu djelovanja sile teže, primjenjuju se odgovarajući osnovni zahtjevi iz Priloga 1 ovog pravilnika, posebni zahtjevi iz ovoga Priloga i postupci ocjenjivanja usaglašenosti navedeni u Dijelu I ovog Priloga.

Izrazi upotrijebljeni u ovom prilogu imaju sljedeća značenja:

- 1) **automatska vaga** je mjerilo koje određuje masu proizvoda bez učešća korisnika prema unaprijed zadatom programu automatskih postupaka koji su karakteristični za tu vagu;
- 2) **automatska vaga za pojedinačno vaganje (catchweigher)** je automatska vaga koja određuje masu unaprijed sastavljenih diskretnih tereta (npr. prethodno upakovanih proizvoda) ili pojedinačnih tereta rasute materije;
- 3) **automatska vaga razvrstavalica (kontrolna vaga) (checkweigher)** je automatska vaga koja dijeli proizvode različite mase u dvije ili više podskupova u skladu sa vrijednošću razlike njihovih masa i podešene nazivne mase;
- 4) **etiketirna vaga (vaga sa ispisom mase)** je automatska vaga za pojedinačno vaganje, koja stavlja natpise na izvagani proizvod sa ispisom mase;
- 5) **vaga sa ispisom mase/cijene** je automatska vaga za pojedinačno vaganje, koja stavlja natpise na izvagani proizvod sa ispisom mase/cijene;
- 6) **automatska gravimetrijska vaga za odvagu** je automatska vaga koja puni ambalažu sa unaprijed zadatom i praktički stalnom masom proizvoda iz gomile;
- 7) **automatska vaga sa zbrajanjem isprekidanih količina** je automatska vaga kojom se određuje masa rasuto proizvoda njegovim dijeljenjem na diskretne terete. Masa svakoga diskretnog tereta određuje se njegovim redom i zbraja. Svaki se diskretni teret nakon toga istovaruje na gomilu;
- 8) **automatska vaga sa neprekidnim zbrajanjem (beltweigher)** je automatska vaga koja neprekidno određuje masu rasutog proizvoda na pokretnoj traci, bez njegovog sistemskog dijeljenja i bez prekida kretanja pokretne trake;
- 9) **automatska željeznička vaga** je vaga čiji se prijemnik tereta nalazi na pruži radi prenosa na željeznička vozila.

POSEBNI ZAHTJEVI

I. DIO

Zajednički zahtjevi za sve vrste automatskih vaga

1. Nazivni radni uslovi

Proizvođač mora da odredi (specifikuje) nazivne radne uslove za automatsku vagu na sljedeći način:

1.1 Za mjerenu veličinu:

Mjerno područje automatske vage izraženo pomoću njene najveće i najmanje sposobnosti vaganja.

1.2 Za uticajne veličine koje potiču od električnog napajanja:

U slučaju naizmjeničnog napajanja:	:	nazivni naizmjenični napon napajanja ili granične vrijednosti naizmjeničnog napona
U slučaju jednosmjernog napajanja	:	nazivni i minimalni jednosmjerni napon napajanja ili granične vrijednosti jednosmjernog napona

1.3 Za mehaničke i klimatske uticajne veličine:

Najmanje temperaturno područje je 30 °C, ako ovim prilogom nije drugačije određeno.

Klase mehaničke okoline u skladu sa Prilogom 1, tačka 1.3.2 ne primjenjuju se.

Za vage koje se upotrebljavaju pod posebnim mehaničkim opterećenjem, npr. vage koje su ugrađene na vozila, proizvođač mora odrediti mehaničke uslove upotrebe.

1.4 Za druge uticajne veličine (ako je to primjenjivo)

-Brzina (brzine) rada.

-Osobine proizvoda koje važe.

2. Dozvoljeni uticaj smetnji – elektromagnetska okolina

Zahtijevane radne karakteristike i kritična vrijednost promjene za svaku vrstu mjerila dati su u ovom Prilogu.

3. Prikladnost

3.1 Moraju se obezbijediti sredstva za ograničenje djelovanja nagiba, opterećenja i brzine rada, tako da se pri standardnom radu automatske vage ne prekorače vrijednosti najveće dozvoljene greške (NDG).

3.2 Moraju se obezbijediti sredstva za rukovanje materijalom kako bi se omogućilo da automatska vaga u standardnom radu ostane u granicama NDG.

3.3 Svaki upravljački pult za korisnika mora biti jasan i efikasan.

3.4 Korisniku se mora omogućiti provjera ispravnosti pokazivača (ako postoji).

3.5 Mora se obezbijediti odgovarajuća mogućnost podešavanja nule kako bi automatska vaga u standardnom radu ostala unutar granica NDG.

3.6 Svaki rezultat izvan mjernog područja mora se prepoznati kao takav, i kad je to moguće ispisati.

4. Ocjenjivanje usaglašenosti

Za ocjenjivanje usaglašenosti, proizvođač može da izabere postupke ocjenjivanja usaglašenosti i to:
Za mehaničke sisteme:

Module B + D ili B + E ili B + F ili D1 ili F1 ili G ili H1 iz Priloga 2 ovog pravilnika.

Za elektromehaničke vage:

Module B + D ili B + E ili B + F ili G ili H1 iz Priloga 2 ovog pravilnika.

Za elektroničke sisteme ili sisteme koji imaju računarsku podršku:

Module B + D ili B + F ili G ili H1 postupaka ocjenjivanja usaglašenosti iz Priloga 2 ovog pravilnika.

II. DIO

Automatske vage za pojedinačno vaganje (catchweigher)

1. Klase tačnosti

1.1 Ove vage se dijele na glavne kategorije koje se označavaju sa:
X ili Y kako je odredio (specifikovao) proizvođač.

1.2 Navedene se kategorije dalje dijele na četiri klase tačnosti:

XI, XII, XIII i XIII

i

Y(I), Y(II), Y(a) & Y(b)

koje mora da odredi (specifikuje) proizvođač.

Vage kategorije X

2.1. Kategorija X primjenjuje se na vage koje se upotrebljavaju za provjeru prethodno upakovanih proizvoda proizvedenih u skladu sa zahtjevima posebnog propisa kojim se uređuju prethodno upakovani proizvodi.

2.2 Klase tačnosti dopunjene su faktorom (x) koji količinski određuje najveće dozvoljeno standardno

odstupanje kao što je navedeno u tački 4.2.

Proizvođač mora da odredi (specifikuje) faktor (x) pri čemu je $x \leq 2$ i u obliku 1×10^k , 2×10^k ili 5×10^k , pri čemu je k negativan cijeli broj ili nula.

Vage kategorije Y

Kategorija Y primjenjuje se na sve ostale automatske vage za pojedinačno vaganje (catchweigher).

. Najveća dozvoljena greška (NDG)

4.1 Srednja vrijednost greške X/NDG vaga kategorije Y

Tabela 1.

Vrijednost neto opterećenja (m) u ispitnim podjeljcima (e)								X		Y	
								Najveća dozvoljena srednja greška		NDG	
XI	Y(I)	XI I	Y(II)	XI II	Y(a)	XI III	Y(b)	Ocjenjivanje usaglašenosti	U upotrebi	Ocjenjivanje usaglašenosti	U upotrebi
$0 < m \leq 50\,000$		$0 < m \leq 5\,000$		$0 < m \leq 500$		$0 < m \leq 50$		$\pm 0,5 e$	$\pm 1 e$	$\pm 1 e$	$\pm 1,5 e$
$50\,000 < m \leq 200\,000$		$5\,000 < m \leq 20\,000$		$500 < m \leq 2\,000$		$50 < m \leq 200$		$\pm 1,0 e$	$\pm 2 e$	$\pm 1,5 e$	$\pm 2,5 e$
$200\,000 < m$		$20\,000 < m \leq 100\,000$		$2\,000 < m \leq 10\,000$		$200 < m \leq 1\,000$		$\pm 1,5 e$	$\pm 3 e$	$\pm 2 e$	$\pm 3,5 e$

4.2 Standardno odstupanje

Najveća dozvoljena vrijednost standardnog odstupanja vaga klase X(x) rezultat je množenja faktora (x) sa vrijednošću iz Tabele 2. u nastavku.

Tabela 2.

Neto vrijednost opterećenja (m)	Najveće dozvoljeno standardno odstupanje za klasu X (1)	
	Ocjenjivanje usaglašenosti	U upotrebi
$m \leq 50 \text{ g}$	0,48 %	0,6 %
$50 \text{ g} < m \leq 100 \text{ g}$	0,24 g	0,3 g
$100 \text{ g} < m \leq 200 \text{ g}$	0,24 %	0,3 %
$200 \text{ g} < m \leq 300 \text{ g}$	0,48 g	0,6 g
$300 \text{ g} < m \leq 500 \text{ g}$	0,16 %	0,2 %
$500 \text{ g} < m \leq 1\,000 \text{ g}$	0,8 g	1,0 g
$1\,000 \text{ g} < m \leq 10\,000 \text{ g}$	0,08 %	0,1 %
$10\,000 \text{ g} < m \leq 15\,000 \text{ g}$	8 g	10 g
$15\,000 \text{ g} < m$	0,053 %	0,067 %

Za klasu XI i XII (x) mora biti manje od 1.

Za klasu XIII (x) ne smije biti veće od 1.

Za klasu XIII (x) mora biti veće od 1.

4.3. Ispitni podjeljak – vage sa jednom vrijednošću podjeljka

Tabela 3.

Klasa tačnosti		Ispitni podjeljak	Broj ispitnih podjeljaka $n = \text{Max}/e$	
			Najmanji	Najveći
XI	Y(I)	$0,001 \text{ g} \leq e$	50 000	-
XII	Y (II)	$0,001 \text{ g} \leq e \leq 0,05 \text{ g}$	100	100 000
		$0,1 \text{ g} \leq e$	5 000	100 000
XIII	Y (a)	$0,1 \text{ g} \leq e \leq 2 \text{ g}$	100	10 000
		$5 \text{ g} \leq e$	500	10 000
XVIII	Y (b)	$5 \text{ g} \leq e$	100	1 000

4.4 Ispitni podjeljak – vage sa više vrijednosti podjeljaka

Tabela 4.

Klasa tačnosti		Ispitni podjeljak	Broj ispitnih podjeljaka $n = \text{Max}/e$	
			Najmanji ⁽¹⁾ $n = \text{Max}_i/e(i+1)$	Najveći $n = \text{Max}_i/e_i$
XI	Y(I)	$0,001 \text{ g} \leq e$	50 000	-
XII	Y (II)	$0,001 \text{ g} \leq e_i \leq 0,05 \text{ g}$	5 000	100 000
		$0,1 \text{ g} \leq e_i$	5 000	100 000
XIII	Y (a)	$0,1 \text{ g} \leq e_i$	500	10 000
XVIII	Y (b)	$5 \text{ g} \leq e_i$	50	1 000

(¹) Za $i = r$ primjenjuje se odgovarajuća kolona iz Tabele 3, pri čemu se e zamjenjuje s e_i

Pri čemu je:

$i = 1, 2, \dots, r$

i = djelimično područje vaganja

r = ukupni broj djelimičnih područja

Mjerno područje

Pri određivanju mjernog područja za vage kategorije Y proizvođač mora uzeti u obzir da najmanja mogućnost vaganja ne smije biti manja od:

za klasu Y(I)	:	100 e
za klasu Y(II)	:	20 e za $0,001 \text{ g} \leq e \leq 0,05 \text{ g}$, i 50 e za $0,1 \text{ g} \leq e$
za klasu Y(a)	:	20 e
za klasu Y(b)	:	10 e
Vage koje se upotrebljavaju za razvrstavanje, npr. poštanske vage i vage za otpad	:	5 e

5. Dinamičko podešavanje

6.1 Uređaj za dinamičko podešavanje mora raditi u području opterećenja koje je odredio proizvođač.

6.2 Kad je ugrađen uređaj za dinamičko podešavanje koji kompenzuje dinamička djelovanja tereta u kretanju, mora onemogućiti rad izvan područja tereta i mora postojati mogućnost njegove zaštite.

7. Radne karakteristike u prisustvu uticajnih faktora elektromagnetnih smetnji

7.1 NDG uzrokovane uticajnim faktorima su:

7.1.1 Za vage kategorije X:

– za automatski rad, kako je specificirano u Tabelama 1. i 2.

– za statičko vaganje u neautomatskom radu, kako je specificirano u Tabeli 1.

7.1.2 Za vage kategorije Y:

– za svaki teret u automatskom radu, kako je specificirano u Tabeli 1.

– za statičko vaganje u neautomatskom radu; kako je specificirano za kategoriju X u Tabeli 1.

7.2 Granična vrijednost izazvana smetnjom jednaka je jednom ispitnom podjeljku skale za ovjeravanje.

7.3 Temperaturno područje

– za klase XI i Y(I) najmanje područje je 5 °C,

– za klase XII i Y(II) najmanje područje je 15 °C.

III. DIO

Automatske gravimetrijske vage za odvagu

1. Klase tačnosti

1.1 Proizvođač mora da odredi (specificiruje) referentnu klasu tačnosti Ref(x) i radne klase tačnosti (ili više njih) X(x).

1.2 Svakom tipu vage pridružena je referentna klasa tačnosti Ref(x) koja odgovara najboljem mogućem nivou tačnosti za vage tog tipa. Nakon ugradnje, pojedinim se vagama dodjeljuje jedan ili više radnih klasa tačnosti X(x), uzimajući u obzir specifične proizvode koji se vagaju. Dodijeljeni faktor klase (x) mora biti ≤ 2 i u obliku 1×10^k , 2×10^k ili 5×10^k , pri čemu je k negativni cijeli broj ili nula.

1.3 Referentna klasa tačnosti Ref(x) primjenjiva je na statične terete.

1.4 Za radne klase tačnosti X(x), X je režim koji povezuje tačnost sa masom tereta, a (x) je množilac za granice greške specificirane za klasu X(1) u tački 2.2.

2. Najveća dozvoljena greška (NDG)

2.1 Najveća dozvoljena greška statičkog vaganja

2.1.1 Za statične terete u datim radnim uslovima NDG u referentnoj klasi tačnosti Ref(x) mora biti 0,312 od najvećeg dozvoljenog odstupanja svake pojedinačne odvage od njene srednje vrijednosti, kako je specificirano u tački 5, pomnoženo dodijeljenim faktorom klase (x).

2.1.2 Za vage pri kojima se punjenje može sastojati od više tereta (npr. kumulativne ili selektivne kombinacije odvaga) NDG za statični teret zahtijeva se tačnost punjenja kako je specificirano u tački 2.2 (tj. ne smije biti zbir najvećeg dozvoljenog odstupanja za pojedinačne terete).

2.2 Odstupanje od prosječnog punjenja

Tabela 5.

Vrijednost mase punjenja – m (g)	Najveće dozvoljeno odstupanje svakog punjenja od prosječne vrijednosti za klasu X(1)	
	Ocjenjivanje usaglašenosti	U upotrebi
$m \leq 50$	7,2 %	9 %
$50 < m \leq 100$	3,6 g	4,5 g
$100 < m \leq 200$	3,6 %	4,5 %
$200 < m \leq 300$	7,2 g	9 g
$300 < m \leq 500$	2,4 %	3 %
$500 < m \leq 1\ 000$	12 g	15 g
$1\ 000 < m \leq 10\ 000$	1,2 %	1,5 %
$10\ 000 < m \leq 15\ 000$	120 g	150 g
$15\ 000 < m$	0,8 %	1 %

Napomena: Izračunato odstupanje svakog punjenja od prosječne vrijednosti može se podesiti tako da se uzima u obzir uticaj veličina čestice materije.

2.3 Greška u odnosu na podešenu vrijednost (greška podešavanja)

Za vage za koje je moguće podesiti odvagu pojedinačnog punjenja, najveća razlika između te prethodno podešene vrijednosti i prosječne mase pojedinačnih punjenja ne smije prelaziti 0,312 najvećeg dozvoljenog odstupanja svakog punjenja od prosječne vrijednosti, kao što je navedeno u Tabeli 5.

3. Radne karakteristike pod djelovanjem uticajnih veličina i elektromagnetnih smetnji

3.1 NDG izazvane uticajnim veličinama moraju biti jednake navedenim u tački 2.1.

3.2 Granična vrijednost izazvana smetnjama jednaka je promjeni pokazivanja pri statičnom vaganju koja je jednaka NDG navedenoj u tački 2.1 koja je izračunata za određenu najmanju odvagu ili promjeni koja bi dala isti uticaj na punjenje u slučaju vaga gdje se punjenje sastoji od više tereta. Izračunata granična vrijednost promjene mora se zaokružiti na idući viši podjeljak skale (d).

3.3 Proizvođač mora navesti vrijednost određenog najmanjeg punjenja.

IV. DIO

Automatske vage sa zbrajanjem isprekidanih rezultata vaganja

1. Klase tačnosti

Vage se dijele na sljedeće četiri klase tačnosti: 0,2; 0,5; 1 i 2.

2. Najveće dozvoljene greške (NDG)

Tabela 6.

Klasa tačnosti	NDG zbirnih tereta	
	Ocjenjivanje usaglašenosti	U upotrebi
0,2	± 0,10 %	± 0,20 %
0,5	± 0,25 %	± 0,5 %
1	± 0,50 %	± 1,00 %
2	± 1,00 %	± 2,00 %

3. Podjeljak zbira

Podjeljak zbira (dt) mora biti unutar područja:

$0,01 \% \text{ Max} \leq dt \leq 0,2 \% \text{ Max}$.

4. Najmanja dozvoljena odvaga (Σ_{\min})

Najmanja dozvoljena odvaga (Σ_{\min}) ne smije biti manja od tereta pri kojem je NDG jednaka vrijednosti podjeljka zbroja (dt) i ne smije biti manja od najmanjeg tereta koji je odredio (specifikovao) proizvođač.

5. Podešavanje nule

Vage koje ne rade taru nakon svakog pražnjenja moraju imati uređaj za podešavanje nule. Automatski rad mora biti onemogućen ako se pokazivanje nule promijeni za:

-1 dt na vagi sa uređajem za automatsko podešavanje nule,

-0,5 dt na vagi sa uređajem za poluautomatsko ili neautomatsko podešavanje nule.

6. Korisnički pult

Tokom automatskog rada korisniku mora biti onemogućeno podešavanje i vraćanje u početno stanje.

7. Ispis

Na vagama koje su opremljene uređajem za ispis, vraćanje zbira u početno stanje mora biti onemogućeno dok se zbir ne ispiše. Ako se prekine automatski rad, mora se pojaviti ispis zbira.

8. Radne karakteristike pod djelovanjem uticajnih veličina i elektromagnetnih smetnji

8.1 NDG izazvana djelovanjem uticajnih veličina mora biti kako je specifikovano u Tabeli 7.

Tabela 7.

Opterećenje (m) u podjeljcima skale zbira (dt)	NDG
$0 < m \leq 500$	$\pm 0,5 \text{ dt}$
$500 < m \leq 2000$	$\pm 1,0 \text{ dt}$
$2000 < m \leq 10000$	$\pm 1,5 \text{ dt}$

8.2 Granična vrijednost promjene izazvana smetnjama jednaka je jednom podjeljku skale zbira za svako pokazivanje i bilo koji pohranjeni zbir.

V. DIO

Automatske vage sa neprekidnim zbrajanjem (beltweigher)

1. Klase tačnosti

Vage se dijele na sljedeće tri klase tačnosti: 0.5, 1, 2.

2. Mjerno područje

2.1. Proizvođač mora odrediti mjerno područje, odnos između najmanjeg neto tereta u jedinicama vaganja i najmanje sposobnosti vaganja, kao i najmanju odvagu.

2.2 Najmanja dozvoljena odvaga Σ_{\min} ne smije biti manja od:

800 d za klasu 0,5

400 d za klasu 1

200 d za klasu 2.

Pri čemu je d vrijednost podjeljka zbira uređaja za zbrajanje.

3. Najveća dozvoljena greška (NDG)

Tabela 8.

Klasa tačnosti	NDG za odvagu	
	Ocjenjivanje usaglašenosti	U upotrebi
0,5	$\pm 0,25 \%$	$\pm 0,5 \%$
1	$\pm 0,5 \%$	$\pm 1,0 \%$
2	$\pm 1,0 \%$	$\pm 2,0 \%$

4. Brzina pokretne trake

Brzinu pokretne trake mora da odredi (specifikuje) proizvođač. Za vage sa pokretnom trakom sa jednom brzinom i promjenjivim brzinama koje imaju ručno podešavanje upravljanja brzinom, brzina ne smije varirati za više od 5 % od nazivne vrijednosti. Proizvod ne smije imati brzinu različitu od brzine pokretne trake.

5. Uređaj za zbrajanje

Uređaj za zbrajanje ne smije biti moguće vratiti u početno stanje.

6. Radne karakteristike u prisutnosti uticajnih faktora i elektromagnetnih smetnja

6.1. NDG zbog uticajnog faktora za terete koji nijesu manji od Σ_{\min} mora biti 0,7 puta odgovarajuće vrijednosti navedene u Tabeli 8, zaokružena na najbližu vrijednost podjeljka skale zbroja (d).

6.2. Kritična vrijednost izazvana smetnjama mora biti 0,7 puta odgovarajuće vrijednosti navedene u Tabeli 8, za teret jednak Σ_{\min} , za određenu klasu vage sa trakom, zaokružena na gornju najbližu vrijednost podjeljka skale zbira (d).

VI. DIO

Automatske željezničke vage

1. Klase tačnosti

Vage se dijele na sljedeće četiri klase tačnosti: 0.2, 0.5, 1 i 2.

2. Najveća dozvoljena greška (NDG)

2.1 NDG za vaganje pri kretanju jednog vagona ili cijelog voza prikazane su u Tabeli 9.

Tabela 9.

Klasa tačnosti	NDG	
	Ocjenjivanje usaglašenosti	U upotrebi
0,2	± 0,1 %	± 0,2 %
0,5	± 0,25 %	± 0,5 %
1	± 0,5 %	± 1,0 %
2	± 1,0 %	± 2,0 %

2.2. NDG pri vaganju spojenih ili odvojenih vagona koji se vagaju u kretanju, mora biti jednaka najvećoj od sljedećih vrijednosti:

- vrijednosti izračunate u skladu sa Tabelom 9, zaokružene na najbliži podjeljak skale,
- vrijednosti izračunatoj u skladu s Tabelom 9, zaokružene na najbliži podjeljak skale za masu jednaku 35 % mase najvećeg vagona (kao što je napisano na opisnim oznakama),
- jednog podjeljka skale (d).

2.3. NDG pri vaganju voza u kretanju mora biti jednaka najvećoj od sljedećih vrijednosti:

- vrijednosti izračunatoj u skladu sa Tabelom 9, zaokruženoj na najbliži podjeljak skale,
- vrijednosti izračunatoj u skladu sa Tabelom 9, za masu jednog vagona jednaku 35 % najveće mase vagona (sa natpisa) pomnoženoj brojem referentnih vagona (koji ne prelazi 10) u vozu i zaokruženoj na najbliži podjeljak skale,
- jednog podjeljka na ljestvici (d) za svaki vagon u vozu, što međutim ne prelazi 10 d.

2.4. Pri vaganju spojenih vagona, greške koje nijesu veće od 10 % rezultata vaganja zabilježeni prilikom jednog ili više prolaza voza mogu prelaziti odgovarajuću najveću dozvoljenu grešku naznačenu u tački 2.2, ali ne smiju prelaziti dvostruku vrijednost NDG.

3. Podjeljak skale (d)

Odnos između klase tačnosti i podjeljka na skali mora biti kao što je navedeno u Tabeli 10.

Tabela 10.

Klasa tačnosti	Podjeljak (d)
0,2	$d \leq 50$ kg
0,5	$d \leq 100$ kg
1	$d \leq 200$ kg
2	$d \leq 500$ kg

4. Mjerno područje

4.1 Najmanja sposobnost vaganja ne smije biti manja od 1 t, niti veća od vrijednosti rezultata vaganja vagona najmanje mase podijeljena brojem djelimičnih vaganja.

4.2 Masa najmanjeg vagona ne smije biti manja od 50 d.

5. Karakteristike u prisutnosti uticajnih faktora i elektromagnetnih smetnji

5.1 NDG zbog uticajnih faktora mora biti kao što je specificovano u Tabeli 11.

Tabela 11.

Teret (m) u podjeljcima skale (d)	NDG
$0 < m \leq 500$	$\pm 0,5 d$
$500 < m \leq 2000$	$\pm 1,0 d$
$2000 < m \leq 10\ 000$	$\pm 1,5 d$

5.2 Granična vrijednost izazvana smetnjama jednaka je jednom podjeljku.

REDOVNO I VANREDNO OVJERAVANJE

NDG pri redovnom i vanrednom ovjeravanju automatskih vaga jednaka je NDG za postupke ocjenjivanja usaglašenosti za pojedine vrste automatskih vaga navedenih u ovom Prilogu.

Automatske vage klase (X), koje posjeduju odobrenje tipa mjerila i prvo ovjeravanje ovjeravaju se prema istom postupku i sa istim NDG:

- ako je $(x) \leq 1$, kao vage klase XIII (x) propisane ovim Prilogom
- ako je $(x) > 1$, kao vage klase XIII (x) propisane ovim Prilogom

Automatske vage klase Y(a) i Y(b), koje posjeduju odobrenje tipa mjerila i prvo ovjeravanje, ovjeravaju se prema istom postupku i sa istim NDG kao vage klase Y(a) i Y(b) propisane ovim Prilogom.

Automatske gravimetrijske vage za odvagu, koje posjeduju odobrenje tipa mjerila i prvo ovjeravanje, ovjeravaju se prema istom postupku i sa istim NDG:

- klasa A, kao vage klase X (1) propisane ovim Prilogom,
- klasa B, kao vage klase X (2) propisane ovim Prilogom.

Automatske vage sa sabiranjem isprekidanih rezultata vaganja, koje posjeduju odobrenje tipa mjerila i prvo ovjeravanje, ovjeravaju se:

- klasa III/D, prema istom postupku i sa istim NDG kao vage klase 0,5 propisane ovim Prilogom
- klasa III/C, prema istom postupku i sa pola manjim NDG kao vage klase 0,5 propisane ovim Prilogom

Automatske vage sa neprekidnim sabiranjem (beltweigher), koje posjeduju odobrenje tipa mjerila i prvo ovjeravanje, ovjeravaju se prema istom postupku i sa istim NDG:

- klasa 1, kao vage klase 1 propisane ovim Prilogom,
- klasa 2, kao vage klase 2 propisane ovim Prilogom.

Automatske željezničke vage, koje posjeduju odobrenje tipa mjerila i prvo ovjeravanje, ovjeravaju se prema istom postupku i sa istim NDG kao vage klase 0,5 propisane ovim Prilogom.

Vage za građevinarstvo, koje se upotrebljavaju pri pripremanju građevinskog materijala, ovjeravaju se prema istom postupku i sa istim NDG:

- klasa III/1 i III/2, kao neautomatske vage klase III
- klasa III/2 i III/3, kao neautomatske vage klase III

Proširena mjerna nesigurnost ispitnog sistema ne smije prelaziti 1/3 NDG za određeni teret.

NDG AUTOMATSKIH VAGA U UPOTREBI

NDG automatskih vaga u upotrebi za pojedine vrste automatskih vaga jednak je NDG utvrđenim ovim Prilogom.

TAKSIMETRI (MI-007)

Na taksimetre se primjenjuju odgovarajući zahtjevi iz Priloga 1 ovog pravilnika, posebni zahtjevi i postupci ocjenjivanja usaglašenosti utvrđeni u ovom Prilogu.

Taksimetar je uređaj koji radi zajedno sa generatorom signala udaljenosti kako bi činio mjerilo. Na generator signala ne primjenjuju se odredbe ovog pravilnika.

Uređaj mjeri trajanje i izračunava udaljenost na osnovu signala koji daje generator signala udaljenosti. On izračunava i prikazuje cijenu putovanja (tarifira) koju treba platiti za putovanje na osnovu izračunate udaljenosti i/ili izmjerenog trajanja putovanja.

Cijena putovanja (tarifiranje) je ukupan iznos novca koji treba platiti za putovanje na osnovu nepromjenjivog paušala i/ili dužine i/ili vremenskog trajanja putovanja. Cijena putovanja ne uključuje dopunske troškove za dodatne usluge.

Preklopna brzina je vrijednost brzine koja se dobija dijeljenjem vrijednosti vremenske tarife sa vrijednošću tarife udaljenosti.

Način standardnog izračunavanja S (primjena jedne tarife) je izračunavanje cijene putovanja na osnovu primjene vremenske tarife ispod preklopne brzine i tarife udaljenosti iznad preklopne brzine.

Način standardnog izračunavanja D (primjena dvostruke tarife) je izračunavanje cijene putovanja na osnovu istovremene primjene vremenske tarife i tarife udaljenosti tokom cijelog putovanja.

Radni položaj je različit način rada u kojima taksimetar ispunjava različite djelove svoje namjene. Radni položaji razlikuju se sljedećim pokazivanjima:

„Slobodan“	:	Radni položaj u kojem je izračunavanje cijene putovanja onemogućeno
„Zauzet“	:	Radni položaj u kojem se odvija izračunavanje cijene putovanja na osnovu eventulanih početnih troškova i tarife za pređenu udaljenost i/ili vrijeme putovanja.
„Zaustavljen“	:	Radni položaj u kojem se pokazuje cijena putovanja za pređeni put i onemogućuje računanje cijene na osnovu vremena.

ZAHTJEVI ZA TEHNIČKIM KONSTRUISANJEM

1. Taksimetar mora biti konstruisan tako da izračunava udaljenost i mjeri trajanje putovanja.
2. Taksimetar mora biti konstruisan tako da izračunava i pokazuje postupno povećavanje cijene putovanja u koracima u radnom položaju »zauzet«. Taksimetar mora biti konstruisan tako da prikazuje konačnu vrijednost za putovanje u radnom položaju »zaustavljen«.
3. Taksimetar mora da ima mogućnost primjene standardnih modova izračunavanja S i D. Sigurnosnim podešavanjem mora biti moguć odabir modova izračunavanja.
4. Taksimetar mora da ima mogućnost davanja sljedećih podataka putem odgovarajućeg sigurnog pulta (ili više njih), a to su:
 - radni položaj: »Slobodan«, »Zauzet« ili »Zaustavljen«,
 - podaci zbira u skladu sa tačkom 15.1,
 - opšti podaci: konstantu generatora signala udaljenosti, datum osiguranja, identifikacija taksi vozila, stvarno vrijeme, identifikaciju tarife,
 - podatke o cijeni putovanja: ukupno naplaćeno, izračunavanje cijene putovanja, dopunsku naplatu, datum, vrijeme početka putovanja, vrijeme završetka putovanja, pređena udaljenost,
 - podatke o tarifi (ili više njih): parametri tarife (ili više njih).
 U slučaju da se određeni uređaji spoje na pult taksimetra, mora postojati mogućnost sigurnosnog podešavanja, kako bi se u slučaju neispravnog funkcioniranja zahtijevanog uređaja, taksimetar automatski blokirao.

5. Prema potrebi, mora postojati mogućnost podešavanja taksimetra u skladu sa konstantom generatora signala udaljenosti na koji će biti priključena, kao i mogućnost obezbjeđenja podešavanja.

NAZIVNI RADNI USLOVI

6.1 Primjenjuje se klasa mehaničkog okruženja M3.

6.2 Proizvođač mora da odredi (specifikuje) nazivne radne uslove za taksimetar, a naročito:

- najmanje temperaturno područje od 80 °C za klimatsku okolinu,
- granice napajanja jednosmjernog izvora električnog napajanja za koji je taj taksimetar konstruisan.

NAJVEĆE DOZVOLJENE GREŠKE (NDG)

7. NDG, isključujući sve greške zbog primjene taksimetara u taksi vozilu, su:

- za proteklo vrijeme: $\pm 0,1$ % najmanja vrijednost NDG: 0,2 s
- za pređenu udaljenost: $\pm 0,2$ % najmanja vrijednost NDG: 4 m
- za proračun cijene putovanja: $\pm 0,1$ % najmanja vrijednost uključujući zaokruživanje: odgovara najmanje važnoj cifri pokazivanja cijene putovanja.

DOZVOLJENI UTICAJ SMETNJI

8. Neosjetljivost na elektromagnetne smetnje

8.1 Primjenjuje se elektromagnetna klasa E3.

8.2 NDG utvrđene u tački 7. moraju se poštovati i u prisutnosti elektromagnetskih smetnji.

GUBITAK NAPAJANJA

9. U slučaju sniženja napona napajanja na vrijednost koja je ispod donje radne granice koju je odredio (specifikovao) proizvođač, taksimetar mora da:

- nastavi ispravno da radi ili obnovi svoj ispravan rad bez gubitka podataka koji su bili dostupni prije pada napona, ako je pad napona privremen npr. uzrokovan ponovnim paljenjem motora,
- poništi postojeća mjerenja i vrati se u položaj »slobodan«, ako pad napona duže potraje.

DRUGI ZAHTJEVI

10. Uslove spajanja taksimetra i generatora signala udaljenosti mora da odredi (specifikuje) proizvođač taksimetra.

11. Ako postoji dodatna naplata za dodatnu uslugu, koju vozač unosi ručno, ona se mora isključiti iz prikazane cijene putovanja. U tom slučaju, taksimetar može privremeno prikazati vrijednost cijene putovanja koja uključuje dopunsku cijenu.

12. Ako se cijena putovanja izračunava u skladu sa izračunavanjem D, taksimetar može imati dopunski način prikaza koji prikazuje samo ukupnu udaljenost i vrijeme trajanja putovanja prikazuje u realnom vremenu.

13. Sve vrijednosti koje se putniku prikazuju moraju biti prikladno označene. Te vrijednosti, kao i njihove oznake, moraju biti jasno čitljive i u dnevnim i u noćnim uslovima.

14.1 Ako se na cijenu putovanja koju je potrebno platiti ili na mjere koje je potrebno preduzeti radi sprječavanja nezakonitih radnji, može uticati izborom funkcija iz unaprijed programiranih postavki ili slobodnim podešavanjem podataka, u tom slučaju mora postojati mogućnost osiguranja postavki

taksimetro i unesenih podataka.

14.2 Mogućnost zaštite koje stoje na raspolaganje u taksimetru moraju biti takve da bude moguće odvojeno osiguravanje elemenata za podešavanje.

14.3 Odredbe iz tačke 8.3 Priloga 1 ovog pravilnika primjenjuju se na tarife.

15.1 Taksimetar mora biti opremljen uređajem za sabiranje bez mogućnosti vraćanja na početni položaj bilo koje od sljedećih vrijednosti:

- ukupne udaljenosti koju pređe taksi vozilo,
- ukupne udaljenosti koju prevale kada je zauzet,
- ukupnog broja unajmljivanja,
- ukupne količine novca zaračunato kao paušalni prilog,
- ukupne količine novca naplaćene za cijenu putovanja.

Vrijednosti zbira moraju uključivati vrijednosti koje se pohranjuju u skladu sa tačkom 9 u uslovima gubitka napajanja električnom energijom.

15.2 Ako se isključi sa izvora napajanja, taksimetar mora čuvati sabrane vrijednosti godinu dana radi očitavanja vrijednosti iz taksimetro u drugo sredstvo.

15.3 Moraju se preduzeti odgovarajuće mjere kako bi se spriječilo obmanjivanje putnika prikazom vrijednosti zbira.

16. Automatska promjena tarife dozvoljena je zbog:

- udaljenosti putovanja;
- trajanja putovanja;
- dijela dana;
- datuma;
- dana u sedmici.

17. Ako su osobine taksi vozila važna za ispravnost taksimetro, taksimetar mora imati mogućnost za spajanje taksimetro sa taksi vozilom u koji je ugrađen.

18. Radi ispitivanja taksimetro nakon ugradnje mora postojati mogućnost odvojenog ispitivanja tačnosti vremena i udaljenosti mjerenja i tačnosti izračunavanja.

19. Taksimetar i uputstva za njegovu ugradnju, koje je odredio (specifikovao) proizvođač, moraju biti takvi da, ako se ugradi u skladu sa uputstvom proizvođača, promjene mjernog signala koji predstavlja pređenu udaljenost se u dovoljnoj mjeri izuzimaju.

20. Opšti osnovni zahtjev za sprečavanje neovlašćenog korištenja mora biti ispunjen na način na koji štiti interese putnika, vozača, vozačevog poslodavca i poreskih organa.

21. Taksimetar mora biti konstruisan tako da može bez podešavanja održavati NDG u periodu od godinu dana standardnog korišćenja.

22. Taksimetar mora biti opremljen satom sa realnim vremenom, koji prati vrijeme u danu i datum, od kojih se jedan ili oba podatka mogu upotrijebiti za automatsku promjenu tarife. Zahtjevi za sat sa realnim vremenom su:

- mjerenje vremena mora imati tačnost od 0,02 %,
- mogućnost ispravke sata ne smije biti veća od 2 minuta sedmično;
- ispravka za ljetnje i zimsko vrijeme mora se sprovesti automatski,
- automatska ili ručna ispravka tokom putovanja mora se spriječiti.

23. Vrijednosti pređene udaljenosti ili proteklog vremena, kada se prikazuju ili ispisuju u skladu sa ovim pravilnikom, moraju biti izražene u sljedećim jedinicama:

Pređena udaljenost:

- u kilometrima

Utrošeno vrijeme:

- u sekundama, minutama ili satima, kako je prikladno, imajući u vidu potrebno razlučivanje i potrebu sprečavanja pogrešnog očitavanja.

OCJENJIVANJE USAGLAŠENOSTI

Za ocjenjivanje usaglašenosti taksimetra, proizvođač može da bira između modula B + F ili B + D ili H1 postupaka ocjenjivanja usaglašenosti iz Priloga 2 ovog pravilnika.

REDOVNO I VANREDNO OVJERAVANJE

NDG za redovno i vanredno ovjeravanje je jednaka NDG u postupcima ocjenjivanja usaglašenosti taksimetara, propisanih u ovom Prilogu.

Postupak ispitivanja pri redovnom i vanrednom ovjeravanju taksimetara je jednak postupku ispitivanja pri ocjenjivanju usaglašenosti pregledom i ispitivanjem svakog mjerila, u skladu sa tehničkom dokumentacijom iz člana 19 ovog pravilnika.

Proširena mjerna nesigurnost uređaja za ispitivanje ne smije prelaziti $1/3$ NDG za mjerila iz ovog priloga.

Smatra se da je ovaj uslov ispunjen, ako su ispunjeni zahtjevi za uređaje za ispitivanje taksimetara iz tehničke dokumentacije iz člana 19 ovog pravilnika.

NDG TAKSIMETARA U UPOTREBI:

NDG taksimetra ugrađenog u taksi vozilo iznose:

- za proteklo vrijeme: $\pm 1 \%$
- za pređeni put: $\pm 2 \%$.

MATERIJALNA MJERILA (MI-008)

I. DIO

Materijalna mjerila dužine

Na materijalna mjerila dužine primjenjuju se odgovarajući osnovni zahtjevi iz Priloga 1 ovog pravilnika, posebni zahtjevi i postupci ocjenjivanja usaglašenosti utvrđeni u ovom Prilogu. Materijalna mjerila dužine su mjerila koja sadrže oznake na skali čije su udaljenosti date u zakonskim mjernim jedinicama za dužinu.

POSEBNI ZAHTJEVI

1. Referentni uslovi

1.1 Za trake jednake ili veće od pet metara, prilikom primjene vučne sile od 50 njutna ili neke druge vrijednosti sile koju je odredio (specifikovao) proizvođač i koja je u skladu sa tim označena na traci, ili u slučaju krutih ili polukrutih mjerila kada nije potrebna vučna sila, potrebno je zadovoljiti najveće dozvoljene greške.

1.2 Referentna temperatura je 20 °C, osim ako proizvođač nije drukčije odredio (specifikovao) i u skladu sa time označio na mjerilu.

2. Najveće dozvoljene greške (NDG)

NDG, pozitivna ili negativna, u milimetrima, između dviju oznaka na skali koje nijesu uzastopne ($a+bL$), gdje je:

–L vrijednost dužine zaokružena na idući cijeli metar, a

–a i b su dati u Tabeli 1. u nastavku.

Kada je krajnji podjeljak oivičen površinom, najveća dozvoljena greška za bilo koju mjerenu udaljenost koja započinje u toj tački povećava se za vrijednost c određenu u Tabeli 1.

Tabela 1.

Klasa tačnosti	a (mm)	b	c (mm)
I	0,1	0,1	0,1
II	0,3	0,2	0,2
III	0,6	0,4	0,3
D – posebna klasa za mjerne trake za mjerenje dubine (¹) do i uključivo 30 m (²)	1,5	nula	Nula
S – posebna klasa za mjerne trake za mjerenje opsega rezervoara Za svakih 30 m dužine kada je traka na ravnoj površini	1,5	nula	Nula

(1) Primjenjuje se na kombinaciji mjerne trake i tega za uronjavanje.

(2) Ako standardna dužina trake prelazi 30 m, mora biti dozvoljena dodatna najveća dozvoljena greška od 0,75 mm za svakih 30 m dužine trake.

Trake za uranjanje mogu biti klase I ili II, pri čemu je za svaku dužinu između dviju oznaka na skali, od kojih je jedna na ronilu, a druga na mjernoj traci, NDG jednaka $\pm 0,6$ mm kada primjena formule daje vrijednost manju od 0,6 mm.

NDG između dviju uzastopnih oznaka na skali i najveća dozvoljena razlika između dva uzastopna podjeljka specifikovane su u Tabeli 2.

Tabela 2.

Dužina i podjeljka	NDG ili razlika izražena u milimetrima s obzirom na klasu tačnosti		
	I	II	III
$i \leq 1 \text{ mm}$	0,1	0,2	0,3
$1 \text{ mm} < i \leq 1 \text{ cm}$	0,2	0,4	0,6

Kada se trake pravilno presaviju, spajanje mora biti takvo da ne izazove nikakve dodatne greške, uz gore navedene, koje prekoračuju: 0,3 mm za klasu II i 0,5 mm za klasu III.

Materijali

3.1 Materijali koji se upotrebljavaju za materijalna mjerila dužine moraju biti takvi da promjene dužine zbog temperature do $\pm 8 \text{ }^\circ\text{C}$ u odnosu na referentnu temperaturu, ne prekoračuju najveću dozvoljenu grešku. To se ne odnosi na mjerila klase S i D, kada proizvođač pretpostavlja da se trebaju sprovoditi ispravke zbog toplotnog širenja na očitane vrijednosti, u slučaju kada je to potrebno.

3.2 Materijalna mjerila dužine izrađena od materijala čije se dimenzije mogu bitno mijenjati kada su izložene širem području relativne vlažnosti, mogu se uključiti samo u klase II ili III.

Oznake

4. Nazivna vrijednost mora biti naznačena na mjerilu. Milimetarska skala mora biti označena na svakom centimetru, a mjerila sa razmakom na skali većim od 2 cm moraju imati sve oznake skale.

OCJENJIVANJE USAGLAŠENOSTI

Za ocjenjivanje usaglašenosti materijalnih mjerila dužine proizvođač može da bira između modula F1 ili D1 ili B+D ili H ili G postupaka ocjenjivanja usaglašenosti iz Priloga 2 ovog pravilnika.

REDOVNO I VANREDNO OVJERAVANJE

NDG za redovno i vanredno ovjeravanje je jednaka NDG u postupcima ocjenjivanja usaglašenosti, koji su za materijalna mjerila dužine propisani u ovom Prilogu.

Postupak ispitivanja pri redovnom i vanrednom ovjeravanju materijalnih mjerila dužine je jednak postupku ispitivanja pri ocjenjivanju usaglašenosti pregledom i ispitivanjem mjerila, u skladu sa tehničkom dokumentacijom iz člana 19 ovog Pravilnika.

Proširena mjerna nesigurnost uređaja za ispitivanje ne smije prelaziti 1/3 NDG za mjerila iz ovoga Priloga. Smatra se da je ovaj uslov ispunjen ako su ispunjeni zahtjevi za uređaje za ispitivanje materijalnih mjerila iz tehničke dokumentacije iz člana 19 ovog Pravilnika.

NDG MATERIJALNIH MJERILA DUŽINE U UPOTREBI

NDG materijalnih mjerila dužine u upotrebi je jednak NDG propisanom u ovom Prilogu.

II. DIO

Zapreminska mjerila

Na materijalna zapreminska mjerila utvrđena u ovom dijelu, primjenjuju se odgovarajući osnovni zahtjevi iz Priloga 1 ovog pravilnika, posebni zahtjevi i postupci ocjenjivanja usaglašenosti utvrđeno u ovom Prilogu. Na materijalna zapreminska mjerila ne primjenjuje se zahtjev prema kojem mjerilo mora nositi podatke o svojoj tačnosti.

Izrazi upotrijebljeni u ovom dijelu, imaju sljedeća značenja:

1) **zapreminska mjerila** su mjerila (kao što je čaša za piće, vrč ili slično), konstruisana za

utvrđivanje određene zapremine tečnosti (osim farmaceutskih proizvoda) koje se prodaje za neposrednu potrošnju;

2) **mjerilo sa crtom** je zapreminsko mjerilo označeno crtom za označavanje nazivne zapremine;

3) **vršno mjerilo** je zapreminsko mjerilo za koje je unutrašnja zapremina jednaka nazivnoj zapremini;

4) **prenosno mjerilo** je zapreminsko mjerilo koje je namijenjeno da se tečnost iz njega prelijeva prije potrošnje;

kapacitet je unutrašnja zapremina vršnih mjerila ili unutrašnja zapremina do oznake punjenja za mjerila sa crtom.

POSEBNI ZAHTJEVI

1. Referentni uslovi

1.1. Temperatura: referentna temperatura za mjerenje kapaciteta je 20 °C

1.2. Položaj za ispravno pokazivanje: slobodno stojeći na horizontalnoj površini

2. Najveće dozvoljene greške (NDG)

Tabela 1.

	Crta	Rub
Prenosna mjerila		
< 100 ml	± 2 ml	-0 + 4 ml
≥ 100 ml	± 3 %	-0 + 6 %
Mjerila za posluživanje		
< 200 ml	± 5 %	-0 + 10 %
≥ 200 ml	± 5 ml + 2,5 %	-0 + 10 ml + 5 %

3. Materijali

Zapreminska mjerila moraju biti izrađena od materijala koji je dovoljno krut i stabilnih dimenzija kako bi zadržao kapacitet u granicama najveće dozvoljene greške.

4. Oblik

4.1 Prenosna mjerila moraju biti konstruisana tako da promjena sadržaja koja je jednaka najvećoj dozvoljenoj grešci izaziva promjenu nivoa od najmanje 2 mm na rubu ili oznaci punjenja.

4.2 Prenosna mjerila moraju biti konstruisana tako da ne sprečavaju potpuno pražnjenje mjerene tečnosti.

5. Oznake

5.1 Iskazani nazivni kapacitet mora biti jasno i neizbrisivo označen na mjerilu.

5.2 Zapreminska mjerila mogu biti označena sa do tri jasno razlučive zapremine, od kojih nijedna ne smije dovesti do zamjene sa drugim.

5.3 Sve oznake punjenja moraju biti dovoljno jasne i trajne kako bi se osiguralo da se tokom upotrebe ne prekorači najveća dozvoljena greška.

OCJENJIVANJE USAGLAŠENOSTI

Za ocjenjivanje usaglašenosti mjerila iz ovog dijela, proizvođač može da bira module A1 ili F1 ili D1 ili E1 ili B + E ili B + D ili H postupaka ocjenjivanja usaglašenosti iz Priloga 2 ovog pravilnika.

NDG MJERILA ZAPREMINE U UPOTREBI

NDG mjerila zapremine u upotrebi je jednak NDG propisanom u ovom Prilogu.

DIMENZIONA MJERILA (MI-009)

Na dimenziona mjerila tipova utvrđenih u ovom prilogu, primjenjuju se odgovarajući osnovni zahtjevi iz Priloga 1 ovog pravilnika, posebni zahtjevi i postupci ocjenjivanja usaglašenosti utvrđeni u ovom Prilogu.

Izrazi upotrijebljeni u ovom prilogu imaju sljedeća značenja:

- 1) **mjerilo dužine** je mjerilo koje služi za utvrđivanje dužine materijala u obliku konopca (npr. tekstila, traka, provodnika) u toku kretanja proizvoda koji se mjeri.
- 2) **mjerilo površine** je mjerilo koje služi za određivanje površine nepravilnog oblika, npr. kože;
- 3) **višedimenziono mjerilo** je mjerilo koje služi za određivanje dužine ruba (dužine, visine, širine) najmanjeg pravougaonog paraleloipeda koji zatvara proizvod.
- 4)

I. DIO**Zajednički zahtjevi za sva dimenziona mjerila****Elektromagnetna neosjetljivost**

1. Djelovanje elektromagnetnih smetnji na dimenziono mjerilo ne smije biti takvo da:
 - promjena mjernog rezultata bude veća od granične vrijednosti promjene definisane u tački 2.3,
 - uopšte nije moguće sprovesti ikakvo mjerenje,
 - se trenutne promjene mjernog rezultata mogu tumačiti, pohranjivati ili prenositi kao mjerni rezultat, ili
 - promjene mjernog rezultata ne budu dovoljno ozbiljno da ih uoče svi koje zanima mjerni rezultat.
2. Ganična vrijednost jednaka je vrijednosti jednog podjeljka skale.

OCJENJIVANJE USAGLAŠENOSTI

Za ocjenjivanje usaglašenosti mjerila iz ovog dijela, proizvođač može da izabere:

- za mehanička ili elektromehanička mjerila, modul F1 ili E1 ili D1 ili B+F ili B+E ili B+D ili H ili H1 ili G postupaka ocjenjivanja usaglašenosti iz Priloga 2 ovog pravilnika,
- za elektronska mjerila ili mjerila koja imaju računarsku podršku modul B+F ili B+D ili H1 ili G postupaka ocjenjivanja usaglašenosti iz Priloga 2 ovog pravilnika.

II. DIO**Mjerila dužine****Karakteristike mjerenog proizvoda**

1. Tkanine se opisuju sopstvenim faktorom K. Taj faktor uzima u obzir rastegljivost i silu na jedinicu površine mjerenog proizvoda i definiše se sljedećom formulom:

K	=	$\varepsilon \cdot (G_A + 2,2 \text{ N/m}^2)$ gdje je: ε relativni produžetak uzorka tkanine širine 1 m pri sili istežanja od 10 N, G_A je sila težine po jedinici površine uzorka tkanine u N/m^2 .

Radni uslovi

2.1 Područje

Dimenzije i faktor K trebaju, ako je to primjenjivo, biti unutar područja koje je odredio (specifikovao) proizvođač za to mjerilo. Područja faktora K navedena su u Tabeli 1.

Tabela 1.

Grupa	Raspon faktora K	Proizvod
I	$0 < K < 2 \times 10^{-2} \text{ N/m}^2$	slaba rastegljivost
II	$2 \times 10^{-2} \text{ N/m}^2 < K < 8 \times 10^{-2} \text{ N/m}^2$	srednja rastegljivost
III	$8 \times 10^{-2} \text{ N/m}^2 < K < 24 \times 10^{-2} \text{ N/m}^2$	jaka rastegljivost
IV	$24 \times 10^{-2} \text{ N/m}^2 < K$	veoma jaka rastegljivost

2.2 Ako se mjereni predmet ne prenosi pomoću mjerila, njegova brzina mora biti u području koje je za to mjerilo odredio (specifikovao) proizvođač.

2.3 Ako mjerni rezultat zavisi od debljine, stanja površine i vrste isporuke (na primjer sa velikog namotaja ili sa hrpe), proizvođač određuje (specifikuje) odgovarajuća ograničenja.

Najveće dozvoljene greške (NDG)

3. Mjerilo dužine

Tabela 2.

Klasa tačnosti	NDG
I.	0,125 %, ali ne manje od 0,005 L_m
II.	0,25 %, ali ne manje od 0,01 L_m
III.	0,5 %, ali ne manje od 0,02 L_m

Gdje je L_m najmanja mjerljiva dužina, odnosno najmanja dužina koju je odredio (specifikovao) proizvođač za koju je predviđeno da se upotrebljava to mjerilo dužine.

Prava vrijednost dužine različitih vrsta materijala mjeri se upotrebom prikladnih mjerila (npr. traka za mjerenje dužine). Materijal koji treba mjeriti treba položiti na prikladnu podlogu (npr. na odgovarajući sto) ravno i nerastegnuto.

4. Mjerila moraju osigurati da se proizvod mjeri u nerastegnutom stanju, u skladu sa odgovarajućom rastegljivošću za koju je pojedino mjerilo dužine konstruisano.

III. DIO

Mjerila površine

1. Radni uslovi

1.1. Područje

Dimenzije u području koje je odredio (specifikovao) proizvođač mjerila površine.

1.2. Stanje proizvoda

Proizvođač mora da odredi (specifikuje) ograničenja mjerila površine s obzirom na brzinu, debljinu i stanje proizvoda, ako je to bitno.

Najveće dozvoljene greške (NDG)

2. Mjerilo površine

NDG jednaka je 1,0 %, ali ne manja od 1 dm^2 .

Ostali zahtjevi

Prikazivanje proizvoda

3. U slučaju da dođe do povlačenja ili zaustavljanja proizvoda, ne smije biti moguća mjerna greška ili pokazni uređaj mora da prestane pokazivanje.

Podjeljak skale

4. Mjerila površine moraju imati podjeljak skale od $1,0 \text{ dm}^2$. Osim toga, mjerilo mora imati podjeljak skale $0,1 \text{ dm}^2$ za ispitne svrhe.

IV. DIO

Višedimenziona mjerila

Radni uslovi

1.1 Područje

Dimenzije moraju biti u području koje je odredio (specifikovao) proizvođač višedimenzionih mjerila.

1.2 Najmanja dimenzija

Donja granica najmanje dimenzije za sve vrijednosti podjeljka skale data je u Tabeli 1.

Tabela 1.

Podjeljak skale (d)	Najmanja dimenzija (min) (donja granica)
$d \leq 2 \text{ cm}$	10 d
$2 \text{ cm} < d \leq 10 \text{ cm}$	20 d
$10 \text{ cm} < d$	50 d

1.3 Brzina proizvoda

Brzina mora biti u području koje je za višedimenziono mjerilo odredio (specifikovao) proizvođač.

Najveća dozvoljena greška (NDG)

2. Mjerilo

NDG mjerila jednaka je $\pm 1,0 \text{ d}$.

REDOVNO I VANREDNO OVJERAVANJE

NDG za redovno i vanredno ovjeravanje dimenzionih mjerila je jednaka NDG u postupcima ocjenjivanja usaglašenosti, koji su za dimenziona mjerila propisani u ovom Prilogu.

Postupak ispitivanja pri redovnom i vanrednom ovjeravanju dimenzionih mjerila jednak je postupku ispitivanja pri ocjenjivanju usaglašenosti pregledom i ispitivanjem svakog mjerila, u skladu sa tehničkom dokumentacijom iz člana 19 ovog pravilnika.

Ukoliko mjerila dužine (mjerila za mjerenje dužine žice i kabla) imaju odobrenje tipa mjerila i prvo ovjeravanje, ovjeravaju se prema postupku i primjenjuju se NDG propisane za klase tačnosti III prema ovom Prilogu.

Proširena mjerna nesigurnost uređaja za ispitivanje ne smije prelaziti $1/3 \text{ NDG}$ za mjerila iz ovog Priloga. Smatra se da je ovaj uslov ispunjen ako su ispunjeni zahtjevi za uređaje za ispitivanje dimenzionih mjerila iz tehničke dokumentacije iz člana 19 ovog pravilnika.

NDG DIMENZIONALNIH MJERILA U UPOTREBI

NDG dimenzionih mjerila u upotrebi je jednak NDG propisanom u ovom Prilogu.

ANALIZATORI IZDUVNIH GASOVA (MI-010)

Analizator izduvnih gasova je mjerilo koje služi za određivanje zapreminskog djela određenih sastojaka izduvnog gasa iz motora motornog vozila sa paljenjem pomoću varnice, pri nivou vlage analiziranog uzorka. Navedeni sastojci izduvnog gasa su ugljen monoksid (CO), ugljen dioksid (CO₂), kiseonik (O₂) i ugljovodonik (HC).

Sadržaj ugljikovodonika izražava se kao koncentracija n-heksana (C₆H₁₄), izmjerena metodama bliske infracrvene absorpcije.

Zapreminski udio sastojaka izduvnog gasa izražava se kao zapreminski postotak (% vol) za CO, CO₂ i O₂ u djelovima po milion (ppm vol).

Analizator izduvnih gasova izračunava vrijednost lambda iz zapreminskih djelova sastojaka izduvnog gasa.

Lambda je nedimenziona vrijednost reprezentativna za djelotvornost izgaranja mašina u smislu odnosa vazduh/gorivo u ispušnim gasovima. Ona se određuje referentnom standardnom formulom.

POSEBNI ZAHTJEVI

Klase mjerila

1. Za analizatore izduvnih gasova definisane su dvije klase (0 i I). Odgovarajuća najmanja mjerna područja za te klase prikazana su u Tabeli 1.

Tabela 1.

Klase i mjerna područja	
Parametar	Klasa 0 i I
Udjel CO	od 0 do 5 % vol
Udjel CO ₂	od 0 do 16 % vol
Udjel HC	od 0 do 2000 ppm vol
Udjel O ₂	od 0 do 21 % vol
Λ	od 0,8 do 1,2

Nazivni radni uslovi

2. Nazivne vrijednosti radnih uslova mora da odredi (specifikuje) proizvođač na sljedeći način:

2.1. Za klimatske i mehaničke uticajne veličine:

–najmanje temperaturno područje od 35°C za klimatsku okolinu,

–za mehaničku okolinu primjenjuje se klasa M1.

2.2 Za uticajne veličine električnog napajanja

–područje napona i frekvencije za napajanje naizmjeničnim naponom,

–naponske granice jednosmjernog napajanja.

2.3. Za pritisak okoline:

Najmanja i najveća dozvoljena vrijednost pritiska okoline za obje klase je: $p_{\min} \leq 860$ hPa, $p_{\max} \geq 1060$ hPa.

Najveće dozvoljene greške (NDG)

3. NDG definišu se na sljedeći način:

3.1 Za svaki od mjerenih udjela, najveća dozvoljena vrijednost greške pod nazivnim radnim uslovima u skladu sa tačkom 1.1 iz Priloga 1 ovog pravilnika jednaka je većoj od dviju vrijednosti prikazanih u Tabeli 2. Apsolutne vrijednosti izražavaju se u % vol ili ppm vol, procentnim vrijednostima prave vrijednosti.

Tabela 2.

Parametar	Klasa 0	Klasa I
Udio CO	± 0,03 % vol ± 5 %	± 0,06 % vol ± 5 %
Udio CO ₂	± 0,5 % vol ± 5 %	± 0,5 % vol ± 5 %
Udio HC	± 10 ppm vol ± 5 %	± 12 ppm vol ± 5 %
Udio O ₂	± 0,1 % vol ± 5 %	± 0,1 % vol ± 5 %

3.2. NDG pri izračunavanju lambda je 0,3 %. Dogovorena materijalna vrijednost izračunava se na sljedeći način: 0,01 % vol za mjerene veličine manje ili jednake 4 %, inače 0,1 % vol.

U tu se svrhu vrijednosti koje prikazuje mjerilo služe za izračunavanje.

Dozvoljeni uticaj smetnji

4. Za svaki zapreminski udio koji mjeri mjerilo, granična vrijednost jednaka je najvećoj dozvoljenoj greški za taj parametar.

5. Posljedica elektromagnetnih smetnji ne smiju biti takve da:

- promjena mjernog rezultata bude veća od granične vrijednosti utvrđene u tački 4, ili
- da se prikaz mjernog rezultata može uzeti kao valjan.

Ostali zahtjevi

6. Razlučivanje mora biti jednako vrijednostima prikazanim u Tabeli 3. ili za jedan red veličine veće od njih.

Tabela 3.

Razlučivanje	CO	CO ₂	O ₂	HC
Klasa 0 i I	0,01 % vol	0,1 % vol	(¹)	1 ppm vol
(¹) 0,01 % vol za mjerene veličine ispod 4 % ili jednake 4 %, inače 0,1 % vol.				

Vrijednost lambda mora se prikazivati sa razlučivanjem od 0,001.

7. Standardno odstupanje od 20 mjernih jedinica ne smije biti veće od jedne trećine modula najveće dozvoljene greške za svaki primjenjivi udio zapremine gasa.

8. Za mjerenje CO, CO₂ i HC, mjerilo, uključujući specifikovani sistem za rukovanje gasom, mora pokazivati 95 % konačne vrijednosti, kako je utvrđeno gasovima za kalibraciju, u vremenu od 15 sekundi nakon prelaza iz gasne smješe bez sadržaja gasa, npr. svježeg vazduha.

Kod mjerenja O₂, mjerilo pod sličnim uslovima mora pokazivati vrijednost koja se razlikuje za manje od 0,1 % vol od nule u vremenu od 60 sekundi nakon prelaza sa svježeg vazduha na gas bez kiseonika.

9. Sastojci izduvnih gasova, osim sastojaka čije vrijednosti podliježu mjerenju, ne smiju uticati na mjerne rezultate za više od polovine modula najveće dozvoljene greške, kada su ti sastojci prisutni u sljedećim zapreminskim udjelima:

- 6 % vol CO,
- 16 % vol CO₂,
- 10 % vol O₂,
- 5 % vol H₂,
- 0,3 % vol NO,
- 2000 ppm vol HC (kao n-heksan),
- vodena para do zasićenja.

10. Analizator izduvnih gasova mora imati uređaj za podešavanje koji omogućava podešavanje nule, kalibraciju gasom i unutrašnje podešavanje. Uređaj za podešavanje nule i za unutrašnje podešavanje mora biti automatski.

11. Za automatsko ili poluautomatsko podešavanje mjerilo ne smije obavljati mjerenja dok se ne sprovede podešavanje.

12. Analizator izduvnog gasa mora otkrivati ostatke ugljovodonika u sistemu za rukovanje gasom. Mjerenje se ne smije vršiti, ako količina ostatka ugljovodonika prisutnih prije bilo kakvog mjerenja prelazi 20 ppm vol.

13. Analizator izduvnog gasa mora imati uređaj za automatsko prepoznavanje pogrešnog funkcionisanja ili senzora kiseonika zbog trošenja ili prekida vanjske linije.

14. Ako analizator izduvnih gasova može raditi sa različitim gorivima (npr. benzin ili tečni gas), mora postojati mogućnost biranja odgovarajućih koeficijenata za izračunavanje lambda bez dvosmislenosti koja se tiče odgovarajuće formule.

OCJENJIVANJE USAGLAŠENOSTI

Za ocjenjivanje usaglašenosti analizatora izduvnih gasova, proizvođač može da bira modul B + F ili B + D ili H1 postupaka ocjenjivanja usaglašenosti iz Priloga 2 ovog pravilnika.

REDOVNO I VANREDNO OVJERAVANJE

Ispitivanje analizatora izduvnih gasova pri redovnom i vanrednom ovjeravanju sprovodi se na mjestu upotrebe analizatora.

Postupak ispitivanja pri redovnom i vanrednom ovjeravanju analizatora izduvnih gasova je jednak postupku ispitivanja pri ocjenjivanju usaglašenosti pregledom i ispitivanjem svakog mjerila, u skladu sa tehničkom dokumentacijom iz člana 19 ovog pravilnika.

Za redovno i vanredno ovjeravanje analizatora izduvnih gasova koriste se sertifikovani referentni materijali.

Referentna mješavina gasa sastoji se od najmanje tri sastojka. Sastojci moraju biti unutar zapreminskih udjela:

CO: 0,5 % vol do 5 % vol

CO₂: 4 % vol do 16 % vol

HC: 100 ppm vol do 2.000 ppm vol.

Kod mjerenja kiseonika (O₂) očitavanje zapreminskog udjela od 20,9 % ispituje se spajanjem usisa analizatora na okolni vazduh.

Ispitivanje se sprovodi pri o pritisku okoline od 860 hPa do 1060 hPa.

Vrijednosti zapreminskih udjela svakog sastojka ispitnog gasa, njihove izmjerene vrijednosti i najveće dozvoljene greške potrebno je dokumentovati.

Vrijeme zagrijavanja

Vrijeme zagrijavanja za analizatore klase I i 0 ne smije biti duže od 30 minuta. Tokom zagrijavanja analizatori izduvnih gasova klase I i 0 ne smiju prikazivati izmjerene vrijednosti zapreminskih udjela gasa. Nakon zagrijavanja, analizator izduvnih gasova mora ispunjavati metrološke zahtjeve navedene u ovom Prilogu.

Propan heksan faktor

Udio ugljovodonika mora biti izražen kao ppm vol. n-heksan (C₆H₁₄). Analizator izduvnih gasova ispituje se pomoću propana (C₃H₈), a na svakom mjerilu mora biti stalno i jasno naznačen propan heksan faktor (PEF).

Izuzetno, dozvoljeno je prikazati vrste konverzionih faktora, koji zadovoljavaju odgovarajuće koncentracije. Proizvođač mora na svakom analizatoru navesti PEF faktor sa najmanje tri decimale.

Vrijednost PEF faktora uobičajeno iznosi od 0,490 do 0,540.

Ako je element koji je osjetljiv na gas, zamijenjen ili popravljen, na analizatoru se mora naznačiti novi PEF faktor.

Proširena mjerna nesigurnost uređaja za ispitivanje ne smije prelaziti $1/2$ NDG za mjerila iz ovog Priloga.

Smatra se da je ovaj uslov ispunjen ako su ispunjeni zahtjevi za uređaje za ispitivanje materijanih mjera iz tehničke dokumentacije iz člana 19 ovog pravilnika.

NDG ANALIZATORA IZDUVNIH GASOVA U UPOTREBI

NDG za analizatore izduvnihi gasova u upotrebi jednak je NDG propisanom u ovom Prilogu.

EU IZJAVA O USAGLAŠENOSTI (br. XXX)

1. Tip mjerila/mjerilo (proizvod, vrsta, serija ili serijski broj):
 2. Naziv i adresa proizvođača i prema potrebi njegovog ovlaštenog zastupnika:
 3. Za izdavanje EU izjave o usaglašenosti odgovoran je samo proizvođač:
 4. Predmet izjave o usaglašenosti (identifikacija mjerila koja omogućuje sljedivost, a ako je to potrebno za identifikaciju mjerila, ona može uključivati i sliku):
 5. Predmet izjave o usaglašenosti u skladu je sa odgovarajućim zakonodavstvom Evropske Evropske unije o usaglašavanju:
 6. Upućivanja na relevantne primijenjene crnogorske standarde ili normativne dokumente ili upućivanja na druge tehničke specifikacije u vezi sa kojima se sačinjava izjava o usaglašenosti:
 7. ako je primjenjivo, prijavljeno tijelo ... (naziv, broj) sprovelo je ... (opis aktivnosti) i izdalo potvrdu:
 8. Dodatne informacije:
- Potpisano za i u ime:
(Mjesto i datum izdavanja):
(Ime, funkcija)
(potpis)

1497.

Na osnovu člana 27 st. 2 i 3 Zakona o visokom obrazovanju („Službeni list CG”, br. 122/25 i 59/26) i člana 18 stav 1 Zakona o upravnom postupku („Službeni list CG”, br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17), Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija donijelo je

R J E Š E N J E
O IZMJENI RJEŠENJA KOJIM SE UTVRĐUJE BROJ
STUDENATA ZA UPIS U PRVU GODINU STUDIJA NA UNIVERZITETU CRNE GORE

1. U Rješenju kojim se utvrđuje broj studenata za upis u prvu godinu studija na Univerzitetu Crne Gore („Službeni list CG”, br. 56/19, 37/20, 96/21, 117/21, 48/22, 71/22, 118/22, 67/23, 21/24, 64/24, 51/25 i 124/25) u tački I podtačka 12 riječi: „**Metalurško-tehnološki**” zamjenjuju se riječju „**Tehnološki**”.

Poslije alineje 3 dodaju se tri nove alineje koje glase:

„- osnovni akademski studijski program Životna sredina i održivi razvoj, obima 180 ECTS, za upis najviše 30 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BSc.);

- osnovni akademski studijski program Tehnološko inženjerstvo, obima 180 ECTS, za upis najviše 30 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BSc.);

- osnovni akademski studijski program Prehrambeno i bioprocesno inženjerstvo, obima 180 ECTS, za upis najviše 40 studenata, na kojem se stiče diploma o završenim osnovnim akademskim studijama i nivo obrazovanja Bachelor (BSc.) ;”.

Dosadašnje al. 4 do 8 postaju al. 7 do 11.

2. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

UP I 09/2-609/26-1655/1

Podgorica, 4. juna 2026. godine

Ministarka,
prof. dr **Andela Jakšić-Stojanović**, s.r.

1498.

Na osnovu člana 50 Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju („Službeni list RCG”, br. 64/02, 31/05 i 49/07 i „Službeni list CG”, br. 45/10, 45/11, 36/13, 39/13, 47/17, 59/21, 146/21, 3/23, 84/24, 89/25 i 12/26) i člana 18 stav 1 Zakona o upravnom postupku („Službeni list CG”, br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17), Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija donijelo je

R J E Š E N J E
O IZDAVANJU LICENCE
PRIVATNOM PRODUŽENOM BORAVKU „UČITELJ MIKI”, PODGORICA

1. Izdaje se licenca za rad Privatnom produženom boravku „Učitelj Miki” sa sjedištem u Podgorici, za realizovanje javno važećeg predmetnog programa Zavoda za školstvo „Jutarnje okupljanje i produženi boravak”, za najviše 30 učenika osnovne škole.

2. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: UPI-06/1-03-602/26-1677/1

Podgorica, 5. juna 2026. godine

Ministarka,
prof. dr **Andela Jakšić-Stojanović**, s.r.

1499.

Na osnovu člana 95 stav 1 tačka 4 Zakona o željeznici („Službeni list CG”, broj 89/25 i 22/26) i člana 13 stav 1 tačka 5 Statuta Agencije za željeznice („Službeni list CG”, broj 36/26), Savjet Agencije za željeznice donosi

**ODLUKU
O VISINI NAKNADA KOJE SE PLAĆAJU U POSTUPKU PRED AGENCIJOM ZA
ŽELJEZNICE**

Član 1

Ovom odlukom utvrđuje se visina naknada za dozvole, sertifikate, rješenja i ostala akta koje po zahtjevu učesnika na tržištu izdaje Agencija za željeznice (u daljem tekstu: Agencija).

Član 2

Visina naknade iz člana 1 ove odluke iznosi, za:

1) izdavanje dozvole za korišćenje stabilnih podsistema, u skladu sa članom 30 Zakona o bezbjednosti i interoperabilnosti željeznice;

- za podsistem infrastruktura: 6.500 eura

- za podsistem energija: 6.500 eura

- za podsistem kontrola, upravljanje i signalizacija – pružni dio: 6.500 eura

2) izdavanje dozvole za korišćenje mobilnih podsistema, u skladu sa članom 31 Zakona o bezbjednosti i interoperabilnosti željeznice;

- za podsistem kontrola, upravljanje i signalizacija – dio u vozilu: 3.500 eura

- za podsistem željeznička vozila – vučno vozilo: 10.000 eura

- za podsistem željeznička vozila – vučeno vozilo: 6.500 eura

- za podsistem željeznička vozila – elektromotorne garniture: 13.000 eura

3) izdavanje dozvole za vozila koja su usaglašena sa TSI, u skladu sa članom 34 Zakona o bezbjednosti i interoperabilnosti željeznice: 2.000,00 eura;

4) izdavanje dodatne dozvole za vozila koja su usaglašena sa TSI, u skladu sa članom 35 Zakona o bezbjednosti i interoperabilnosti željeznice: 1.500,00 eura;

5) izdavanje dodatne dozvole za vozila koja nijesu usaglašena sa TSI, u skladu sa članom 36 Zakona o bezbjednosti i interoperabilnosti željeznice: 5.000,00 eura;

6) upis u registar željezničkih vozila, u skladu sa članom 41 Zakona o bezbjednosti i interoperabilnosti željeznice;

- za vučna vozila, 100,00 eura

- za vučena vozila 50,00 eura

- za ostala vozila 35,00 eura

7) izdavanje sertifikata o bezbjednosti za prevoz o izdavanju, obnavljanju, revidiranju, ažuriranju ili odbijanju, u skladu sa članom 66 Zakona o bezbjednosti i interoperabilnosti željeznice, po vučnom vozilu 100,00 eura, po vučenom vozilu 15,00 eura;

8) izdavanje sertifikata o bezbjednosti za prevoz industrijske odnosno lučke željeznice o izdavanju, obnavljanju, revidiranju, ažuriranju ili odbijanju, u skladu sa članom 69 Zakona o bezbjednosti i interoperabilnosti željeznice: 2.500,00 eura;

9) izdavanje saglasnosti na akt o radu na industrijskoj željeznici i industrijskom kolosjeku, u skladu sa članom 70 Zakona o željeznici: 2.000,00 eura;

10) izdavanje odobrenja za saobraćaj radnih vozova, u skladu sa članom 83 Zakona o željeznici: 2000,00 eura;

- izdavanje dozvole za saobraćaj (MPV, mjerna kola, mašina za rešetanje kolosjeka, podbijačica, dvoputi bager): 1000,00 eura,

- izdavanje dozvole za saobraćaj ostalih radnih mašina: 500,00 eura.

11) izdavanje sertifikata o bezbjednosti za upravljanje željezničkom infrastrukturom o izdavanju ili revidiranju, u skladu sa članom 71 Zakona o bezbjednosti i interoperabilnosti željeznice, po jednom km pružnih i staničnih kolosjeka 12,00 eura, po vučnom vozilu i vozilu posebne namjene 23,00 eura;

12) izdavanje licence za prevoz, u skladu sa članom 74 Zakona o željeznici: 2500,00 eura;

13) izdavanje sertifikata Licu zaduženom za održavanje teretnih kola ili drugih vozila, u skladu sa članom 107 Zakona o bezbjednosti i interoperabilnosti željeznice, 1.750,00 eura; za izdavanje sertifikata za funkcije održavanja:

- za funkciju razvoja održavanja 800,00;
- za funkciju upravljanja održavanjem 700,00;
- za funkciju izvršenja održavanja 1200,00.

14) sertifikat za radionicu za održavanje vozila, u skladu sa članom 109 Zakona o bezbjednosti i interoperabilnosti željeznice: 2.000,00 eura;

15) izdavanje sertifikata o sertifikaciji Centra za stručno osposobljavanje, u skladu sa članom 113 Zakona o bezbjednosti i interoperabilnosti željeznice: 2.000,00 eura;

16) izdavanje rješenja ispitivaču, u skladu sa članom 114 Zakona o bezbjednosti i interoperabilnosti željeznice: 200,00 eura;

17) izdavanje licenci za upravljanje vučnim vozilom, u skladu sa članom 117 Zakona o bezbjednosti i interoperabilnosti željeznice: 150,00 eura;

18) izdavanje duplikata licence za upravljanje vučnim vozilom: 50,00 eura;

19) izdavanje odobrenja za priključenje pruga industrijske i lučke željeznice i industrijskog kolosjeka na zahtjev vlasnika odnosno korisnika, u skladu sa članom 166 Zakona o bezbjednosti i interoperabilnosti željeznice, 2.500,00 eura;

Član 3

U slučaju potrebe za dodatnim ispitivanjima na mreži pruga Crne Gore ili u radionicama, (uključujući poslove u nadležnosti DeBo tijela), kao i angažovanje eksternih stručnjaka ili nezavisnih tijela za ocjenjivanje i ispitivanje, podnosilac zahtjeva snosi sve opravdane i stvarno nastale troškove koji proisteknu iz sprovođenja navedenih aktivnosti.

Član 4

Naknade iz člana 2 ove odluke uplaćuju se na račun Agencije.

Dokaz o plaćenju naknadi podnosi se uz zahtjev.

Član 5

Ova Odluka stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 1-86/26

Podgorica, 09.06.2026. godine

Predsjednik Savjeta,
Lazar Miljanić, dipl.inž.saob., s.r.

1500.

Na osnovu člana 30 stav 1 i člana 130 Zakona o tržištu kapitala („Službeni list Crne Gore”, br. 01/18, 069/25) Komisija za tržište kapitala (u daljem tekstu: Komisija), na svojoj 185. sjednici održanoj dana 05. juna 2026. godine donosi

PRAVILNIK O REGULATORNIM TEHNIČKIM STANDARDIMA ZA TEHNIČKA RJEŠENJA RADI OBJEKTIVNE PREZENTACIJE INVESTICIONIH PREPORUKA ILI DRUGIH INFORMACIJA KOJE PREPORUČUJU ILI SUGERIŠU INVESTICIONU STRATEGIJU I ZA OBJAVLJIVANJE POSEBNIH INTERESA ILI INDIKACIJA SUKOBA INTERESA

Predmet

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se regulatorni tehnički standardi kojima se utvrđuju tehnička rješenja za obezbjeđivanje objektivne prezentacije investicionih preporuka ili drugih informacija kojima se preporučuje ili sugeriše investiciona strategija, kao i pravila za objavljivanje posebnih interesa i indikacija sukoba interesa u vezi sa izradom i distribucijom investicionih preporuka.

Definicije

Član 2

(1) Za potrebe Pravilnika o regulatornim tehničkim standardima za tehnička rješenja radi objektivne prezentacije investicionih preporuka ili drugih informacija koje preporučuju ili sugerišu investicionu strategiju i za objavljivanje posebnih interesa ili indikacija sukoba interesa (u daljem tekstu: Pravilnik) primjenjuju se sljedeće definicije:

1) „**stručnjak**” označava lice koje nije nezavisni analitičar, investiciono društvo, kreditna institucija, nijedno drug lice čija je glavna djelatnost proizvodnja investicionih preporuka, ili fizičko lice koje radi za njih na osnovu ugovora o radu ili na drugi način, a koja više puta predlaže investicione odluke u vezi sa finansijskim instrumentima i koje:

a) sebe predstavlja kao osobu sa finansijskom stručnošću ili iskustvom; ili
b) daje preporuku na takav način da bi druga lica razumno mogla povjerovati da posjeduje finansijsku stručnost ili iskustvo;

2) „**grupa**” označava matično preduzeće i sva njegova zavisna preduzeća.

(2) Ostali izrazi imaju isto značenje kao u Zakona o tržištu kapitala („Službeni list Crne Gore”, br. 01/18, 069/25).

Identitet proizvođača preporuka

Član 3

(1) Lica koja proizvode investicione preporuke ili druge informacije koje preporučuju ili sugerišu investicionu strategiju („preporuke“) dužne su jasno i istaknuto u svim preporukama koje proizvode navesti svoj identitet i sljedeće informacije o identitetu bilo kojeg drugog lica odgovornog za proizvodnju preporuke:

1) ime i radno mjesto svih fizičkih lica uključenih u proizvodnju preporuke;

2) ukoliko fizičko ili pravno lice uključeno u proizvodnju preporuke djeluje na osnovu ugovora, uključujući ugovor o radu, ili na drugi način za pravno lice, ime tog pravnog lica.

(2) Kada lice koje proizvodi preporuke predstavlja investiciono društvo, kreditnu instituciju, ili fizičko lice koje radi za investiciono društvo ili kreditnu instituciju na osnovu ugovora o radu ili na drugi način, ta osoba je, pored informacija navedenih u stavu 1 ovog člana, dužna navesti identitet nadležne relevantne regulatorne institucije u preporuci.

(3) Kada lice koje proizvodi preporuke nije lice iz stava 2 ovog člana, ali podliježe samoregulativnim standardima ili kodeksima ponašanja za proizvodnju preporuka, to lice je, pored informacija iz stava 1, dužno u preporuci navesti referencu na te standarde ili kodekse ponašanja.

Opšte obaveze u vezi sa objektivnom prezentacijom preporuka

Član 4

(1) Lica koja proizvode preporuke dužna su da osiguraju da njihove preporuke ispunjavaju sljedeće zahtjeve:

1) činjenice su jasno odvojene od tumačenja, procjena, mišljenja i drugih vrsta nefaktualnih informacija;

2) svi značajni izvori informacija su jasno i istaknuto navedeni;

3) svi izvori informacija su pouzdani ili, ako postoji bilo kakva sumnja u pouzdanost izvora, to je jasno naznačeno;

4) sve projekcije, prognoze i ciljne cijene su jasno i istaknuto označene kao takve, a bitne pretpostavke korišćene pri njihovoj izradi ili primjeni su navedene;

5) datum i vrijeme kada je proizvodnja preporuke završena su jasno i istaknuto navedeni.

(2) Kada je objavljivanje informacija zahtijevanih u stavu 1 tačkama 2 ili 5 ovog člana nesrazmjerno u odnosu na dužinu ili oblik preporuke, uključujući slučaj nepisane preporuke koja se daje korišćenjem modaliteta, kao što su sastanci, road show prezentacije, audio ili video konferencije, kao i radio, televizijski ili web intervjui, lice koje proizvodi preporuke dužno je u preporuci navesti gdje se tražene informacije mogu direktno i jednostavno pristupiti od strane lica koja primaju preporuku, besplatno.

(3) Lica koja proizvode preporuke dužne su na zahtjev Komisije da obrazlože svaku preporuku koju su proizvela.

Dodatne obaveze u vezi sa objektivnom prezentacijom preporuka koje se odnose na nezavisnog analitičara, investiciono društvo, kreditnu instituciju, bilo koje drugo lice čija je glavna djelatnost proizvodnja investicionih preporuka ili fizičko lice koje za njih radi na osnovu ugovora o radu ili na drugi način

Član 5

(1) Pored informacija navedenih u članu 4 ovog Pravilnika, lica i stručnjaci navedebni u članu 4 ovih Pravila dužni su u preporuci jasno i istaknuto navesti sljedeće informacije:

1) ako je preporuka objavljena izdavaocu na kojeg se preporuka direktno ili indirektno odnosi i naknadno je izmijenjena, navesti tu činjenicu;

2) sažetak osnove procjene ili metodologije i osnovnih pretpostavki korišćenih za procjenu finansijskog instrumenta ili izdavaoca, ili za postavljanje ciljne cijene finansijskog instrumenta, kao i pokazivanje i sažetak bilo kakvih promjena u procjeni, metodologiji ili osnovnim pretpostavkama;

3) pokazivanje mjesta gdje su detaljne informacije o procjeni ili metodologiji i osnovnim pretpostavkama direktno i jednostavno dostupne, ukoliko lice koje proizvodi preporuke nije koristilo vlastite modele;

4) pokazivanje mjesta gdje su materijalne informacije o korišćenim vlasničkim modelima direktno i jednostavno dostupne, ukoliko lice koje proizvodi preporuke jeste koristilo vlasničke modele;

5) značenje svake date preporuke, kao što su preporuke za „kupovinu”, „prodaju” ili „zadržavanje”, i vrijeme trajanja investicije na koju se preporuka odnosi, kao i davanje odgovarajućeg upozorenja o riziku, koje uključuje analizu osjetljivosti pretpostavki;

6) referencu na planiranu učestalost ažuriranja preporuke;

7) pokazivanje relevantnog datuma i vremena za bilo koju cijenu finansijskih instrumenata spomenutih u preporuci;

8) ukoliko se preporuka razlikuje od bilo koje prethodne preporuke istog lica koja se odnosila na isti finansijski instrument ili izdavaoca i koja je distribuirana u prethodnih 12 mjeseci, navesti promjene i datum prethodne preporuke;

9) spisak svih preporuka o bilo kojem finansijskom instrumentu ili izdavaocu koje su distribuirane u prethodnih 12 mjeseci, sa sljedećim podacima za svaku preporuku: datum distribucije, identitet fizičkih lica iz člana 3 stav 1 tačka 1 ovog Pravilnika, ciljna cijena i relevantna tržišna cijena u trenutku distribucije, smjer preporuke i period važenja ciljne cijene ili preporuke.

(2) Kada je objavljivanje informacija zahtijevanih u stavu 1 tač. 2, 5 ili 9 ovog člana nesrazmjerno u odnosu na dužinu ili oblik preporuke, uključujući slučaj nepisane preporuke koja se daje korišćenjem modaliteta, kao što su sastanci, road show prezentacije, audio ili video konferencije, kao i radio, televizijski ili web intervjui, lice koje proizvodi preporuke dužno je u preporuci navesti gdje se tražene informacije mogu direktno i jednostavno pristupiti od strane lica koja primaju preporuku, besplatno.

Opšte obaveze u vezi sa otkrivanjem interesa ili sukoba interesa

Član 6

(1) Lica koja proizvode preporuke dužna su u svojim preporukama da otkriju sve odnose i okolnosti za koje se može razumno očekivati da mogu narušiti objektivnost preporuke, uključujući interese ili sukobe interesa, sa njihove strane ili sa strane bilo kojeg fizičkog ili pravnog lica koje za njih radi na osnovu ugovora, uključujući ugovor o radu, ili na drugi način, a koje je bilo uključeno u izradu preporuke, u vezi sa bilo kojim finansijskim instrumentom ili izdavaocem na kojeg se preporuka direktno ili indirektno odnosi.

(2) Ako je lice koje proizvodi preporuke, navedeno u stavu 1 ovog člana, pravno lice, informacije koje se otkrivaju u skladu sa stavom 1 ovog člana uključuju i interese ili sukobe interesa bilo kojeg lica koje pripada istoj grupi, a koji su:

1) poznati ili se razumno može očekivati da su poznati licima uključenim u proizvodnju preporuke; ili

2) poznati licima koja, iako nisu uključena u proizvodnju preporuke, imaju ili se razumno može očekivati da imaju pristup preporuci prije njenog završetka.

(3) Ako je lice koje proizvodi preporuke, navedeno u stavu 1 ovog člana, fizičko lice, informacije koje se otkrivaju u skladu sa stavom 1 ovog člana uključuju i interese ili sukobe interesa bilo kojeg lica koje mu je blisko povezano.

Dodatne obaveze u vezi sa otkrivanjem interesa ili sukoba interesa od strane nezavisnog analitičara, investicionog društva, kreditne institucije, bilo kojeg drugog lica čija je osnovna djelatnost proizvodnja investicionih preporuka ili fizičkog lica koje za njih radi na osnovu ugovora o radu ili na drugi način

Član 7

(1) Pored informacija propisanih u članu 6 ovih Pravila, lice koje proizvodi preporuku i stručnjak dužni su u preporuci uključiti sljedeće informacije o svojim interesima i sukobima interesa u vezi sa izdavaocem na kojeg se preporuka, direktno ili indirektno, odnosi:

1) ako posjeduje neto dugu ili kratku poziciju koja prelazi prag od 0,5 % ukupnog izdatog osnovnog kapitala izdavaoca, izjava u tom smislu sa navođenjem da li je neto pozicija duga ili kratka;

2) ako izdavaoc drži učešće veće od 5 % ukupnog izdatog osnovnog kapitala, izjava u tom smislu;

3) ako lice koje proizvodi preporuku ili bilo koje drugo lice koje pripada istoj grupi sa tim licem:

a) je market mejker ili davaoc likvidnosti u finansijskim instrumentima izdavaoca, izjava u tom smislu;

b) je bila vodeći ili ko-vodeći menadžer u prethodnih 12 mjeseci kod bilo koje javno objavljene ponude finansijskih instrumenata izdavaoca, izjava u tom smislu;

c) je strana u ugovoru sa izdavaocem u vezi sa pružanjem usluga investicionih firmi iz člana 206 Zakona, izjava u tom smislu, pod uslovom da to ne zahtijeva otkrivanje povjerljivih komercijalnih informacija i da je ugovor bio na snazi u prethodnih 12 mjeseci ili je u istom periodu nastala obaveza plaćanja ili primanja naknade;

d) je strana u ugovoru sa izdavaocem u vezi sa izradom preporuke, izjava u tom smislu.

(2) Ako je lice iz stava 1 ovog člana investiciono društvo, kreditna institucija ili fizičko ili pravno lice koje za investiciono društvo ili kreditnu instituciju radi na osnovu ugovora, uključujući ugovor o radu, ili na drugi način, ta osoba je, pored informacija iz stava 1 ovog člana, dužna u preporuci uključiti sljedeće:

1) opis efektivnih internih organizacionih i administrativnih mjera i svih informativnih barijera koje je uspostavila radi prevencije i izbjegavanja sukoba interesa u vezi sa preporukama;

2) ako je naknada fizičkih ili pravnih lica koja rade za lice iz stava 1 ovog člana po ugovoru o radu ili na drugi način, i koja su učestvovala u izradi preporuke, direktno vezana za transakcije u vezi sa uslugama investicionih društava iz člana 206 Zakona ili drugim vrstama transakcija koje to lice ili pravno lice u istoj grupi obavlja, ili za naknade za trgovanje koje to lice ili pravno lice u istoj grupi prima, izjava u tom smislu;

3) informacije o cijeni i datumu sticanja akcija kada fizička lica koja rade za lice iz stava 1 ovog člana po ugovoru o radu ili na drugi način, i koja su učestvovala u izradi preporuke, dobijaju ili kupuju akcije izdavaoca na kojeg se preporuka, direktno ili indirektno, odnosi, prije javne ponude tih akcija.

(3) Ako je lice iz stava 1 ovog člana investiciono društvo, kreditna institucija ili fizičko ili pravno lice koje za investicionu firmu ili kreditnu instituciju radi po ugovoru, uključujući ugovor o radu, ili na drugi način, to lice je dužno kvartalno objavljivati udio svih preporuka sa oznakom „kupiti”, „zadržati”, „prodati” ili ekvivalentni termini u prethodnih 12 mjeseci, kao i udio izdavaoca koji odgovara svakoj od tih kategorija kojima je to lice pružilo značajne usluge investicionih društava iz člana 206 Zakona u prethodnih 12 mjeseci.

(4) Ako je otkrivanje informacija iz st. 1 i 2 ovog člana nesrazmjerno u odnosu na dužinu ili oblik preporuke, uključujući slučajeve nepisanih preporuka koje se daju putem sastanaka, road show-a, audio ili video konferencija, kao i radio, televizija ili internet intervju, lice koje proizvodi preporuke je dužno u preporuci navesti gdje se potrebne informacije mogu direktno i lako besplatno pristupiti od strane lica koja primaju preporuku.

Distribucija preporuka od strane proizvođača

Član 8

(1) Kada lice koje proizvodi preporuke distribuiraju preporuku koju je izradilo, u preporuci mora biti navedeno vrijeme i datum kada je preporuka prvi put distribuirana.

Uređenje distribucije preporuka

Član 9

(1) Lica koja distribuiraju preporuke koje je proizvelo treće lice dužne su licima koja primaju preporuke dostaviti sljedeće informacije:

1) njihov identitet, jasno i istaknuto;

2) sve veze i okolnosti koje se razumno mogu očekivati da utiču na objektivno predstavljanje preporuke, uključujući interese ili sukobe interesa u vezi sa bilo kojim finansijskim instrumentom ili izdavaocem na kojeg se preporuka, direktno ili indirektno, odnosi;

3) datum i vrijeme kada je preporuka prvi put distribuirana.

(2) Ako je lice iz stava 1 ovog člana investiciono društvo, kreditna institucija ili fizičko ili pravno lice koje radi za investiciono društvo ili kreditnu instituciju na osnovu ugovora, uključujući ugovor o radu, ili na drugi način, to lice je, pored informacija iz stava 1 ovog člana, dužno licima koje primaju preporuke dostaviti i sljedeće informacije:

1) identitet relevantnog nadležnog organa;

2) svoje vlastite interese ili pokazatelje sukoba interesa, kako je propisano u članu 6 i članu 7 st. 1 i 2 ovih Pravila, osim ako to lice djeluje samo kao kanal za distribuciju preporuka proizvedenih unutar iste grupe bez korišćenja diskrecije u odabiru preporuke koja će biti distribuirana.

Dodatna pravila za distribuciju sažetka ili ekstrakta preporuka

Član 10

(1) Pored informacija iz člana 9 ovih Pravila, lica koja distribuiraju sažetak ili ekstrakt preporuke proizvedene od trećeg lica dužna su osigurati da taj sažetak ili ekstrakt:

1) bude jasan i ne zavaravajući;

2) bude označen kao sažetak ili ekstrakt;

3) sadrži jasnu identifikaciju originalne preporuke.

(2) Lica iz stava 1 ovog člana takođe su dužna da osiguraju da informacije o proizvođaču preporuke, propisane u čl. 3 do 7 ovih Pravila, budu dostupne ili direktno u sažetku ili ekstraktu, ili putem reference na mjesto gdje te informacije primaoci sažetka ili ekstrakta mogu besplatno pristupiti.

Dodatna pravila za distribuciju značajno izmijenjenih preporuka

Član 11

(1) Pored informacija propisanih u članu 9 ovih Pravila, lica koja distribuiraju preporuku proizvedenu od strane trećeg lica, a koja je značajno izmijenjena, dužna su osigurati da preporuka jasno navede i detaljno objasni te značajne izmjene.

(2) Lica iz stava 1 ovog člana moraju ispuniti zahtjeve propisane u čl. 3 do 7 ovih Pravila u mjeri u kojoj se odnose na značajne izmjene i uključiti u značajno izmijenjenu preporuku referencu na mjesto gdje lica koja primaju tu preporuku mogu besplatno pristupiti informacijama o proizvođaču originalne preporuke, propisanim u čl. 3 do 7 ovih Pravila.

Stupanje na snagu

Član 12

Ova Pravila stupaju na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 01/7-462/3-26

Podgorica, 5. jun 2026. godine

Predsjednik Komisije,
Željko Drinčić

1501.

Na osnovu člana 30 stav 1 i člana 142 Zakona o tržištu kapitala („Službeni list Crne Gore”, br. 01/18 i 069/25), Komisija za tržište kapitala (u daljem tekstu: Komisija) na svojoj 185. sjednici održanoj 05. juna 2026. godine donosi

PRAVILNIK O UTVRĐIVANJU TEHNIČKIH STANDARDA ZA PRECIZAN FORMAT INSIDER LISTA I AŽURIRANJE INSIDER LISTA

Predmet

Član 1

Ovim pravilnikom bliže se uređuju tehnički standardi u pogledu preciznog formata insider lista, sadržaj insider lista, način njihovog vođenja i ažuriranja, kao i obaveze lica koja sastavljaju i održavaju insider liste, u skladu sa zakonom kojim se uređuje tržište kapitala i propisima Evropske unije koji se odnose na zloupotrebu tržišta.

Definicije

Član 2

(1) Za potrebe ovog Pravilnika primjenjuje se sljedeća definicija:

1) „**elektronska sredstva**” su sredstva elektronske opreme za obradu (uključujući digitalnu kompresiju), čuvanje i prenos podataka, koristeći žice, radio, optičke tehnologije ili bilo koja druga elektromagnetna sredstva.

Format izrade i ažuriranja insider lista

Član 3

(1) Izdavaoci, aukcijske platforme, aukcionari i nadzornici aukcija, ili bilo koje lice koje djeluje u njihovo ime ili za njihov račun, dužni su da osiguraju da je njihova insider lista podijeljena na odjeljke koji se odnose na različite unutrašnje informacije.

(2) Odvojeni odjeljci se dodaju insider listi prilikom identifikacije novih unutrašnjih informacija, kako je definisano članom 128 Zakona.

(3) Svaki odjeljak insider liste treba da sadrži isključivo podatke o licima koja imaju pristup unutrašnjoj informaciji relevantnoj za taj odjeljak.

(4) Lica iz stava 1 ovog člana mogu u insider listu uvesti dopunski odjeljak sa podacima o licima koja imaju pristup svim unutrašnjim informacijama u svakom trenutku („stalni insajderi“).

(5) Podaci o stalnim insajderima uključeni u dopunski odjeljak iz stava 4 ovog člana ne smiju biti uključeni u ostale odjeljke insider liste iz stava 1 ovog člana.

(6) Lica iz stava 1 ovog člana dužna su da izrade i ažuriraju insider listu u elektronskom formatu, u skladu sa Šablonom 1 iz Priloga I ovog Pravilnika.

(7) Ukoliko insider lista sadrži dopunski odjeljak iz stava 4 ovog člana, lica iz stava 1 dužna su da izrade i ažuriraju taj odjeljak u elektronskom formatu, u skladu sa Šablonom 2 iz Priloga I ovog Pravilnika.

(8) Format iz stava 6 ovog člana mora u svakom trenutku osigurati:

1) povjerljivost uključenih informacija, tako da pristup insider listi bude ograničen na mali broj identifikovanih lica unutar izdavaoca, aukcijskih platformi, aukcionara i nadzornika aukcija, ili bilo koje lice koje djeluje u njihovo ime ili za njihov račun, koja taj pristup zahtijeva zbog prirode svoje funkcije ili položaja;

2) tačnost informacija sadržanih u insider listi;

3) mogućnost pristupa i preuzimanja prethodnih verzija insider liste.

(9) Insider lista iz stava 6 ovog člana mora se dostaviti korišćenjem elektronskih sredstava koje odredi Komisija.

(10) Elektronska sredstva iz stava 9 ovog člana moraju osigurati kompletnost, integritet i povjerljivost informacija tokom prenosa.

Izdavaoci na tržištu rasta malih i srednjih preduzeća (SME)

Član 4

Za potrebe člana 142 stav 8 tačka 2 Zakona, izdavalac čiji su finansijski instrumenti primljeni za trgovanje na tržištu rasta malih i srednjih preduzeća (SME) dužan je, na zahtjev Komisije, dostaviti insider listu u skladu sa šablonom iz Priloga II ovog Pravilnika, i u formatu koji osigurava kompletnost, integritet i povjerljivost informacija tokom prenosa.

Stupanje na snagu

Član 5

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 01/7-469/3-26

Podgorica, 05. jun 2026. godine

**Predsjednik Komisije,
Željko Drinčić**

1502.

Na osnovu člana 64 stav 13 Zakona o alternativnim investicionim fondovima („Službeni list Crne Gore”, br. 024/2025, 117/25 i 14/26) - (u daljem tekstu: Zakon), Komisija za tržište kapitala (u daljem tekstu: Komisija), na 185. sjednici od 5. 6. 2026. godine donijela je

PRAVILA O SADRŽAJU I UČESTALOSTI OBJAVLJIVANJA IZVJEŠTAJA ZA INVESTITORE ALTERNATIVNIH INVESTICIONIH FONDOVA

Predmet pravila

Član 1

Ovim Pravilima bliže se uređuje sadržaj i učestalost objavljivanja izvještaja za investitore alternativnih investicionih fondova (u daljem tekstu: AIF) .

Sadržaj Izvještaja

Član 2

(1) DZUAIF je dužno za svaki AIF kojim upravlja i za svaki AIF čije udjele stavlja na tržište Crne Gore ili države članice periodično da sačini izvještaj i obavještava investitore o podacima koji su propisani članom 64 st. 4 i 5 Zakona.

(2) DZUAIF Izvještaj iz stav 1 ovog člana sačinjava na jasan i razumljiv način.

(3) DZUAIF je dužno da izvještaj iz stav 1 ovog člana sačinjava na obrascu koji propisuje Komisija, a koji sadrži:

a) Naziv AIF-a

b) Datum na koji se izvještaj odnosi

c) Osnovne informacije o fondu

d) Obavještenje investitorima

- iznos procenta imovine AIF-a koji podliježe posebnim mjerama koje proizlaze iz njihove nelikvidne prirode

- novi aranžmani za upravljanje likvidnošću

- trenutni profil rizika AIF-a

e) Sistemi upravljanja rizicima

f) Naknade i troškovi koji su direktno ili indirektno snosili investitori

g) Podaci o matičnom društvu, društvu kćerki ili subjektu posebne namjene korišćenom u vezi sa ulaganjima AIF-a od starne ili u ime DZUAIF

h) Podaci o korišćenju finasijske poluge

(4) Izvještaj za investitore obavezno sadrži izjavu sledeće sadržine: „Navedeni podaci su informativnog karaktera i rezultati poslovanja fonda ostvareni u proteklom period ne predstavljaju indicaciju i nemaju nikakav uticaj, na buduće rezultate poslovanja fonda. Prikazani profil rizičnosti nije garantovan i može se mijenjati tokom vremena. Za sve detaljnije informacije obavezno pročitajte Pravila fond, a više informacija možete dobiti na internet stranici _____ ili kontaktom na telefon: _____ ili email: _____.“

Učestalost objavljivanja

Član 3

(1) DZUAIF dužno je da pripremi i objavi polugodišnji i godišnji izvještaj iz člana 2 stav 1 ovih pravila i to:

a) Izvještaj sa stanjem na dan 30. jun tekuće godine do 31. jula tekuće godine

b) Izvještaj sa stanjem na dan 31. decembar tekuće godine do 31. januara naredne godine.

(2) DZUAIF dužno je da izvještaj iz člana 2 stava 1 ovog člana dostavi Komisiji u roku od 7 dana od dana isteka perioda na koji se izvještaj odnosi.

(3) DZUAIF dužno je da izvještaj iz člana 2 stava 1 ovog člana objavi na svojoj internet stranici.
Podnošenje elektronskim putem

Član 4

(1) DZUAIF je dužno da Izvještaj iz člana 2 stav 1 ovih Pravila dostavi Komisiji u elektronskom obliku preko portala Komisije na adresi <https://portal.scmnreporting.me/> , na način propisan tehničkim uputstvom Komisije.

(2) U opravdanim slučajevima tehničke nemogućnosti dostave (npr. kvar na sistemu, nemogućnost čitanja primljene dokumentacije i sl.), ili dostave koja nije izvršena na način propisan ovim članom, ili opravdane sumnje u vjerodostojnost podataka obaveznici su dužni na zahtjev Komisije da dostave dokumentaciju u pisanom obliku, neposredno ili poštom.

Član 5

Ova pravila stupaju na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 01/7-325/5-26

Podgorica, 29. 4. 2026. godine

Predsjednik Komisije,
Željko Drinčić

1503.

Na osnovu člana 10 stav 5 i člana 135 stav 3 Zakona o alternativnim investicionim fondovima („Službeni list Crne Gore”, br. 024/2025, 117/25 i 14/26) - (u daljem tekstu: Zakon), Komisija za tržište kapitala (u daljem tekstu: Komisija), na 185. sjednici od 5 .6. 2026. godine donijela je

PRAVILA
O SADRŽAJU I NAČINU VOĐENJA REGISTRA DRUŠTAVA ZA UPRAVLJANJE
ALTERNATIVNIM INVESTICIONIM FONDovima I ALTERNATIVNIH
INVESTICIONIH FONDOVA

Predmet pravila

Član 1

Ovim Pravilima uređuje se sadržaj i način vođenja registra društava za upravljanje alternativnim investicionim fondovima (u daljem tekstu: DZUAIF) kojima je Komisija izdala dozvolu za obavljanje djelatnosti upravljanja alternativnim investicionim fondovima i registra alternativnih investicionih fondova (u daljem tekstu: AIF).

Upis podataka i način vođenja registra

Član 2

(1) Registari iz člana 1 ovih Pravila vode se u elektronskom obliku i u skladu sa odredbama ovih Pravila, a pojedini podaci iz navedenog registra dostupni su na službenoj internet stranici Komisije.

(2) Upis, izmjena i brisanje podataka u registrima iz člana 1 ovih Pravila sprovodi se na osnovu primljenih podataka i obaviještenja od DZUAIF odnosno zatvorenih AIF-ova sa internim upravljanjem, ili društava za upravljanje UCITS fondovima ovlašćenima za osnivanje i upravljanje AIF-ovima kao i po službenoj dužnosti.

Upis u registre i dodjela registarskog broja

Član 3

(1) U Registar DZUAIF upisuju se DZUAIF kojem je Komisija izdala dozvolu za rad.

(2) Rješenjem kojim Komisija izdaje dozvolu za rad DZUAIF dodjeljuje se redni broj pod kojim se društvo upisuje u Registar DZUAIF (u daljem tekstu: registarski broj DZUAIF kod Komisije).

(3) Rješenjem kojim Komisija oduzima dozvolu za rad DZUAIF određuje se brisanje DZUAIF iz Registra društava za upravljanje.

(4) U Registar AIF-a upisuju se AIF kojem je Komisija izdala dozvolu za rad odnosno AIF za čije je organizovanje i upravljanje izdala dozvolu.

(5) Rješenjem kojim Komisija izdaje dozvolu za rad AIF-u dodjeljuje se redni broj pod kojim se AIF upisuje u Registar AIF-a (u daljem tekstu: registarski broj AIF-a kod Komisije).

(6) Rješenjem kojim Komisija oduzima dozvolu za rad AIF-u određuje se brisanje AIF-a iz Registra AIF-a.

Podaci koji se upisuju u registar DZUAIF

Član 4

(1) U registar DZUAIF iz člana 1 ovih Pravila upisuju se sljedeći podaci:

1. registarski broj društva za upravljanje kod Komisije
2. naziv društva za upravljanje,
3. sjedište,
4. adresa za prijem službene pošte,
5. matični broj društva za upravljanje,
6. broj i datum rješenja Komisije kojim je izdata dozvola za rad društvu za upravljanje,
7. broj i datum rješenja Komisije kojim je oduzeta dozvola za rad društvu za upravljanje

8. popis država članica Evropske unije u kojima društvo za upravljanje obavlja djelatnost,
 9. osnovni kapital,
 10. djelatnosti,
 11. kontakt podaci (elektronska pošta, internet stranica, telefon),
 12. izvršni direktori (ime i prezime, funkcija i ovlaštenje za zastupanje, JMBG, prebivalište, datum i broj rješenja izdavanja saglasnosti, datum stupanja na dužnost, datum prestanka dužnosti, datum i broj rješenja oduzimanja saglasnosti, datum rođenja, telefon, elektronska pošta),
 13. prokuristi (ime i prezime, funkcija i ovlaštenje za zastupanje, JMBG, prebivalište, datum stupanja na dužnost, datum prestanka dužnosti, datum rođenja, telefon, elektronska pošta),
 14. odbor direktora ili uprava (ime i prezime, funkcija, JMBG, prebivalište, datum i broj rješenja izdavanja saglasnosti, datum stupanja na dužnost, datum prestanka dužnosti, datum i broj rješenja oduzimanja saglasnosti, datum rođenja, telefon, elektronska pošta),
 15. imena lica koja imaju kvalifikovano učešće u društvu, kao i brojeve i datume rješenja Komisije kojima je tim licima data saglasnost za sticanje odnosno povećanje kvalifikovanog učešća,
 16. revizor društva za upravljanje (naziv firme, sjedište, matični broj, telefon, elektronska pošta).
 17. nazive AIF-ova kojima društvo upravlja;
 18. podatke o nadzornim mjerama koje je Komisija preduzela prema DZUAIF i/ili licima u DZUAIF u posljednje tri godine, kao i brojeve i datume rješenja ili drugih akata Komisije kojima su preduzete mjere prema DZUAIF i/ili licima u DZUAIF;
 19. podatke o postupku likvidacije ili stečaja društva za upravljanje, kada je to primjenjivo;
 20. status društva za upravljanje (registrovan ili obrisan).
- (2) Podaci iz stava 1 tačke 2, 3, 5, 11 i 12 ovog člana objavljuju se u skladu sa članom 2 stav 1 ovih Pravila, osim ličnih identifikacionih podataka fizičkih lica.

Podaci koji se upisuju u registar AIF-a

Član 5

(1) U registar AIF-a iz člana 1 ovih Pravila upisuju se sljedeći podaci:

1. registarski broj AIF-a fonda kod Komisije,
2. naziv fonda,
3. vrsta AIF-a,
4. puni naziv društva za upravljanje,
5. adresu i mjesto prijema službene pošte AIF-a;
6. broj i datum rješenja Komisije kojim je izdata dozvola za rad AIF-u,
7. broj i datum rješenja kojim je oduzeta dozvola za rad AIF-u,
8. datum prestanka poslovanja AIF-a,
9. depozitar AIF-a (naziv, sjedište, telefon, elektronska pošta),
10. revizor AIF-a (naziv, sjedište, matični broj, telefon, elektronska pošta),
11. podatke o nadzornim mjerama koje je Komisija preduzela u vezi sa poslovanjem AIF-a u posljednje tri godine, kao i brojeve i datume rješenja ili drugih akata Komisije kojima su preduzete mjere u vezi sa poslovanjem AIF-a;
12. podatke o postupku likvidacije ili stečaja AIF-a, kada je to primjenjivo;
13. status AIF-a (registrovan ili obrisan).

(2) Podaci iz stava 1 tačke 2, 3, 4 i 5 ovoga člana objavljuju se u skladu sa članom 2 stav 1 ovih Pravila.

Formiranje registarskog broja

Član 6

(1) Registarski broj DZUAIF kod Komisije dodjeljuje se redosljedom upisa u Registar DZUAIF, počev od broja 1, i vodi se u kontinuiranom nizu bez prekida.

(2) Registar broj AIF-a kod Komisije dodjeljuje se redosljedom upisa u Registar AIF-a, počev od broja 1, i vodi se u kontinuiranom nizu bez prekida.

(3) Jednom dodijeljeni registarski broj ne može se ponovo dodijeliti drugom subjektu.

Dostava podataka

Član 7

(1) DZUAIF i zatvoreni AIF sa internim upravljanjem dužni su u roku od 15 dana od dana upisa osnivanja u registar privrednih subjekata Komisiji da dostave podatke iz člana 4 odnosno člana 5 ovih Pravila, koje Komisija ne upisuje po službenoj dužnosti.

(2) DZUAIF je dužan za zatvoreni AIF kojim upravlja DZUAIF u roku od 15 dana od dana upisa osnivanja u registar privrednih subjekata Komisiji dostaviti podatke iz člana 5 ovih Pravila, koje Komisija ne upisuje po službenoj dužnosti.

(3) DZUAIF je dužan u roku od 30 dana od dana izdavanja dozvole za osnivanje organizovanje i upravljanje otvorenim AIF-om podatke iz člana 5 ovih Pravila, koje Komisija ne upisuje po službenoj dužnosti, da dostavi Komisiji.

Promjena podataka

Član 8

(1) Podaci koji se upisuju u registar trebaju biti tačni i ažurni.

(2) Ukoliko dođe do promjene podataka iz čl. 4 i 5 ovih Pravila, DZUAIF dužno je da Komisiji, u roku od osam dana od dana nastanka promjene, dostavi podatke i dokumentaciju iz čl. 4 i 5 ovih Pravila koji se ne upisuju u registre po službenoj dužnosti.

(3) DZUAIF je dužan bez odlaganja da obavijesti Komisiju o uočenim netačnim podacima koji su objavljeni u registru i dostavi tačne podatke za upis u registar sa dokumentacijom koja dokazuje navedenu promjenu.

Podnošenje elektronskim putem

Član 9

(1) Zahtjevi i dokumentacija propisani ovim Pravilima osim pisanim putem mogu se podnijeti i u elektronskom obliku, preko portala Komisije, a na zahtjev Komisije i u papirnoj formi.

(2) Potpisivanje elektronskog zahtjeva i dokumenata, kao i ovjera elektronskih dokumenata, sprovodi se u skladu sa propisima koji uređuju elektronski potpis i elektronski dokument.

(3) Detaljniji način i format dostavljanja zahtjeva u smislu stava 1 ovog člana uređuje Komisija posebnim tehničkim uputstvom.

(4) U opravdanim slučajevima tehničke nemogućnosti dostave (npr. kvar na sistemu, nemogućnost čitanja primljene dokumentacije i sl.), ili dostave koja nije izvršena na način propisan ovim članom, ili opravdane sumnje u vjerodostojnost podataka ili dokumentacije obaveznici su dužni na zahtjev Komisije da dostave dokumentaciju u pisanom obliku, neposredno ili poštom.

(5) Zahtjev i dokumentacija iz ovih pravila koji se dostavljaju u papirnoj formi, dostavljaju se u originalu i sadrže ime i prezime i potpis odgovornog lica.

Podaci koje Komisija upisuje po službenoj dužnosti

Član 10

Komisija po službenoj dužnosti u registre iz člana 1 ovih Pravila upisuje podatke iz člana 4 stav 1 tačke 1, 6, 7, 12, 14, 15, 18 i 20 te podatke iz člana 5 stav 1 tačke 1, 6, 7, 8, 11, 12 i 13 ovih Pravila.

Član 11

Ova pravila stupaju na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 01/7-402/5-26

Podgorica, 05. 6. 2026. godine

Predsjednik Komisije,
Željko Drinčić

1504.

Na osnovu člana 65 stav 4 Zakona o alternativnim investicionim fondovima („Službeni list Crne Gore”, br. 024/2025, 117/25 i 14/26) - (u daljem tekstu: Zakon), Komisija za tržište kapitala (u daljem tekstu: Komisija), na 185. sjednici od 5. 6. 2026. godine donijela je

PRAVILA O SADRŽAJU I UČESTALOSTI IZVJEŠTAVANJA DRUŠTAVA ZA UPRAVLJANJE ALTERNATIVNIM INVESTICIONIM FONDOVIMA KOMISIJE ZA TRŽIŠTE KAPITALA

Predmet pravila

Član 1

Ovim Pravilima bliže se uređuje sadržaj i učestalost izvještavanja društava za upravljanje alternativnim investicionim fondovima (u daljem tekstu: DZUAIF) Komisije.

Sadržaj Izvještaja

Član 2

(1) DZUAIF je dužno za svaki AIF iz Crne Gore i iz države članice kojim upravlja i za svaki AIF čije udjele stavlja na tržište države članice da sačini i Komisiji dostavi Izvještaj sa podacima propisanim članom 65 Zakona.

(2) DZUAIF Izvještaj iz stav 1 ovog člana sačinjava na jasan i razumljiv način.

(2) DZUAIF je dužno da izvještaj iz stav 1 ovog člana sačinjava na obrascu koji propisuje Komisija.

Učestalost objavljivanja

Član 3

(1) DZUAIF izvještaj iz člana 2 stav 1 ovih Pravila sačinjava i dostavlja godišnje za svaki AIF koji ne koristi finansijsku polugu, a koji je pod njihovim upravljanjem, a ako AIF koristi finansijsku polugu izvještaje sačinjava i dostavlja tromjesečno.

(3) Izvještaj iz člana 2 stav 1 ovih Pravila DZUAIF dostavlja najkasnije mjesec dana nakon završetka perioda za koji se izvještaj podnosi.

Podnošenje elektronskim putem

Član 4

(1) DZUAIF je dužno da Izvještaj iz člana 2 stav 1 ovih Pravila dostavi Komisiji u elektronskom obliku preko portala Komisije na adresi <https://portal.scmnreporting.me/>, na način propisan tehničkim uputstvom Komisije.

(2) U opravdanim slučajevima tehničke nemogućnosti dostave (npr. kvar na sistemu, nemogućnost čitanja primljene dokumentacije i sl.), ili dostave koja nije izvršena na način propisan ovim članom, ili opravdane sumnje u vjerodostojnost podataka obaveznici su dužni na zahtjev Komisije da dostave dokumentaciju u pisanom obliku, neposredno ili poštom.

Član 5

Ova pravila stupaju na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 01/7-403/5-26

Podgorica, 5. 6. 2026. godine

Predsjednik Komisije,

Željko Drinčić

1505.

Komisija za tržište kapitala (u daljem tekstu: Komisija) na osnovu čl. 140 stav 3 i 144 stav 8 Zakona o alternativnim investicionim fondovima („Službeni list Crne Gore”, br. 024/25 od 12.03.2025, 117/25 od 15.10.2025, 014/26 od 09.02.2026) – (u daljem tekstu: Zakon), na 185. sjednici od 5. 6. 2026. godine, je donijela

PRAVILA O LIKVIDACIJI I PRESTANKU ALTERNATIVNOG INVESTICIONOG FONDA

Uvodne odredbe

Član 1

Ovim Pravilima bliže se uređuje:

- 1) sadržaj obavještenja o početku postupka likvidacije alternativnog investicionog fonda koji nema svojstvo pravnog lica (u daljem tekstu: AIF koji nema svojstvo pravnog lica);
- 2) uslovi i način prestanka alternativnog investicionog fonda osnovanog na određeno vrijeme; i
- 3) uslovi i način produženja trajanja alternativnog investicionog fonda osnovanog na određeno vrijeme.

Objava i sadržaj obavještenja o početku postupka likvidacije AIF-a koji nema svojstvo pravnog lica

Član 2

(1) Obavještenje iz člana 140 stav 2 Zakona mora da sadrži sledeće:

- 1) naziv i sjedište likvidatora, odnosno ime i prezime i adresu prebivališta likvidatora;
- 2) naziv AIF-a koji nema svojstvo pravnog lica;
- 3) datum donošenja odluke o likvidaciji;
- 4) razlog za sprovođenje postupka likvidacije;
- 5) kratko obrazloženje postupka likvidacije, uključujući predviđeni rok trajanja i uticaj likvidacije na udjele odnosno investitore u AIF-u;
- 6) upozorenje na pravne posljedice likvidacije;
- 7) podatke o mjestu, vremenu i načinu dobijanja dodatnih informacija o likvidaciji AIF-a koji nema svojstvo pravnog lica.

(2) Obavještenje iz stava 1 ovog člana dostavlja se članovima AIF-a koji nema svojstvo pravnog lica u pisanom obliku putem pošte ili na odgovarajućem trajnom mediju ili objavom u najmanje dva štampana medija koji se distribuiraju na teritoriji Crne Gore, kao i na njihovim portalima.

(3) Razlozi za sprovođenje postupka likvidacije AIF-a bez svojstva pravnog lica, iz stava 1 tačka 4 ovog člana, mogu biti sledeći:

1) dobrovoljni prestanak obavljanja djelatnosti društva za upravljanje alternativnim investicionim fondom (u daljem tekstu: DZUAIF), ako upravljanje AIF-om nije prenijeto na drugi DZUAIF;

2) ukoliko depozitar prestane da posluje u svojstvu depozitara ili ukoliko Komisija ukine izdatu saglasnost na izbor depozitara, a DZUAIF ne odabere novog;

3) ukoliko je DZUAIF-u ukinuta ili je prestala da važi dozvola za rad ili je nad njim otvoren stečajni postupak ili pokrenut postupak likvidacije, a upravljanje AIF-om koji nema svojstvo pravnog lica nije prenijeto na drugi DZUAIF u skladu sa Zakonom, odnosno u situaciji kada DZUAIF više nije u mogućnosti da upravlja AIF-om koji nema svojstvo pravnog lica; i

4) izricanje posebne nadzorne mjere od strane Komisije, kojom se nalaže upravi DZUAIF-a da pokrene postupak likvidacija AIF-a koji nema svojstvo pravnog lica;

Likvidacija otvorenog AIF-a sa javnom ponudom

Član 3

Na postupak likvidacije otvorenog AIF-a sa javnom ponudom, a u odnosu na izvještavanje Komisije o toku postupka likvidacije, rokovima za sprovođenje likvidacije, unovčavanje imovine i isplatu investitora, na troškove likvidacije, te produženje trajanja otvorenog AIF-a sa javnom ponudom osnovanog na određeno vrijeme, primjenjuju se na odgovarajući način odredbe zakona i podzakonskog akta kojim se uređuju otvoreni investicioni fondovi sa javnom ponudom i to u dijelu koji se odnosi na likvidaciju i prestanak otvorenih investicionih fondova sa javnom ponudom.

Izveštavanje Komisije o toku likvidacije AIF-a sa privatnom ponudom bez svojstva pravnog lica

Član 4

(1) Likvidator AIF-a bez svojstva pravnog lica sa privatnom ponudom dužan je da u roku od 30 dana od dana donošenja odluke o likvidaciji ili imenovanja za likvidatora AIF-a sačini i dostavi Komisiji i depozitaru plan postupka likvidacije, sa izvještajem o stanju imovine i obaveza AIF-a sa stanjem na dan koji prethodi danu donošenja odluke o likvidaciji AIF-a.

(2) Likvidator je dužan da u roku od 60 dana od dana donošenja odluke o likvidaciji AIF-a sačini i dostavi Komisiji revidirane početne likvidacione finansijske izvještaje sa stanjem na dan koji prethodi danu donošenja odluke o likvidaciji AIF-a.

(3) Likvidator je dužan da jednom mjesečno, najkasnije do 5. radnog dana u mjesecu, za prethodni mjesec, dostavlja izvještaj o toku postupka likvidacije i preduzetim radnjama u sprovođenju plana postupka likvidacije.

(4) Likvidator je dužan da sačini i dostavi Komisiji, u roku od 15 dana od dana izmirenja svih obaveza AIF-a i isplate preostale imovine AIF-a investitorima, zaključne likvidacione izvještaje i izvještaje o sprovedenoj likvidaciji otvorenog AIF-a.

(5) Likvidator je odgovoran za sačinjvanje izvještaja iz stava 4 ovog člana.

(6) Nakon okončanja postupka likvidacije, likvidator je dužan da sve poslovne knjige otvorenog AIF-a čuva u skladu sa računovodstvenim propisima.

Rok za sprovođenje postupka likvidacije AIF-a sa privatnom ponudom bez svojstva pravnog lica

Član 5

(1) Rok za sprovođenje postupka likvidacije AIF-a sa privatnom ponudom je šest mjeseci od dana donošenja odluke o likvidaciji, a isto je likvidator dužan da navede u planu postupka likvidacije.

(2) Ukoliko likvidator AIF-a ocijeni da je produženje roka iz stava 1 ovog člana u interesu investitora u AIF-u, ili iz objektivnih razloga taj rok nije moguće održati, likvidator će treba da odredi duži rok koji ne može biti duži od 6 mjeseci i dostavi Komisiji obrazloženje za njegovo produženje, prije isteka roka iz stava 1 ovog člana, kao i da produženje roka unese u plan postupka likvidacije.

(3) Ukoliko rok za sprovođenje postupka likvidacije koji je produžen u skladu sa stavom 2 ovog člana nije dovoljan da se zaštite interesi investitora u AIF-u, odnosno iz objektivnih i dokazivih razloga u tom roku nije moguće da se okonča postupak likvidacije, likvidator može da odredi dodatni rok koji ne može biti duži od 6 mjeseci i dostavi Komisiji obrazloženje za njegovo produženje.

(4) Rok iz stava 3 ovog člana može se dodatno produžavati dok je neophodno, pri čemu Komisija ima ovlaštenje da naloži likvidatoru okončanje postupka likvidacije u određenom roku.

Unovčavanje imovine i isplata vlasnika udjela AIF-a s privatnom ponudom bez svojstva pravnog lica

Član 6

(1) U sprovođenju postupka likvidacije AIF-a s privatnom ponudom likvidator unovčava imovinu AIF-a njenom prodajom.

(2) Likvidator će započeti sa unovčavanjem imovine AIF-a nakon dostavljanja plana likvidacije i izvještaja o stanju imovine i obaveza AIF-a, sa stanjem na dan koji prethodi danu donošenja odluke o likvidaciji, Komisiji.

(3) Izuzetno od stava 1 ovog člana likvidator može djelove imovine AIF-a (na primjer depozite, finansijske derivate, kratkoročne i dugoročne dužničke hartije od vrijednosti) da unovči na odgovarajući način koji ne uključuje prodaju (npr. dospjeće), ravnajući se pri tome prvenstveno interesom investitora u AIF-u i rokom koji je predviđen za sprovođenje postupka likvidacije AIF-a.

(4) Likvidator može za račun AIF-a da sklapa samo poslove koji su potrebni za zaštitu imovine AIF-a, njeno unovčavanje i podmirenje obaveza AIF-a, kao i poslove zastupanja AIF-a koji proizlaze iz prava konkretne vrste imovine od koje se AIF sastoji, ali samo sa ciljem zaštite imovine AIF-a, odnosno interesa investitora u AIF-u.

(5) Nakon što su podmirene obaveze AIF-a u skladu s članom 139 stav 5 Zakona, likvidator je dužan da izradi predlog za raspodjelu preostale neto vrijednosti imovine AIF-a članovima, srazmjerno njihovom udjelu u AIF-u.

(6) Ukoliko je unovčen samo dio imovine AIF-a, a podmirene su obaveze AIF-a u skladu sa članom 139 stav 5 Zakona, likvidator može da izradi predlog za raspodjelu samo unovčenog dijela imovine AIF-a članovima, srazmjerno njihovom udjelu u AIF-u, ako je to u interesu vlasnika udjela.

(7) Ukoliko se zbog zastoja unovčavanja imovine AIF-a vrše isplate članovima prema njihovim udjelima u AIF-u iz više navrata, likvidator je dužan da prilikom svake isplate vlasnicima udjela, iste obavijesti o imovini koja se ima unovčiti, razlozima nemogućnosti unovčavanja te imovine i ukoliko je moguće o roku u kojem se očekuje unovčavanje te imovine.

(8) Obavještenje iz stava 7 ovog člana dostaviće se članovima AIF-a u pisanom obliku, poštom ili na drugom odgovarajućem trajnom mediju.

(9) U slučaju da nije moguće sprovesti likvidaciju, odnosno da nije moguće unovčiti imovinu AIF-a i isplatiti članovima u srazmjernom dijelu preostalu neto vrijednost imovine AIF-a, ni u produženom roku iz člana 5 stav 2 ovih Pravila, likvidator može radi okončanja postupka likvidacije preostalu imovinu AIF-a prenijeti članovima AIF-a, srazmjerno veličini njihovih udjela u AIF-u, osim ako se neki od vlasnika udjela tome protive, a pravilima AIF-a moguće je za ovaj slučaj propisati i drugačiji način podjele ili prenosa imovine, pod uslovom da su svi članovi saglasni.

(10) Prilikom svake isplate dijela preostale neto vrijednosti imovine AIF-a, članovima mora da bude dostupan izvještaj iz kojeg se jasno vidi stanje imovine i obaveza AIF-a u postupku likvidacije.

Troškovi likvidacije AIF-a s privatnom ponudom bez svojstva pravnog lica

Član 7

(1) Od dana donošenja odluke o likvidaciji, AIF-u s privatnom ponudom se ne mogu naplaćivati nikakve naknade niti troškovi, osim naknada depozitaru i troškova vezanih uz postupak likvidacije.

(2) Troškovi vezani za postupak likvidacije AIF-a obuhvataju troškove za unovčavanje imovine AIF-a, podmirenje obaveza otvorenog AIF-a i eventualnu raspodjelu imovine investitorima, troškove obavještanja investitora iz člana 2 i člana 6 stav 7 ovih Pravila, troškove revizije u likvidaciji, naknadu likvidatoru te sve ostale troškove koji se pojave kao neophodni u postupku likvidacije, odnosno za koje likvidator procijeni da su u interesu investitora.

(3) Naknada likvidatoru određuje se kao naknada za upravljanje propisana pravilima AIF-a, uz izuzetnu mogućnost uvećanja do 100% kada je to opravdano, pri čemu je likvidator dužan da obrazloži razloge za njeno uvećanje i dostavi takvo obrazloženje svakom investitoru.

(5) Troškovi vezani za postupak likvidacije AIF-a i naknada likvidatoru isplaćuju se iz imovine AIF-a, nakon podmirenja obaveza dospjelih do dana donošenja odluke o likvidaciji, a prije podmirenja ostalih obaveza AIF-a i raspodjele imovine investitorima.

Član 8

Nakon završetka postupka likvidacije AIF-a, odnosno nakon što Komisija primi zaključne izvještaje o likvidaciji i izvještaje o sprovedenoj likvidaciji AIF-a, u Registru društava za upravljanje i AIF-ova upisuje se završetak postupka likvidacije AIF-a i isti se briše iz navedenog registra.

Prestanak AIF-a osnovanog na određeno vrijeme

Član 9

(1) Odluka o prestanku AIF-a osnovanog na određeno vrijeme sadrži naročito:

- 1) datum prestanka AIF-a;
- 2) razlog prestanka, kada se AIF gasi prije isteka vremena na koje je osnovan;
- 3) način utvrđivanja vrijednosti neto imovine i cijene udjela AIF-a;
- 4) rok i način isplate članova AIF-a;
- 5) podatke o troškovima koji terete imovinu AIF-a u postupku prestanka;
- 6) informacije o pravima članova AIF-a.

(2) DZUAIF je dužan da bez odlaganja, a najkasnije u roku od osam dana od dana donošenja odluke iz stava 1 ovog člana, obavijesti Komisiju i članove, odnosno akcionare AIF-a o prestanku AIF-a.

(3) Obavještenje iz stava 2 ovog člana dostavlja se na trajnom nosaču podataka i objavljuje na internet stranici DZUAIF-a, a sadrži najmanje:

- 1) datum prestanka AIF-a;
- 2) rokove i način isplate;
- 3) način obračuna cijene udjela, odnosno akcija;
- 4) informacije o pravima članova AIF-a; i
- 5) kontakt podatke za dodatne informacije.

(4) Vrijednost udjela AIF-a utvrđuje se na dan koji prethodi danu prestanka AIF-a, u skladu sa pravilima vrednovanja imovine AIF-a.

(5) DZUAIF je dužan da izvrši isplatu članovima AIF-a u rokovima utvrđenim pravilima poslovanja AIF-a, a najkasnije u roku od 15 dana od dana prestanka AIF-a, osim ako posebnim propisom nije drugačije određeno.

Produženje trajanja AIF-a osnovanog na određeno vrijeme

Član 10

(1) Kada je pravilima poslovanja ili osnivačkim aktom AIF-a predviđena mogućnost produženja trajanja AIF-a, DZUAIF donosi odluku o produženju trajanja AIF-a prije isteka roka na koji je AIF osnovan.

(2) Odluka o produženju trajanja AIF-a sadrži:

- 1) novi period trajanja AIF-a;
- 2) razloge produženja;
- 3) prava članova AIF-a koji se ne saglase sa produženjem; i
- 4) rokove i način ostvarivanja prava na otkup udjela.

(3) DZUAIF je dužan da o odluci iz stava 1 ovog člana bez odlaganja obavijesti Komisiju i članove AIF-a.

(4) Članovima AIF-a koji se ne saglase sa produženjem trajanja AIF-a mora biti omogućeno ostvarivanje prava na otkup udjela po cijeni utvrđenoj na dan određen pravilima poslovanja AIF-a.

(5) U slučaju produženja trajanja AIF-a ne može se naplaćivati izlazna naknada članovima AIF-a koji koriste pravo iz stava 4 ovog člana.

Završne odredbe

Član 11

(1) Smatra se da je DZUAIF ispunilo obavezu dostavljanja podataka u skladu sa ovim Pravilima u trenutku kada su podaci i dokumentacija zabilježeni na servisu Komisije za slanje dokumentacije u elektronskom obliku.

(2) U slučaju tehničke nemogućnosti dostavljanja podataka ili dostavljanje nije pravilno izvršeno (npr. kvar na sistemu, nemogućnost učitavanja primljene dokumentacije i sl.) DZUAIF je dužan da podatke i dokumentaciju dostavi u papirnoj formi, u cilju blagovremenog dostavljanja, a čim prestanu razlozi nemogućnosti dostavljanja najkasnije u roku od 8 dana od prestanka okolnosti koje su prozrokovale tehničku nemogućnost takvog dostavljanja, isto izvrši.

(3) Nezavisno od dostavljanja u elektronskom obliku, DZUAIF dužno je da na zahtjev Komisije dostavi dokumentaciju u izvorniku ili ovjerenj kopiji.

Član 12

Ova pravila stupaju na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 01/7-453/5-26

Podgorica, 5. 6. 2026. godine

Predsjednik Komisije,
Željko Drinčić

1506.

Komisija za tržište kapitala (u daljem tekstu: Komisija) na osnovu člana 145 stav 5 Zakona o alternativnim investicionim fondovima ("Službeni list Crne Gore", br. 024/25 od 12.03.2025, 117/25 od 15.10.2025, 014/26 od 09.02.2026) – (u daljem tekstu: Zakon), na 185. sjednici od 5. 6. 2026. godine, je donijela

**PRAVILA
O STATUSNIM PROMJENAMA ALTERNATIVNIH INVESTICIONIH FONDOVA BEZ
SVOJSTVA
PRAVNOG LICA**

Uvodne odredbe

Član 1

Ovim Pravilima bliže se uređuju uslovi za sprovođenje statusne promjene alternativnih investicionih fondova (u daljem tekstu: AIF) koji nemaju svojstvo pravnog lica.

Pravne posljedice statusnih promjena

Član 2

(1) Nastupanjem statusnih promjena, AIF prenosilac prestaje da postoji bez sprovođenja postupka likvidacije, a sva imovina, prava i obaveze AIF-a prenosioca prelaze na AIF preuzimaoca.

(2) Društvo za upravljanje alternativnim investicionim fondom (u daljem tekstu: DZUAIF) koje upravlja AIF-om preuzimaocem u svoje ime i za račun AIF-a preuzimaoca ulazi u sve pravne poslove u kojima je prethodno bio DZUAIF AIF-a prenosioca, u svoje ime i za račun AIF-a prenosioca.

(3) Nakon nastupanja statusne promjene vlasnik udjela u AIF-u prenosiocu stiče udjele u AIF-u preuzimaocu.

(4) Ukoliko prilikom zamjene udjela u AIF-u prenosiocu za udjele u AIF-u preuzimaocu vlasnici udjela u AIF-u prenosiocu imaju pravo na novčane isplate, one ne smiju prelaziti 10% vrijednosti njihovih udjela u AIF-u prenosiocu.

Dan obračuna odnosa zamjene i dan sprovođenja statusne promjene

Član 3

(1) Odnos zamjene udjela u AIF-u prenosiocu za udjele u AIF-u preuzimaocu obračunaće se na dan sprovođenja statusne promjene na osnovu neto vrijednosti imovine AIF-ova koji učestvuju u statusnoj promjeni, obračunate na način predviđen odredbom člana 143 Zakona.

(2) Dan sprovođenja statusne promjene je dan određen u nacrtu pripajanja kao predviđeni datum sprovođenja statusne promjene, na koji se vrši prenos imovine i obaveza AIF-a prenosioca na AIF preuzimaoca, kao i zamjena udjela AIF-a prenosioca za udjele u AIF-u preuzimaocu.

(3) Rok za raspodjelu udjela u AIF-u preuzimaocu je naredni radni dan od dana sprovođenja statusne promjene.

Pravila i uslovi sprovođenja statusnih promjena

Član 4

(1) Nakon sprovedene statusne promjene, neto vrijednost imovine AIF-a preuzimaoca mora biti najmanje jednaka iznosu neto vrijednosti imovine AIF-a prenosioca prije sprovođenja statusne promjene, uzimajući u obzir isplate u skladu sa članom 2 stav 4 ovih Pravila, a ukupna vrijednost svih udjela AIF-a preuzimaoca čiji je imalac neko lice nakon sprovedene statusne promjene mora biti najmanje jednaka ukupnoj vrijednosti udjela AIF-a prenosioca čiji je to lice bilo imalac prije sprovođenja statusne promjene.

(2) Statusna promjena AIF-a dozvoljena je ako se nakon njenog sprovođenja ne pogoršava ekonomski položaj vlasnika udjela u AIF-ovima koji učestvuju u statusnoj promjeni.

PRIPAJANJE AIF-OVA BEZ PRAVNOG LICA

Nacrt pripajanja

Član 5

(1) DZUAIF-ovi koji upravljaju AIF-om prenosiocem i AIF-om preuzimaocem dužni su da izrade zajednički nacrt pripajanja.

(2) Nacrt pripajanja mora da sadrži sledeće:

1) naziv AIF-ova koji učestvuju u postupku pripajanja, firme i sjedišta DZUAIF-ova koji upravljaju AIF-om prenosiocem i AIF-om preuzimaocem, kao i naznaku da se sprovodi postupak pripajanja:

2) kratak opis razloga za sprovođenje pripajanja i osnov pripajanja;

3) opis predviđenih posledica pripajanja na vlasnike udjela AIF-a prenosioca i AIF-a preuzimaoca;

4) opis načina vrednovanja imovine i obaveza AIF-a prenosioca i AIF-a preuzimaoca na datum obračuna odnosa zamjene;

5) opis metodologije koja će se primijeniti za obračun odnosa zamjene na dan obračuna odnosa zamjene;

6) naznaku predviđenog datuma sprovođenja statusne promjene;

7) detaljan opis postupaka u vezi sa prenosom imovine AIF-a prenosioca na AIF preuzimaoca i u vezi sa zamjenom udjela u AIF-u prenosiocu za udjele u AIF-u preuzimaocu.

(3) Pored informacija iz stava 2 ovog člana, DZUAIF koji upravlja AIF-om prenosiocem i DZUAIF koji upravlja AIF-om preuzimaocem mogu u nacrt pripajanja da unesu i dodatne informacije povezane sa postupkom pripajanja.

(4) Nacrt pripajanja potpisuju svi članovi uprave DZUAIFa koji upravlja AIF-om prenosiocem i DZUAIF-a koji upravlja AIF-om preuzimaocem.

(5) Ukoliko u postupku pripajanja učestvuje više AIF-ova prenosilaca, izrađuje se jedan nacrt pripajanja.

(6) Ukoliko isti DZUAIF upravlja i AIF-om prenosiocem i AIF-om preuzimaocem, samostalno izrađuje nacrt pripajanja.

Mišljenje depozitara o pripajanju

Član 6

(1) Depozitari AIF-ova koji učestvuju u postupku pripajanja dužni su, samostalno i nezavisno jedan od drugog, da izrade mišljenje o pripajanju, svaki za AIF za koji obavljaju poslove depozitara, na osnovu nacrta pripajanja iz člana 5 ovih Pravila.

(2) U svom mišljenju depozitar mora izričito da navede da li su propisani sadržaji iz člana 5 stav 2 tač. 1, 4 i 7 ovih Pravila izrađeni u skladu sa odredbama Zakona, ovih Pravila i pravila AIF-a.

(3) Troškovi povezani sa izradom mišljenja depozitara o pripajanju ne smiju biti plaćeni iz imovine AIF-ova koji učestvuju u postupku pripajanja.

Obavještenje vlasnicima udjela o pripajanju

Član 7

(1) DZUAIF koji upravlja AIF-om preuzimaocem dužan je da obavijesti sve vlasnike udjela u AIF-u preuzimaocu o svim radnjama i okolnostima pripajanja, kako bi vlasnici udjela mogli da procijene posljedice koje će pripajanje imati na njihovu imovinu u AIF-u preuzimaocu.

(2) DZUAIF koji upravlja AIF-om prenosiocem dužan je da obavijesti sve vlasnike udjela u AIF-u prenosiocu o svim radnjama i okolnostima pripajanja, kako bi vlasnici udjela mogli da procijene posljedice koje će pripajanje imati na njihovu imovinu u AIF-u prenosiocu.

(3) Obavještenje o pripajanju iz st. 1 i 2 ovog člana sadrži sledeće:

1) kratak opis razloga za sprovođenje pripajanja i osnov pripajanja;

2) opis predviđenih posledica pripajanja na vlasnike udjela AIF-a prenosioca i AIF-a preuzimaoca;

3) opis i postupak ostvarivanja svih prava koja pripadaju vlasnicima udjela AIF-a prenosioca i AIF-a preuzimaoca na osnovu odredaba Zakona i ovih Pravila;

4) predviđeni dan sprovođenja statusne promjene;

5) pojedinosti o tome kako će se postupati sa ostvarenom dobiti u AIF-ovima koji učestvuju u statusnoj promjeni;

6) informaciju o tome kako se može dobiti izvještaj nezavisnog revizora iz člana 8 ovih Pravila i mišljenje depozitara iz člana 6 ovih Pravila; i

7) pojedinosti o obustavi trgovanja udjelima zbog sprovođenja pripajanja.

(4) Dodatni sadržaj obavještenja koje se dostavlja vlasnicima udjela AIF-a preuzimaoca uključuje i objašnjenje očekivanih značajnijih efekata pripajanja na portfolio AIF-a preuzimaoca, kao i informacije o namjeri sprovođenja rebalansa portfolija, prije ili nakon sprovođenja pripajanja.

(5) Dodatni sadržaj obavještenja koje se dostavlja vlasnicima udjela AIF-a prenosioca uključuje sledeće:

1) pojedinosti o mogućim razlikama u pravima vlasnika udjela AIF-a prenosioca, prije i nakon sprovođenja pripajanja,

upoređenje razlika ključnih pokazatelja za vlasnike udjela AIF-a prenosioca i AIF-a preuzimaoca u dijelu u kojem ukazuju na različite značajnije rizike, upoređenje svih naknada i troškova AIF-a prenosioca i AIF-a preuzimaoca, ako AIF prenosilac obračunava naknadu vezanu za prinos, objašnjenje kako će se ona primjenjivati do dana pripajanja, ako AIF preuzimalac obračunava naknadu vezanu za prinos, objašnjenje kako će se ona naknadno obračunavati, u cilju obezbjeđivanja pravičnog postupanja prema onim vlasnicima udjela koji su prethodno imali udjele u AIF-u prenosiocu, informacije o namjeri sprovođenja rebalansa portfolija prije pripajanja od strane UAIF-a koji upravlja AIF-om prenosiocem, ako uslovi predloženog pripajanja uključuju odredbe o novčanoj isplati, u skladu sa članom 3 ovih Pravila, obavještenje koje se dostavlja vlasnicima udjela AIF-a prenosioca mora sadržati pojedinosti o takvoj isplati, uključujući i informaciju o tome kako i kada će vlasnici udjela AIF-a prenosioca primiti novčanu isplatu, rok do kojeg će vlasnici udjela u AIF-u prenosiocu imati mogućnost da podnose zahtjeve za izdavanje i otkup udjela AIF-a prenosioca, rok do kojeg će vlasnici udjela u AIF-u prenosiocu, koji ne koriste svoja prava u skladu sa članom 11 ovih Pravila, imati mogućnost da ostvare svoja prava kao vlasnici udjela AIF-a preuzimaoca.

(6) UAIF-ovi koji upravljaju AIF-om prenosiocem i AIF-om preuzimaocem dostaviće obavještenja o pripajanju iz st. 1 i 2 ovog člana vlasnicima udjela najmanje 30 dana prije zabrane daljeg izdavanja ili otkupa udjela u skladu sa članom 12 stav 1 ovih Pravila.

(7) Obavještenja iz st. 1 i 2 ovog člana dostavljaju se vlasnicima udjela u pisanom obliku poštom ili na drugom odgovarajućem trajnom mediju u skladu sa članom 96 Zakona.

(8) Između datuma kada se obavještenja iz st. 1 i 2 ovog člana dostave vlasnicima udjela i datuma pripajanja, obavještenje o pripajanju mora se dostaviti svakom licu koje stiče udjele bilo AIF-a prenosioca ili AIF-a preuzimaoca ili zatraži primjerke pravila ili prospekta bilo kojeg AIF-a koji učestvuje u pripajanju.

(9) U slučaju prekograničnog pripajanja, UAIF-ovi koji upravljaju AIF-om prenosiocem i AIF-om preuzimaocem moraju jednostavnim jezikom objasniti sve uslove i postupke u vezi sa drugim AIF-om, a koji se razlikuju od onih koji se uobičajeno koriste u toj drugoj državi članici.

(10) Kada UAIF-ovi trguju udjelima AIF-a prenosioca i AIF-a preuzimaoca u državi članici, obavještenje o pripajanju se vlasnicima udjela iz države članice dostavlja na službenom jeziku te države članice ili na jeziku koji je odobrilo nadležno tijelo te države.

Revizija pripajanja

Član 8

(1) Prije dana obračuna odnosa zamjene i dana sprovođenja statusne promjene, pripajanje mora revidirati revizor iz revizorskog društva kojeg je, uz saglasnost depozitara AIF-a prenosioca, imenovao DZUAIF koji upravlja AIF-om prenosiocem.

(2) Na osnovu revizije iz stava 1 ovog člana, revizor je dužan da izradi izvještaj o pripajanju koji uključuje nalaz revizora o:

1) tome da li se predloženim pripajanjem poštuje načelo nepromjenljivosti ekonomskog položaja vlasnika udjela iz člana 4 ovih Pravila;

2) kriterijumima prihvaćenim za vrednovanje iz člana 5 stav 2 tačka 4 ovih Pravila;

3) ispravnosti obračuna mogućih novčanih isplata iz člana 2 stav 4 ovih Pravila; i

4) primjerenosti metodologije obračuna odnosa zamjene iz člana 5 stav 2 tačka 5 ovih Pravila i tačnosti stvarnog odnosa zamjene određenog na dan obračuna tog odnosa.

(3) Revizor svoj izvještaj o pripajanju podnosi upravi DZUAIF-a koji upravlja AIF-om prenosiocem i upravi DZUAIF-a koji upravlja AIF-om preuzimaocem, a DZUAIF koji upravlja AIF-om preuzimaocem dužan je da ga dostavi Komisiji u roku od tri radna dana.

(4) Ako u postupku pripajanja učestvuje više AIF-ova prenosilaca, revizor će sprovesti reviziju pripajanja za svaki AIF prenosilac, a DZUAIF-ovi koji upravljaju AIF-ovima prenosiocima mogu, u dogovoru sa depozitarima tih AIF-ova, da odrede da reviziju pripajanja sprovede isti revizor, koji će izdati jedinstveni izvještaj o pripajanju u kojem će se zasebno obraditi svaki AIF prenosilac, što znači da će se u izvještaju za svaki AIF prenosilac navesti odredbe iz stava 2 ovog člana.

(5) Na odgovornost za štetu revizora koji izrađuje izvještaj iz stava 2 ovog člana na odgovarajući način primjenjuju se odredbe propisa kojima se uređuje revizija.

(6) Troškovi revizije ne smiju biti plaćeni iz imovine AIF-ova koji učestvuju u postupku pripajanja.

Pristup podacima o pripajanju

Član 9

(1) Vlasnik udjela u AIF-u prenosiocu ili AIF-u preuzimaocu može od DZUAIF-a koji upravlja AIF-om prenosiocem, odnosno od DZUAIF-a koji upravlja AIF-om preuzimaocem da zahtijeva kopiju izvještaja revizora o pripajanju.

(2) DZUAIF je dužan da vlasniku udjela besplatno učini dostupnom kopiju izvještaja revizora o pripajanju, najkasnije narednog radnog dana od prijema pisanog zahtjeva.

(3) Kopija izvještaja revizora o pripajanju vlasniku udjela može se dostaviti i u elektronskom obliku.

Pravo na otkup udjela

Član 10

(1) Vlasnik udjela u AIF-u prenosiocu može da traži:

1) da otvoreni AIF prenosilac otkupi njegove udjele, pri čemu vlasnik udjela nije dužan da plati izlaznu naknadu; i

2) da DZUAIF koji upravlja AIF-om prenosiocem zamijeni njegove udjele u AIF-u prenosiocu za udjele drugog istovrsnog AIF-a (udjele u otvorenom AIF-u prenosiocu za udjele u otvorenom AIF-u preuzimaocu, te udjele u zatvorenom AIF-u prenosiocu za udjele u zatvorenom AIF-u preuzimaocu) slične strategije ulaganja kojim upravlja taj DZUAIF ili neki drugi DZUAIF sa kojim je taj DZUAIF povezan zajedničkom upravom ili kontrolom, ili značajnim direktnim ili indirektnim međusobnim vlasničkim udjelom i u tom slučaju ne naplaćuju se izlazna i ulazna naknada.

(2) Vlasnik udjela u AIF-u preuzimaocu može da traži:

1) da otvoreni AIF preuzimalac otkupi njegove udjele, pri čemu vlasnik udjela nije dužan da plati izlaznu naknadu;

2) da DZUAIF koji upravlja AIF-om preuzimaocem zamijeni njegove udjele u AIF-u preuzimaocu za udjele drugog istovrsnog AIF-a (udjele u otvorenom AIF-u preuzimaocu za udjele u otvorenom AIF-u prenosiocu, te udjele u zatvorenom AIF-u preuzimaocu za udjele u zatvorenom AIF-u prenosiocu) slične strategije ulaganja kojim upravlja to društvo za upravljanje ili neko drugo društvo sa kojim je taj DZUAIF ili neki drugi DZUAIF sa kojim je taj DZUAIF povezan zajedničkom upravom ili kontrolom, ili značajnim direktnim ili indirektnim međusobnim vlasničkim udjelom i u tom slučaju ne naplaćuju se izlazna i ulazna naknada.

(3) Vlasnici udjela imaju pravo na otkup udjela pod uslovima iz st. 1 i 2 ovog člana od dana prijema obavještenja iz člana 7 ovih Pravila, s tim da to pravo prestaje zabranom daljeg izdavanja ili otkupa udjela u skladu sa odredbama člana 11 stav 1 ovih Pravila.

Sprovođenje pripajanja

Član 11

(1) Pet radnih dana prije dana obračuna odnosa zamjene zabranjeno je svako dalje izdavanje ili otkup udjela u AIF-u prenosiocu i AIF-u preuzimaocu.

(2) Zabrana iz stava 1 ovog člana traje do dana sprovođenja statusne promjene, uključujući i taj dan, ali ne duže od 15 dana.

(3) DZUAIF koji upravlja AIF-om prenosiocem i DZUAIF koji upravlja AIF-om preuzimaocem moraju da, prema stanju na dan obračuna odnosa zamjene i prema metodologiji opisanoj u nacrtu pripajanja, odrede odnos zamjene prema kojem će se izvršiti zamjena udjela u AIF-u prenosiocu za udjele u AIF-u preuzimaocu, uz moguće novčane isplate.

(4) DZUAIF koji upravlja AIF-om prenosiocem i DZUAIF koji upravlja AIF-om preuzimaocem dužni su da na dan sprovođenja statusne promjene sprovedu nacrtom pripajanja predviđeni cjelokupni prenos imovine i obaveza u vezi sa svakim AIF-om koji učestvuje u postupku pripajanja.

(5) DZUAIF koji upravlja AIF-om prenosiocem i DZUAIF koji upravlja AIF-om preuzimaocem dužni su da na dan sprovođenja statusne promjene vlasnicima udjela u AIF-u prenosiocu zamijene udjele u AIF-u prenosiocu za udjele u AIF-u preuzimaocu, u skladu sa odnosom zamjene iz stava 3 ovog člana.

(6) DZUAIF koji upravlja AIF-om prenosiocem i DZUAIF koji upravlja AIF-om preuzimaocem ne smiju sprovesti prenos imovine i obaveza, kao ni zamjenu udjela u skladu sa odredbama ovog člana, ako revizor prethodno nije dao pozitivno mišljenje o pripajanju.

(7) Kao posljedica sprovođenja pripajanja, ograničenja ulaganja imovine AIF-a preuzimaoca propisana Zakonom, podzakonskim propisima donesenim na osnovu njega i pravilima AIF-a preuzimaoca, mogu biti prekoračena u prvih šest mjeseci od dana sprovođenja statusne promjene.

(8) Izuzetno, rok za usklađivanje imovine AIF-a preuzimaoca u skladu sa stavom 7 ovog člana za AIF sa javnom ponudom koji ulaže u nekretnine iznosi tri godine od dana sprovođenja statusne promjene.

Obavještanje Komisije i depozitara

Član 12

DZUAIF koji upravlja AIF-om preuzimaocem dužan je da narednog radnog dana nakon sprovođenja statusne promjene o tome obavijesti Komisiju i depozitara AIF-a preuzimaoca.

Objavljivanje informacije o sprovođenju pripajanja

Član 13

(1) DZUAIF koji upravlja AIF-om preuzimaocem sa javnom ponudom dužan je da narednog radnog dana nakon sprovođenja statusne promjene na svojoj internet stranici objavi informaciju o sprovođenju statusne promjene pripajanja.

(2) DZUAIF koji upravlja AIF-om preuzimaocem sa privatnom ponudom dužan je da narednog radnog dana nakon sprovođenja statusne promjene o tome obavijesti investitore pisanim putem ili putem elektronske pošte, a obavještenje može objaviti i na svojoj internet stranici.

Troškovi pripajanja

Član 14

Sve troškove koji nastanu zbog sprovođenja pripajanja snose DZUAIF koji upravlja AIF-om prenosiocem i DZUAIF koji upravlja AIF-om preuzimaocem.

Odgovornost za štetu DZUAIF-a i članova njegove uprave

Član 15

(1) DZUAIF koji upravlja AIF-om prenosiocem i DZUAIF koji upravlja AIF-om preuzimaocem, kao i članovi njihovih uprava, odgovorni su za štetu koja usljed sprovođenja pripajanja nastane vlasnicima udjela tih AIF-ova, osim ako dokažu da su u postupku pripajanja postupali pažnjom dobrog stručnjaka.

(2) Na odgovornost za štetu DZUAIF-a koji upravlja AIF-om prenosiocem i DZUAIF-a koji upravlja AIF-om preuzimaocem, i članova njihovih uprava, kao i na postupak naknade štete i zastarjelost, na odgovarajući način primjenjuju se odredbe zakona kojim se uređuje osnivanje i poslovanje privrednih društava o odgovornosti za štetu članova organa pripojenog društva.

SPAJANJE AIF-OVA BEZ SVOJSTVA PRAVNOG LICA

Odgovarajuća primjena odredaba o postupku pripajanja

Član 16

(1) Na postupak spajanja AIF-a prenosioca u AIF preuzimaoca na odgovarajući način primjenjuju se odredbe ovih Pravila koje uređuju postupak pripajanja AIF-ova.

(2) Kao posljedica sprovođenja spajanja, ograničenja ulaganja imovine AIF-a preuzimaoca propisana Zakonom, podzakonskim propisima donesenim na osnovu njega i pravilima AIF-a preuzimaoca, mogu biti prekoračena u prvih šest mjeseci od dana sprovođenja statusne promjene.

(3) Izuzetno, rok za usklađivanje imovine AIF-a preuzimaoca u skladu sa stavom 1 ovog člana za AIF sa javnom ponudom koji ulaže u nekretnine iznosi tri godine od dana sprovođenja statusne promjene.

Završne odredbe

Član 17

(1) Smatra se da je DZUAIF ispunilo obavezu dostavljanja podataka u skladu sa ovim Pravilima u trenutku kada su podaci i dokumentacija zabilježeni na servisu Komisije za slanje dokumentacije u elektronskom obliku.

(2) U slučaju tehničke nemogućnosti dostavljanja podataka ili dostavljanje nije pravilno izvršeno (npr. kvar na sistemu, nemogućnost učitavanja primljene dokumentacije i sl.) DZUAIF je dužan da podatke i dokumentaciju dostavi u papirnoj formi, u cilju blagovremenog dostavljanja, a čim prestanu razlozi nemogućnosti dostavljanja najkasnije u roku od 8 dana od prestanka okolnosti koje su prozakovale tehničku nemogućnost takvog dostavljanja, isto izvrši.

(3) Nezavisno od dostavljanja u elektronskom obliku, DZUAIF dužno je da na zahtjev Komisije dostavi dokumentaciju u izvorniku ili ovjerenoj kopiji.

Član 18

Ova pravila stupaju na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 01/7-454/5-26

Podgorica, 5. 6. 2026. godine

Predsjednik Komisije,
Željko Drinčić

1507.

Na osnovu člana 98 stav 9, člana 99 stav 9 i člana 99a stav 2 Zakona o tržištu kapitala ("Službeni list Crne Gore", br. 001/18, 069/25)(u daljem tekstu: Zakon) Komisija za tržište kapitala Crne Gore, na 185. sjednici održanoj dana 05. juna 2026. godine, donosi

PRAVILA O FINANSIJSKOM IZVJEŠTAVANJU EMITENATA

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet pravila

Član 1

Ovim pravilima uređuju se obveznici dostavljanja finansijskih izvještaja Komisiji za tržište kapitala Crne Gore(u daljem tekstu: Komisija), vrste finansijskih izvještaja i sadržaj finansijskih izvještaja koje su emitenti dužni da sačinjavaju, objavljuju i dostavljaju Komisiji, rokovi za dostavljanje finansijskih izvještaja, način dostavljanja finansijskih izvještaja Komisiji, jedinstvena tačka regulatornog izvještavanja i način korišćenja informacionog sistema Komisije, odgovornost za tačnost, potpunost i blagovremenost dostavljenih finansijskih izvještaja, postupanje u slučaju tehničke nedostupnosti informacionog sistema Komisije, trenutak kada se smatra da je finansijski izvještaj uredno dostavljen Komisiji, način računanja rokova kada posljednji dan roka pada u neradni dan, državni praznik ili drugi dan kada Komisija ne radi, kao i druga pitanja od značaja za transparentnost finansijskog izvještavanja emitenata u skladu sa Zakonom o tržištu kapitala.

Cilj finansijskog izvještavanja

Član 2

- (1) Finansijsko izvještavanje uređeno ovim pravilima ima za cilj obezbjeđivanje:
- 1) transparentnog, blagovremenog i jednakog informisanja investitora i javnosti;
 - 2) integriteta tržišta kapitala;
 - 3) uporedivosti finansijskih podataka emitenata;
 - 4) efikasnog regulatornog nadzora od strane Komisije;
 - 5) uspostavljanja jedinstvenog elektronskog sistema regulatornog izvještavanja.

Obveznici dostavljanja finansijskih izvještaja

Član 3

- (1) Obveznici dostavljanja finansijskih izvještaja Komisiji, u skladu sa ovim pravilima, su emitenti čije su hartije od vrijednosti uključene u trgovanje na regulisanom tržištu u Crnoj Gori.
- (2) Odredbe ovih pravila primjenjuju se i na:
- 1) emitente čije su hartije od vrijednosti uključene na multilateralnoj trgovinskoj platformi (MTP), kada je to propisano pravilima tržišta;
 - 2) emitente sa sjedištem van Crne Gore, kada je Crna Gora matična država članica u smislu zakona kojim se uređuje tržište kapitala;
 - 3) druga lica kada je obaveza finansijskog izvještavanja propisana zakonom ili aktom Komisije.

II. VRSTE FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA

Vrste finansijskih izvještaja

Član 4

- (1) Emitent je dužan da Komisiji dostavlja sljedeće finansijske izvještaje i dokumentaciju:
- 1) godišnji finansijski izvještaj;
 - 2) polugodišnji finansijski izvještaj;

- 3) godišnje finansijske iskaze;
 - 4) konsolidovane finansijske iskaze;, kada postoji obaveza njihovog sastavljanja u skladu sa zakonom;
 - 5) izvještaj menadžmenta (rukovodstva) o poslovanju emitenta;
 - 6) izjavu odgovornih lica emitenta;
 - 7) revizorski izvještaj, kada je finansijski izvještaj predmet obavezne revizije u skladu sa zakonom;
 - 8) druge finansijske izvještaje, podatke i dokumentaciju propisanu zakonom kojim se uređuje tržište kapitala, propisima kojima se uređuje računovodstvo i revizija ili ovim pravilima.
- (2) Finansijski izvještaji iz stava 1 ovog člana dostavljaju se Komisiji kao pojedinačni ili konsolidovani finansijski izvještaji, u zavisnosti od obaveze sastavljanja utvrđene zakonom.
- (3) Finansijski izvještaji i dokumentacija iz stava 1 ovog člana dostavljaju se u formi, sadržaju i na način propisan zakonom kojim se uređuje tržište kapitala, propisima kojima se uređuje računovodstvo i revizija, ovim pravilima i tehničkim uputstvima Komisije.

Sadržaj godišnjeg finansijskog izvještaja

Član 5

(1) Godišnji finansijski izvještaj sadrži najmanje:

- 1) godišnje finansijske iskaze sastavljene u skladu sa primjenjivim računovodstvenim standardima;
- 2) izvještaj rukovodstva o poslovanju emitenta;
- 3) izjavu odgovornih lica da su finansijski iskazi, prema njihovom najboljem saznanju, sastavljeni u skladu sa primjenjivim standardima finansijskog izvještavanja i da daju istinit i objektivni prikaz sredstava, obaveza, finansijskog položaja i rezultata poslovanja emitenta;
- 4) revizorski izvještaj nezavisnog spoljnog revizora, kada postoji zakonska obaveza revizije;
- 5) druge podatke propisane zakonom ili aktima Komisije.

Sadržaj polugodišnjeg finansijskog izvještaja

Član 6

(1) Polugodišnji finansijski izvještaj sadrži najmanje:

- 1) sažete finansijske iskaze za prvo polugodište poslovne godine;
- 2) polugodišnji izvještaj rukovodstva;
- 3) izjavu odgovornih lica emitenta;
- 4) druge informacije značajne za procjenu finansijskog položaja emitenta.

III. ROKOVI DOSTAVLJANJA

Rokovi za dostavljanje godišnjih finansijskih izvještaja

Član 7

(1) Emitent je dužan da Komisiji dostavi godišnji finansijski izvještaj najkasnije u roku od četiri mjeseca od isteka poslovne godine na koju se izvještaj odnosi.

(2) Emitent je dužan da obezbijedi da godišnji finansijski izvještaj bude javno dostupan najmanje deset godina.

Rokovi za dostavljanje polugodišnjih finansijskih izvještaja

Član 8

(1) Emitent je dužan da Komisiji dostavi polugodišnji finansijski izvještaj najkasnije u roku od tri mjeseca od isteka prvih šest mjeseci poslovne godine.

(2) Polugodišnji finansijski izvještaj mora biti javno dostupan najmanje deset godina.

Računanje rokova i neradni dani

Član 9

(1) Ako posljednji dan roka za dostavljanje finansijskog izvještaja pada u subotu, nedjelju, državni praznik ili drugi neradni dan u Crnoj Gori, rok ističe prvog narednog radnog dana.

(2) Finansijski izvještaji mogu se dostavljati elektronskim putem i van radnog vremena Komisije.

(3) Izvještaj dostavljen putem informacionog sistema Komisije nakon 00:00 časova smatraće se dostavljenim narednog radnog dana.

IV. NAČIN DOSTAVLJANJA FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA

Jedinstvena tačka regulatornog izvještavanja

Član 10

(1) Finansijski izvještaji dostavljaju se Komisiji putem informacionog sistema dostupnog na internet adresi: portal.scmnreporting.me

(2) Portal iz stava 1 ovog člana predstavlja jedinstvenu tačku regulatornog izvještavanja (single reporting point) za dostavljanje finansijskih izvještaja i druge dokumentacije Komisiji.

(3) Komisija upravlja, održava i nadzire funkcionisanje sistema iz stava 1 ovog člana.

Način dostavljanja izvještaja

Član 11

(1) Finansijski izvještaji dostavljaju se:

1) unosom podataka direktno u elektronske obrasce informacionog sistema Komisije; ili

2) učitavanjem dokumenata u PDF formatu i drugim formatima koje odredi Komisija.

(2) Dokumenta koja se dostavljaju učitavanjem u informacioni sistem mogu sadržati potpis ovlašćenog lica emitenta u skladu sa internim aktima emitenta.

(3) Podaci uneseni direktno u elektronske obrasce informacionog sistema smatraju se potvrđenim i dostavljenim od strane emitenta trenutkom elektronske potvrde u sistemu.

(4) Komisija bliže propisuje tehničke specifikacije, obrasce, formate, način dostavljanja i druga tehnička pitanja u vezi sa dostavljanjem finansijskih izvještaja uputstvom objavljenim na internet stranici Komisije

<https://www.scmn.me/me/component/gridbox/crpi?Itemid=0>

Nedostupnost informacionog sistema

Član 12

(1) U slučaju privremene tehničke nedostupnosti informacionog sistema iz člana 10 ovih pravila, emitent je dužan da finansijski izvještaj dostavi na službenu adresu elektronske pošte Komisije ili na drugi način koji Komisija objavi na svojoj internet stranici.

(2) Emitent je dužan da, po uspostavljanju rada informacionog sistema, bez odlaganja ponovo dostavi izvještaj putem sistema iz člana 10 ovih pravila.

(3) Ako emitent dokaže da izvještaj nije mogao biti dostavljen zbog tehničkih problema informacionog sistema Komisije, smatraće se da je obaveza dostavljanja izvršena blagovremeno ukoliko je izvještaj dostavljen prvog narednog radnog dana nakon uspostavljanja funkcionalnosti sistema.

Vrijeme dostavljanja izvještaja

Član 13

(1) Finansijski izvještaj smatra se dostavljenim trenutkom kada informacioni sistem Komisije generiše potvrdu o uspješnom prijemu izvještaja.

(2) Potvrda iz stava 1 ovog člana sadrži najmanje:

1) datum i vrijeme prijema izvještaja;

- 2) identifikaciju emitenta;
- 3) naziv i vrstu dostavljenog izvještaja;
- 4) jedinstveni evidencioni broj prijema;
- 5) datum i vrijeme prvog dostavljanja izvještaja putem informacionog sistema Komisije;
- 6) datum i vrijeme posljednje izmjene, dopune ili ponovnog dostavljanja izvještaja, ukoliko je izvještaj naknadno mijenjan ili dopunjavan.

(3) Informacioni sistem Komisije vodi elektronsku evidenciju svih dostavljanja, izmjena i dopuna finansijskih izvještaja, uključujući podatke o datumu i vremenu svake pojedinačne radnje u sistemu.

(4) Potvrda generisana od strane informacionog sistema predstavlja dokaz o izvršenom dostavljanju Komisiji.

V. ODGOVORNOST ZA IZVJEŠTAVANJE

Odgovornost emitenta

Član 14

(1) Emitent je odgovoran za:

- 1) tačnost i potpunost finansijskih izvještaja;
 - 2) usklađenost finansijskih izvještaja sa zakonom i primjenjivim računovodstvenim standardima;
 - 3) blagovremeno dostavljanje finansijskih izvještaja Komisiji;
 - 4) tačnost podataka unijetih u informacioni sistem Komisije;
 - 5) čuvanje pristupnih podataka za korišćenje informacionog sistema.
- (2) Odgovornost za finansijske izvještaje snose članovi organa upravljanja, nadzora i druga odgovorna lica u skladu sa zakonom.

Evidencija i čuvanje dokumentacije

Član 15

(1) Emitent je dužan da čuva dokumentaciju i podatke koji su predmet finansijskog izvještavanja najmanje deset godina od dana objavljivanja.

(2) Komisija može zahtijevati dostavljanje dodatne dokumentacije i pojašnjenja u vezi sa dostavljenim finansijskim izvještajima.

VI. NADZOR

Nadzor nad primjenom pravila

Član 16

(1) Nadzor nad primjenom ovih pravila vrši Komisija u skladu sa zakonom kojim se uređuje tržište kapitala.

(2) Radi vršenja nadzora Komisija može zahtijevati:

- 1) dodatna objašnjenja;
- 2) ispravku ili dopunu izvještaja;
- 3) dostavljanje dodatne dokumentacije;
- 4) dokaz o objavljivanju finansijskih izvještaja.

VII. ZAVRŠNE ODREDBE

Prestanak važenja

Član 17

Danom stupanja na snagu ovih pravila prestaju da važe Pravila o bližem sadržaju i načinu finansijskog izvještavanja („Službeni list Crne Gore”, broj 83/25).

Stupanje na snagu i početak primjene

Član 18

Ova pravila stupaju na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 01/7-457/3-26

Podgorica, 05. jun 2026. godine

Predsjednik Komisije,
Željko Drinčić

1508.

Na osnovu člana 30 stav 1 i čl. 139, 144 i 145 Zakona o tržištu kapitala („Službeni list Crne Gore”, br. 01/18 i 069/25), Komisija za tržište kapitala (u daljem tekstu: Komisija), na 185. sjednici održanoj dana 05. juna 2026. godine, donosi

**PRAVILA
O INDIKATORIMA MANIPULACIJE TRŽIŠTEM, DOZVOLI ZA TRGOVANJE TOKOM
ZATVORENOG PERIODA I VRSTAMA TRANSAKCIJA KOJE PODLIJEŽU
OBAVJEŠTENJU**

Predmet primjene

Član 1

Pravila o indikatorima manipulacije tržištem, dozvoli za trgovanje tokom zatvorenog perioda i vrstama transakcija koje podliježu obavještenju (u daljem tekstu: Pravila), u skladu sa članom 139 Zakona o tržištu kapitala („Službeni list Crne Gore”, br. 01/18 i 069/25) (u daljem tekstu: Zakon), definišu listu indikatora koji se odnose na upotrebu fiktivnog sredstva ili bilo kojeg drugog oblika obmane ili vještačkog postupanja, kao i listu indikatora manipulativnog ponašanja koje se odnosi na lažne ili obmanjujuće signale i na obezbjeđivanje cijena.

Ovim Pravilima bliže se uređuju indikatori manipulacije tržištem, okolnosti pod kojima izdavalac može dozvoliti trgovanje tokom zatvorenog perioda i vrste transakcija koje izazivaju obavezu prijavljivanja transakcija rukovodilaca.

Definicije

Član 2

Za potrebe ovih Pravila, pojam „vlasničke hartije od vrijednosti” označava vrstu prenosivih hartija od vrijednosti iz člana 4 Zakona.

**Pokazatelji manipulativnog ponašanja koji se odnose na lažne ili obmanjujuće signale i na
obezbjeđivanje cijena**

Član 3

Za potrebe primjene člana 139 stav 1 tačka 1 Zakona, a ne dovodeći u pitanje oblike ponašanja utvrđene stavom 2 istog člana, sljedeći indikatori, koji se sami po sebi ne smatraju nužno manipulacijom tržištem, uzimaju se u obzir prilikom razmatranja transakcija ili naloga za trgovanje od strane učesnika na tržištu i Komisije:

1) stepen u kojem dati nalozi za trgovanje ili preduzete transakcije predstavljaju značajan dio dnevnog obima trgovanja u relevantnom finansijskom instrumentu ili povezanom spot robnom ugovoru, naročito kada takve aktivnosti dovode do značajne promjene njihovih cijena;

2) stepen u kojem nalozi za trgovanje ili transakcije koje preduzimaju lica sa značajnom kupovnom ili prodajnom pozicijom u finansijskom instrumentu ili povezanom spot robnom ugovoru dovode do značajnih promjena u cijeni tog finansijskog instrumenta, povezanog spot robnog ugovora ili proizvoda koji se prodaje na aukciji na osnovu dozvola za emisiju;

3) da li preduzete transakcije ne dovode do promjene stvarnog vlasništva nad finansijskim instrumentom ili povezanim spot robnim ugovorom;

4) stepen u kojem dati nalozi za trgovanje, preduzete transakcije ili otkazani nalozi uključuju promjene pozicije u kratkom vremenskom periodu i predstavljaju značajan dio dnevnog obima trgovanja u relevantnom finansijskom instrumentu ili povezanom spot robnom ugovoru, te mogu biti povezani sa značajnim promjenama u cijeni finansijskog instrumenta ili povezanog spot robnog ugovora;

5) stepen u kojem su dati nalozi za trgovanje ili preduzete transakcije koncentrisani u kratkom vremenskom intervalu tokom sesije trgovanja i dovode do promjene cijene koja se naknadno poništava;

6) stepen u kojem dati nalozi za trgovanje mijenjaju prikaz najbolje kupovne ili prodajne cijene finansijskog instrumenta ili povezanog spot robnog ugovora, ili opšti je prikaz knjige naloga dostupne učesnicima na tržištu, te se povlače prije nego što budu izvršeni; i

7) stepen u kojem su nalozi za trgovanje dati ili su transakcije preduzete u ili oko određenog vremena kada se izračunavaju referentne cijene, poravnanja i vrednovanja, a dovode do promjena cijena koje utiču na te cijene i vrednovanja.

Pokazatelji manipulativnog ponašanja koji se odnose na upotrebu fiktivnog sredstva ili bilo kojeg drugog oblika obmane ili vještačkog postupanja

Član 4

Za potrebe primjene člana 139 stav 1 tačka 2 Zakona, a ne dovodeći u pitanje oblike ponašanja utvrđene stavom 2 istog člana, sljedeći indikatori, koji se sami po sebi ne smatraju nužno manipulacijom tržištem, uzimaju se u obzir prilikom razmatranja transakcija ili naloga za trgovanje od strane učesnika na tržištu i Komisije:

1) da li nalozima za trgovanje koje daju ili transakcijama koje preduzimaju određena lica prethodi ili slijedi širenje lažnih ili obmanjujućih informacija od strane istih lica ili lica povezanih s njima; i

2) da li lica daju naloge za trgovanje ili preduzimaju transakcije prije ili nakon što ista ta lica, ili lica povezana s njima, izrađuju ili šire investicione preporuke koje su pogrešne, pristrasne ili očigledno pod uticajem materijalnog interesa.

Pokazatelji manipulativnog ponašanja

Član 5

U odnosu na pokazatelje manipulativnog ponašanja koji se odnose na lažne ili obmanjujuće signale i na obezbjeđivanje cijena iz člana 3 ovih Pravila, prakse su utvrđene indikatorima u članu 10 stav 1 tačka 2 podtač. od a do g ovih Pravila.

U odnosu na pokazatelje manipulativnog ponašanja koji se odnose na upotrebu fiktivnog sredstva ili bilo kojeg drugog oblika obmane ili vještačkog postupanja iz člana 4 ovih Pravila, prakse su utvrđene indikatorima u članu 11 stav 1 tačka 3 podtač. a i b ovih Pravila.

Trgovanje tokom zatvorenog perioda

Član 6

Lice koje obavlja rukovodeće dužnosti kod izdavaoca ima pravo da obavlja trgovanje tokom zatvorenog perioda, kako je definisano u članu 146 stav 1 Zakona, pod uslovom da su ispunjeni sljedeći uslovi:

1) ispunjena je jedna od okolnosti iz člana 146 stav 2 Zakona;

2) lice koje obavlja rukovodeće dužnosti može dokazati da se konkretna transakcija ne može izvršiti u drugo vrijeme osim tokom zatvorenog perioda.

U okolnostima utvrđenim u članu 146 stav 2 Zakona, prije svakog trgovanja tokom zatvorenog perioda, lice koje obavlja rukovodeće dužnosti dužno je da izdavaocu podnese obrazloženi pisani zahtjev radi dobijanja odobrenja izdavaoca za sprovođenje neposredne prodaje akcija tog izdavaoca tokom zatvorenog perioda.

Pisani zahtjev mora da sadrži opis planirane transakcije i objašnjenje razloga zbog kojih je prodaja akcija jedina razumna alternativa za pribavljanje potrebnih finansijskih sredstava.

Izuzetne okolnosti

Član 7

Prilikom odlučivanja o davanju odobrenja za sprovođenje neposredne prodaje sopstvenih akcija tokom zatvorenog perioda, izdavalac vrši pojedinačnu procjenu pisanog zahtjeva iz člana 6 stav 2 ovih Pravila, koji je podnijelo lice koje obavlja rukovodeće dužnosti.

Izdavalac ima pravo da odobri neposrednu prodaju akcija samo kada se okolnosti takvih transakcija mogu smatrati izuzetnim.

Okolnosti iz stava 1 ovog člana smatraće se izuzetnim kada su izuzetno hitne, neočekivane i neodložne, a njihov uzrok je van kontrole lica koje obavlja rukovodeće dužnosti i to lice nema nikakvu mogućnost da na njih utiče.

Prilikom razmatranja da li su okolnosti opisane u pisanom zahtjevu iz člana 6 stav 2 ovih Pravila izuzetne, izdavalac će uzeti u obzir, između ostalog, da li i u kojoj mjeri lice koje obavlja rukovodeće dužnosti:

- 1) u trenutku podnošenja zahtjeva ima zakonski izvršivu finansijsku obavezu ili potraživanje;
- 2) mora da ispuni, ili se nalazi u situaciji u koju je ušlo prije početka zatvorenog perioda, obavezu koja zahtijeva plaćanje određenog iznosa trećem licu, uključujući poreske obaveze, i ne može razumno ispuniti tu finansijsku obavezu ili potraživanje na drugi način osim neposrednom prodajom akcija.

Karakteristike trgovanja tokom zatvorenog perioda

Član 8

Izdavalac ima pravo da dozvoli licu koje obavlja rukovodeće dužnosti kod izdavaoca da trguje za sopstveni račun ili za račun trećeg lica tokom zatvorenog perioda u sljedećim okolnostima:

1) lice koje obavlja rukovodeće dužnosti je dobilo ili mu je dodijeljeno finansijski instrument u okviru programa za zaposlene, pod uslovom da su ispunjeni sljedeći uslovi:

a) program za zaposlene i njegovi uslovi su prethodno odobreni od strane izdavaoca u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom, a uslovi programa za zaposlene određuju vrijeme dodjele i iznos dodijeljenih ili odobrenih finansijskih instrumenata, odnosno osnov prema kojem se taj iznos izračunava, pri čemu ne postoji mogućnost diskrecionog odlučivanja;

b) lice koje obavlja rukovodeće dužnosti nema nikakvu diskrecionu slobodu u pogledu prihvatanja dodijeljenih ili odobrenih finansijskih instrumenata.

2) lice koje obavlja rukovodeće dužnosti je dobilo ili mu je dodijeljen finansijski instrument u okviru programa za zaposlene koji se sprovodi tokom zatvorenog perioda, pod uslovom da se primjenjuje unaprijed planiran i organizovan pristup u vezi sa uslovima, periodičnošću, vremenom dodjele, grupom ovlašćenih lica kojima se finansijski instrumenti dodjeljuju i iznosom finansijskih instrumenata koji se dodjeljuju, a dodjela ili odobrenje finansijskih instrumenata se vrši u okviru definisanog okvira u kojem povjerljive informacije ne mogu uticati na dodjelu ili odobrenje finansijskih instrumenata;

3) lice koje obavlja rukovodeće dužnosti ostvaruje pravo po osnovu opcija, varanata ili konverzije konvertibilnih obveznica dodijeljenih u okviru programa za zaposlene, kada datum isteka takvih opcija, varanata ili konvertibilnih obveznica pada unutar zatvorenog perioda, kao i u slučaju prodaje akcija stečenih po osnovu takvog ostvarivanja prava ili konverzije, pod uslovom da su ispunjeni svi sljedeći uslovi:

a) lice koje obavlja rukovodeće dužnosti obavještava izdavaoca o svojoj odluci o ostvarivanju prava ili konverziji najmanje četiri mjeseca prije datuma isteka;

b) odluka lica koje obavlja rukovodeće dužnosti je neopoziva;

c) lice koje obavlja rukovodeće dužnosti je prethodno dobilo odobrenje izdavaoca za sprovođenje takve transakcije.

4) lice koje obavlja rukovodeće dužnosti stiče finansijske instrumente izdavaoca u okviru programa štednje za zaposlene, pod uslovom da su ispunjeni svi sljedeći uslovi:

a) lice koje obavlja rukovodeće dužnosti je pristupilo programu prije početka zatvorenog perioda, osim ako u program nije moglo pristupiti u drugo vrijeme zbog datuma početka zaposlenja;

b) lice koje obavlja rukovodeće dužnosti ne mijenja uslove svog učešća u programu niti otkazuje učešće tokom zatvorenog perioda;

c) kupovine se jasno organizuju u skladu sa uslovima programa i lice koje obavlja rukovodeće dužnosti nema pravo niti zakonsku mogućnost da ih mijenja tokom zatvorenog perioda, ili su planirane u okviru programa da se izvrše na unaprijed utvrđeni datum koji pada unutar zatvorenog perioda.

5) lice koje obavlja rukovodeće dužnosti prenosi ili prima, neposredno ili posredno, finansijske instrumente, pod uslovom da se finansijski instrumenti prenose između dva računa istog lica koje obavlja rukovodeće dužnosti i da takav prenos ne dovodi do promjene cijene finansijskih instrumenata;

6) lice koje obavlja rukovodeće dužnosti stiče kvalifikaciju ili pravo na sticanje akcija izdavaoca, a krajnji datum za takvo sticanje, u skladu sa statutom ili podzakonskim aktom izdavaoca, pada tokom zatvorenog perioda, pod uslovom da lice koje obavlja rukovodeće dužnosti dostavi izdavaocu dokaz o razlozima zbog kojih sticanje nije moglo biti izvršeno u drugo vrijeme, kao i da izdavalac prihvati dostavljeno obrazloženje.

Transakcije koje podliježu obavještenju

Član 9

U skladu sa članovima 144, 145 i 146 Zakona, a pored transakcija navedenih u članu 145 stav 2 Zakona, lica koja obavljaju rukovodeće dužnosti kod izdavaoca, kao i lica blisko povezana s njima, dužna su da obavijeste izdavaoca i Komisiju o svojim transakcijama.

Transakcije koje podliježu obavještenju obuhvataju sve transakcije koje lica koja obavljaju rukovodeće dužnosti sprovode za sopstveni račun, a koje se odnose, u pogledu izdavaoca, na akcije ili dužničke instrumente izdavaoca, kao i na derivate ili druge finansijske instrumente povezane sa njima, ili na derivate koji se na njih odnose.

Transakcije koje podliježu obavještenju obuhvataju sljedeće:

1) sticanje, otuđenje, kratku prodaju, upis ili razmjenu;

2) prihvatanje ili ostvarivanje prava po osnovu opcije na akcije, uključujući opciju na akcije dodijeljenu menadžerima ili zaposlenima kao dio njihovog paketa naknade, kao i otuđenje akcija nastalih ostvarivanjem opcije na akcije;

3) zaključivanje ili ostvarivanje prava po osnovu vlasničkih hartija od vrijednosti;

4) transakcije u ili u vezi sa derivatima, uključujući i transakcije koje se poravnavaju u gotovini;

5) sticanje, otuđenje ili ostvarivanje prava, uključujući opcije prodaje (put) i kupovine (call), kao i varante;

6) upis na emisiju akcijskog kapitala ili izdavanje dužničkih instrumenata;

7) transakcije u derivatima i finansijskim instrumentima povezanim sa dužničkim instrumentom tog izdavaoca, uključujući ugovore o zaštiti od kreditnog rizika (credit default swaps);

8) uslovne transakcije po nastupanju određenih uslova i stvarno izvršenje takvih transakcija;

9) automatska ili neautomatska konverzija finansijskog instrumenta u drugi finansijski instrument, uključujući zamjenu konvertibilnih obveznica za akcije;

10) pokloni i donacije koji su dati ili primljeni, kao i nasljeđe koje je primljeno;

11) transakcije izvršene u proizvodima koji se odnose na indekse, korpe finansijskih instrumenata i derivate, u mjeri u kojoj to zahtijeva član 144 Zakona;

12) transakcije izvršene u akcijama ili jedinicama investicionih fondova, uključujući alternativne investicione fondove (AIF) iz člana 144 Zakona;

13) transakcije koje izvrši društvo za upravljanje alternativnog investicionog fonda u koji je uložilo lice koje obavlja rukovodeće dužnosti ili lice blisko povezano s takvim licem, u mjeri u kojoj to zahtijeva član 144 Zakona;

14) transakcije koje izvrši treće lice u okviru pojedinačnog portfolija ili mandata za upravljanje imovinom, u ime ili u korist lica koje obavlja rukovodeće dužnosti ili lica blisko povezanog s takvim licem;

15) pozajmljivanje ili pozajmljivanje akcija ili dužničkih instrumenata izdavaoca, kao i derivata ili drugih finansijskih instrumenata povezanih sa njima.

Pokazatelji manipulativnog ponašanja koje se odnosi na lažne ili zavaravajuće signale i na osiguranje cijena

Član 10

Prakse koje preciziraju pokazatelj iz člana 3 stav 1 tačka 1 ovih Pravila:

1) kupovina pozicija, takođe od strane koludirajućih strana, finansijskog instrumenta ili povezane fizičke robe na sekundarnom tržištu, nakon raspodjele na primarnom tržištu u cilju postavljanja cijene na vještački nivo i generisanja interesa drugih investitora, obično poznato u kontekstu akcija, kao koludiranje u sekundarnom tržištu inicijalne javne ponude (IPO) gdje su uključene koludirajuće strane, uključujući i sljedeće dodatne pokazatelje tržišne manipulacije:

a) neobična koncentracija transakcija i/ili naloga za trgovanje, bilo uopšteno, ili od strane samo jedne osobe koristeći jedan ili više računa, ili od strane ograničenog broja osoba;

b) transakcije ili nalozi za trgovanje bez druge očigledne opravdanosti osim povećanja cijene ili povećanja obima trgovanja, naročito u blizini referentne tačke tokom trgovinskog dana, na primjer na otvaranju ili blizu zatvaranja;

2) transakcije ili nalozi za trgovanje sprovedeni na način koji stvara prepreke finansijskom instrumentu ili povezanoj fizičkoj robi, sa cijenama koje padaju ispod, ili rastu iznad određenog nivoa, uglavnom u cilju izbjegavanja negativnih posljedica proisteklih iz promjena cijene finansijskog instrumenta ili povezane fizičke robe, obično poznato kao „stvaranje poda ili plafona u obrascu cijene” uključujući i sljedeće dodatne pokazatelje tržišne manipulacije:

a) transakcije ili nalozi za trgovanje koji imaju efekat, ili je vjerovatno da imaju efekat, povećanja ili smanjenja ili održavanja cijene tokom dana koji prethode izdavanju, dobrovoljnom otkupu ili isteku povezanog derivata ili konvertibilnog instrumenta;

b) transakcije ili nalozi za trgovanje koji imaju efekat, ili je vjerovatno da imaju efekat, povećanja ili smanjenja ponderisane prosječne cijene dana ili perioda tokom trgovinske sesije;

c) transakcije ili nalozi za trgovanje koji imaju efekat, ili je vjerovatno da imaju efekat, održavanja cijene osnovnog finansijskog instrumenta, povezane fizičke robe, ispod ili iznad cijene izvršenja ili drugog elementa korišćenog za određivanje isplate (npr. barijere) povezanog derivata na datum isteka;

d) transakcije na bilo kojoj trgovačkoj lokaciji koje imaju efekat, ili je vjerovatno da imaju efekat, modifikacije cijene osnovnog finansijskog instrumenta, povezane fizičke robe, tako da premaši ili ne dostigne cijenu izvršenja ili drugi element korišćen za određivanje isplate (npr. barijere) povezanog derivata na datum isteka;

e) transakcije koje imaju efekat, ili je vjerovatno da imaju efekat, modifikacije cijene poravnanja finansijskog instrumenta, povezane fizičke robe, kada se ta cijena koristi kao referenca ili determinanta, naročito u obračunu margina;

f) unos malih naloga za trgovanje u cilju utvrđivanja nivoa skrivenih naloga, naročito kako bi se procijenilo šta je u „dark platformi” obično poznato kao „ping nalozi“;

g) izvršavanje naloga za trgovanje, ili serije naloga za trgovanje, u cilju otkrivanja naloga drugih učesnika, a zatim unos naloga za trgovanje kako bi se iskoristile dobijene informacije obično poznato kao „phishing”.

Prakse koje preciziraju pokazatelj iz člana 3 stav 1 tačka 2 ovih Pravila:

1) praksa navedena u stavu 1 tačka 1 ovog člana, obično poznata, na primjer u kontekstu akcija, kao koludiranje u sekundarnom tržištu inicijalne javne ponude (IPO) gdje su uključene koludirajuće strane;

2) iskorišćavanje značajnog uticaja dominantne pozicije nad ponudom, potražnjom ili mehanizmima isporuke finansijskog instrumenta ili povezane fizičke robe kako bi se materijalno iskrivile, ili je vjerovatno da će iskriviti, cijene po kojima druge strane moraju izvršiti isporuku, primiti isporuku ili odložiti isporuku kako bi zadovoljile svoje obaveze obično poznato kao „abusive squeeze“;

3) obavljanje trgovanja ili unošenje naloga za trgovanje na jednoj trgovačkoj lokaciji ili van trgovačke lokacije (uključujući unošenje indikacija interesa) sa ciljem nepravilnog uticaja na cijenu istog finansijskog instrumenta na drugoj trgovačkoj lokaciji ili van trgovačke lokacije, povezane fizičke robe, pri čemu praksa uključuje i sljedećim dodatnim pokazateljima tržišne manipulacije:

a) izvršenje transakcije, promjena bid-offer cijena, kada je razlika između bid i offer cijena faktor u određivanju cijene bilo koje druge transakcije, bilo na istoj trgovačkoj lokaciji ili ne;

b) pokazatelji navedeni u stavu 1 tačka 2 podtačke a, c, d i e ovog člana;

4) obavljanje trgovanja ili unošenje naloga za trgovanje na jednoj trgovačkoj lokaciji ili van trgovačke lokacije (uključujući unošenje indikacija interesa) sa ciljem nepravilnog uticaja na cijenu povezanog finansijskog instrumenta na drugoj ili istoj trgovačkoj lokaciji ili van trgovačke lokacije, povezane fizičke robe, obično poznato kao „cross-product manipulation” (trgovanje finansijskim instrumentom kako bi se nepravilno pozicionirala cijena povezanog finansijskog instrumenta na drugoj ili istoj trgovačkoj lokaciji ili van trgovačke lokacije), pri čemu praksa može biti ilustrovana dodatnim pokazateljima tržišne manipulacije navedenim u stavu 1 tačka 2 podtačke a, c, d i e kao i u stavu 2 tačka 3 podtačka a ovog člana.

Prakse koje preciziraju pokazatelj iz člana 3 stav 1 tačka 3 ovih Pravila:

1) uključivanje u aranžmane za prodaju ili kupovinu finansijskog instrumenta ili povezane fizičke robe gdje nema promjene stvarnog interesa ili tržišnog rizika ili gdje se stvarni interes ili tržišni rizik prenosi između strana koje djeluju u dogovoru ili koluziji — obično poznato kao „wash trades” uključujući i sljedeće dodatne pokazatelje tržišne manipulacije:

a) neobično ponavljanje transakcija među malim brojem strana tokom određenog perioda;

b) transakcije ili nalozi za trgovanje koji mijenjaju, ili je vjerovatno da mijenjaju, valorizaciju pozicije dok ne smanjuju/povećavaju veličinu pozicije;

c) pokazatelj iz stava 1 tačka 1 podtačka a ovog člana;

2) uključivanje u naloge za trgovanje ili obavljanje transakcije ili serije transakcija prikazanih na javnom sistemu za prikaz kako bi se stvorio utisak aktivnosti ili kretanja cijene finansijskog instrumenta, povezane fizičke robe, obično poznato kao „painting the tape” uključujući i pokazatelje iz stava 1 tačka 1 podtačka a i stav 3 tačka 1 podtačka a ovog člana;

3) transakcije izvršene kao rezultat unošenja kupovnih i prodajnih naloga za trgovanje u isto ili gotovo isto vrijeme, sa veoma sličnim količinama i cijenama, od strane iste strane ili različitih, ali koludirajućih strana — obično poznato kao „improper matched orders” uključujući i sljedeće dodatne pokazatelje tržišne manipulacije:

a) transakcije ili nalozi za trgovanje koji imaju efekat, ili je vjerovatno da imaju efekat, postavljanja tržišne cijene kada likvidnost ili dubina knjige naloga nije dovoljna da odredi cijenu tokom dnevnog trgovanja;

b) pokazatelji iz stava 1 tačka 1 podtačka a kao i stav 3 tačka 1 podtačka a i b ovog člana;

4) transakcija ili serija transakcija dizajnirana da sakrije vlasništvo finansijskog instrumenta, povezane fizičke robe, putem kršenja obaveza otkrivanja posjedovanja finansijskog instrumenta, povezane fizičke robe u ime koludirajuće strane ili strana;

5) otkrivanja koja su zavaravajuća u pogledu stvarnog osnovnog posjedovanja finansijskog instrumenta, povezane fizičke robe, obično poznata kao „concealing ownership” uključujući pokazatelj iz stava 3 tačka 1 podtačka a ovog člana.

Prakse koje preciziraju pokazatelj iz člana 3 stav 1 tačka 4 ovih Pravila:

1) Praksa navedena u stavu 3 tačka 2 ovog člana, obično poznata kao „painting the tape“;

2) Praksa navedena u stavu 3 tačka 3 ovog člana, obično poznata kao „improper matched orders“;

3) uzimanje long pozicije u finansijskom instrumentu ili povezanoj fizičkoj robi, a zatim dalja kupovina i/ili širenje zavaravajućih pozitivnih informacija o finansijskom instrumentu ili povezanoj fizičkoj robi s ciljem povećanja cijene finansijskog instrumenta ili povezane fizičke robe privlačenjem drugih kupaca, i kada je cijena na vještački visokom nivou, održavana long pozicija se prodaje, obično poznato kao „pump and dump“;

4) uzimanje short pozicije u finansijskom instrumentu ili povezanoj fizičkoj robi, a zatim dalja prodaja i/ili širenje zavaravajućih negativnih informacija o finansijskom instrumentu ili povezanoj fizičkoj robi s ciljem smanjenja cijene finansijskog instrumenta ili povezane fizičke robe privlačenjem drugih prodavaca, i kada je cijena pala, pozicija koja se drži se zatvara, obično poznato kao „trash and cash“;

5) unošenje velikog broja naloga za trgovanje i/ili otkazivanja i/ili izmjena naloga za trgovanje kako bi se stvorila neizvjesnost za druge učesnike, usporio njihov proces i/ili prikrila vlastita strategija, obično poznato kao „quote stuffing“;

6) unošenje naloga za trgovanje ili serije naloga za trgovanje, ili izvršavanje transakcija ili serije transakcija, vjerovatno da pokrene ili pojača trend i da podstakne druge učesnike da ubrzaju ili produže trend kako bi se stvorila prilika za zatvaranje ili otvaranje pozicije po povoljnoj cijeni, obično poznato kao „momentum ignition” i može biti ilustrirano visokim odnosom otkazanih naloga (npr. odnos naloga i trgovina), koji može biti kombinovan sa odnosom obima (npr. broj finansijskih instrumenata po nalogu).

Prakse koje preciziraju Pokazatelj iz člana 3 stav 1 tačka 5 ovih Pravila:

1) praksa navedena u stavu 1 tačka 2 ovog člana, obično poznata kao „stvaranje poda ili plafona u obrascu cijene“;

2) praksa navedena u stavu 2 tačka 3 ovog člana, obično poznata kao „inter-trading venues manipulation” (trgovanje na jednoj trgovačkoj lokaciji ili van trgovačke lokacije sa ciljem nepravilnog pozicioniranja cijene finansijskog instrumenta na drugoj trgovačkoj lokaciji ili van trgovačke lokacije);

3) praksa navedena u stavu 2 tačka 4 ovog člana, obično poznata kao „cross-product manipulation” (trgovanje finansijskim instrumentom sa ciljem nepravilnog pozicioniranja cijene povezanog finansijskog instrumenta na drugoj ili istoj trgovačkoj lokaciji ili van trgovačke lokacije);

4) kupovina ili prodaja finansijskog instrumenta ili povezane fizičke robe, namjerno, u referentnom vremenu trgovinske sesije (npr. otvaranje, zatvaranje, poravnanje) u cilju povećanja, smanjenja ili održavanja referentne cijene (npr. otvaranja, zatvaranja, cijene poravnanja) na određenom nivou — obično poznato kao „marking the close” može biti ilustrirano i sljedećim dodatnim pokazateljima tržišne manipulacije:

a) unos naloga koji predstavljaju značajne obime u centralnoj knjizi naloga trgovačkog sistema nekoliko minuta prije faze određivanja cijene aukcije i otkazivanje tih naloga nekoliko sekundi prije zamrzavanja knjige naloga za obračun aukcijske cijene tako da teoretska otvarajuća cijena može izgledati viša/niša nego što bi inače bila;

b) pokazatelji navedeni u stavu 1 tačka 2 podtačke a, c, d i e ovog člana;

c) transakcije izvršene ili podnošenje naloga za trgovanje, naročito blizu referentne tačke tokom trgovinskog dana, koje zbog svoje veličine u odnosu na tržište jasno imaju značajan uticaj na ponudu ili potražnju ili na cijenu ili vrijednost;

d) transakcije ili nalozi za trgovanje bez druge očigledne opravdanosti osim povećanja/smanjenja cijene ili povećanja obima trgovanja, naročito u blizini referentne tačke tokom trgovinskog dana npr. na otvaranju ili blizu zatvaranja;

5) podnošenje više ili velikih naloga za trgovanje često izvan touch-a sa jedne strane knjige naloga kako bi se izvršila transakcija sa druge strane knjige naloga. Kada je transakcija izvršena, nalozi bez namjere izvršenja se uklanjaju — obično poznato kao layering i spoofing može biti ilustrirano pokazateljem iz stava 4 tačka 4 ovog člana;

6) praksa navedena u stavu 4 tačka 5 ovog člana, obično poznata kao „quote stuffing“;

7) praksa navedena u stavu 4 tačka 6 ovog člana, obično poznata kao „momentum ignition“.

Prakse koje preciziraju pokazatelj iz člana 3 stav 1 tačka 6 ovih Pravila:

1) unošenje naloga koji se povlače prije izvršenja, čime se stvara efekat, ili je vjerovatno da će stvoriti efekat, da se daje zavaravajući utisak da postoji potražnja ili ponuda za finansijskim instrumentom ili povezanim fizičkim ugovorom po toj cijeni — obično poznato kao „placing orders with no intention of executing them“ može biti ilustrirano i sljedećim dodatnim pokazateljima tržišne manipulacije:

a) nalozi za trgovanje postavljeni po takvoj cijeni da povećavaju bid ili smanjuju offer, i imaju efekat, ili je vjerovatno da imaju efekat, povećanja ili smanjenja cijene povezanog finansijskog instrumenta;

b) pokazatelj iz stava 4 tačka 6 ovog člana;

2) praksa navedena u stavu 1 tačka 2 ovog člana, obično poznata kao „stvaranje poda ili plafona u obrascu cijene“;

3) pomjeranje bid-offer razmaka i/ili njegovo održavanje na vještačkim nivoima, zloupotrebom tržišne moći, obično poznato kao „excessive bid-offer spreads“ može biti ilustrirano i sljedećim dodatnim pokazateljima tržišne manipulacije:

a) transakcije ili nalozi za trgovanje koji imaju efekat, ili je vjerovatno da imaju efekat, zaobilaznja trgovačkih zaštita tržišta (npr. limit cijene, limit obima, parametri bid/offer razmaka itd.);

b) pokazatelj iz stava 2 tačka 3 podtačka a ovog člana;

4) unošenje naloga za trgovanje koji povećavaju bid (ili smanjuju offer) za finansijski instrument ili povezanu fizičku robu, u cilju povećanja (ili smanjenja) njegove cijene — obično poznato kao „advancing the bid“ i praksa može biti ilustrirana pokazateljem iz stava 6 tačka a podtačka i ovog člana;

5) praksa navedena u stavu 2 tačka 3 ovog člana, obično poznata kao „inter-trading venues manipulation“ (trgovanje na jednoj trgovačkoj lokaciji ili van trgovačke lokacije sa ciljem nepravilnog pozicioniranja cijene finansijskog instrumenta na drugoj trgovačkoj lokaciji ili van trgovačke lokacije);

6) praksa navedena u stavu 2 tačka 4 ovog člana, obično poznata kao „cross-product manipulation“ (trgovanje finansijskim instrumentom sa ciljem nepravilnog pozicioniranja cijene povezanog finansijskog instrumenta na drugoj ili istoj trgovačkoj lokaciji ili van trgovačke lokacije);

7) praksa navedena u stavu 5 tačka 5 ovog člana, obično poznata kao „layering“ i „spoofing“;

8) praksa navedena u stavu 4 tačka 5 ovog člana, obično poznata kao „quote stuffing“;

9) praksa navedena u stavu 4 tačka 6 ovog člana, obično poznata kao „momentum ignition“;

10) unošenje naloga za trgovanje, radi privlačenja drugih učesnika tržišta koji koriste tradicionalne trgovačke tehnike („slow traders“), a zatim njihova brza korekcija na manje povoljne uslove, u nadi da će se profitabilno izvršiti protiv dolaznog toka naloga „slow traders“ obično poznato kao „smoking“.

Prakse koje preciziraju Pokazatelj iz člana 3 stav 1 tačka 7 ovih Pravila:

1) praksa navedena u stavu 5 tačka 4 ovog člana, obično poznata kao „marking the close“;

2) praksa navedena u stavu 1 tačka 1 ovog člana, obično poznata, na primjer u kontekstu akcija, kao „koludiranje u sekundarnom tržištu inicijalne javne ponude (IPO) gdje su uključene koludirajuće strane“;

3) praksa navedena u stavu 1 tačka 2 ovog člana, obično poznata kao „stvaranje poda ili plafona” u obrascu cijene;

4) praksa navedena u stavu 2 tačka 3 ovog člana, obično poznata kao „inter-trading venues manipulation” (trgovanje na jednoj trgovačkoj lokaciji ili van trgovačke lokacije sa ciljem nepravilnog pozicioniranja cijene finansijskog instrumenta na drugoj trgovačkoj lokaciji ili van trgovačke lokacije);

5) praksa navedena u stavu 2 tačka 4 ovog člana, obično poznata kao „cross-product manipulation” (trgovanje finansijskim instrumentom sa ciljem nepravilnog pozicioniranja cijene povezanog finansijskog instrumenta na drugoj ili istoj trgovačkoj lokaciji ili van trgovačke lokacije);

6) uključivanje u aranžmane s ciljem iskrivljavanja troškova povezanih sa ugovorom o robi, kao što su osiguranje ili transport, sa efektom fiksiranja cijene poravnanja finansijskog instrumenta ili povezane fizičke robe po nenormalnoj ili vještačkoj cijeni.

Praksa navedena u stavu 2 tačka 3 ovog člana, a koja se takođe pominje u stavu 5 tačka 3, stavu 6 tačke 4 i 5 ovog člana, relevantna je u kontekstu obima primjene ovih Pravila koja se odnose na manipulaciju preko više trgovačkih lokacija (cross-venue manipulation).

Praksa navedena u stavu 2 tačka 4 ovog člana, a koja se takođe pominje u stavu 5 tačka 3, stavu 6 tačka 6 i stavu 7 tačka 5 ovog člana, relevantna je u kontekstu obima primjene ovih Pravila koja se odnose na manipulaciju preko više trgovačkih lokacija (cross-venue manipulation), uzimajući u obzir da cijena ili vrijednost jednog finansijskog instrumenta može zavisiti od ili uticati na cijenu ili vrijednost drugog finansijskog instrumenta ili povezane fizičke robe.

Pokazatelji manipulativnog ponašanja koji se odnose na upotrebu fiktivnog sredstva ili bilo koje druge forme obmane ili kontrivanja

Član 11

Prakse koje preciziraju Pokazatelj iz člana 4 stav 1 tačka 1 ovih Pravila:

1) širenje lažnih ili zavaravajućih tržišnih informacija putem medija, uključujući internet, ili na bilo koji drugi način, što rezultira ili je vjerovatno da će rezultirati pomjeranjem cijene finansijskog instrumenta ili povezane fizičke robe u pravcu povoljnom za poziciju koja se drži ili za transakciju koju planira osoba ili osobe zainteresovane za širenje informacije;

2) otvaranje pozicije u finansijskom instrumentu ili povezanoj fizičkoj robi i zatvaranje te pozicije odmah nakon javnog otkrivanja i isticanja dugog perioda držanja investicije — obično poznato kao „otvaranje pozicije i njeno odmah zatvaranje nakon javnog otkrivanja“;

3) praksa navedena u članu 10 stav 4 tačka 3, obično poznata kao „pump and dump” može biti ilustrovana i sljedećim dodatnim pokazateljima tržišne manipulacije:

a) širenje vijesti putem medija vezanih za povećanje (ili smanjenje) kvalifikovanog učešća prije ili ubrzo nakon neobičnog kretanja cijene finansijskog instrumenta;

b) pokazatelj iz člana 10 stav 5 tačka 4 i podtačka a ovih pravila;

4) praksa navedena u članu 10 stav 4 tačka 4, obično poznata kao „trash and cash” uključuje pokazatelje iz člana 10 stav 5 tačka 4 i podtačka a i člana 10 stav 1 tačka 3 podtačka a ovog člana;

5) praksa navedena u članu 10 stav 3 tačke 4 i 5, obično poznata kao „concealing ownership“;

6) pomjeranje ili skladištenje fizičkih roba, što može stvoriti zavaravajući utisak o ponudi ili potražnji, ili cijeni ili vrijednosti robe ili isporučivog u finansijski instrument ili povezanu fizičku robu;

7) pomjeranje praznog teretnog broda, što može stvoriti lažan ili zavaravajući utisak o ponudi ili potražnji, ili cijeni ili vrijednosti robe ili isporučivog u finansijski instrument ili povezanu fizičku robu.

Prakse koje preciziraju Pokazatelj iz člana 3 stav 2 tačka 2 ovih Pravila:

1) praksa navedena u stavu 1 tačka 1 ovog člana, uključuje i unos naloga za trgovanje ili transakcije prije ili ubrzo nakon što tržišni učesnik ili osobe javno poznate kao povezane sa tim tržišnim učesnikom proizvedu ili šire suprotno istraživanje ili investicione preporuke koje su javno dostupne;

2) praksa navedena u članu 10 stav 4 tačka 3 ovih Pravila, obično poznata kao „pump and dump”, uključuje i pokazatelje iz stava 2 tačka 1 podtačka a ovog člana;

3) praksa navedena u članu 10 stav 4 tačka 4 ovih Pravila, obično poznata kao „trash and cash” uključuje i pokazatelje iz stava 1 tačka 4 podtačka a ovog člana.

Stupanje na snagu i primjena

Član 12

Ova pravila stupaju na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 01/7-458//3-26

Podgorica, 05. jun 2026. godine

Predsjednik Komisije,

Željko Drinčić

1509.

Na osnovu člana 30 stav 1 i člana 144 Zakona o tržištu kapitala („Službeni list Crne Gore”, br. 01/18, 069/25) Komisija za tržište kapitala (u daljem tekstu: Komisija), na svojoj 185. sjednici održanoj dana 05. juna 2026. godine donosi

**PRAVILA
O UTVRĐIVANJU TEHNIČKIH STANDARDA PRIMJENE U VEZI SA FORMATOM I
OBRASCEM ZA OBAVJEŠTAVANJE I JAVNO OBJAVLJIVANJE TRANSAKCIJA
RUKOVODILACA**

Predmet

Član 1

Ovim pravilima bliže se uređuju tehnički standardi primjene u vezi sa formatom i obrascem za obavještanje Komisije za tržište kapitala i javno objavljivanje transakcija koje izvrše lica koja obavljaju rukovodeće odgovornosti kod emitenta, kao i lica koja su sa njima blisko povezana, uključujući način korišćenja elektronskih sredstava za dostavljanje obavještenja.

Definicije

Član 2

Za potrebe ovih Pravila, primjenjuje se sljedeća definicija:

- 1) „elektronska sredstva” su sredstva elektronske opreme za obradu (uključujući digitalnu kompresiju), čuvanje i prenos podataka, koristeći žice, radio, optičke tehnologije ili bilo koja druga elektromagnetna sredstva.
- 2) ostali izrazi imaju isto značenje kao u Zakonu.

Format i obrazac za obavještanje

Član 3

Lica koja obavljaju rukovodeće odgovornosti i lica koja su sa njima blisko povezana obezbjeđuju da se za podnošenje obavještenja o transakcijama iz člana 144 stav 1 Zakona koristi obrazac za obavještenja koji utvrđuje Komisija.

Lica koja obavljaju rukovodeće odgovornosti i lica koja su sa njima blisko povezana obezbjeđuju da se za prenos obavještenja iz stava 1 ovog člana koriste elektronska sredstva.

Elektronska sredstva iz stava 2 ovog člana moraju osigurati potpunost, integritet i povjerljivost informacija tokom prenosa i pružiti sigurnost u pogledu izvora prenesenih informacija.

Stupanje na snagu

Član 4

Ova Pravila stupaju na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 01/7-459/3-26

Podgorica, 05. jun 2026. godine

Predsjednik Komisije,
Željko Drinčić

1510.

Na osnovu člana 30 stav 1 i članova 135, 136 i 137 Zakona o tržištu kapitala („Službeni list Crne Gore”, br. 01/18, 069/25) Komisija za tržište kapitala (u daljem tekstu: Komisija), na svojoj 185. sjednici održanoj dana 05. juna 2026. godine donosi

PRAVILA O UTVRĐIVANJU TEHNIČKIH STANDARDA PRIMJENE U VEZI SA TEHNIČKIM SREDSTVIMA ZA ODGOVARAJUĆE JAVNO OBJAVLJIVANJE POVJERLJIVIH INFORMACIJA I ZA ODLAGANJE JAVNOG OBJAVLJIVANJA POVJERLJIVIH INFORMACIJA

Predmet

Član 1

Ovim pravilima bliže se uređuju tehnički standardi primjene u vezi sa tehničkim sredstvima za odgovarajuće javno objavljivanje povlašćenih informacija, kao i uslovi i način odlaganja javnog objavljivanja povlašćenih informacija, uključujući zahtjeve u pogledu obezbjeđivanja potpunosti, integriteta i povjerljivosti informacija, u skladu sa Zakonom o tržištu kapitala („Službeni list Crne Gore”, br. 01/18, 069/25) (u daljem tekstu Zakon).

Definicije

Član 2

(1) Za potrebe ovih Pravila primjenjuje se sljedeća definicija:

1) „elektronska sredstva” su sredstva elektronske opreme za obradu (uključujući digitalnu kompresiju), čuvanje i prenos podataka, korišćenjem žičanih, radio, optičkih tehnologija ili bilo kojih drugih elektromagnetnih sredstava.

(2) Ostali izrazi imaju značenje kao u Zakonu.

Sredstva za javno objavljivanje povlašćenih informacija

Član 3

(1) Emitenti objavljuju povlašćene informacije korišćenjem tehničkih sredstava koja obezbjeđuju da:

1) se povlašćene informacije distribuiraju:

a) što je moguće široj javnosti, na nediskriminatornoj osnovi;

b) besplatno;

2) se povlašćene informacije dostavljaju, neposredno ili putem trećeg lica, medijima, korišćenjem elektronskih sredstava koja obezbjeđuju da se tokom prenosa očuva potpunost, integritet i povjerljivost informacija, i da jasno identifikuju:

a) da je dostavljena informacija povlašćena informacija;

b) identitet emitenta: puni naziv;

c) identitet lica koje vrši obavještenje: ime, prezime, funkcija kod emitenta;

d) predmet povlašćene informacije;

e) datum i vrijeme dostavljanja medijima.

(2) Emitenti obezbjeđuju potpunost, integritet i povjerljivost tako što bez odlaganja otklanjaju svaki propust ili prekid u komunikaciji povlašćenih informacija.

Objavljivanje povlašćenih informacija na internet stranici

Član 4

(1) Internet stranice iz člana 135 st. 3 i 10 Zakona moraju ispunjavati sljedeće uslove:

1) omogućavaju korisnicima pristup povlašćenim informacijama objavljenim na internet stranici na nediskriminatornoj osnovi i bez naknade;

2) omogućavaju korisnicima da povlašćene informacije pronađu u lako prepoznatljivom dijelu internet stranice;

3) obezbjeđuju da objavljene povlašćene informacije jasno sadrže datum i vrijeme objavljivanja i da su organizovane hronološkim redoslijedom.

Obavještenje o odlaganju objavljivanja povlašćenih informacija i pisano obrazloženje

Član 5

(1) Radi odlaganja javnog objavljivanja povlašćenih informacija u skladu sa članom 136 stav 1 tač. 1, 2 i 3 Zakona, emitenti koriste tehnička sredstva koja obezbjeđuju dostupnost, čitljivost i čuvanje na trajnom mediju sljedećih informacija:

1) datume i vrijeme kada:

a) je povlašćena informacija prvi put postojala kod emitenta;

b) je donijeta odluka o odlaganju objavljivanja povlašćene informacije;

c) je vjerovatno da će emitent objaviti povlašćenu informaciju;

2) identitet lica kod emitenta odgovornih za:

a) donošenje odluke o odlaganju objavljivanja i odlučivanje o početku i vjerovatnom završetku odlaganja;

b) obezbjeđivanje kontinuiranog praćenja uslova za odlaganje;

c) donošenje odluke o javnom objavljivanju povlašćene informacije;

d) dostavljanje traženih informacija o odlaganju i pisanog obrazloženja Komisiji;

3) dokaze o prvobitnom ispunjenju uslova iz člana 136 Zakona i o svakoj promjeni tog ispunjenja tokom perioda odlaganja, uključujući:

a) informacione barijere uspostavljene interno i prema trećim licima radi sprečavanja pristupa povlašćenim informacijama licima kojima nijesu potrebne za redovno obavljanje njihovog posla, profesije ili dužnosti kod emitenta;

b) mjere uspostavljene za objavljivanje relevantne povlašćene informacije što je prije moguće kada povjerljivost više nije obezbijeđena.

(2) Emitenti obavještavaju Komisiju o odlaganju objavljivanja povlašćenih informacija putem pisanog obavještenja i dostavljaju pisano obrazloženje takvog odlaganja preko posebne kontakt tačke unutar ili koju odredi Komisija, korišćenjem elektronskih sredstava koja ona propiše.

(3) Komisija objavljuje na svojoj internet stranici posebnu kontakt tačku i elektronska sredstva iz stava 2 ovog člana.

(4) Elektronska sredstva iz stava 3 ovog člana moraju obezbijediti potpunost, integritet i povjerljivost informacija tokom prenosa.

(5) Elektronska sredstva iz stava 3 ovog člana moraju obezbijediti da obavještenje o odlaganju objavljivanja povlašćenih informacija sadrži:

1) identitet emitenta: puni naziv;

2) identitet lica koje podnosi obavještenje: ime, prezime, funkcija kod emitenta;

3) kontakt podatke lica koje podnosi obavještenje: službenu e-mail adresu i broj telefona;

4) identifikaciju javno objavljene povlašćene informacije koja je bila predmet odlaganja: naslov objave; referentni broj, ako postoji; datum i vrijeme javnog objavljivanja;

5) datum i vrijeme donošenja odluke o odlaganju objavljivanja povlašćene informacije;

6) identitet svih lica odgovornih za odluku o odlaganju javnog objavljivanja povlašćenih informacija.

(6) Ako se pisano obrazloženje dostavlja samo na zahtjev Komisije u skladu sa članom 136 stav 2 Zakona, elektronska sredstva iz stava 2 ovog člana moraju obezbijediti da takvo obrazloženje sadrži informacije iz stava 5 ovog člana.

Obavještenje o namjeri odlaganja objavljivanja povlašćenih informacija

Član 6

(1) Radi odlaganja javnog objavljivanja povlašćenih informacija u skladu sa članom 137 stav 1 Zakona, emitent koji je kreditna ili finansijska institucija dostavlja Komisiji pisano obavještenje o svojoj namjeri da odloži objavljivanje povlašćenih informacija radi očuvanja stabilnosti finansijskog sistema, obezbjeđujući potpunost, integritet i povjerljivost informacija, putem posebne kontakt tačke unutar ili koju odredi Komisija za tržište kapitala.

(2) Ako emitent dostavlja obavještenje elektronski, koristi elektronska sredstva iz člana 4 stav 2 ovih Pravila.

(3) Komisija dostavlja emitentu svoju odluku o tome da li odobrava odlaganje objavljivanja, na osnovu dostavljenih informacija, u pisanoj formi i uz obezbjeđenje potpunosti, integriteta i povjerljivosti informacija.

(4) Emitent koristi ista tehnička sredstva koja je koristio za dostavljanje obavještenja iz stava 1 ovog člana kako bi obavijestio nadležni organ o svim novim informacijama koje mogu uticati na odluku Komisije u vezi sa odlaganjem objavljivanja povlašćenih informacija.

Stupanje na snagu

Član 7

Ova Pravila stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 01/7-460/3-26

Podgorica, 05. jun 2026. godine

Predsjednik Komisije,

Željko Drinčić

1511.

Na osnovu člana 30 stav 1 i člana 133 Zakona o tržištu kapitala („Službeni list Crne Gore”, br. 01/18), Komisija za tržište kapitala (u daljem tekstu: Komisija), na svojoj 185. sjednici održanoj 05. juna 2026. godine donosi

**PRAVILA
O UTVRĐIVANJU TEHNIČKIH STANDARDA ZA
„MARKET SOUNDING” U POGLEDU SISTEMA I ŠABLONA OBAVJEŠTAVANJA KOJI
SE KORISTE OD STRANE UČESNIKA NA TRŽIŠTU KOJI OBJAVLJUJU
INFORMACIJE I FORMATA EVIDENCIJA**

Predmet

Član 1

Ovim pravilima bliže se uređuju tehnički standardi za sprovođenje „market sounding“-a, i to u pogledu sistema i šablona obavještanja koje koriste učesnici na tržištu koji objavljuju informacije, kao i format i način vođenja evidencija o sprovedenim aktivnostima „market sounding“-a, u skladu sa Zakonom o tržištu kapitala („Službeni list Crne Gore”, br. 01/18, 069/25) (u daljem tekstu Zakon).

Elektronski format vođenja evidencije

Član 2

(1) Sve evidencije iz člana 6 Pravila o tehničkim standardima za odgovarajuće aranžmane, sisteme i procedure za učesnike na tržištu koji sprovode „market sounding” čuvaju se u elektronskom formatu.

Format vođenja zapisnika ili beleški

Član 3

(1) Učesnici na tržištu koji objavljuju informacije sačinjavaju zapisnike ili **beleške** iz člana 6 stav 2 tačka 4 Pravila o tehničkim standardima za odgovarajuće aranžmane, sisteme i procedure za učesnike na tržištu koji sprovode „market sounding” u elektronskom formatu koristeći:

1) šablon iz Priloga I ovih Pravila kada učesnici na tržištu smatraju da „market sounding” uključuje objavljivanje povjerljivih informacija;

2) šablon iz Priloga II ovih Pravila kada učesnici na tržištu smatraju da „market sounding” ne uključuje objavljivanje povjerljivih informacija.

Format vođenja evidencije podataka o potencijalnim investitorima

Član 4

(1) Učesnici na tržištu koji objavljuju informacije vode evidenciju informacija iz člana 4 stav 1 Pravila o tehničkim standardima za odgovarajuće aranžmane, sisteme i procedure za učesnike na tržištu koji sprovode „market sounding” u obliku zasebnih lista za svaki „market sounding”.

(2) Učesnici na tržištu koji objavljuju informacije vode evidenciju informacija iz člana 4 stav 2 Pravila o tehničkim standardima za odgovarajuće aranžmane, sisteme i procedure za učesnike na tržištu koji sprovode „market sounding” u obliku jedne liste.

Format obavještanja i evidentiranja da informacije više nisu povjerljive

Član 5

(1) Učesnici na tržištu koji objavljuju informacije pismeno obavještavaju osobe koje su primile „market sounding” da informacije objavljene tokom „market sounding“-a više nisu povjerljive.

(2) Evidencija informacija dostavljenih u skladu sa stavom 1 ovog člana vodi se u skladu sa šablonom iz Priloga III ovih Pravila.

Stupanje na snagu

Član 6

Ova Pravila stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 01/7-461/3-26

Podgorica, 05. jun 2026. godine

Predsjednik Komisije,
Željko Drinčić

1512.

Na osnovu člana člana 30 stav 1 i člana 133 Zakona o tržištu kapitala („Službeni list Crne Gore”, br. 01/18, 069/25) Komisija za tržište kapitala (u daljem tekstu: Komisija), na svojoj 185. sjednici održanoj dana 05. juna 2026. godine donosi

PRAVILA O TEHNIČKIM STANDARDIMA ZA ODGOVARAJUĆE ARANŽMANE, SISTEME I PROCEDURE ZA OBJAVLJIVANJE INFORMACIJA UČESNIKA NA TRŽIŠTU KOJI SPROVODE TRŽIŠNA ISPITIVANJA

Predmet

Član 1

Ovim pravilima uređuju se tehnički standardi koji se odnose na odgovarajuće aranžmane, sisteme i procedure za objavljivanje informacija od strane učesnika na tržištu koji sprovode tržišna ispitivanja (u daljem tekstu: Pravila), a naročito način uspostavljanja procedura kojima se opisuje način sprovođenja tržišnih ispitivanja.

Procedure za sprovođenje tržišnih ispitivanja i komunikaciju informacija

Član 2

(1) Učesnici na tržištu koji objavljuju informacije dužni su da uspostave procedure kojima se uređuje način sprovođenja tržišnih ispitivanja.

(2) Informacije u svrhu tržišnog ispitivanja mogu se saopštavati licima koja primaju tržišno ispitivanje usmeno, na sastancima uživo, putem audio ili video poziva, kao i u pisanoj formi – poštom, faksom ili elektronskim putem.

(3) Učesnici na tržištu dužni su da uspostave procedure za sprovođenje tržišnih ispitivanja putem telefona, pri čemu se obezbeđuje korišćenje snimljenih telefonskih linija, ukoliko su one dostupne, uz prethodnu saglasnost lica koje prima tržišno ispitivanje za snimanje razgovora.

(4) Procedure iz st. 1, 2 i 3 ovog člana moraju obezbijediti da lica zaposlena kod učesnika na tržištu ili angažovana po drugom osnovu koriste isključivo opremu koju obezbeđuje taj učesnik, kada u okviru tržišnih ispitivanja šalju ili primaju telefonske pozive i elektronsku komunikaciju.

Standardizovani set informacija i način sprovođenja tržišnih ispitivanja

Član 3

(1) Učesnici na tržištu koji objavljuju informacije dužni su da uspostave procedure za razmjenu standardizovanog seta informacija sa licima koja primaju tržišno ispitivanje, i to po unaprijed utvrđenom redosljedu.

(2) Taj standardizovani set informacija utvrđuje sam učesnik na tržištu za svako pojedinačno tržišno ispitivanje, prije njegovog sprovođenja, i isti se koristi u komunikaciji sa svim licima koja učestvuju u tom ispitivanju.

(3) U slučaju kada učesnik na tržištu procijeni da tržišno ispitivanje može uključivati otkrivanje povlašćenih (insajderskih) informacija, standardizovani set informacija mora obuhvatiti i biti ograničen na sljedeće:

1) izjavu da se komunikacija vrši u svrhu tržišnog ispitivanja;

2) obavještenje da se razgovor snima (ako se koristi snimanje telefonskih linija, audio ili video zapis), uz pribavljanje saglasnosti lica koje prima ispitivanje;

3) zahtjev i potvrdu da učesnik na tržištu komunicira sa licem ovlašćenim od strane potencijalnog investitora, kao i odgovor na taj zahtjev;

4) obavještenje da će, ukoliko lice prihvati učešće, dobiti informacije koje se mogu smatrati povlašćenim u skladu sa članom 133 stav 9 Zakona;

5) gdje je moguće, procjenu trenutka kada informacije prestaju biti povlašćene, faktore koji tu procjenu mogu promijeniti, kao i način obavještanja o eventualnim promjenama;

6) obavještenje o obavezama u skladu sa članom 133 stav 5 tač. 2, 3 i 4 Zakona;

7) zahtjev za saglasnost lica da primi povlašćene informacije;

8) u slučaju dobijene saglasnosti, dostavljanje informacija koje se smatraju povlašćenim u okviru konkretnog tržišnog ispitivanja.

(4) Kada učesnik na tržištu procijeni da tržišno ispitivanje ne uključuje povlašćene informacije, standardizovani set informacija obuhvata isključivo:

1) izjavu da se komunikacija vrši u svrhu tržišnog ispitivanja;

2) obavještenje o snimanju razgovora (ako se koristi snimanje), uz saglasnost lica;

3) zahtjev i potvrdu identiteta lica koje prima ispitivanje;

4) obavještenje da informacije nijesu povlašćene u smislu člana 133 stav 9 Zakona;

5) zahtjev za saglasnost za nastavak tržišnog ispitivanja;

6) u slučaju saglasnosti – dostavljanje relevantnih informacija.

(5) Učesnik na tržištu mora obezbijediti da svim licima koja učestvuju u istom tržišnom ispitivanju bude prenijet isti nivo informacija.

Evidencije o tržišnim ispitivanjima i lista potencijalnih investitora koji ne žele učešće

Član 4

(1) Za svako tržišno ispitivanje koje se sprovodi, učesnik na tržištu koji objavljuje informacije dužan je da sačini listu koja sadrži sljedeće informacije:

1) imena svih fizičkih i pravnih lica kojima su informacije otkrivene tokom tržišnog ispitivanja;

2) datum i vrijeme svake komunikacije informacija koja je izvršena tokom ili nakon tržišnog ispitivanja;

3) kontakt podatke lica koja primaju tržišno ispitivanje, a koji su korišćeni u svrhu tržišnog ispitivanja.

(2) Učesnici na tržištu koji objavljuju informacije dužni su da sačine listu svih potencijalnih investitora koji su ih obavijestili da ne žele da primaju tržišna ispitivanja, u odnosu na sve potencijalne transakcije ili određene vrste potencijalnih transakcija.

(3) Učesnik na tržištu koji objavljuje informacije dužan je da se uzdrži od komunikacije informacija u svrhu tržišnih ispitivanja takvim potencijalnim investitorima iz stava 2 ovog člana.

Obavještanje o prestanku statusa povlašćenih informacija

Član 5

(1) Kada učesnici na tržištu koji objavljuju informacije procijene da su informacije iznesene tokom tržišnog ispitivanja prestale da budu povlašćene informacije, dužni su da licu koje je primilo tržišno ispitivanje dostave sljedeće informacije:

1) identitet učesnika na tržištu koji objavljuje informacije;

2) identifikaciju transakcije koja je predmet tržišnog ispitivanja;

3) datum i vrijeme tržišnog ispitivanja;

4) činjenicu da su informacije koje su otkrivene prestale da budu povlašćene informacije;

5) datum na koji su informacije prestale da budu povlašćene informacije.

Vođenje i čuvanje evidencija i dokumentacije

Član 6

(1) Učesnici na tržištu koji objavljuju informacije dužni su da obezbijede da se evidencije čuvaju na trajnom mediju koji obezbjeđuje njihovu dostupnost i čitljivost tokom perioda čuvanja propisanog članom 133 stav 11 Zakona, i to:

1) procedure iz čl. 1 i 2 ovih Pravila;

2) standardizovani set informacija određen za svako tržišno ispitivanje u skladu sa članom 3 ovih Pravila;

3) podaci o licima koja primaju tržišno ispitivanje iz člana 4 ovih Pravila;

4) sve komunikacije informacija koje su se odvijale između učesnika na tržištu koji objavljuje informacije i svih lica koja su primila tržišno ispitivanje u svrhu tržišnog ispitivanja, uključujući i sve dokumente koje je učesnik na tržištu dostavio licima koja primaju tržišno ispitivanje;

5) informacije koje su dovele do procjene da su informacije saopštene tokom tržišnog ispitivanja prestale da budu povlašćene informacije i relevantna obavještenja iz člana 5 ovih Pravila.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 4 ovog člana, učesnik na tržištu koji objavljuje informacije dužan je da čuva primljene informacije:

1) gdje je komunikacija informacija izvršena putem telefona na snimljenim linijama, snimke telefonskih razgovora, pod uslovom da su lica kojima se informacije saopštavaju dala saglasnost za takvo snimanje;

2) gdje je komunikacija informacija izvršena u pisanoj formi;

3) gdje je komunikacija informacija izvršena tokom video ili audio snimljenih sastanaka, snimke tih sastanaka, pod uslovom da su lica kojima se informacije saopštavaju dala saglasnost za takvo snimanje;

4) gdje je komunikacija informacija izvršena tokom nesnimljenih sastanaka ili telefonskih razgovora, pisane zapisnike ili bilješke tih sastanaka ili telefonskih razgovora.

(3) Pisani zapisnici ili bilješke iz stava 2 tačka 4 ovog člana sačinjavaju se od strane učesnika na tržištu koji objavljuje informacije i propisno ih potpisuju i učesnik koji objavljuje informacije i lice koje prima tržišno ispitivanje, i sadrže:

1) datum i vrijeme sastanka ili telefonskog razgovora i identitet učesnika;

2) detalje informacija koje se odnose na tržišno ispitivanje, a koje su razmijenjene između učesnika na tržištu koji objavljuje informacije i lica koje prima tržišno ispitivanje tokom tržišnog ispitivanja, uključujući informacije koje su date i informacije koje su tražene od lica koje prima tržišno ispitivanje u skladu sa standardizovanim setom iz člana 3 ovih Pravila;

3) svaki dokument i materijal koji je učesnik na tržištu koji objavljuje informacije dostavio licu koje prima tržišno ispitivanje tokom tržišnog ispitivanja.

(4) U slučaju da se učesnik na tržištu koji objavljuje informacije i lice koje prima tržišno ispitivanje ne usaglase u roku od 5 radnih dana nakon tržišnog ispitivanja o sadržaju pisanih zapisnika ili bilješki, učesnik na tržištu koji objavljuje informacije dužan je da sačuva obje verzije pisanih zapisnika ili bilješki, i verziju koju je potpisao učesnik koji objavljuje informacije i verziju koju je potpisalo lice koje je primilo tržišno ispitivanje.

(5) U slučaju da lice koje je primilo tržišno ispitivanje ne dostavi učesniku na tržištu koji objavljuje informacije potpisanu verziju pisanih zapisnika ili bilješki u roku od 5 radnih dana nakon tržišnog ispitivanja, učesnik na tržištu koji objavljuje informacije dužan je da čuva kopiju pisane verzije zapisnika ili bilješki koje je potpisao učesnik koji objavljuje informacije.

(6) Evidencije iz st. 1, 2 i 3 ovog člana dostavljaju se Komisiji na zahtjev.

Član 7

Stupanje na snagu

Ova pravila stupaju na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 01/7-463/3-26

Podgorica, 05. jun 2026. godine

Predsjednik Komisije,
Željko Drinčić

1513.

Na osnovu člana 30 stav 1 i člana 141 Zakona o tržištu kapitala („Službeni list Crne Gore”, broj 01/18 i 069/25), Komisija za tržište kapitala (u daljem tekstu: Komisija), na 185. sjednici održanoj dana 05. juna 2026. godine, donijela je

PRAVILA O PRIMJENI REGULATORNIH TEHNIČKIH STANDARDA ZA ODGOVARAJUĆE ARANŽMANE, SISTEME I POSTUPKE, KAO I OBRASCE OBAVJEŠTENJA KOJI SE KORISTE RADI SPREČAVANJA, OTKRIVANJA I PRIJAVLJIVANJA ZLOUPOTREBA TRŽIŠTA ILI SUMNJIIVIH NALOGA ILI TRANSAKCIJA

Predmet

Član 1

(1) Ovim pravilima uređuju se detaljna organizacija, uspostavljanje i sprovođenje odgovarajućih aranžmana, sistema i procedura za sprečavanje, otkrivanje i prijavljivanje zloupotreba na tržištu kapitala, uključujući postupanje sa sumnjivim nalogima i transakcijama koje mogu predstavljati zloupotrebu povlašćenih informacija, manipulaciju tržištem ili pokušaj takvih radnji, kao i način i postupak dostavljanja izvještaja o sumnjivim nalogima i transakcijama nadležnom organu.

(2) Ovim pravilima se, naročito, uređuju: obaveze lica koja profesionalno organizuju ili izvršavaju transakcije, kao i operatora tržišta i investicionih društava koja upravljaju mjestom trgovanja; uspostavljanje sistema nadzora, detekcije i analize naloga i transakcija; način pripreme, sadržaj, forma i dostavljanje izvještaja o sumnjivim nalogima i transakcijama (STOR); rokovi postupanja i obaveza izvještavanja; način elektronske komunikacije sa Komisijom za tržište kapitala Crne Gore kao i čuvanje dokumentacije i evidencija u vezi sa sprovedenim analizama i prijavama.

Definicije

Član 2

(1) Za potrebe Pravila o primjeni regulatornih tehničkih standarda za odgovarajuće aranžmane, sisteme i postupke, kao i obrasce obavještenja koji se koriste radi sprečavanja, otkrivanja i prijavljivanja zloupotreba tržišta ili sumnjivih naloga ili transakcija (u daljem tekstu: Pravila), pojedini izrazi imaju sljedeće značenje:

1) „izvještaj o sumnjivim transakcijama i nalogima” (STOR) označava izvještaj o sumnjivim nalogima i transakcijama, uključujući svako njihovo otkazivanje ili izmjenu, koji mogu predstavljati trgovanje na osnovu povlašćenih informacija, manipulaciju tržištem ili pokušaj trgovanja na osnovu povlašćenih informacija ili manipulacije tržištem, a koji se podnosi u skladu sa članom 141 st. 1, 2, 3 i 4 Zakona o tržištu kapitala (u daljem tekstu: Zakon);

2) „elektronska sredstva” označavaju sredstva elektronske opreme za obradu (uključujući digitalnu kompresiju), skladištenje i prenos podataka, putem žičnih, radio, optičkih tehnologija ili drugih elektromagnetnih sredstava;

3) „grupa” označava matično društvo i sva njegova zavisna društva;

4) „nalog” označava svaki nalog, uključujući svaku kotaciju, bez obzira da li je njegova svrha prvobitno unošenje, izmjena, ažuriranje ili otkazivanje naloga i bez obzira na njegovu vrstu.

(2) Ostali izrazi imaju isto značenje kao u Zakonu.

Opšti zahtjevi

Član 3

(1) Lica koja profesionalno organizuju ili izvršavaju transakcije dužna su da uspostave i održavaju aranžmane, sisteme i postupke kojima se obezbjeđuje:

1) efikasno i kontinuirano praćenje svih primljenih i prenesenih naloga i svih izvršenih transakcija radi otkrivanja i identifikovanja naloga i transakcija koje mogu predstavljati trgovanje na osnovu povlašćenih informacija, manipulaciju tržištem ili pokušaj trgovanja na osnovu povlašćenih informacija ili manipulacije tržištem;

2) dostavljanje STOR izvještaja Komisiji u skladu sa zahtjevima utvrđenim ovim pravilima, korišćenjem obrasca iz Priloga ovih pravila.

(2) Obaveze iz stava 1 ovog člana primjenjuju se na naloge i transakcije koje se odnose na bilo koji finansijski instrument, bez obzira na:

1) svojstvo u kojem je nalog unijet ili transakcija izvršena;

2) vrstu klijenata na koje se odnose;

3) da li su nalozi unijeti ili transakcije izvršene na mjestu trgovanja ili van mjesta trgovanja.

(3) Operateri tržišta i investiciona društva koja upravljaju mjestom trgovanja dužni su da uspostave i održavaju aranžmane, sisteme i postupke kojima se obezbjeđuje:

1) efikasno i kontinuirano praćenje svih primljenih naloga i svih izvršenih transakcija, radi sprečavanja, otkrivanja i identifikovanja trgovanja na osnovu povlašćenih informacija, manipulacije tržištem i pokušaja trgovanja na osnovu povlašćenih informacija i manipulacije tržištem;

2) dostavljanje STOR izvještaja Komisiji u skladu sa zahtjevima utvrđenim ovim pravilima, korišćenjem obrasca iz Priloga ovih pravila.

(4) Obaveze iz stava 3 ovog člana primjenjuju se na naloge i transakcije koje se odnose na bilo koji finansijski instrument, bez obzira na:

1) svojstvo u kojem je nalog unijet ili transakcija izvršena;

2) vrstu klijenata na koje se odnose.

(5) Lica koja profesionalno organizuju ili izvršavaju transakcije, operateri tržišta i investiciona društva koja upravljaju mjestom trgovanja dužni su da obezbijede da aranžmani, sistemi i postupci iz st. 1 i 3 ovog člana:

1) budu odgovarajući i proporcionalni obimu, veličini i prirodi njihove poslovne aktivnosti;

2) budu redovno procjenjivani, najmanje kroz godišnju reviziju i internu provjeru, te ažurirani kada je to potrebno;

3) budu jasno dokumentovani u pisanom obliku, uključujući sve izmjene i dopune, radi usklađenosti sa ovim pravilima, i da se dokumentacija čuva najmanje pet godina.

(6) Lica iz stava 1 ovog člana dužna su da, na zahtjev Komisije, dostave Komisiji informacije iz stava 5 tač. 2 i 3 ovog člana.

Sprečavanje, praćenje i otkrivanje

Član 4

(1) Aranžmani, sistemi i postupci iz člana 3 st. 1 i 3 ovih pravila:

1) omogućavaju pojedinačnu i uporednu analizu svake izvršene transakcije i svakog unijetog, izmijenjenog, otkazanog ili odbijenog naloga u sistemima mjesta trgovanja, a u slučaju lica koja profesionalno organizuju ili izvršavaju transakcije i van mjesta trgovanja;

2) proizvode upozorenja koja ukazuju na aktivnosti koje zahtijevaju dodatnu analizu radi otkrivanja mogućeg trgovanja na osnovu povlašćenih informacija ili manipulacije tržištem, odnosno pokušaja trgovanja na osnovu povlašćenih informacija ili manipulacije tržištem;

3) obuhvataju cjelokupan spektar trgovačkih aktivnosti koje obavljaju predmetna lica.

(2) Lica koja profesionalno organizuju ili izvršavaju transakcije, kao i operateri tržišta i investiciona društva koja upravljaju mjestom trgovanja, dužni su da, na zahtjev Komisije, dostave informacije kojima se dokazuje odgovarajuća priroda i proporcionalnost njihovih sistema u odnosu na obim, veličinu i prirodu njihove poslovne aktivnosti, uključujući informacije o nivou automatizacije tih sistema.

(3) Operateri tržišta i investiciona društva koja upravljaju mjestom trgovanja dužni su da, u mjeri koja je odgovarajuća i proporcionalna obimu, veličini i prirodi njihove poslovne aktivnosti, koriste softverske sisteme i imaju uspostavljene postupke koji doprinose sprečavanju i otkrivanju trgovanja na osnovu povlašćenih informacija, manipulacije tržištem ili pokušaja trgovanja na osnovu povlašćenih informacija ili manipulacije tržištem.

(4) Sistemi i postupci iz stava 1 ovog člana uključuju softver sposoban za naknadno automatizovano čitanje, reprodukciju i analizu podataka iz knjige naloga, pri čemu taj softver mora imati dovoljan kapacitet za funkcionisanje u okruženju algoritamskog trgovanja.

(5) Lica koja profesionalno organizuju ili izvršavaju transakcije, kao i operateri tržišta i investiciona društva koja upravljaju mjestom trgovanja, dužni su da uspostave i održavaju aranžmane i postupke kojima se obezbjeđuje odgovarajući nivo ljudske analize u praćenju, otkrivanju i identifikovanju transakcija i naloga koji mogu predstavljati trgovanje na osnovu povlašćenih informacija, manipulaciju tržištem ili pokušaj trgovanja na osnovu povlašćenih informacija ili manipulacije tržištem.

(6) Operateri tržišta i investiciona društva koja upravljaju mjestom trgovanja dužni su da uspostave i održavaju aranžmane i postupke kojima se obezbjeđuje odgovarajući nivo ljudske analize i u sprečavanju trgovanja na osnovu povlašćenih informacija, manipulacije tržištem ili pokušaja trgovanja na osnovu povlašćenih informacija ili manipulacije tržištem.

(7) Lice koje profesionalno organizuje ili izvršava transakcije ima pravo da, pisanim ugovorom, delegira pravnom licu koje je dio iste grupe obavljanje funkcija praćenja, otkrivanja i identifikovanja naloga i transakcija koje mogu predstavljati trgovanje na osnovu povlašćenih informacija, manipulaciju tržištem ili pokušaj trgovanja na osnovu povlašćenih informacija ili manipulacije tržištem.

(8) Lice koje delegira navedene funkcije ostaje u potpunosti odgovorno za izvršavanje svih obaveza iz ovih pravila i člana 141 Zakona, i dužno je da obezbijedi da aranžman bude jasno dokumentovan, kao i da zadaci i odgovornosti budu dodijeljeni i usaglašeni, uključujući trajanje delegiranja.

(9) Lice koje profesionalno organizuje ili izvršava transakcije može, pisanim ugovorom, delegirati trećem licu („pružalac usluge“) obavljanje analize podataka, uključujući podatke o nalogima i transakcijama, kao i generisanje upozorenja neophodnih za sprovođenje praćenja, otkrivanja i identifikovanja naloga i transakcija koje mogu predstavljati trgovanje na osnovu povlašćenih informacija, manipulaciju tržištem ili pokušaj trgovanja na osnovu povlašćenih informacija ili manipulacije tržištem.

(10) Lice koje delegira navedene funkcije ostaje u potpunosti odgovorno za izvršavanje svih obaveza iz ovih pravila i člana 141 Zakona i dužno je da u svakom trenutku ispunjava sljedeće uslove:

1) da zadrži stručnost i resurse neophodne za procjenu kvaliteta pruženih usluga i organizacione adekvatnosti pružaoca usluge, nadzor nad delegiranim uslugama i kontinuirano upravljanje rizicima povezanim sa delegiranjem tih funkcija;

2) da ima neposredan pristup svim relevantnim informacijama koje se odnose na analizu podataka i generisanje upozorenja.

(11) Pisani ugovor mora sadržati opis prava i obaveza lica koje delegira funkcije iz stava 1 ovog člana, kao i prava i obaveza pružaoca usluge.

(12) Ugovor mora sadržati i osnove koje omogućavaju licu koje delegira funkcije da raskine takav ugovor.

(13) Kao dio aranžmana i postupaka iz člana 2 st. 1 i 3 ovih pravila, lica koja profesionalno organizuju ili izvršavaju transakcije, kao i operateri tržišta i investiciona društva koja upravljaju mjestom trgovanja, dužni su da čuvaju najmanje pet godina informacije koje dokumentuju sprovedenu analizu u vezi sa nalogima i transakcijama koje mogu predstavljati trgovanje na osnovu povlašćenih informacija, manipulaciju tržištem ili pokušaj trgovanja na osnovu povlašćenih informacija ili manipulacije tržištem, koje su bile predmet ispitivanja, kao i razloge za podnošenje ili nepodnošenje STOR izvještaja.

(14) Informacije iz stava 13 ovog člana dostavljaju se Komisiji na njen zahtjev.

(15) Lica iz stava 1 ovog člana dužna su da obezbijede da aranžmani i postupci iz člana 3 st. 1 i 3 ovih pravila garantuju i održavaju povjerljivost informacija iz stava 1 ovog člana.

Obuka zaposlenih

Član 5

(1) Lica koja profesionalno organizuju ili izvršavaju transakcije, operatori tržišta i investiciona društva koja upravljaju mjestom trgovanja dužni su da organizuju i obezbijede efikasnu i sveobuhvatnu obuku zaposlenih uključenih u praćenje, otkrivanje i identifikaciju naloga i transakcija koje bi mogle predstavljati trgovanje na osnovu povlašćenih informacija, manipulaciju tržištem ili pokušaj trgovanja na osnovu povlašćenih informacija ili manipulacije tržištem, uključujući i zaposlene uključene u obradu naloga i transakcija.

(2) Obuka iz stava 1 ovog člana sprovodi se redovno i mora biti primjerena i proporcionalna obimu, veličini i prirodi poslovnih aktivnosti.

(3) Operatori tržišta i investiciona društva koja upravljaju mjestom trgovanja dužni su, pored obuke iz stava 1 ovog člana, obezbijediti obuku i zaposlenima uključenim u sprečavanje trgovanja na osnovu povlašćenih informacija, manipulacije tržištem ili pokušaja trgovanja na osnovu povlašćenih informacija ili manipulacije tržištem.

Obaveze izvještavanja

Član 6

(1) Lica koja profesionalno organizuju ili izvršavaju transakcije, operatori tržišta i investiciona društva koja upravljaju mjestom trgovanja dužni su da uspostave i održavaju efikasne aranžmane, sisteme i procedure koje im omogućavaju da procijene da li nalog ili transakcija mogu predstavljati trgovanje na osnovu povlašćenih informacija, manipulaciju tržištem ili pokušaj trgovanja na osnovu povlašćenih informacija ili manipulacije tržištem, u svrhu podnošenja STOR prijave.

(2) Aranžmani, sistemi i procedure iz stava 1 ovog člana moraju uzeti u obzir elemente koji čine stvarno ili pokušano trgovanje na osnovu povlašćenih informacija ili manipulaciju tržištem, u skladu sa čl. 131 i 138 Zakona, kao i neiscrpane pokazatelje manipulacije tržištem propisane Pravilima o pokazateljima manipulacije tržištem, pragovima za objavljivanje informacija, nadležnom organu za obavještavanje o odlaganju objavljivanja povlašćenih informacija, odobrenju za trgovanje tokom zatvorenog perioda i vrstama transakcija rukovodilaca koje podliježu prijavljivanju.

(3) Sva lica iz stava 1 ovog člana koja učestvuju u obradi istog naloga ili transakcije odgovorna su za procjenu da li je potrebno podnijeti STOR prijavu.

(4) Sva lica iz stava 1 ovog člana dužna su da obezbijede da informacije dostavljene u okviru STOR prijave budu zasnovane na činjenicama i analizama, uzimajući u obzir sve informacije koje su im dostupne.

(5) Lica iz stava 1 ovog člana dužna su da uspostave procedure kojima se obezbjeđuje da lice u odnosu na koje je podnesena STOR prijava, kao i svako lice koje po osnovu svoje funkcije ili položaja kod obveznika izvještavanja nije ovlašćeno da zna za podnošenje STOR prijave, ne bude obaviješteno o tome da je STOR prijava podnesena, da će biti podnesena ili da postoji namjera njenog podnošenja Komisiji za tržište kapitala.

(6) Lica iz stava 1 ovog člana dužna su da popune STOR prijavu bez obavještanja lica u odnosu na koje se prijava podnosi, kao i bilo kojeg drugog lica koje nije ovlašćeno da zna da će STOR prijava biti podnesena, uključujući i putem zahtjeva za dostavljanje informacija koje se odnose na lice u vezi sa kojim se podnosi STOR prijava, a radi popunjavanja pojedinih polja prijave.

Rokovi za podnošenje STOR prijave

Član 7

(1) Lica koja profesionalno organizuju ili izvršavaju transakcije, operatori tržišta i investiciona društva koja upravljaju mjestom trgovanja dužni su da obezbijede uspostavljanje efikasnih aranžmana, sistema i procedura za podnošenje STOR prijave bez odlaganja, u skladu sa članom 141 st. 1 i 4 Zakona, odmah nakon što se formira razumna sumnja na stvarno ili pokušano trgovanje na osnovu povlašćenih informacija ili manipulaciju tržištem.

(2) Aranžmani, sistemi i procedure iz stava 1 ovog člana moraju omogućiti podnošenje STOR prijave i u vezi sa transakcijama i nalogima koji su izvršeni ili dati u prošlosti, kada sumnja nastane na osnovu naknadno dostupnih događaja ili informacija.

(3) U slučaju iz stava 2 ovog člana, lice koje profesionalno organizuje ili izvršava transakcije, operator tržišta ili investiciono društvo koje upravlja mjestom trgovanja dužno je da u STOR prijavi Komisiji objasni razloge vremenskog razmaka između sumnjive povrede i podnošenja STOR prijave, uzimajući u obzir posebne okolnosti konkretnog slučaja.

(4) Lica koja profesionalno organizuju ili izvršavaju transakcije, operatori tržišta i investiciona društva koja upravljaju mjestom trgovanja dužni su da Komisiji dostave svaku dodatnu relevantnu informaciju za koju saznaju nakon prvobitnog podnošenja STOR prijave, kao i svaku informaciju ili dokumentaciju koju Komisija zahtijeva.

Sadržaj STOR prijave

Član 8

(1) Lica koja profesionalno organizuju ili izvršavaju transakcije, operatori tržišta i investiciona društva koja upravljaju mjestom trgovanja dužni su da STOR prijavu podnose korišćenjem obrasca datog u Prilogu ovih pravila.

(2) Lica iz stava 1 ovog člana koja podnose STOR prijavu dužna su da polja sa podacima koja se odnose na prijavljene naloge ili transakcije popune jasno, potpuno i tačno.

(3) STOR prijava mora sadržati najmanje sljedeće podatke:

1) identifikacione podatke o licu koje podnosi STOR prijavu i, u slučaju lica koja profesionalno organizuju ili izvršavaju transakcije, podatke o svojstvu u kojem to lice djeluje, naročito kada trguje za sopstveni račun ili izvršava naloge u ime trećih lica;

2) opis naloga ili transakcije, uključujući:

a) vrstu naloga i vrstu trgovanja, naročito blok trgovine, kao i mjesto na kojem je aktivnost izvršena;

b) cijenu i obim transakcije;

3) razloge zbog kojih postoji sumnja da nalog ili transakcija predstavljaju trgovanje na osnovu povlašćenih informacija, manipulaciju tržištem ili pokušaj trgovanja na osnovu povlašćenih informacija ili manipulacije tržištem;

4) podatke koji omogućavaju identifikaciju svakog lica uključenog u nalog ili transakciju koji mogu predstavljati trgovanje na osnovu povlašćenih informacija, manipulaciju tržištem ili pokušaj trgovanja na osnovu povlašćenih informacija ili manipulacije tržištem, uključujući lice koje je dalo ili izvršilo nalog, kao i lice u čije ime je nalog dat ili izvršen;

5) sve druge informacije i prateću dokumentaciju koje Komisija može smatrati relevantnim za otkrivanje, istragu i sprovođenje mjera u vezi sa trgovanjem na osnovu povlašćenih informacija, manipulacijom tržištem i pokušajem trgovanja na osnovu povlašćenih informacija ili manipulacije tržištem.

Način dostavljanja

Član 9

(1) Lica koja profesionalno organizuju ili izvršavaju transakcije, operatori tržišta i investiciona društva koja upravljaju mjestom trgovanja dužni su da STOR prijavu, uključujući svu prateću dokumentaciju i priloge, dostavljaju Komisiji elektronskim putem koji odredi Komisija.

(2) Komisija objavljuje na svojoj internet stranici podatke o elektronskim sredstvima iz stava 1 ovog člana.

(3) Elektronska sredstva iz stava 1 ovog člana moraju obezbijediti očuvanje potpunosti, integriteta i povjerljivosti podataka tokom njihovog prenosa.

Stupanje na snagu

Član 10

Ova pravila stupaju na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 01/7-464/3-26

Podgorica, 05. jun 2026. godine

Predsjednik Komisije,

Željko Drinčić

1514.

Na osnovu člana 30 stav 1 i člana 147 Zakona o tržištu kapitala („Službeni list Crne Gore”, br. 01/18, 069/25), Komisija za tržište kapitala (u daljem tekstu: Komisija), na svojoj 185. sjednici održanoj 05. juna 2026. godine, donosi

PRAVILA O REGULATORNIM TEHNIČKIM STANDARDIMA ZA USLOVE KOJI SE PRIMJENJUJU NA PROGRAME OTKUPA I MJERE STABILIZACIJE

I. OPŠTE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovim pravilima bliže se uređuju regulatorni tehnički standardi za uslove koji se primjenjuju na programe otkupa akcija i mjere stabilizacije, uključujući obaveze javnog objavljivanja i izvještavanja, uslove trgovanja u okviru programa otkupa, kao i uslove za sprovođenje aktivnosti stabilizacije, u skladu sa Zakonom o tržištu kapitala („Službeni list Crne Gore”, br. 01/18, 069/25) (u daljem tekstu: Zakon).

Definicije

Član 2

(1) Za potrebe ovih Pravila, primjenjuju se sljedeće definicije:

1) **program otkupa** sa unaprijed utvrđenim rasporedom je program otkupa u kojem su datumi i obim akcija koje se trguju tokom perioda programa unaprijed utvrđeni u trenutku javnog objavljivanja programa otkupa;

2) **adekvatno javno objavljivanje** je objavljivanje informacija na način koji omogućava brz pristup i potpunu, tačnu i blagovremenu procjenu informacija od strane javnosti, u skladu sa čl. 135, 136 i 137 Zakona, kao i, gdje je primjenjivo, kroz zvanično ovlašćen mehanizam iz člana 118 stav 2 Zakona;

3) **ponudač** je prethodni vlasnik ili subjekt koji izdaje hartije od vrijednosti;

4) **raspodjela** je proces ili procesi utvrđivanja broja hartija koje će biti dodijeljene investitorima koji su prethodno aplicirali ili se prijavili;

5) **pomoćna stabilizacija** je korišćenje opcije prekomjerne dodjele ili greenhoe opcije od strane investicionih društava ili kreditnih institucija u okviru značajne distribucije hartija, isključivo radi olakšavanja aktivnosti stabilizacije;

6) **opcija prekomjerne dodjele** je klauzula u ugovoru o underwriting-u ili ugovoru o vođenju emisije koja omogućava prihvatanje pretplata ili ponuda za kupovinu većeg broja hartija nego što je prvobitno ponuđeno;

7) **greenhoe opcija** je opcija koju ponudač daje investicionim društvima ili kreditnim institucijama uključenim u ponudu radi pokrivanja prekomjernih dodjela, prema kojoj takva društva ili institucije mogu kupiti određeni broj hartija po cijeni ponude u određenom periodu nakon ponude.

(2) Ostali izrazi imaju isto značenje kao u Zakonu.

II. OBJAVLJIVANJE I IZVJEŠTAVANJE

Obaveze javnog objavljivanja i izvještavanja

Član 3

1) Radi korišćenja izuzetka iz člana 147 stav 1 Zakona, izdavalac hartija od vrijednosti, prije početka trgovanja u okviru programa otkupa, osigurava adekvatno javno objavljivanje sljedećih informacija:

- a) svrha programa iz člana 147 stav 2 Zakona;
- b) maksimalni novčani iznos predviđen za program;
- c) maksimalni broj akcija koje će biti otkupljene;
- d) period za koji je dato ovlaštenje za program (u daljem tekstu: „trajanje programa“).

2) Izdavalac osigurava adekvatno javno objavljivanje naknadnih promjena programa i informacija već objavljenih u skladu sa stavom 1 ovog člana.

3) Izdavalac mora imati mehanizme koji omogućavaju ispunjavanje obaveza izvještavanja Komisiji i evidentiranje svake transakcije u vezi sa programom otkupa, uključujući informacije iz člana 147 stav 3 Zakona.

4) Izdavalac izvještava Komisiju najkasnije do kraja sedme dnevne tržišne sesije nakon izvršenja transakcije o svim transakcijama u vezi sa programom otkupa, u detaljnom i agregiranom obliku.

5) Agregirani oblik treba da sadrži ukupni obim i ponderisanu prosječnu cijenu po danu i po tržišnoj platformi.

6) Izdavalac osigurava adekvatno javno objavljivanje informacija o transakcijama u okviru programa otkupa, najkasnije do kraja sedme dnevne tržišne sesije nakon izvršenja transakcija.

7) Izdavalac takođe objavljuje transakcije na svojoj web stranici i održava te informacije dostupnim javnosti najmanje pet godina od datuma adekvatnog javnog objavljivanja.

Uslovi za trgovanje

Član 4

(1) Radi korišćenja izuzetka iz člana 147 stav 1 Zakona, transakcije u okviru programa otkupa moraju ispunjavati sljedeće uslove:

1) akcije se kupuju od strane izdavaoca na tržišnoj platformi na kojoj su akcije dopuštene za trgovanje ili se trguju;

2) za akcije koje se kontinuirano trguju na tržišnoj platformi, nalozi ne smiju biti postavljeni tokom aukcijske faze, a nalozi postavljeni prije početka aukcijske faze ne smiju biti mijenjani tokom te faze;

3) za akcije koje se trguju isključivo putem aukcija na tržišnoj platformi, nalozi se postavljaju i mijenjaju od strane izdavaoca tokom aukcije, uz uslov da drugi učesnici na tržištu imaju dovoljno vremena da reaguju.

(2) Radi korišćenja izuzetka iz člana 147 stav 1 Zakona, izdavaoci prilikom izvršenja transakcija u okviru programa otkupa ne smiju kupovati akcije po cijeni višoj od veće od cijene posljednje nezavisne transakcije i najviše trenutne nezavisne kupovne ponude na tržišnoj platformi na kojoj se kupovina izvršava, uključujući slučajeve kada se akcije trguju na različitim tržištima.

(3) Radi korišćenja izuzetka iz člana 147 stav 1 Zakona, izdavaoci ne smiju, prilikom izvršenja transakcija u okviru programa otkupa, kupovati više od 25% prosječnog dnevnog obima akcija na tržišnoj platformi na kojoj se kupovina vrši u bilo kojem trgovinskom danu.

(4) Za potrebe stava 3 ovog člana, prosječni dnevni obim računa se na osnovu prosječnog dnevnog obima trgovanja tokom jednog od sljedećih perioda:

1) mjesec koji prethodi mjesecu u kojem je izvršena objava u skladu sa članom 2 stav 1 ovih Pravila;

2) fiksni obim se navodi u programu otkupa i primjenjuje se tokom trajanja programa;

3) 20 trgovinskih dana koji prethode datumu kupovine, ukoliko program ne sadrži referencu na taj obim.

Ograničenja trgovanja

Član 5

(1) Radi korišćenja izuzetka iz člana 147 stav 1 Zakona, izdavaoc tokom trajanja programa otkupa ne smije:

- 1) prodavati sopstvene akcije;
- 2) trgovati tokom zatvorenog perioda iz člana 146 stav 1 Zakona;
- 3) trgovati kada je izdavalac odlučio da odloži javno objavljivanje unutrašnjih informacija u skladu sa članom 136 stav 1 i članom 137 Zakona.

(2) Stav 1 ovog člana se ne primjenjuje u slučajevima kada:

- 1) izdavalac ima program otkupa sa unaprijed utvrđenim rasporedom; ili
- 2) program otkupa vodi investiciono društvo ili kreditna institucija koja donosi odluke o vremenu kupovine akcija izdavaoca nezavisno od izdavaoca.

(3) Stav 1 tačka 1 ovog člana se ne primjenjuje ako je izdavalac investiciono društvo ili kreditna institucija i ima uspostavljene, primijenjene i održava adekvatne i efikasne interne procedure i mjere, pod nadzorom Komisije, koje sprečavaju nezakonito otkrivanje unutrašnjih informacija od strane osoba koje imaju pristup takvim informacijama, direktno ili indirektno vezano za izdavaoca, osobama odgovornim za bilo kakvu odluku u vezi trgovanja sopstvenim akcijama, kada se trguje sopstvenim akcijama na osnovu takve odluke.

(4) Stav 1 tačke 2 i 3 ovog člana se ne primjenjuju ako je izdavalac investiciono društvo ili kreditna institucija i ima uspostavljene, primijenjene i održava adekvatne i efikasne interne procedure i mjere, pod nadzorom Komisije, koje sprečavaju nezakonito otkrivanje unutrašnjih informacija od strane osoba koje imaju pristup takvim informacijama, direktno ili indirektno vezano za izdavaoca, uključujući odluke o kupovini u okviru programa otkupa, osobama odgovornim za trgovanje sopstvenim akcijama u ime klijenata, kada se trguje sopstvenim akcijama u ime tih klijenata.

Uslovi u vezi sa periodom stabilizacije

Član 6

(1) U odnosu na akcije i druge hartije od vrijednosti ekvivalentne akcijama, ograničeni period iz člana 147 stav 4 tačka 1 Zakona (u daljem tekstu: „period stabilizacije“) utvrđuje se kako slijedi:

1) U slučaju značajne distribucije u obliku javno objavljene inicijalne ponude, period stabilizacije počinje na datum početka trgovanja hartijama od vrijednosti na relevantnoj tržišnoj platformi i završava se najkasnije 30 kalendarskih dana od tog datuma;

2) U slučaju značajne distribucije u obliku sekundarne ponude, period stabilizacije počinje na datum adekvatnog javnog objavljivanja konačne cijene hartija od vrijednosti i završava se najkasnije 30 kalendarskih dana od datuma raspodjele.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 1 ovog člana, ukoliko se inicijalna javno objavljena ponuda odvija u državi članici koja dopušta trgovanje prije početka trgovanja na tržišnoj platformi, period stabilizacije počinje na datum adekvatnog javnog objavljivanja konačne cijene hartija od vrijednosti i traje najduže 30 kalendarskih dana.

(3) Trgovanje u skladu sa ovim članom sprovodi se u skladu sa primjenjivim pravilima tržišne platforme na kojoj će hartije od vrijednosti biti dopuštene za trgovanje, uključujući pravila koja se odnose na javno objavljivanje i izvještavanje o transakcijama.

(4) U odnosu na obveznice i druge oblike sekjuritizovanog duga, uključujući sekjuritizovani dug koji je konvertibilan ili zamjenjiv u akcije ili u druge hartije od vrijednosti ekvivalentne akcijama, period stabilizacije počinje na datum adekvatnog javnog objavljivanja uslova ponude hartija od vrijednosti i završava se najkasnije:

1) 30 kalendarskih dana nakon datuma kada je izdavalac instrumenata primio sredstva od emisije, ili

2) 60 kalendarskih dana nakon datuma raspodjele hartija od vrijednosti, u zavisnosti od toga koji datum nastupi prvi.

Obaveze u vezi sa objavljivanjem i izvještavanjem

Član 7

(1) Prije početka inicijalne ili sekundarne ponude hartija od vrijednosti, lice imenovano u skladu sa stavom 6 ovog člana obezbijediće adekvatno javno objavljivanje sljedećih informacija:

1) činjenicu da stabilizacija možda neće biti sprovedena i da može prestati u bilo kojem trenutku;

2) činjenicu da transakcije stabilizacije imaju za cilj podršku tržišnoj cijeni hartija od vrijednosti tokom perioda stabilizacije;

3) početak i kraj perioda stabilizacije tokom kojeg se stabilizacija može sprovoditi;

4) identitet subjekta koji sprovodi stabilizaciju, osim ako isti nije poznat u trenutku objavljivanja, u kom slučaju taj identitet će biti predmet adekvatnog javnog objavljivanja prije početka stabilizacije;

5) postojanje bilo kakvog mehanizma za prenamjenu (overallocation facility) ili opcije greenshoe i maksimalan broj hartija od vrijednosti obuhvaćenih tim mehanizmom ili opcijom, period u kojem se opcija greenshoe može izvršiti i bilo koji uslovi za korišćenje mehanizma za prenamjenu ili izvršenje opcije greenshoe; i

6) mjesto gdje se stabilizacija može sprovoditi, uključujući, gdje je primjenjivo, naziv tržišne platforme ili platformi.

(2) Tokom perioda stabilizacije, lica imenovana u skladu sa stavom 6 ovog člana obezbijediće adekvatno javno objavljivanje detalja svih transakcija stabilizacije najkasnije do kraja sedme dnevne sesije trgovanja nakon datuma izvršenja tih transakcija.

(3) U roku od jedne sedmice od završetka perioda stabilizacije, lice imenovano u skladu sa stavom 6 ovog člana obezbijediće adekvatno javno objavljivanje sljedećih informacija:

1) da li je stabilizacija sprovedena ili ne;

2) datum kada je stabilizacija počela;

3) datum kada je stabilizacija posljednji put izvršena;

4) raspon cijena u kojem je stabilizacija sprovedena, za svaki od datuma tokom kojih su izvršavane transakcije stabilizacije;

5) tržišne platforme na kojima su transakcije stabilizacije sprovedene, gdje je primjenjivo.

(4) U cilju ispunjavanja obaveze iz člana 147 stav 5 Zakona, subjekti koji sprovode stabilizaciju, bez obzira da li djeluju u ime izdavaoca ili ponuđača, dužni su da evidentiraju svaku naredbu ili transakciju stabilizacije u hartijama od vrijednosti i pripadajućim instrumentima u skladu sa članom 286 Zakona.

(5) Subjekti koji sprovode stabilizaciju, bez obzira da li djeluju u ime izdavaoca ili ponuđača, za sve transakcije stabilizacije u hartijama od vrijednosti i pripadajućim instrumentima obavještavaju:

1) Komisiju ili drugi nadležni organ svake tržišne platforme na kojoj su hartije od vrijednosti predmet stabilizacije dopuštene za trgovanje ili se na njima trguje;

2) Komisiju ili drugi nadležni organ svake tržišne platforme na kojoj se izvršavaju transakcije u pripadajućim instrumentima radi stabilizacije hartija od vrijednosti.

(6) Izdavaoc, ponuđač i svaki subjekt koji sprovodi stabilizaciju, kao i lica koja djeluju u njihovo ime, imenuju jedno od tih lica da djeluje kao centralna tačka odgovorna za:

1) obaveze javnog objavljivanja navedene u st. 1, 2 i 3 ovog člana; i

2) postupanje po zahtjevima bilo koje od nadležnih organa navedenih u stavu 5 ovog člana.

Cjenovni uslovi

Član 8

(1) U slučaju ponude akcija ili drugih hartija od vrijednosti ekvivalentnih akcijama, stabilizacija hartija od vrijednosti ne smije se u bilo kojem slučaju sprovoditi po cijeni višoj od cijene ponude.

(2) U slučaju ponude sekjuritizovanog duga koji je konvertibilan ili zamjenjiv za akcije ili za druge hartije od vrijednosti ekvivalentne akcijama, stabilizacija ovih dužničkih instrumenata ne smije se u bilo kojem slučaju sprovoditi po cijeni višoj od tržišne cijene tih instrumenata u trenutku javnog objavljivanja konačnih uslova nove ponude.

Uslovi za pomoćnu stabilizaciju

Član 9

(1) Pomoćna stabilizacija sprovodi se u skladu sa članovima 6 i 7 ovih Pravila i mora ispunjavati sljedeće uslove:

1) hartije od vrijednosti mogu biti prenamijenjene (overallotted) samo tokom perioda pretplate i po cijeni ponude;

2) pozicija nastala sprovođenjem mehanizma za prenamjenu (overallotment facility) od strane investicionog društva ili kreditne institucije, a koja nije pokrivena opcijom greenshoe, ne smije prelaziti 5 % originalne ponude;

3) opcija greenshoe se može izvršiti od strane korisnika te opcije samo ukoliko su hartije od vrijednosti prenamijenjeni (overallotted);

4) opcija greenshoe ne smije iznositi više od 15 % originalne ponude;

5) period tokom kojeg se opcija greenshoe može izvršiti je isti kao period stabilizacije u skladu sa članom 5 ovih Pravila;

6) izvršenje opcije greenshoe mora biti odmah javno objavljeno, zajedno sa svim odgovarajućim detaljima, uključujući posebno datum izvršenja opcije i broj i prirodu hartija od vrijednosti koje su obuhvaćene.

Stupanje na snagu

Član 10

Ova Pravila stupaju na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 01/7-465/3-26

Podgorica, 05. jun 2026. godine

Predsjednik Komisije,
Željko Drinčić

1515.

Na osnovu člana 51 stav 6 i člana 62 stav 3 Zakona o alternativnim investicionim fondovima („Službeni list Crne Gore”, br. 024/2025, 117/25 i 14/26) - (u daljem tekstu: Zakon), Komisija za tržište kapitala (u daljem tekstu: Komisija), na 185. sjednici od 5. 6. 2026. godine donijela je

PRAVILA O OBAVLJANJU POSLOVA DEPOZITARA ALTERNATIVNIH INVESTICIONIH FONDOVA

Predmet pravila

Član 1

Ovim Pravilima bliže se uređuje uslovi za obavljanje poslova depozitara alternativnih investicionih fondova (u daljem tekstu: AIF), način izbora i promjene depozitara AIF-a i dokumentacija koja se prilaže uz zahtjev za izdavanje saglasnosti na izbor depozitara, sadržaj zahtjeva za izdavanje saglasnosti investicionom društvu za obavljanje poslova depozitara AIF-a, sadržaj ugovora o obavljanju poslova depozitara i bitne izmjene ugovora o obavljanju poslova depozitara, način i rokovi u kojima depozitar obavještava Komisiju o utvrđenim nepravilnostima u poslovanju društva za upravljanje alternativnim investicionim fondom (u daljem tekstu: DZUAIF) i obim i sadržaj revizorskog izvještaja o obavljenoj reviziji izvršavanja obaveza depozitara.

Zahtjev za izdavanje saglasnosti na izbor i promjenu depozitara

Član 2

(1) Zahtjev za izdavanje saglasnosti na izbor i promjenu depozitara sadrži:

- a) Podaci o AIF-u;
- b) Podaci o DZUAIF;
- c) Podaci o depozitaru (naziv, adresa, kontakt podaci, broj dozvole za rad izdate od Centralne banke Crne Gore, ime i prezime rukovodioca depozitara); i
- d) podatke o licu koje je ovlašćeno za kontakt sa Komisijom, i to: ime i prezime, adresa, kontakt telefon i e-mail.

(2) Zahtjev za izdavanje saglasnosti na izbor i promjenu depozitara podnosi se na obrascu koji propisuje Komisija i koji je dostupan na internet stranici Komisije.

(3) Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana, DZUAIF dužno je da Komisiji dostavi sledeću dokumentaciju:

a) ugovor o obavljanju poslova depozitara i cjenovnik za obavljanje poslova depozitara, ako cjenovnik ne čini sastavni dio ugovora;

b) kopiju dozvole za rad depozitara izdatu od strane Centralne banke Crne Gore, za depozitara iz člana 52 stav 1 tačka 1 Zakona;

c) kopiju izvoda iz sudskog ili drugog odgovarajućeg registra države članice ili treće države za depozitara iz člana 53 Zakona;

d) izjavu depozitara da rukovodilac depozitara i ostali zaposleni depozitara, njegovi prokuristi i punomoćnici nisu zaposleni u DZUAIF, odnosno da članovi uprave i ostali zaposleni DZUAIF, njegovi prokuristi i punomoćnici nisu zaposleni kod depozitara;

e) ime i prezime rukovodioca depozitara, kao i potvrdu depozitara iz koje proizlazi da rukovodilac depozitara zadovoljava uslove iz stava 4 ovoga člana u odnosu na odgovarajuće iskustvo;

f) kopiju pozitivnog mišljenja o reviziji finansijskih izvještaja depozitara za tri posljednje poslovne godine;

g) dokaze o ispunjenim organizacionim i tehničkim zahtjevima za obavljanje poslova depozitara u skladu sa Zakonom i čl. 4 i 5 ovih Pravila;

h) dokaz o uplati propisane naknade Komisiji i

i) dodatnu dokumentaciju na zahtjev Komisije.

(4) Pod odgovarajućim iskustvom smatra se da rukovodilac depozitara mora da ima visoko stručno obrazovanje u skladu sa propisima kojima se uređuje visoko obrazovanje u Crnoj Gori ili diplome stečene u inostranstvu, koja je ekvivalentna diplomi visokog obrazovanja stečenoj u Crnoj Gori, te odgovarajuće stručne kvalifikacije, sposobnost i minimalno tri godine iskustva na poslovima depozitara ili sličnim poslovima.

(5) Dokumentacija na stranom jeziku dostavlja se u originalu ili ovjerenj kopiji u skladu sa zakonom i međunarodnim propisima, prevedena na crnogorski jezik od strane ovlašćenog sudskog tumača.

Uslovi za obavljanje poslova depozitara

Član 3

Lica iz člana 52 i 53 Zakona mogu obavljati poslove depozitara ako ispunjavaju organizacione i tehničke uslove potrebne za ispunjenje dužnosti depozitara prema odredbama Zakona i ovih Pravila.

Organizacioni uslovi

Član 4

(1) Depozitar je dužan uspostaviti, primjenjivati i redovno ažurirati, procjenjivati i nadzirati, uzimajući u obzir vrstu, obim i složenost poslovanja te vrstu AIF-a za koje obavlja poslove depozitara, efikasne i primjerene interne akte kojima se uređuje:

1. unutrašnja organizacija jedinice koja obavlja poslove depozitara, te međusobni odnos i način komunikacije, protoka informacija i podataka između te organizacione jedinice i drugih dijelova depozitara,

2. sistematizacija radnih mjesta organizacione jedinice koja obavlja poslove depozitara sa pojedinim radnim zadacima, odgovornostima i ovlašćenjima,

3. fizička odvojenost organizacione jedinice koja obavlja poslove depozitara od drugih organizacionih jedinica depozitara,

4. način obavljanja poslova depozitara iz člana 54 Zakona,

5. sistem interne kontrole koji obezbjeđuje poštovanje internih odluka i procedura,

6. način obezbjeđenja sigurnosti, cjelovitosti i tajnosti podataka, vodeći računa o njihovoj vrsti.

(2) Depozitar, uz uslove iz stava 1 ovog člana mora ispunjavati i sljedeće zahtjeve:

1. imati potrebnu infrastrukturu za čuvanje imovine AIF-a za kojeg će obavljati poslove depozitara,

1. uspostaviti adekvatne administrativne i računovodstvene postupke, mehanizme unutrašnje kontrole, efikasne postupke procjene rizika te efikasne mehanizme nadzora i zaštite sistema za obradu podataka, a vezano za obavljanje poslova depozitara,

2. uspostaviti i sprovesti efikasne organizacione i upravljačke sisteme u cilju preduzimanja svih razumnih mjera usmjerenih na sprečavanje sukoba interesa, a koji mogu proizaći iz obavljanja poslova depozitara,

3. obezbjediti vođenje evidencija za sve usluge, djelatnosti i transakcije koje obavlja u sklopu obavljanja poslova depozitara,

4. preduzimati razumne mjere za obezbjeđenje kontinuiteta i pravilnosti u obavljanju poslova depozitara upotrebom primjerenih i proporcionalnih sistema, resursa i postupaka,

5. rukovodioci depozitara moraju imati adekvatna znanja, vještine i iskustvo vezano za obavljanje poslova depozitara, a kako bi mogli razumjeti glavne rizike koji proizlaze iz obavljanja poslova depozitara.

(3) Depozitar je dužan Komisiju da obavijesti o promjeni rukovodioca depozitara, najkasnije u roku od 7 dana od dana navedene promjene.

Tehnički uslovi

Član 5

(1) Smatra se da depozitar zadovoljava tehničke uslove za obavljanje poslova depozitara ako minimalno posjeduje:

1. adekvatan mrežni i informacioni sistem,
2. programsku podršku za obavljanje poslova depozitara,
3. uspostavljene komunikacione veze za primanje uputa i opšu komunikaciju sa klijentima putem SWIFT-a, SEPE , telefaksa, telefona i interneta,
4. uspostavljene pisane postupke i procedure za primanje uputa od klijenata za raspolaganje finansijskim instrumentima i novčanim sredstvima.

Uslovi za investiciono društvo za obavljanje poslova depozitara AIF-a

Član 6

(1) Zahtjev za izdavanje saglasnosti investicionom društvu za obavljanje poslova depozitara AIF-a podnosi se Komisiji na obrascu čiji sadržaj je propisan članom 7 ovih Pravila.

(2) Komisija izdaje saglasnost investicionom društvu za obavljanje poslova depozitara AIF-a na osnovu zahtjeva iz stava 1 ovog člana.

(3) Komisija će izdati odobrenje investicionom društvu za obavljanje poslova depozitara AIF-a ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi:

1. uslovi iz Zakona o tržištu kapitala koji se odnose na potrebni osnovni kapital, regulatorni kapital i vrstu usluga koje je investiciono društvo ovlašćeno da obavlja u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuje tržište kapitala,

2. uslovi koji se odnose na dodatne organizacione i tehničke zahtjeve iz čl. 4 i 5 ovih Pravila,

3. rukovodioci depozitara AIF-a u imaju dobar ugled i odgovarajuće iskustvo u odnosu na AIF za koji se obavljaju poslovi depozitara,

4. uspostavljeni su svi mehanizmi koji obezbjeđuju da će biti ispunjeni uslovi iz Zakona koji se odnose na obaveze i poslove depozitara koji su propisani Zakonom,

5. iz programa aktivnosti depozitara iz stava 7 ovog člana, kao i drugih podataka iz zahtjeva iz stava 1 ovog člana, Komisija može utvrditi da su svi uslovi propisani Zakonom ispunjeni,

6. uslovi propisani Zakonom kojim se uređuje tržište kapitala vezano uz obavljanje dodatnih djelatnosti koje prema ocjeni Komisije ne utiču negativno na obavljanje investicionih usluga i aktivnosti.

(4) Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana investiciono društvo Komisiji podnosi i zahtjev za izdavanje dozvole za obavljanje dodatnih djelatnosti investicionog društva u skladu sa zakonom kojim se uređuje tržište kapitala.

(5) Komisija će o zahtjevima iz st. 1 i 4 ovog člana odlučiti istovremeno.

(6) Na postupak izdavanja saglasnosti za rukovodioca depozitara shodno se primjenjuje odredbe zakona o tržištu kapitala.

(7) Program aktivnosti depozitara mora obuhvatiti najmanje sljedeće cjeline:

a) detaljan opis aktivnosti za koje se traži odobrenje,

b) detaljan opis ljudskih resursa koji će biti posvećeni poslovima depozitara,

c) podatke o dobrom ugledu i odgovarajućem iskustvu rukovodioca depozitara AIF-a

d) potvrdu investicionog društva o kontinuiranom ispunjavanju uslova za rad koji su propisani zakonom kojim se uređuje tržište kapitala, uključujući i one koji se odnose na primjerenost članova uprave, nadzornog odbora i vlasnika kvalifikovanog učešća, kao i važeći podatak o svim članovima upravljačkog tijela i vlasnika kvalifikovanog učešća,

e) detaljan opis uspostavljenog efikasnog sistema za prikupljanje svih podataka o AIF-ovima za koje će se obavljati usluge depozitara te relevantnih podataka o DZUAIF, a koji su potrebni za obavljanje poslova depozitara,

f) detaljan opis načina obavljanja kontrolnih poslova iz člana 54 stav 1 tač. 3, 4, 5, 6 i 7 Zakona,

- g) detaljan opis načina obavljanja poslova praćenja tokova novca AIF-a iz člana 55 Zakona,
- h) detaljan opis načina obavljanja poslova čuvanja imovine AIF-a iz člana 56 Zakona,
- i) detaljan opis poslova koji su delegirani trećim licima, u skladu sa članom 58 Zakona,
- j) opis planiranog načina čuvanja dokumentacije i vođenja evidencije o utvrđenim nepravilnostima i/ili nezakonitostima u poslovanju DZUAIF,
- k) opis načina vođenja odnosno mehanizma čuvanja podataka o vlasnicima udjela, njihovim udjelima te uplatama i isplatama, a koje je depozitar dužan čuvati kao poslovnu tajnu
 - l) detaljan opis mehanizama interne kontrole i
 - m) podatak o broju AIF-ova i DZUAIF kojima planiraju pružati usluge depozitara,
- (7) Saglasnost investicionom društvu za obavljanje poslova depozitara važi za obavljanje djelatnosti na području Crne Gore.
- (8) Investiciono društvo mora ispunjavati uslove propisane Zakonom i uslove propisane ovim Pravilima
- (9) Rukovodilac depozitara mora ispunjavati uslove iz Zakona i uslove propisane u članu 2 stav 3 ovih Pravila.
- (10) Komisija će prilikom odlučivanja o zahtjevu za izdavanje saglasnosti za obavljanje poslova depozitara investicionom društvu uzeti u obzir sve elemente koji mogu uticati na ocjenu ispunjava li investiciono društvo postavljene uslove za obavljanje poslova depozitara.

Zahtjev za izdavanje saglasnosti investicionom društvu za obavljanje poslova depozitara AIF-

a

Član 7

- (1) Investiciono društvo dužno je podnijeti Komisiji zahtjev za izdavanje saglasnosti za obavljanje poslova depozitara AIF-a koji sadrži:
1. kontakt podatke investicionog društva,
 2. izvod iz odgovarajućeg registra za investiciono društvo,
 3. ugovor o obavljanju poslova depozitara i cjenovnik za obavljanje poslova depozitara, ako cjenovnik ne čini sastavni dio ugovora
 4. dokaze o ispunjavanju uslova iz Zakona o tržištu kapitala koji se odnose na potrebni osnovni kapital, regulatorni kapital i vrstu usluga koje je investiciono društvo ovlašćeno da obavlja u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuje tržište kapitala,
 5. dokaze o ispunjavanju uslova koji se odnose na ispunjavanju odredbi zakona o tržištu kapitala koje se odnose na zaštitu imovine klijenata te dodatne organizacione i tehničke zahtjeve iz čl. 4 i 5 ovih Pravila,
 6. za rukovodioca depozitara ime i prezime, prebivalište, državljanstvo, matični broj, te sljedeće dokumente:
 - a) biografija za rukovodioca depozitara sa detaljnim podacima o obrazovanju, stručnom usavršavanju, podacima o znanju, vještinama i radnom iskustvu vezanom za obavljanje poslova depozitara,
 - b) ovjerenu kopiju dokaza o završenom odgovarajućem stepenu obrazovanja za rukovodioca depozitara,
 - c) dokument o priznavanju inostarne visokoškolske kvalifikacije izdat od strane nadležnog tijela u Crnoj Gori, kada je primjenjivo,
 - d) potvrdu poslodavca o dosadašnjem radnom iskustvu rukovodioca depozitara (naziv društva, period rada, opis poslova i dužnosti),
 - e) uvjerenje da se ne vodi krivični i prekršajni postupak izdato od nadležnog organa Crne Gore, odnosno za stranog državljanina izvod/uvjerenje nadležnog organa države čiji je državljanin (ne starije od 3 mjeseca),
 7. opis organizacionih i tehničkih uslova sa sljedećim sadržajem:
 - a) opisom infrastrukture za čuvanje imovine AIF-a za koji će obavljati poslove depozitara,

b) opisom administrativnih i računovodstvenih postupaka, opisom mehanizama unutrašnje kontrole, postupaka procjene rizika te opisom mehanizama nadzora i zaštite sistema za obradu podataka, a sve vezano za obavljanje poslova depozitara,

c) opisom organizacionih i upravljačkih sistema u svrhu preduzimanja svih razumnih mjera usmjerenih na sprečavanje sukoba interesa, a koji mogu proizaći iz obavljanja poslova depozitara,

d) opisom vođenja evidencija za sve usluge, djelatnosti i transakcije koje se namjeravaju obavljati u sklopu obavljanja poslova depozitara,

e) opisom mjera za osiguranje kontinuiteta i pravilnosti u obavljanju poslova depozitara sa opisom resursa,

8. program aktivnosti depozitara sa propisanim sadržajem iz člana 6 stav 6 ovih Pravila,

9. izjavu investicionog društva o ispunjavanju uslova propisanih zakonom kojim se uređuje tržište kapitala vezano uz obavljanje dodatnih djelatnosti,

10. dokaz o uplati propisane naknade Komisiji,

11. dodatnu dokumentaciju na zahtjev Komisije.

(2) Strane isprave iz stava 1 ovog člana dostavljaju se kako je propisano u članu 2 stav 5 ovih Pravila.

Obavezni elementi ugovora o obavljanju depozitarnih poslova

Član 8

(1) Ugovor o obavljanju depozitarnih poslova naročito sadrži:

1. ugovorne strane - naziv i sjedište depozitara i DZUAIF;

2. predmet ugovora;

3. prava i obaveze depozitara i DZUAIF;

4. način dostavljanja naloga i identifikacija;

5. odgovornost za štetu;

6. obaveza čuvanja poslovne tajne;

7. trajanje ugovora;

8. izmjene i dopune ugovora;

9. kršenje i prestanak ugovora i

10. rješavanje sporova po ovom ugovoru.

(2) Ugovor između DZUAIF i depozitara mora da sadrži odredbe o odgovornosti depozitara prema AIF-u ili investitorima AIF-a, u skladu sa odredbama čl. 59 i 60 Zakona, kao i odredbu da je saglasan da će postupati u skladu sa odredbom člana 58 Zakona.

Izmjene ugovora o obavljanju poslova depozitara

Član 9

(1) Bitnim izmjenama ugovora o obavljanju poslova depozitara za koje je potrebno dobiti saglasnost Komisije smatraju se:

1. promjene opisa poslova koje depozitar obavlja kao i postupaka koje treba donijeti za svaku vrstu imovine u koju AIF može da ulaže i koja je povjerena depozitaru, kao i

2. promjene opisa načina na koji se obavljaju poslovi držanja i nadzora u odnosu na svaku pojedinu vrstu imovine AIF-a, kao i geografsko područje u koje se ulaže imovina AIF-a.

(2) O drugim izmjenama odredbi ugovora o obavljanju poslova depozitara, društvo za upravljanje dužno je da obavijesti Komisiju, koje bez obavještanja ne mogu stupiti na snagu.

Postupanje depozitara po utvrđenim nepravilnostima

Član 10

(1) Depozitar je dužan da propiše i primjenjuje proceduru o postupanju u slučajevima kada u obavljanju poslova iz člana 54 Zakona utvrdi nepravilnosti i/ili nezakonitosti u poslovanju DZUAIF.

(2) Depozitar je dužan da procedurom iz stava 1 ovog člana predvidi skladištenje dokumentacije i vođenje evidencije o utvrđenim nepravilnostima i/ili nezakonitostima u poslovanju DZUAIF, koja sadrži podatke iz stava 5 ovog člana, i informaciju o načinu i vremenu kada je utvrđena nepravilnost i/ili nezakonitost otklonjena.

(3) Depozitar je dužan da u upozorenju o utvrđenim nepravilnostima i ili nezakonitostima da navede rok istekom kojeg će o utvrđenim nepravilnostima i/ili nezakonitostima obavijestiti Komisiju.

(4) Ukoliko DZUAIF u datom roku ne ukloni utvrđenu nepravilnost i/ili nezakonitost, depozitar je dužan da bez odlaganja o tome obavijesti Komisiju.

(5) Obaviještenje iz stava 4 ovog člana dostavlja se Komisiji pisanim ili elektronskim putem, i sadrži sledeće podatke:

a) naziv AIF-a na koji se odnose utvrđene nepravilnosti;

b) opis utvrđenih nepravilnosti/nezakonitosti, uz navođenje odredbe Zakona, podzakonskog akta, prospekta i/ili pravila AIF-a suprotno kojoj je postupano;

c) datum nastanka utvrđene nepravilnosti i/ili nezakonitosti;

d) datum utvrđenja nepravilnosti i/ili nezakonitosti;

e) kada je to primjenjivo, procjenu eventualne štete prouzrokovane investitorima u AIF-u odnosno posledice koje bi mogle nastupiti za investitore radi nastale nezakonitosti i/ili nepravilnosti: i

f) dokumentaciju na osnovu koje je utvrđena navedena nepravilnost/nezakonitost, odnosno iz koje proizlazi da je do navedene nepravilnosti/nezakonitosti došlo.

Obim i sadržaj revizorskog izvještaja o reviziji izvršavanja obaveza depozitara

Član 11

(1) Revizor, koji revidira godišnje finansijske izvještaje depozitara, dužan je da jednom godišnje da revidira izvršavanje obaveza depozitara.

(2) U smislu ovih Pravila, revizija izvršavanja obaveza depozitara je postupak provjere i ocjene:

1. adekvatnosti obavljanja obaveza i dužnosti depozitara;

2. adekvatnosti politika, procedura i drugih internih akata depozitara kojima su uređene dužnosti i obaveze depozitara; i

3. postupanja depozitara u skladu sa članom 10 ovih Pravila.

(3) Na osnovu izvršene revizije revizor sačinjava izvještaj o obavljenoj reviziji izvršavanja obaveza depozitara.

(4) Revizorski izvještaj o izvršavanju obaveza depozitara sastavlja se u skladu sa Zakonom i propisima donesenim na osnovu Zakona, propisima kojima se uređuju računovodstvo i revizija kao i pravilima revizorske struke.

(5) Revizorski izvještaj iz stava 4 ovog člana mora da sadrži:

1. ocjenu adekvatnosti obavljanja obaveza i dužnosti depozitara donesenu na osnovu procjene:

a) ispunjavanja organizacionih zahtjeva vezanih uz obaveze depozitara;

b) politika, procedura i drugih internih akata depozitara koje se odnose na obaveze depozitara; i

c) sprovođenja donesenih politika, procedura i drugih internih akata;

2. mišljenje o postupanju depozitara u skladu sa članom 10 ovih Pravila,

3. popis nedostataka koji su utvrđeni pri revizorskom pregledu područja iz stava 2 ovog člana; i

4. konstatacije u odnosu na ispunjavanje preporuka revizora iz proteklih godina.

(6) Revizorski izvještaj sastavlja i potpisuje ovlašćeni revizor u svoje ime i odgovorno lice revizorskog društva u ime revizorskog društva.

(7) Ukoliko poslove depozitara obavlja kreditna institucija revizija depozitarnih poslova može da bude obuhvaćena u okviru redovne godišnje eksterne revizije kreditne institucije, uz obavezno uključivanje posebnog segmenta koji se odnosi na depozitarne poslove.

Promjena depozitara

Član 12

(1) Depozitar, koji namjerava da prestane da obavlja poslove depozitara AIF-a, dužan je da, najmanje dva mjeseca prije prestanka obavljanja tih poslova, uputi pisano obavještenje o svojoj namjeri Komisiji i DZUAIF za koji obavlja poslove depozitara.

(2) U slučaju iz stava 1 ovog člana DZUAIF je dužno da zaključi ugovor o obavljanju poslova depozitara sa drugim depozitarom i Komisiji podnese zahtjev za dobijanje saglasnosti za novog depozitara najkasnije 30 dana prije nego sadašnji depozitar prestane sa obavljanjem poslova depozitara.

(3) Ako DZUAIF ne zaključi ugovor sa novim depozitarom u skladu sa stavom 2 ovog člana, odnosno ako Komisija ne izda saglasnost za novog depozitara prije nego sadašnji depozitar prestane sa obavljanjem poslova depozitara, sadašnji depozitar je dužan, ako je u mogućnosti, da nastavi sa pružanjem usluga depozitara u dodatnom roku od 30 dana počev od predviđenog datuma prestanka obavljanja poslova depozitara.

(4) U slučaju da ni u dodatnom roku od 30 dana iz stava 3 ovog člana ne bude zaključen ugovor o obavljanju poslova depozitara sa novim depozitarom i dobijena saglasnost Komisije, AIF za koje je depozitar obavljao poslove depozitara moraju biti likvidirani, u skladu sa odredbama vezanim za likvidaciju AIF-a.

Saglasnost Komisije na promjenu depozitara

Član 13

(1) DZUAIF može da promijeni depozitara, za što je dužno dobiti saglasnost Komisije.

(2) Dosadašnji depozitar mora u roku od tri dana od prijema obavještenja društva za upravljanje o raskidu odnosno otkazu ugovora o obavljanju poslova depozitara obavijestiti Komisiju postoje li prema svim njegovim saznanjima nerazriješene povrede ovog zakona ili drugih propisa.

Prenos imovine

Član 14

Na dan kada je ugovorom o obavljanju poslova depozitara zaključenim sa novim depozitarom predviđeno da će novi depozitar početi sa obavljanjem poslova depozitara, dosadašnji depozitar je dužan da svu imovinu AIF-a prenese na držanje i čuvanje novom depozitaru sa kojim je DZUAIF zaključilo ugovor o obavljanju poslova depozitara i za koje je dobilo saglasnost Komisije, pri čemu mora predati i knjige računa, evidencije i sva druga dokumenta i materijale bitne za poslovanje AIF-a za koji je do tada obavljao poslove depozitara, i to bilo u pisanom bilo u elektronskom obliku, zavisno od načina vođenja predmetnih podataka.

Obveza promjene depozitara AIF-a sa privatnom ponudom

Član 15

(1) DZUAIF je dužan u roku od 30 dana zaključiti ugovor sa drugim depozitarom i o tome obavijestiti Agenciju od dana:

1. otvaranja stečajnog postupka ili postupka prisilne likvidacije nad depozitarom,
2. pokretanja postupka likvidacije depozitara,
3. donošenja rješenja kojim se ukida odobrenje za rad kreditnoj instituciji od strane nadležnog organa koje je to odobrenje izdalo kada je depozitar kreditna institucija ili
4. donošenja rješenja Komisije kojim se ukida odobrenje za rad tog investicionog društva ili ukida odobrenje za pružanje usluge za pružanje pomoćne usluge čuvanja i administriranja finansijskih instrumenata za račun klijenta u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuje tržište kapitala kada je depozitar investiciono društvo.

(2) Komisija će rješenjem naložiti DZUAIF promjenu depozitara u sljedećim slučajevima:

1. ako trenutni depozitar prestane ispunjavati uslove potrebne za obavljanje poslova depozitara,

2. ako Komisija utvrdi da depozitar ne ispunjava svoje dužnosti u skladu sa preuzetim obvezama i/ili odredbama Zakona, posebno u odnosu na delegirane poslove,

3. ako postoje okolnosti koje dovode u sumnju sposobnost depozitara za uredno, pravovremeno i kvalitetno ispunjenje dužnosti u skladu sa preuzetim obvezama i/ili odredbama Zakona, posebno u odnosu na delegirane poslove,

4. ako depozitar sistemski i/ili teško krši odredbe Zakona ili pravila AIF-a odnosno, kada je primjenjivo, prospekta AIF-a ili

5. kada Komisija opravdano sumnja da DZUAIF i depozitar djeluju u dosluhu na štetu interesa investitora u AIF-u.

(3) Ako DZUAIF ne postupi u skladu sa st. 1 ili 2 ovoga člana, AIF-ovi za koje je depozitar obavljao poslove depozitara moraju biti likvidirani, u skladu sa odredbama vezanim za likvidaciju AIF-a.

Obveza promjene depozitara AIF-a sa javnom ponudom

Član 16

(1) Izdata saglasnost na izbor depozitara AIF-a sa javnom ponudom prestaje važiti:

1. otvaranjem stečajnog postupka ili postupka prisilne likvidacije nad depozitarom pokretanjem postupka likvidacije depozitara,

2. kada je depozitar kreditna institucija, donošenjem rješenja kojim se ukida odobrenje za rad kreditnoj instituciji od strane nadležnog organa koje je to odobrenje izdalo,

3. kada je depozitar investiciono društvo, ako Komisija donese rješenje kojim se ukida odobrenje za rad tog investicionog društva ili ukida odobrenje za pružanje pomoćne usluge čuvanja i administriranja finansijskih instrumenata za račun klijenta u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuje tržište kapitala ili

4. kada je depozitar investiciono društvo, ako Komisija donese rješenje kojim se ukida odobrenje za rad tog investicionog društva za obavljanje poslova depozitara

(2) Ako nastupi bilo koji od razloga iz stava 1 ovog člana, Komisija donosi rješenje kojim se ukida saglasnost na izbor depozitara od dana nastupanja okolnosti iz stava 1 ovog člana.

(3) Komisija rješenjem ukida izdatu saglasnost na izbor depozitara u sljedećim slučajevima:

1. ako u slučaju sprovedene obnove postupka utvrdi da je saglasnost izdata na osnovu neistinitih ili netačnih podataka ili izjava bitnih za donošenje tog rješenja,

2. ako depozitar prestane ispunjavati uslove pod kojima je saglasnost izdata,

3. ako Komisija utvrdi da depozitar ne ispunjava svoje dužnosti u skladu sa preuzetim obvezama i/ili odredbama Zakona, posebno u odnosu na delegirane poslove,

4. ako postoje okolnosti koje dovode u sumnju sposobnost depozitara za uredno, pravovremeno i kvalitetno ispunjenje dužnosti u skladu sa preuzetim obvezama i/ili odredbama Zakona,

5. ako depozitar sistemski i/ili teško krši odredbe Zakona ili prospekta i pravila AIF-a s javnom ponudom ili

6. kada Agencija opravdano sumnja da DZUAIF i depozitar djeluju u dosluhu na štetu interesa investitora u AIF sa javnom ponudom.

(4) U slučajevima iz st. 1, 2 i 3 ovog člana, DZUAIF je dužan u roku od 30 dana od prestanka važenja odnosno ukidanja saglasnosti na izbor depozitara da zaključi ugovor sa drugim depozitarom i da podnese zahtjev za izdavanje odgovarajuće saglasnosti Komisiji.

(5) Komisija će o zahtjevu iz stava 4 ovog člana odlučiti u roku od 15 dana od dana podnošenja urednog zahtjeva.

(6) Ako DZUAIF ne postupi u skladu sa stavom 4 ovog člana ili ako Komisija odbije ili odbaci zahtjev iz stava 4 ovog člana, AIF-ovi s javnom ponudom za koje je depozitar obavljao poslove depozitara moraju biti likvidirani.

Postupanje DZUAIF i depozitara kod obveze promjene depozitara AIF-a

Član 17

(1) Kada nastupe slučajevi iz člana 15 stav 1 ovih Pravila, odnosno kada Komisija rješenjem naloži DZUAIF promjenu depozitara AIF-a sa privatnom ponudom na osnovu člana 15 stav 2 ovih Pravila, DZUAIF je dužan u roku od 30 dana od nastupanja slučaja iz člana 15 stav 1 ovih Pravila, odnosno od primanja rješenja Komisije iz člana 15 stav 2 ovih Pravila, da zaključi ugovor sa drugim depozitarom i obavijesti Komisiju.

(2) Kada saglasnost na izbor depozitara AIF-a sa javnom ponudom prestane važiti, odnosno kada je DZUAIF ukinuta saglasnost na izbor depozitara AIF-a sa javnom ponudom na osnovu člana 16 ovih Pravila, DZUAIF je dužan u roku od 30 dana od prestanka važenja odnosno ukidanja saglasnosti na izbor depozitara da zaključi ugovor sa drugim depozitarom i podnese zahtjev za izdavanje odgovarajuće saglasnosti Komisiji.

(3) Depozitar kome je ukinuta ili prestala da važi saglasnost za obavljanje poslova depozitara, koja je prethodno izdata društvu za upravljanje, dužan je da nastavi sa pružanjem usluga depozitara za sve poslove koji su predviđeni ugovorom i/ili Zakonom, a za nastavak pružanja kojih:

1. ne postoje zakonske prepreke;

2. ne postoje okolnosti koje upućuju da bi nastavak obavljanja takvih poslova ugrozilo interese AIF-a ili investitora u fondu.

(4) Depozitar u odnosu na kojeg je prestala da važi saglasnost na izbor depozitara, odnosno u odnosu na kojeg je ukinuta saglasnost na izbor depozitara društvu za upravljanje, dužno je da nastavi sa pružanjem usluga iz stava 3 ovoga člana do:

1. isteka roka iz stava 1 i 2 ovog člana, ako DZUAIF ne zaključi ugovor sa drugim depozitarom i/ili ne podnese zahtjev za izdavanje odgovarajuće saglasnosti Komisiji, ili

2. isteka roka iz člana 16 stav 5 ovih Pravila ili danom izdavanja saglasnosti Komisije za izbor novog depozitara, ako se saglasnost izda prije isteka roka iz člana 16 stav 5 ovih Pravila

(5) Ugovorom o obavljanju poslova depozitara iz člana 8 ovih Pravila uređuje se, između ostalog, obim i način obavljanja poslova iz stava 3 ovog člana i odgovornost za štetu u slučaju da depozitar ne ispuni obavezu nastavka pružanja usluga iz stava 3 u rokovima iz stava 4 ovog člana.

(6) Ako depozitar ne ispuni obavezu nastavka pružanja usluga iz stava 3 ovog člana, ili ako istu ne može pružati u obimu koji je nužan da osigura kontinuitet poslovanja AIF-a, njegovu zakonsku usklađenosti i zaštitu investitora, društvo za upravljanje dužno je da razmotri da li je u cilju zaštite investitora nužno obustaviti izdavanje i otkup udjela AIF-a.

Član 18

Kad nastupi slučaj iz člana 17 ovih Pravila, depozitar je dužan svu imovinu AIF-a prenijeti na čuvanje i administriranje drugom depozitaru sa kojim je DZUAIF zaključio ugovor, odmah po zaključivanju istog, pri čemu mora predati i knjige računa, evidencije i sve druge dokumente i materijale bitne za poslovanje AIF-a za koji je do tada obavljao poslove depozitara, i to u pisanom ili elektronskom obliku, zavisno od načinu vođenja naznačenih podataka.

Član 19

(1) Radi zaštite investitora, u slučaju iz čl. 15 i 16 ovih Pravila, DZUAIF može i bez saglasnosti depozitara obustaviti izdavanje i otkup udjela AIF-a bez svojstva pravnog lica do:

- isteka roka iz člana 17 st. 1 i 2 ovih Pravila, ako DZUAIF ne zaključi ugovor sa drugim depozitarom i/ili ne podnese zahtjev za izdavanje odgovarajuće saglasnosti Komisiji, ili

- isteka roka iz člana stava 5 ovih Pravila ili dana izdavanja saglasnosti Komisije za izbor novog depozitara, ako se takva saglasnost izda prije isteka roka iz člana 16 stav 5 ovih Pravila.

(2) O obustavi iz stava 1 ovog člana DZUAIF je dužan bez odlaganja da obavijesti Komisiju, nadležne organe matične države članice AIF-a i nadležne organe svih država u kojima se trguje udjelima AIF-a.

(3) DZUAIF je dužan u slučaju iz člana 18 ovih Pravila o obustavi izdavanja i otkupa udjela AIF-a bez svojstva pravnog lica da dostavi obaviještenje poddepozitaru.

Podnošenje elektronskim putem

Član 20

1) Zahtjevi i dokumentacija propisani ovim pravilima mogu se podnijeti i u elektronskom obliku, preko portala Komisije, a na zahtjev Komisije i u papirnoj formi.

(2) Potpisivanje elektronskog zahtjeva i dokumenata, kao i ovjera elektronskih dokumenata, sprovodi se u skladu sa propisima koji uređuju elektronski potpis i elektronski dokument.

(3) Detaljniji način i format dostavljanja zahtjeva u smislu stava 1 ovog člana uređuje Komisija posebnim tehničkim uputstvom.

(4) U opravdanim slučajevima tehničke nemogućnosti dostave (npr. kvar na sistemu, nemogućnost čitanja primljene dokumentacije i sl.), ili dostave koja nije izvršena na način propisan ovim članom, ili opravdane sumnje u vjerodostojnost podataka ili dokumentacije obaveznici su dužni na zahtjev Komisije da dostave dokumentaciju u pisanom obliku, neposredno ili poštom.

(5) Zahtjev i dokumentacija iz ovih pravila koji se dostavljaju u papirnoj formi, dostavljaju se u originalu i sadrže ime i prezime i potpis odgovornog lica.

Izveštavanje

Član 21

(1) Depozitar je dužan da Komisiji dostavi:

a) Za otvorene alternativne investicione fondove sa javnom ponudom:

- Dnevni obračun neto vrijednosti imovine (na obrascu koji utvrdi Komisija),

- Mjesečni izvještaj o poslovanju, do 15. u mjesecu za prethodni mjesec (na obrascu koji utvrdi Komisija, na način propisan tehničkom uputstvom Komisije),

- Godišnji izvještaj o poslovanju depozitara (na obrascu koji utvrdi Komisija, na način propisan tehničkom uputstvom Komisije)

- Druge podatke, informacije i izvještaje po zahtjevu Komisije, u roku koji odredi Komisija.

b) Za zatvorene alternativne investicione fondove:

- Mjesečne izvještaje o poslovanju, do 15. u mjesecu za prethodni mjesec (na obrascu koji utvrdi Komisija, na način propisan tehničkom uputstvom Komisije),

- Godišnji izvještaj o poslovanju depozitara (na obrascu koji utvrdi Komisija, na način propisan tehničkom uputstvom Komisije),

- Druge podatke, informacije i izvještaje po zahtjevu Komisije, u roku koji odredi Komisija.

(2) Depozitar je obavezan da podatke iz stava 1 tačka a) alineja 1 ovog člana dostavi Komisiji svakog dana vrednovanja (T), a najkasnije do kraja istog dana, u elektronskom obliku, na obrascu koji utvrdi Komisija, na način propisan tehničkom uputstvom Komisije.

(3) U slučaju tehničke nemogućnosti dostavljanja podataka iz stava 1 ovog člana (kvar sistema, nemogućnost učitavanja dokumentacije i sl.), depozitar je obavezan da navedene podatke dostavi Komisiji putem elektronske pošte.

(4) Depozitar je obavezan da najkasnije u roku od 8 dana od dana prestanka okolnosti tehničke nemogućnosti dostavljanja podataka iz stava 1 ovog člana iste dostavi Komisiji na način propisan tehničkim uputstvom Komisije.

Član 22

Ova pravila stupaju na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 01/7-466/4-26

Podgorica, 5. 6. 2026. godine

Predsjednik Komisije,
Željko Drinčić

1516.

Komisija za tržište kapitala (u daljem tekstu: Komisija) na osnovu člana 24 stav 4 Zakona o preuzimanju akcionarskih društava („Službeni list CG”, br. 18/11, 52/16), postupajući po Zahtjevu Sticaoca „PRIMORJE HOTELS & RESTAURANTS” AD TIVAT, na 185. sjednici od 5.06.2026. godine, donosi

R J E Š E N J E
O ODOBRENJU OBAVEZNE JAVNE PONUDE
ZA PREUZIMANJE

1. Sticaocu: „PRIMORJE HOTELS & RESTAURANTS” AD TIVAT, PIB: 02008637, sa sjedištem u Tivtu, Ulica II dalmatinske, broj 2 (u daljem tekstu: Sticalac), odobrava se javna ponuda za preuzimanje emitenta „MJEŠOVITO” AD Herceg Novi, PIB: 02008190, sa sjedištem u Herceg Novom, Ulica X Hercegovačke brigade (u daljem tekstu: Emitent), za preuzimanje Emitenta, kojom se nudi otkup 1.944.736 akcija sa pravom glasa po cijeni od 1,00€ po akciji, a koja važi 20 dana od dana objavljivanja prospekta za preuzimanje.

Broj: 07/2-481/5-26
Podgorica, 05. jun 2026. godine

Predsjednik Komisije,
Željko Drinčić